BONDESTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL

PÅ RIKSGÄLDSKONTORETS UPPDRAG

UTGIVNA AV

STEN LANDAHL

5

1742—1743

STOCKHOLM 1954
GERNANDTS BOKTRYCKERI

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Förord	IX.
Inledning	3.
Protokoll	9—506.
Bilagor	507—725.
1. Finska riksdagsmäns skrift till Prästeståndets talman om sekreterare i Bondeståndet	509.
2. Bondeståndets extraktprotokoll den 31 augusti 1742 om säte i Sekreta utskottet	511.
3. Bondeståndets extraktprotokoll den 27 september 1742 om brännvinsbränning	512.
4. Skinnar Per Anderssons från Kopparbergs län memorial om undersökning om kriget	513.
5. Riksdagsmännens från Finland memorial om undersökning om kriget	514.
6. Bondeståndets extraktprotokoll den 9 oktober 1742 om finska riksdagsmännens underhåll	517.
7. Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om en tullvisitation	518.
8. Lars Perssons från Västernorrlands län memorial om successionen	520.
9. Olof Gustafssons från Närke memorial om talmannen Olof Håkansson	522.
10. Bondeståndets memorial till Kungl. Maj:t om det från Finland återkomna manskapets hemförlovning	524.
11. Olof Benjaminssons från Stockholms län memorial om kriget	525.
12. Olof Benjaminssons från Stockholms län memorial om greve Lewenhaupts memorial	528.
13. Bondeståndets extraktprotkoll den 13 november 1742 om religionsfriheten	529
14. Bondeståndets extraktprotokoll den 17 november 1742 om kontribution eller lånegaranti	530.
15. Matts Erssons från Uppsala län m. fl. memorial	

Sid.

om friherre Carl Otto Hamiltons avfärdande till Ryssland ..... 532.

16. Bondeståndets extraktprotokoll den 27 november 1742 med Per Perssons från Kronobergs län yttrande om generalkrigsrätten ..... 534.

17. Bondeståndets extraktprotokoll den 27 november 1742 om hemförlovning av Jämtlands regemente ..... 535.

18. Olof Benjamonssons från Stockholms län yttrande till protokollet om beskickningen till hertig Karl Peter Ulrik av Holstein-Gottorp .... 536.

19. Bondeståndets extraktprotokoll den 30 november 1742 om riksdagspenningarna ..... 538.

20. Bondeståndets extraktprotokoll den 13 december 1742 om häradshövdingarnas rang ..... 539.

21. Bondeståndets extraktprotokoll den 18 december 1742 om julferier ..... 540.

22. Bondeståndets extraktprotokoll den 18 december 1742 om Johan Georg Schultz från Närke 541.

23. Bondeståndets extraktsprotokoll den 18 december 1742 om riksrådet greve Ture Gabriel Bielke 542.

24. Bondeståndets extraktprotokoll den 17 januari 1743 om fjärdepartsförhöjningen av lilla tullen 543.

25. Bondeståndets extraktprotokoll den 17 januari 1743 om Riksens ständers kommission ..... 544.

26. Finska riksdagsmännens supplik till Kungl. Maj:t om förskott av riksdagspenningar .... 545.

27. Bondeståndets extraktprotokoll den 17 januari 1743 om rekryteringen ..... 548.

28. Bondeståndets extraktprotokoll den 17 januari 1743 om brännvinsbränningen ..... 549.

29. Johan Erikssons från Jönköpings län memorial om val av kronprins Fredrik av Danmark .... 550.

30. Per Carlssons från Kalmar län memorial om val av kronprins Fredrik av Danmark ..... 560.

31. Hans Jakobssons från Göteborgs och Bohus län memorial om val av kronprins Fredrik av Danmark ..... 562.

32. Bondeståndets extraktprotokoll den 31 januari 1743 om ständigt säte i Sekreta utskottet .... 568.

Sid.

33. Per Perssons från Kronobergs län memorial om skatt på styvkjolar ..... 569.
34. Bondeståndets extraktprotokoll den 10 februari 1743 om den frivilliga hö- och halmgärden .. 570.
35. Bondeståndets extraktprotokoll den 10 februari 1743 om bevillningen ..... 572.
36. Bondeståndets extraktprotokoll den 10 februari 1743 om postväsendet ..... 573.
37. Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om hästar för expresser ..... 576.
38. Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om införseln av salt ..... 577.
39. Finska riksdagsmäns memorial om det finska krigsfolket ..... 578.
40. Sören Åkessons från Kristianstads län memorial om valet av kronprins Fredrik av Danmark 581.
41. Ridderskapet och adelns, Präste- och Borgarståndens svar på Bondeståndets extraktprotokoll om ständigt säte i Sekreta utskottet ..... 584.
42. Olof Anderssons från Kalmar län memorial om valet av kronprins Fredrik av Danmark ..... 586.
43. Jakob Pålsson Heikus från Österbottens län memorial om successionen ..... 589.
44. Allmogens allmänna besvär ..... 590.
45. Dalallmogens deputerades memorial om successionen ..... 637.
46. Bondeståndets extraktprotokoll den 18 mars 1743 om Riksens ständers kommission ..... 639.
47. Jöran Mattssons från Åbo och Björneborgs län memorial om valet av kronprins Fredrik av Danmark ..... 640.
48. Per Carlssons från Kalmar län memorial om valet av kronprins Fredrik av Danmark ..... 641.
49. Olof Gustafssons från Närke memorial om valet av kronprins Fredrik av Danmark ..... 642.
50. Måns Bengtssons från Skaraborgs län memorial om uttalanden om krigets utgång ..... 645.
51. Nils Kellssons från Kristianstads län memorial om uttalanden om krigets utgång ..... 647.

Sid.

52. Bondeståndets extraktprotokoll den 29 mars 1743 om uttalanden om krigets utgång ..... 648.
53. Olof Gustafssons från Närke memorial om Borgarståndets ledamöter i Riksens ständers kommission ..... 650.
54. Bondeståndets extraktprotokoll den 23 april 1743 om apostladagarna ..... 651.
55. Bondeståndets extraktprotokoll den 23 april 1743 om kronoskjutsen ..... 652.
56. Bondeståndets memorial till Sekreta utskottet om lön- och betalningsavgiften ..... 653.
57. Skinnar Per Anderssons från Kopparbergs län memorial om successionsfrågans avgörande .. 654.
58. Bondeståndets extraktprotokoll den 30 april 1743 om skyndsamhet i Riksens ständers kommissions verksamhet ..... 656.
59. Olof Jönssons från Närke memorial om successionen ..... 657.
60. Jonas Jakobssons från Närke memorial om frågor i Kommissorialrätten över Hedman ..... 658.
61. Jonas Carlsson Öhrmans från Västmanlands län memorial om rättegången mot Hedman ..... 660.
62. Bondeståndets promemoria om rättegången mot Hedman ..... 661.
63. Olof Gustafssons från Närke memorial om det ryska fredsförslaget och successionen ..... 662.
64. Olof Gustafssons från Närke memorial om successionen ..... 664.
65. Johan Erikssons från Stockholms län memorial om valet av kronprins Fredrik av Danmark .. 666.
66. Olof Gustafssons från Närke memorial om frivilligkåren ..... 668.
67. Bondeståndets extraktprotokoll den 18 juni 1743 för Johan Persson från Kopparbergs län 669.
68. Jonas Carlsson Öhrmans från Västmanlands län memorial om tullarrendesocieteten ..... 670.
69. Hans Perssons från Uppsala län memorial om orsakerna till kriget ..... 671.
70. Bondeståndets extraktprotokoll den 8 juli 1743 om tullfrihet på hampa ..... 672.

Sid.

71. Jan Erikssons från Västmanlands län memorial om häradshövdingarnas rang ..... 673.
72. Bondeståndets underskrift vid 1743 års valakt 674.
73. Bondeståndets extraktprotokoll den 3 augusti 1743 om greve Lewenhaupts flykt ..... 677.
74. Hans Perssons från Uppsala län memorial om orsakerna till kriget ..... 678.
75. Bondeståndets extraktprotokoll den 5 september 1743 om barnhustionden ..... 679.
76. Bondeståndets extraktprotokoll den 5 september 1743 om § 3 i resolutionen på Allmogens allmänna besvär ..... 681.
77. Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om durchmarscher ..... 681.
78. Bondeståndets extraktprotokoll den 7 september 1743 om kapten Stefan Löving ..... 683.
79. Bondeståndets extraktprotokoll den 7 september 1743 om räntepersedlarnas sammanslående 684.
80. Bondeståndets extraktprotokoll den 7 september 1743 om de licentierade riksråden ..... 685.
81. Bondeståndets extraktprotokoll den 8 september 1743 om rätt till fullmäktige i Riksens ständers bank ..... 686.
82. Bondeståndets extraktprotokoll den 8 september 1743 om rätt att utse elektorer till rådsvalet 687.
83. Bondeståndets extraktprotokoll den 8 september 1743 om Adelsfanan ..... 688.
84. Bondeståndets extraktprotokoll den 10 september 1743 om kronobefallningsmannen Jakob Berg ..... 689.
85. Bondeståndets extraktprotokoll den 10 september 1743 om riksdagsorten ..... 690.
86. Bondeståndets extraktprotokoll den 10 september 1743 om lön- och betalningsavgiften ..... 691.
87. Bondeståndets extraktprotokoll den 10 september 1743 om lagmans- och häradshövdingskapparna ..... 692.
88. Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om kamreraren Jonas Törneman ..... 693.

Sid.

89. Bondeståndets extraktprotokoll den 12 september 1743 om förbättring av rang ..... 694.
90. Bondeståndets extraktprotokoll den 12 september 1743 om fullmäktig i Riksens ständers manufakturkontor ..... 695.
91. Bondeståndets extraktprotokoll den 12 september 1743 om talmannen Olof Håkansson ..... 695.
92. Bondeståndets extraktprotokoll den 12 september 1743 om Otto Olofsson Agorelius från Närke 696.
93. Kungl. Maj:ts resolution på Allmogens besvär 697.
94. Bondeståndets underskrifter vid 1743 års riksdagsbeslut ..... 722.
95. Bondeståndets supplik till Kungl. Maj:t om inkvarteringen av de ryska trupperna ..... 724.

Personregister ..... 725—745.

Ort- och sakregister ..... 746—770.

Förkortningar ..... 771.

FÖRORD.

I enlighet med riksdagens tidigare fattade beslut om fortsatt utgivning av otryckta riksdagsprotokoll föreslogo riksgäldsfullmäktige i skrivelse till bankoutskottet av den 18 januari 1951, att bl. a. bondeståndets protokoll för 1742—1743 års riksdag skulle utgivas av trycket. Förslaget tillstyrktes av utskottet i utlåtande av den 21 maj 1951 (nr 30), vilket den 29 maj 1951 bifölls av riksdagen.

Att ombesörja utgivningen av nämnda protokoll uppdrogo riksgälldsfullmäktige åt undertecknad.

För den handskriftliga karaktären hos protokollen och därav betingade bilageurval redogöres nedan i inledningen. Vid ederandet samt vid urvalet i övrigt av bilagor hava samma principer följts som i de föregående delarna av denna publikation.

Samtliga i detta band tryckta aktstycken förvaras i riksarkivet.

Stockholm i april 1954.

Sten Landahl.

BONDESTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL
1742 — 1743

I 1741 års riksdagsbeslut hade tidpunkten för nästa ständersammankomst angivits till mitten av oktober 1744. Redan efter ett år blevo emellertid stånden på nytt kallade till riksdag. I kungörelsen härom av den 29 maj 1742 utsattes dagen för det nya riksmötet till den 20 augusti.[1]

Orsaken till denna urtima riksdag var framför allt den olyckliga vändning, som det med så stora förväntningar inledda kriget med Ryssland tagit. Nödvändigheten att söka fred på helt andra villkor än dem, som den senast samlade riksdagen tänkt sig, gjorde närvaron av ständerna behövlig. Härtill kommo de av krigets olyckliga förlopp på olika håll i landet yppade oroligheterna. Även den genom drottningens död aktualiserade successionsfrågan var en bidragande orsak. Trots det motstånd mot riksdagskallelse, som restes av lantmarskalken vid senaste riksdag, överbefälhavaren i Finland greve Charles Emil Lewenhaupt, genomdrev den grupp inom rådet, som varit motståndare till den förda krigspolitiken, under ledning av riksrådet friherre Samuel Åkerhielm beslutet att på nytt sammankalla ständerna.[2]

På angiven dag ägde den högtidliga utblåsningen av riksdagen rum[3] och den 25 öppnades den på Rikssalen.[4]

Som vanligt torde bondeståndet ha haft sina sammankomster i Gillestugan, ehuru intet nämnes härom i protokollet. Till talman utsågs för tredje gången, efter någon diskussion men dock "enhälligt och utan omröstande", *Olof Håkansson* i Lösen, Blekinge. Genom sitt beslut uppfyllde ståndet den önskan, åt vilken dess vid föregående riksmöte samlade medlemmar givit uttryck.[5] Såsom skäl för valet angavs i det av Otto Olofsson Agorelius författade protokollet den valdes "stora insikt och begrepp om de vid riksdagen förefallande viktiga ärender, trogna och redeliga nit för det allmänne bästa samt osparde flit och möda för ståndets enskilte angelägenheter".[6]

---

1 Årstrycket.

2 Malmström, Sveriges politiska historia, 3, s. 67. Sallnäs, Samuel Åkerhielm d. y., s. 118 f.

3 Häroldsutrop i Riksdagsacta 1742—1743.

4 RAP 1742—1743, bd 1, s. 19.

5 BdP 4, s. 472.

6 Se s. 14.

Olof Håkansson var emellertid, såsom det sagts[1], "parlamentariker och icke revolutionsman". Det är därför icke förvånande, att han under fortsättningen av riksdagen med dess framför allt genom kriget och successionsfrågan framkallade hart när revolutionära stämningar i bondeståndet blev utsatt för hårda angrepp. Vid ett tillfälle yrkade sålunda en av hans vedersakare i ett hetsigt memorial, att han på grund av sitt sätt att leda förhandlingarna icke blott skulle skiljas från talmanskapet utan även förklaras säte och stämma i ståndet förlustig.[2] Episoden är betecknande för de svårigheter, som mötte talmannen vid hans försök att förmå sitt stånd till ett måttfullt och sansat uppträdande. Och att det icke var enda gången Olof Håkansson utsattes för sina medbröders kritik, därom vittnar ett uttalande "ad protocollum" av Otto Olofsson Agorelius vid riksdagens slut. Talmannen hade, säger han, "av en och annan fått höra mindre anständige utlåtelser, vidrige svar och omilda omdömen" men hade alltid åhört sådant "med förnuft och tålamod" samt "alltid satt ståndets heder och bästa framför sin egen välfärd". Nu gjorde också ståndet Agorelii omdöme till sitt, då det i ett extraktprotokoll tackade sin talman för att han "meddelt trogna och försiktige råd" och för att han "varit högst angelägen om ståndets räddande ur nöden och eländet".[3]

Till sekreterare utsågs liksom vid föregående riksdag kanslisten *Peter Westerhof*.[4] Sedan detta skett, gjorde riksdagsmän från Finland ett försök att till sekreterare få en i finska språket kunnig person. Med en skriftlig framställning härom vände de sig till såväl lantmarskalken som ärkebiskopen, men det lyckades Olof Håkansson att förmå dem förklara sig nöjda med det gjorda valet. Under det oroligaste skedet av riksdagen kom det till upprepade konflikter mellan Westerhof och då rådande majoritet av ståndet på grund av att denne vägrade underteckna extraktprotokoll eller påskrifter å i ståndet ingivna memorial, som enligt beslut skulle meddelas de övriga stånden. Sekreteraren

---

1 Beckman, Dalupproret 1743 och andra samtida rörelser inom allmogen och bondeståndet, s. 17.

2 Se s. 97 och 523 f. Malmström, a. a., 3, s. 134, not 1, och Beckman, a. a., s. 95, ha icke observerat ståndets memorialprotokoll och den däri givna redogörelsen för frågan.

3 Se s. 505 och 696. — Otto Olofssons nämnda "ad protocollum" torde vara identiskt med den s. 463 omtalade berättelse, som skulle uppsättas över det, som passerat vid riksdagen.

4 Se s. 18.

tvangs i regel att giva vika men fredade sitt samvete genom att underteckna "Efter befallning".

Till biträdande sekreterare eller kanslist utsågs liksom vid närmast föregående riksdagar kontorsskrivaren i Riksens ständers bank *Karl Axel Rungren*.[1]

Från denna riksdag föreligga såväl memorial- som konceptoch renskrivna protokoll. Memorialprotokollen, som i regel författats av Westerhof, äro blott ofullständigt bevarade och ingå i volym nr 1 av ståndsarkivet från detta riksmöte. I samma volym äro konceptprotokollen för tiden 26 augusti 1742 till och med den 1 september 1743 placerade. Även de äro till större delen skrivna av sekreteraren.

Det renskrivna protokollet utgör volym nr 2 av denna riksdags ståndsarkivalier och tager sin begynnelse samma dag, som riksdagen utblåstes. Liksom 1740 fördes det intill den dag, den 26 augusti, då sekreteraren trädde i funktion, av riksdagsmannen Otto Olofsson Agorelius från Grythyttan. — Också vid denna riksdag har Agorelius även senare biträtt i ståndets kansli. Hans handstil återfinnes nämligen såväl i från ståndet utgångna extraktprotokoll som i enstaka memorialprotokoll. — Från nyssnämnda dag har renskriften verkställts av såväl Westerhof som Rungren, men den senares del i detta arbete är nästan tre gånger så stor som den förres. Det sista renskrivna protokollet härrör från den 1 september 1743. För de återstående sammankomsterna intill riksdagens slut den 20 i nämnda månad finnas, inbundna i samma volym som de renskrivna, blott konceptprotokoll och till dem ha i betydande omfattning fogats koncept till ståndets extraktprotokoll.

De renskrivna protokollen med därefter följande konceptprotokoll ha lagts till grund för denna edition. De från ståndet expedierade extraktprotokollen äro, liksom vid föregående riksdag, icke införda i protokollen. I de fall, där de lämna upplysningar av betydelse, ha de avtryckts in extenso såsom bilagor. Koncepten till dem ingå till större delen i volym nr 11 av ståndsarkivet från 1740—1741 års riksdag.

För den 13 och 18 december 1742 saknas alla slag av protokoll, ehuru det av andra källor framgår, att sammankomster hållits dessa dagar. Det korta protokollet av den 6 augusti 1743 saknas bland de renskrivna och har ederats efter konceptprotokollet. I de renskrivna protokollen för den 11 mars och 14 juni

[1] Se s. 26.

1743 äro, synbarligen med avsikt, två ärenden om ledamöters uppförande icke medtagna. Det har ansetts lämpligt att införa dem på respektive ställen i texten, under det att koncept- och memorialprotokollens avvikelser från de renskrivna protokollen i andra fall i regel redovisats i noter.

Som bilagor ha som vanligt i denna editionsserie publicerats såväl de allmänna besvären som Kungl. Maj:ts resolution å dem.

Ett osedvanligt stort antal memorial från ståndets medlemmar föreligga vid denna riksdag. De behandla främst de betydelsefulla frågorna om successionen och det med Ryssland förda kriget. Många av memorialen äro tillfredsställande refererade i de ovanligt utförliga protokollen. Där detta icke är fallet men där de varit av betydelse för debatt eller beslut har det ansetts lämpligt att trycka dem som bilagor, trots att det icke kan bevisas, att den person, som undertecknat dem, var författaren. Redan vid riksdagen påpekades nämligen, att många ståndsledamöter icke utarbetat memorialen "utan allenast lånade sina namn åt andras konster". Icke heller respekterades beslutet, att om en ståndsmedlem icke var skrivkunnig, koncepistens namn skulle utsättas under memorialet.[1]

Bondeståndets protokoll från 1742—1743 års riksdag blevo några år senare föremål för ett märkligt intresse. I samband med en år 1749 avslöjad statsförbrytelse kom nämligen i dagen, att ståndets kanslist vid 1746—1747 års riksmöte landssekreteraren Jonas Hök under sommaren 1748 haft protokollen hemma hos sig för att skriva av det, som rörde successionen. Dessa utdrag voro avsedda för den danske ministern. Upptäckten väckte ett betydande uppseende, då protokollen, på grund att ståndet deltagit i sekreta utskottets förhandlingar, ansågos innehålla uppgifter av sekret natur. Därigenom fästes också regeringens uppmärksamhet på ståndets arkivförhållanden.[2]

Ett intresse av annat slag kom protokollen till del, då Kungl. Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia i del 15 av sina Skrifter år 1830 publicerade "Utdrag af Bondeståndets protocoll vid riksdagen, angående successionen, ifrån den 13 october 1742 till den 23 junii 1743". Handskriften till detta "Utdrag", omfattande 135 trycksidor, har åstadkommits av den kände bibliografiske författaren hovrådet

---

1 Se s. 120 och 175.

2 Landahl, Bidrag till ståndsriksdagarnas arkivhistoria (i: Meddelanden från svenska riksarkivet för år 1937), s. 135 f.

Carl Gustaf Warmholtz.[1] Av en forskare har det angivits icke lämna "tillräcklig ledning beträffande successionsförhandlingarnas tidsföljd i förhållande till övriga i varje särskilt plenum förekommande ärende, varjämte det stundom övergår till ett blott sammandrag, som icke alltid är fullkomligt fritt från felaktigheter".[2]

I ståndets protokoll saknas upplysningar om förvaringen av arkivet mellan riksdagarna. Av 1746 års protokoll framgår emellertid, att det varit placerat i ett valv i riksens ständers bank.[3]

De från denna riksdag bevarade ståndsarkivalierna utgöras av åtta volymer. För nr 1 och 2 har ovan redogjorts. De övriga sex volymerna innehålla: nr 3—5 Sekreta utskottets och deputationernas betänkanden jämte de övriga ståndens protokollsutdrag, nr 6—7 enskilda personers memorial, nr 8 ståndets allmänna besvär i koncept (ofullständigt; i renskrift i volym nr 4), koncept till Kungl. Maj:ts resolution å de allmänna besvären samt åtskilliga andra besvärshandlingar.

---

1 HSkH 15, s. 180 not. Handskriften utgör nu F. 351 i Uppsala universitetsbiblioteks handskriftssamling.

2 Nilsson, Danmarks uppträdande i den svenska tronföljarefrågan åren 1739—1743, 3, s. 3, not 1.

3 Bondeståndets protokoll den 26 september 1746. Landahl, a. a., s. 135.

Anno 1742 den 20 Augusti.

Till aldraunderdånigste effterlefnad af Hans Kongl. Maij:ts allernådigste kallelsebref af d. [29 Maj][1] instälte sig wid thenne riksdag Thess trogne undersåtare befullmäcktigade af Bondeståndet i Swerigiet och Finnland med derunder hörande län och provincier samt i lika underdånigt följe af Riksdagzordningens [9] § samblades på behörig ort och upwiste sina fullmackter, hwilcke af 5 deputerade, neml. Taleman Olof Håkansson, Johan Persson i Tuna, Otto Olofsson i Saxhyttan, Jonas Nilsson i Årby och Anders Andersson i Skalsta emottogos och öfwersågos samt antecknades effter then ordning på länen, som Regeringzformens [38] § förmår, neml:n

Uppland.[2]

S. U. Johan Persson, Bercknåre, Hållnäs, 1,
A. Mats Ersson, Ramstad, Biskulla, 1,
S. Hans Persson, Sundbro, Balinge, 1,
Johan Ersson, Norr Rekesta, Wårfrukiyrk[a, 1],
Anders Andersson, B[lack]stad, B[oglösa, 1],
Christopher Andersson, [Råby, Håtuna, 1],
[Johan Andersson, Snätra, Wesslanda, 1]. [7]

Stockholms län.

S. U. Hans Jönsson, Ekeby, Skå, 1,
L. Matts Olsson, Norrby, Häfwerö, 1,
S. U. Olof Benjaminsson, Ytternäs, Unnunge, 1,

---

1 Årstrycket.

2 Bokstäverna i marginalen, som torde ha gjorts i samband med valen till deputationerna, angiva, i vilken deputation vederbörande invalts. S. U. = Sekreta utskottet, A. = Allmänna besvärsdeputationen, S. = Sekreta deputationen, L. = Lant- och sjömilitieekonomideputationen, E. = Expeditionsdeputationen, I. = Justitiedeputationen, U. = Urskillningsdeputationen, C. = Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen. På grund av att förlagan är fuktskadad i nedre kanten, ha suppleringar i listan över ledamöterna gjorts efter den i Riksdagsacta förvarade Riksdagsmatrikeln.

Per Persson, Grimstad, Sorunda, 1,
A. Anders Andersson, Skalstad, Wassunda, 1,
Eric Andersson, Kallboda, Wäddö, 1,
Eric Persson, Kistad, Solltuna, 1,
Lars Ersson, Berga, Åkers s:n, 1,
Johan Ersson, Hammarby, Läns s:n, 1, 9
Nils Hålwasterson, Hamra, Botkiyrckia, 1
10

Skaraborgs län.

S. U. Måns Bengtsson, Håletorp, Håle, 1,
A. Lars Ersson, Ribbenäs, Häggeby, 1,
Lars Jonsson, Branstorp, Skiofde s:n, 1,
E. Jonas Nilsson, Årby, Fridene, 1. 4

Åbo och Biörneborgs län.

I. Hindric Jansson, Åminne, Pickis, 1,
Giöran Matsson, Böle, Korpo, 1,
[A]nders Matsson, Öfwerby, Hammarland, 1,
[Tho]mas Thomesson, Mäkipä, Karku, 1,
[Michel] Michelsson [ɔ: Jacobsson][1], Kroufwilla, Eurå s:n, 5

Cronobergs län.

[Bengt Olofsson, Gran]hult, [Agun]daryd, 1,
[Per Persson, Bårlanda, Norra rotne], [Söraby][2], 1,
[Per Larsson, Ramnåsa, Dädesjö, 1]. [3]

Jönkiöpings län.

Jon Ersson, Weryd, Byrum, 1,
S. U. Johan Ersson, Hultöen, Skieppersta, 1,
S. U. Giöran Jonsson, Östanstorp, Frenaryd, 1. 3

Wessmanland.

L. Olof Ersson, Wiby, Arboga s:n, 1,
U. Eric Larsson, Södra Harfors, Löfstad, 1,

---

1 Riksdagsmatrikeln.
2 Mårtensson, Förteckning över Bondeståndets ledamöter... 1710—1800, s. 83.

S. U. Jonas Carlsson Örman, Gräna, Haraker, 1,
E. Johan Ersson, Stalbo, Harbo, 1,
A. Jöns Persson, Flängan, Norberg, 1. 5

Wiborgs och Nyslotts län.

Pål Rejnikain, Renikalla, Sämi s:n, 1,
Matts Harkäinen, Kåntilansalmi, Libelits s:n, 1,
Eskil Assilain, Toukulla, Jockis, 1. 3

Östergiötland.

Nils Månsson, Bårstad, Roglösa, 1,
I. Jonas Jonsson, Ebberg, Lönsås, 1,
C. Per Andersson, Appena by och sockn, 1,
Anders Håkansson, Hörstorp, Östra Ryd, 1,
S. U. Johan Persson, Målma, Gryt s:n, 1,
A. Per Nilsson, Torpa, Skiefwe, 1,
Jonas Nilsson, Skortebo, Asby, 1. [7]

Söd[ermanland].

[Jonas Persson, Åbro, Wästerljungs sockn, 1],
[Håkan Erichsson, Nyble, Flen, 1],
Anders Matsson, Edby, Torshult, 1,
S. Johan Persson, Lundby, Åkers s:n, 1,
A. Eric Persson, Ekersta, Klåster s:n, 1. 5

Nyland och Tawastehus län.

Eric Mårtensson, Mäckelä, Hållåla, 1,
Håkan Carlsson, Mickola, Hauho, 1,
A. Hans Klemetsson, Jäfwersböle, Ingå, 1. 3

Elfsborgs län.

S. U. Jöns Swensson, Guntorp, Skieplanda, 1,
E. Joseph Hansson, Mosebo stom, Mosebo, 1,
C. Biörn Persson, Gietekulla, Hysna, 1,
S. Anders Månsson, Högen, Torp, 1,
Måns Ersson, Giäserud, Håbbol, 1.[1] 5

[1] Härefter ursprungligen: *Mats Gislesson, Bogiärde, Wesene, 1.*

Callmare län och Öland.

Olof Andersson, Bercket, Liungby, 1,
[A]nders Persson, Skutterstad, Blackstad, 1,
Mårten Biörnsson, Tiurlösa, Löth, 1,
[Per] Carlsson, Hulterstad by och sockn, 1,
[Nils Olofsson], Ålems by och sockn, 1,
[Jon Ericsson, Hägelåkra], Målilla, 1. 6

[Kopparbergs län].

[Johan Persson, Enbacka, Stora Tuna, 1],
[Anders Larsson, Klenshyttan, Grangiärde, 1],
A. Hans Andersson, Kiernan, Hedmora, 1,
L. Per Andersson, Solleröen, Mora, 1. 4

Nerike och Wermeland.

S. U. Otto Olofsson, Saxhyttan, Grythyttan, 1,
C. Olof Ersson, Fogdhyttan, Fernebo, 1,
I. Eric Andersson, Westansiö, Fellingsbro, 1,
L. Olof Jönsson, Gränhammar, Winteråsa, 1,
U. Anders Larsson, G. Pershyttan, Nora s:n, 1,
A. Jon Ersson, Westanwik, Fryxände, 1,
Petter Jonsson, Härsiötorp, Karlskoga, 1,
S. U. Per Andersson, Gatan, Arfwikan, 1,
A. Per Swensson, Granbeck, Gillberga, 1,
Nils Ragwaldsson, Glumseruds torp, Wäse härad, 1,
Johan Georg Schultz, Systeräng, Wiby, 1,
E. Jonas Jacobsson, Emme, Lerbäck, 1,
A. Olof Gustafsson, Gryt, Giellersta, 1. 13

Westernorrland.

S. U. Nils Persson, Tröne by och socken, 1,
S. U. Eric Giöransson, Höge, Marby, 1,
A. Per Jonsson, Tomta, Delsbo, [1],
A. Anders Nilsson, Möckelby, Sk[iörnäs, 1],
I. Lars Persson, Wij, [Torsåker, 1],
[Anders Persson, Lund, Årsunda, 1],
[Gylick Nilsson, Näset, Borgsiö, 1],
[Jöns Halfwarsson, Wallen, Sweg, 1], [8]

Westerbotten.

S. Mats Öndesson, Dieckneböle, Umeå, 1,
Hans Packainen, Öfre Waikala, Torneå, 1,
A. Johan Jönsson, Engesby, Luleå, 1. 3

Österbotten.

C. Jacob Pålsson Heikus, Kaizor by, Wörå, 1,
A. Johan Mäckylä, Terfwajocki, Lillkyro, 1,
Mats Matsson Smeds, Finnby, Nerpis, 1,
Johan Persson Fläncki, Ledakulla, Kimi, 1. 4

Gottland.

C. Hans Hansson, Andersen, Wamlingbo, 1,
A. Olof Larsson, Norbys, Norsne, 1. 2

Mallmöhus län.

S. U. Olof Jönsson, Tunneberga, Jonstorp, 1,
S. U. Jöns Larsson, Hemmenstorp, Öfwerlöf, 1,
C. Anders Månsson, Arröd, Sallerpa, 1,
Mårten Andersson, Allmeröd, Skifarp, 1,
Jöns Siunesson, Welling by och sockn, 1. 5

Christianstads län.

[Nils Nil]sson, Onslunda by och sockn, 1,
[Sören Åkesson, Kiö]pinge by och s:n, 1,
[Nils Kielsson, Åkarp], Rya, 1. 3

[Blekinge].

[Olof Håkansson, Lösens by och sockn, 1.] [1]

Halland.

S. U. Per Persson, Siögärde, Frillesås, 1,
C. Swen Börjesson, Kiöinge by och sockn, 1,
A. Swen Jönsson, Skoby, Qwibbele, 1. 3

Giöteborgs och Bohus län.

S. U. Anders Larsson, Krokslätt, Fässberg, 1,
A. Hans Jacobsson, Ryk, Brastad, 1,

C. Tolle Olofsson, Räfog, Holta, 1,
U. Anders Andersson, Lilla Askeröen, Walla, 1,
Daniel Nilsson, Smedwiken, Moo, 1.[1] 5

Summa 117

Sedan nu fullmackterne woro emottagne och antecknade, kom ståndet öfwerens, at the utan något anslag skulle komma tillsammans i morgon klockan præcise 7, hwarpå ståndet skildes åt.

Justerat.

Den 21 Augusti.

Samblades ståndet klockan 7, då ståndet effter innerlig bön och åkallan till then aldrahögste Guden om sin milderika nåd och upplysning skred till talemanswahlet, hwaröfwer wäl något discurerades, men blef dock enhälligt och utan omröstande beslutit, at i hugkomst af den förra talemans Olof Håkanssons stora insikt och begrep om de wid riksdagar förefallande wicktiga ärender, trogna och redeliga nit för det allmänna bästa samt osparde flit och möda för ståndets enskijlte angelägenheter äfwen nu wid thenne riksdag bemälte Olof Håkansson skall blifwa ståndets taleman, och till desto större wisshet kommer ett extract häraf ur protocollet at utskrifwas och af en ledamot af hwart länet på de öfrigas wägnar at undertecknas. Och på thet Taleman så mycket bättre må få kundskap om hwarje landsorts beskaffenhet och angelägenheter, så kom ståndet öfwerens, at en af hwart län skall utsees, som altid blifwa sittiande i the nedersta bänckarne, hwilcka wid tillfälle skola wara Taleman wid handen, och blefwo altså af hwart län utnämde följande.

Uppland.

Matts Ersson i Biskulla.

Stockholms län.

[Olof] Benjaminsson i Ytternäs.

---

[1] Härefter ursprungligen: *Swen Andersson, Fiskebäckskil, Mårlanda, 1.*

Westerbotten.

S. Mats Öndesson, Diecknebóle, Umeå, 1,
Hans Packainen, Öfre Waikala, Torneå, 1,
A. Johan Jönsson, Engesby, Luleå, 1. 3

Österbotten.

C. Jacob Pålsson Heikus, Kaizor by, Wörå, 1,
A. Johan Mäckylä, Terfwajocki, Lillkyro, 1,
Mats Matsson Smeds, Finnby, Nerpis, 1,
Johan Persson Fläncki, Ledakulla, Kimi, 1. 4

Gottland.

C. Hans Hansson, Andersen, Wamlingbo, 1,
A. Olof Larsson, Norbys, Norsne, 1. 2

Mallmöhus län.

S. U. Olof Jönsson, Tunneberga, Jonstorp, 1,
S. U. Jöns Larsson, Hemmenstorp, Öfwerlöf, 1,
C. Anders Månsson, Arröd, Sallerpa, 1,
Mårten Andersson, Allmeröd, Skifarp, 1,
Jöns Siunesson, Welling by och sockn, 1. 5

Christianstads län.

[Nils Nil]sson, Onslunda by och sockn, 1,
[Sören Åkesson, Kiö]pinge by och s:n, 1,
[Nils Kielsson, Åkarp], Rya, 1. 3

[Blekinge].

[Olof Håkansson, Lösens by och sockn, 1.] [1]

Halland.

S. U. Per Persson, Siögärde, Frillesås, 1,
C. Swen Börjesson, Kiöinge by och sockn, 1,
A. Swen Jönsson, Skoby, Qwibbele, 1. 3

Giöteborgs och Bohus län.

S. U. Anders Larsson, Krokslätt, Fässberg, 1,
A. Hans Jacobsson, Ryk, Brastad, 1,

C. Tolle Olofsson, Räfog, Holta, 1,
U. Anders Andersson, Lilla Askeröen, Walla, 1,
Daniel Nilsson, Smedwiken, Moo, 1.[1] 5

Summa 117

Sedan nu fullmackterne woro emottagne och antecknade, kom ståndet öfwerens, at the utan något anslag skulle komma tillsammans i morgon klockan præcise 7, hwarpå ståndet skildes åt.

Justerat.

Den 21 Augusti.

Samblades ståndet klockan 7, då ståndet effter innerlig bön och åkallan till then aldrahögste Guden om sin milderika nåd och upplysning skred till talemanswahlet, hwaröfwer wäl något discurerades, men blef dock enhälligt och utan omröstande beslutit, at i hugkomst af den förra talemans Olof Håkanssons stora insikt och begrep om de wid riksdagar förefallande wicktiga ärender, trogna och redeliga nit för det allmänna bästa samt osparde flit och möda för ståndets enskijlte angelägenheter äfwen nu wid thenne riksdag bemälte Olof Håkansson skall blifwa ståndets taleman, och till desto större wisshet kommer ett extract häraf ur protocollet at utskrifwas och af en ledamot af hwart länet på de öfrigas wägnar at undertecknas. Och på thet Taleman så mycket bättre må få kundskap om hwarje landsorts beskaffenhet och angelägenheter, så kom ståndet öfwerens, at en af hwart län skall utsees, som altid blifwa sittiande i the nedersta bänckarne, hwilcka wid tillfälle skola wara Taleman wid handen, och blefwo altså af hwart län utnämde följande.

Uppland.

Matts Ersson i Biskulla.

Stockholms län.

[Olof] Benjaminsson i Ytternäs.

---

[1] Härefter ursprungligen: *Swen Andersson, Fiskebäckskil, Mårlanda, 1.*

[Skar]aborgs län.

[Jonas Nilsson i Ar]by.

[Åbo och Biörneborgs län].[1]

Cronobergs län.

Per Persson i Bete.

Jönkiöpings län.

Johan Ersson i Hultöen.

Wessmanland.

Eric Larsson i Södra Starfors.

Wiborgs och Nyslotts län.

Hindric Johansson i Åminne från Åbo och Biörneborgs län.

Östergiötland.

Anders Håkansson i Härstorp.

Södermanland.

Jonas Persson i Åbro.

Nyland och Tawastehus län.

Hans Klemetsson i Jäfwersböle.

Elfsborgs län.

Jöns Swensson i Guntorp.

Callmare län.

Olof Andersson i Biörcket.

---

1 Förlägget är här så starkt fuktskadat, att namnuppgift icke kan erhållas.

Kopparbergs län.

Johan Persson i Enbacka.

Nerike och Wermeland.

Otto Olofsson i Saxhyttan.

Westernorrland.

Nils Persson i Tröneby.

Westerbotten.

Matts Ödnesson i Dieknebö[le].

Österbotten.

[Jacob] Pålsson Hejku[s i Kaitzor by].

[Gottland].[1]

Mallmöhus län.

Jöns Siunesson i Wellinge.

Christianstads län.

Sören Åkesson i Kiöpinge.

Halland.

Per Persson i Siögiärde.

Giöteborgs och Bohus län.

Anders Larsson i Krokslätt.

Riksdagsordningen af d. 17 Octobr. 1723 upplästes. Upplästes Vice Häradzhöfdingens Willhelm Johan Dubbs ingifne suppliqve angående secreterarebeställningen i Bondeståndet;[2] resol.: hwi-

---

1 Förlägget är här så starkt fuktskadat, att namnuppgift icke kan erhållas.

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 352.

lar, till thess Talemännen träda tillsammans, då effter Riksdagzordningen kommer at procederas.

Till ståndets wacktmästare antogs Stadztienaren vid Politiecollegio Mårten Nordstedt.

Justerat.

D. 23 Augusti.

Upplästes Regeringzformen af 2 Maji 1720.

Taleman proponerade, om icke ståndet skulle finna wara christeligit och billigt, det en underdånig suppliqve till Hans Kongl. Maij:t måtte uppsättias och ingifwas, at the från Finnland hitkomne och med behörige fullmackter försedde riksdagzmän må i nåder få af Kongl. Räntecammaren åtniuta någon hielp till sitt underhåld i dess nu högtbeträngde tillstånd, emedan en del als intet, en del ganska litet af sina hemmawarande medbröder till resepenningar och uppehälle uppburit eller undfå kunnat, sedan landet gienom den der nu giorde champagnen blifwit så förswagat och utblottadt, at the finna sig aldeles oförmögne och utarmade något underhåld till sina fullmäcktige at ärlägga; utlofwandes the, om landet nånsin skulle komma i sitt förra wälstånd, samma penningar till Kongl. Räntecammaren at återbetala, der Hans Kongl. Maj:t så nåd[igt] skulle för skiäligt finna. Hwart[ill ståndet] bejakade, med önskan at Hans [Kongl. Maij:t] täcktes i nåder them thetta u[nna?].

Upplästes en af Gottlands norra härad och Wäskinda sockns skatteåboer suppliqe angående theras kalckungar eller kalckemilar, och som thenne ansökning egentel. hörer till Kongl. Cammarcollegii afgiörande, ty gick Taleman med bem:te Allmoges Fullmäcktige till högbem:te collegium samma sak at recommendera.

Företogz till gienomläsande resolution på Allmogens allmänne beswär wid sista riksdag[1], på thet man skulle see, om några §§ theruti funnos, som ej blifwit wärckstälte, och giordes följande observationer.

Wid 1 § gaf Allmogen i Mallmöhus och Christianstads län tillkiänna, det de för sina cronoräntor blifwit pantade nu i Augusti månad.

2 § effterfrågas hos Hans Kongl. Maij:t, huru hrr landzhöfdingarne den effterlefwat.

---

1 Tryckt BdP 4, s. 446 ff.

7 § angående brännewins brännande påminnes.

10 § angående skiljemynts anskaffande i landsorterna.

11 § observ., at academiæ- och Danwikshemman må på lika sätt som Wadstena krigzmanshushemman betala herredagspenningar.

D. 24 Augusti.

Taleman gaf tillkiänna, det han i förledne aftons hade sammanträde med Landtmarskalcken och the öfrige Talemännen, då de wid det tillfället till secreterare utwalde Cancellisten uti Kongl. Maij:ts och Riksens Cancelliecollegio och Inrikes Civilexpedition Hr Petter Westerhof, hwartill ståndet bejakade och funno sig nögde.

Följande riksdagzmän från Finnland anhålla om understöd ur Räntecammaren.[1]

Till deputationen, som kommer at aflägga sin underdånige hälsning till Hans Kongl. Maij:t samt hälsa the andra stånden, utnämndes följande:

Taleman Olof Håkansson,
Uppland, Mats Ersson i Biskulla,
Stockholms län, Johan Ersson,
Skaraborgs län, Lars Ersson,
Cronobergs län, Per Larsson,
Jönkiöpings län, Bengt Olsson,
Wessm[anland], Johan Ersson,
[Östergötland, A]nders Håk[ansson],
Södermanland, Johan Persson,
Elfsborgs län, Anders Månsson i Högen,
Callmare län, Nils Olsson,
Kopparbergs län, Per Andersson i Sålleröen,
Nerike och Wermeland, Anders Larsson i G. Pershytta,
Westernorrland, Anders Persson i Lund,
Westerbottn, Hans Pakainen,
Österbottn, Johan Persson Flöncki,
Halland, Swen Jönsson,
Christianstads län, Sören Åkesson,
Mallmöhus län, Jöns Siunesson,

[1] Namnuppgifter saknas i förlägget.

Åbo och Biörneborgs län, Thomas Thomesson,
Wiborgs och Nyslotts län, Pål Rejnikain,
Gottland, Olof Larsson Norbys,
Nerike och Wermeland, Olof Gustafsson,
Giöteborgs och Bohus län, Tolle Olofsson.

Secreteraren Westerhof kom upp i ståndet och tackade för thet förtroende ståndet till honom dragit och önskade dem Gudz nåd och wälsignelse samt sig kraffter at så utföra sitt ämbete, som hans trogna och hierteliga önskan till theras bästa wara skall; hwaröfwer ståndet betygade sin hierteliga fägnad och nöje och önskade [Hr] Secreteraren vice versa Guds nåd samt styrc[ka] till sitt ämbetes utförande.

[Upplästes] riksdagzceremonielet och påskrefs.

[Upplästes e]tt extractum protocolli från [Ridderskapet] och Adelen angående the ledige [riksrådsembetenas] besättiandes [uppskiutande] tills Riksens [Ständer wa]rit på R[ikssalen, hwarföre aktas nödigt, att][1] Landtmarskalcken och the öfrige Talemännen i dag skola träda upp till Hans Maij:t och i underdånighet anhålla, at Riksens Ständer må komma i morgon på Rikssahlen; hwilcket biföls och påskrefs.

Deputationen trädde upp till Hans Kongl. Maij:t och kom sedan tillbaka; och gaf Taleman ståndet tillkiänna, huru Hans Kongl. Maij:t med särdeles hög kongl. nåd och mildhet[2]

Twenne cammarherrar kommo upp.

Torsdagen d. 26 Aug. 1742.

Talemans och Secreterarens eed.

Ståndets Taleman Olof Håkansson erindrade, att som riksdagen nu i Herrans namn wore påbegynd och man således kommo att skrida till riksdagsärendernes företagande, så wore det efter Riksdagsordningen nödigt, det han inför ståndet des liflige ed aflade. Samma ed blef således efter Riksdagsordningens 10 § aflagd, och gjorde jemwäl ståndets Secreterare sin liflige ed enligit det formular, som 11 § Riksdagsordningen innehåller.

---

1 Suppleringarna i anslutning till RAP 1742—1743, d. 1, s. 11.
2 Meningen icke avslutad i förlägget.

Ang:de riksdagzfullmackterne- och deras öfwerseende.

Sedan frågade Talemannen samtel. ståndets ledamöter, huruwida någon kunde hafwa att påminna wid en eller annan riksdagsmans fullmackt, emedan äfwen nödigt wore, det innan sakerne företages, ståndet wore satt utom alt twifwelsmål, hwad des riksdagsmän angår, och att twistigheterne derom alldraförst måtte afgiöras.

De öfrige riksdagsfullmäckti[ge] ifrån Götheborgs och Bohus län [an]drogo, det Swen Andersson i Fiskebåtskihls fiskeläge, som äfwen är deputerad derifrån länet, icke kunde wara riksdagsfullmäcktig, emedan han allenast af fiskare men eij af sådane, som hafwa hemmansbruk, wore befullmäcktigad med mera. Härom wille de widare i morgon ingifwa sine skriftelige påminnelsser.

Äfwen androg Jacob Pålsson och Johan Mäckylä ifrån Österbottn, det med Matts Mattsson Smeds wal för Nerpis och Lapfiärds socknar eij rätteligen skall wara tillgångit, hwarom han en omständelig berättelse[1] anförde.

Talemannen förestälte, att ehuru ock nödigt wore, det med riksdagsmanswalen efter Riksdagsordningen noga förfares, så borde det dock komma i ett ömsint öfwerwägande, i hwad situation den orten nu är, och att det såle[des] wore wäl, det desse fullmäck[ti]ge sins emellan måtte öfwerenskomma och åsämjas, på det de 2:ne socknarne, för hwilcka Matts Mattsson Smeds blifwit wald, eij måtte fatta något misstroende till de öfrige häradsboerne.

De styrcktes fördenskuld till förening, den ståndet förwäntade af dem tills i morgon.

Om en secreterare, som förstår finska språket.

Wid det tillfälle, att Talman förmälte, huruledes han af Landtmarskalcken förnummit, att en del af ståndets riksdagsfullmäcktige från Finland påstådt att få en secreterare i ståndet, som förstode finska språket, tog Secreteraren afträde, på det att ofwannemde fullmäcktige desto friare måtte få yttra sine skiäl.

Men ståndets ledamöter af Allmogen i Swerige förklarade sig ingalunda willja gå ifrån det, som redan skjedt wore, då ock Paul Reinikain från Nyslotts län yttrade sig att äfwen dermed wara nögd.

Erich Jöransson ifrån Westernorland anmälte Bokbindarens Gottfried [Beels][2] ansökning, att den på Bondeståndets

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 489 f.
2 Konceptprotokollet.

förlag under nästledne riksdag genom trycket utkomne lilla piecen under titul af Naturlige oeconomie- och hushåldsreglor samt husremedia måtte af honom ånyo få upläggas. Ståndet lemnade dertill sitt bifall med wilckor, att i denne piece, som förnämligast för landtmannen är nödig, de förekommande latinske orden warda förswenskade eller med swenska caracterer tryckte samt att 116 exemplarer warda till ståndets ledamöter aflåtne emot 9 öre kopparm. exemplaret. Några exemplarer lägges ock deraf op på finska.

Till tysthetens bibehållande innom ståndet och att man med så mycket större tryghet måtte kunna yttra sine frie tanckar om de förekommande målen, kom ståndet gemensamt öfwerens, att alla [le]damöterne i morgon giöra [sin][1] tysthetsed.

Talemannen proponerade jemwäl, om icke ståndet igenom en deputation wille gratulera Landtmarskalcken Herr Baron Ungern von Sternberg till des landtmarskalcksembete, på det ståndet derigenom så mycket mera måtte winna des benägenhet i de förekommande både allmänne och enskijllte ståndets angelägenheter, eftersom ock sådant alltid förut wore wanligit.

Detta biföls, och åtog sig Johan Persson ifrån Tuna att föra ordet.

Fredagen d. 27 Augusti 1742.

Johan Persson med des meddeputerade kommo ifrån Landtmarskalcken, berättandes att uppå den gratulation, som de på ståndets wägnar hos honom aflagt, han ganska obligeant tackat för ståndets betygade förtroende till honom och derhos på ett mycket bewekeligit sätt förklarat, det han skall låta Allmogens angelägenheter på det högsta wara sig om hjertat samt för menighetens bästa, om så erfordras, giärna hafwa lif och blod ospart. Gratulation hoos Landtmarskalk.

Talemannen gaf wid handen, huruledes en stor del af ståndets ledamöter ifrån Finland ännu skola continuera i det påstående att få en secreterare i ståndet, som förstår finska språket. Uplästes derpå en skrift, som de derom till Prestestånd-det ingifwit.[2] Om en finsk secreterare.

---

1 Konceptprotokollet.
2 Tryckt som Bil. 1.

Efter något efterfrågande fick man weta, att en advocat, Bictonius benemd, suppliquen upsatt, som war underskrefwen af Matts Mattsson, Håkan Carlsson, Thomas Thomasson, Flänck, Påwe[l] Reinikain, Hans Packari. Desse frågades, om de [än]nu wille fortfara i deras påståe[nde] att få en finsk secreterare. Rs.: De wille åtnöija sig med det, som Landtmarskalcken säijer.

Talemannen förestälte, att hwad detta widkommer, så wore secreteraresysslan redan en afgjord sak, hwarmed enligit Riksdagsordningen i så måtto är förfarit, att Landtmarskalcken med de öfrige Talemännen waldt secreterare, hwilcken, såwida han eij är hela ståndet emot des willja påtwungen, emedan allenast fullmäcktige ifrån Finland dermed eij woro nögde, blifwer derwid ofelbart bibehållen. Erindrade i öfrigit, hwad Riksdagsordningen, hvilcken för desto bättre underrättelse skull, redan innan man gick på Rikssalen, för ståndets ledamöter blifwit upläst, i 11 § innehåller: Att den riksdagsfullmäcktig, som ingifwer i ett annat stånd något memorial, innan han först i sitt egit stånd des ärende skrifteligen anmält, skall wara för[lustig][1] des säte och stämma. Men [detta][1] sade sig Talemannen eij willja nämna till deras gravation i någor måtto utan hemstälte till deras närmare eftersinnande, huruvida deras påstående kunde hafwa skiäl med sig?

Jacob Pålsson ifrån Österbottn gaf wid handen, det de af wist folck måtte wara upstudsade och att wid ett wist tillfälle, då en och annan af ståndets ledamöter från Finland äfwen skola warit närwarande, en Windragare tadlat både Talemannen och flere af ståndet.

Detta förtröt högeligen ståndets ledamöter, som på sådant sätt såge så månge ärlige och wälsinnade wara exponerade till förtal, och att följackteligen ingen kunde wara säker om sitt goda namn och ryckte, så framt man icke kunde få rätt på sådane försmädare.

Hwarcken Jacob Pålsson eller de andre af ståndet wisste denne Windragarens namn och kunde de eij heller erindra sig, om någon annan än de några af ståndets leda[möter][1] från Finland war wid samm[a] tillfälle tillstädes.

Som man såg, att om Jacob Pålsson skulle blifwa angifware och åberopa sig desse sidstnemde till wittnen, desse sednare lätteligen kunde jäfwas, så fant ståndet försicktigheten fordra,

---

1 Konceptprotokollet.

att detta hålles tyst men att Jacob Pålsson söker tillfälle att få tala wid denne Windragare, då ojäfacktige wittnen kunde wara tillstädes, och gifwa oförmerckt anledning till en sådan discours, hwarwid denne personen finge tillfälle att ånyo yttra sig, då man sedan å en sådan belackare och äreskändare kunde få behörig näpst.

Sedan continuerades discoursen angående secreteraresysslan, hwarwid då Talemannen föreställte, huru ståndet å swenske sidan alltid låtit sig de finska ärenderne wara så angelägne, att det mera arbetat till deras än sin egen förmon, hwilcket [de][1] sielfwa nogsamt funnit utaf [lind]ringen i åtskillige cronoutlagor, den de å swenske sidan sig icke betingat, äfwen som ock ståndet wid sidsta riksdag begådt derhän, att de finske betala eij mer än hälften i skattekiöpeskilling emot det här i Swerige derföre erlägges, hwaraf nogsamt kunde intagas, det deras angelägenheter utan att hafwa en finsk secreterare kunde bewakas; så förklarade sig samtel. ledamöterne af finska nationen hwar för sig serskilt alldeles nögde, så att de eij wille begiära någon annan secreterare.

Mats Gislesson Brinck.

Talmannen framgaf ett till honom med posten ankommit bref till ståndet. Samma bref[2], som war skrifwit af Häradzhöfdingen Lars Sundberg och dat. Hjelmered wid Alingsås d. 20 Aug. 1742, uplästes, hwarutinnan han gifwer tillkänna, huruledes Gäsenes och Ås härader i Elfsborgs län, hwaraf hans domsagu består, enhälleligen påstådt att få Matts Gisslesson Brinck i Wäsene sockn till herredagsman, oacktadt att [han][1] föreställt, det denne Brinck, så[som][1] den der warit corporal och följackteligen förut stådt i annan beställning, emot Rikzdagsordningen samt ståndets extracta protocolli af år 1738 och 1740 eij kunde blifwa herredagsman, skolandes likwäl Ås härad hafwa förklarat och gjordt det förbehåld, att der Brinck icke skulle till riksdagsman blifwa antagen och tillika i deputationerne och riksdagssysslorne blifwa brukad, willja de inga herredagspenningar till honom erlägga och dessutom wara frie för en annans i des ställe anskaffande. Detta alt hade Häradshöfdingen welat gifwa ståndet tillkänna, på det att, der en annan herredagsman i denne Brincks ställe skulle wälljas, han tidigt derom må kunna få swar och Allmogen sammankalla samt således giöra det Lofl. Ståndets behag ett fullkomligit nöije. I öfrigit och som

1 Konceptprotokollet.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 401 ff.

han förmedelst Brincks wid sidstl. riksdag der[öfwer][1] andragne beswär, att han [1738][1] års riksdag icke blifwit riksdagsman, råkat med honom i en ganska kostsam process i Kongl. Hofrätten, den han dock med heder och alldeles befrielse skall igenomgådt, så anhåller han om ståndets recommendation till Hans Maij:t, att honom för sitt myckna lidande till hälsa och egendom någon hugnad kunde wederfaras, hwilcken, på hwad sätt den ock må skje, lemnas till Hans Maij:ts egit nådigste wälbehag.

Sedan detta war upläsit, tog Matts Gislesson afträde, sedan han förut i ståndet upwist attester, att han war hemmansbrukare och att han under krigstiänsten sig wäl förhållit, hwarifrån han blifwit afskedat med rustmästare caractere, hwarhos han begiärte att få communication af Häradshöfdingens bref.

På det att de nykomne af ståndet måtte blifwa underrättade, hwad tillförende i denne saken passerat, gaf Talemannen wid handen, [hu]ruledes denne Brinck så wi[d 1738][1] som 1740 års riksdagar sökt att komma in i ståndet såsom fullmäcktig för desse härader; men att sådant icke kunde bewilljas i anseende såwäl thertill, att han förut stådt i annan beställning, som ock att han för edsöresbrott undergådt ett nesligit straff, hwilcken omständighet man likwäl i det för honom wid sidstl. riksdag utfärdade extracto protocolli eij welat till des namns förklening nämna.

Ståndet hölt i gemen före, att det skulle lända ståndet till skymf, om en sådan skulle blifwa intagen, och trodde honom eij hafwa rättskaffens afsickter, som nu 3:dje gången kom op, sedan han 2:ne gångor förut blifwit afwister. Utom det wore han känd för en mycket orolig man, och hade en och annan af ståndets ledamöter sig bekant, att han under handen hade skaffat sig wid sidstl. riksdag kundskap om åtskilligt, som [i][1] ståndet passerade samt om [stån]det illa talt.

Som nu Riksdagsordningen i 7 § war klar och tydelig, hwarpå jemwäl ståndet des förra extracta protocolli wid förre riksdagarne grundat, så resolverades, att Brinck i ståndet ingalunda kunde intagas.

Frågades sedan, huruwida, i anseende thertill att desse härader så enhälleligen kallat honom och att de således tyckas hafwa till honom ett sådant besynnerligit förtroende, han kunde utom ståndet få gå i collegierne och påminna om en och annan desse

[1] Konceptprotokollet.

häraders angelägenhet, efter Brinck berättat, att samma härader förklarat sig wara dermed nögde, der han i ståndet eij skulle blifwa admitterad?

Man fant wäl enhälleligen detta eij wara enligit med Riksdagsordningen, fast ståndet wid sidstl. riksdag lemnade honom den friheten; men [wille][1] likwäl förnimma, om häraderne lemnat honom någon skriftelig instruction, i fall han eij finge blif[wa] innom ståndet.

Matts Gislesson blef således inkallad och tillfrågad härom. Han swarade sig eij hafwa någon skriftelig afhandling med häradsboerne men kunde eij allenast densamma anskaffa utan ock efterskrifwa och erhålla ett skrifteligit tillstånd att lemna och transportera fullmäcktigskapet för desse härader på någon af ståndets härwarande ledamöter. Sedan han ånyo tagit afträde, togs detta i närmare öfwerwägande, men man fan betänckeligit att bifalla både det ena och det andra för personens misstänckte qualiteter skuld, utan pröfwades bäst wara att igenom extractum protocolli låta Häradshöfdingen weta, att Matts Gislesson eij till riksdagsfullmäcktig kan antagas, hwarhos Häradshöfdingen anmodas att låta Allmogen sammankalla till ett nytt riksdagsmanswal.

I öfrigit fant jemwäl ståndet be[tä]nckeligit att låta Matts Gislesson [få pa]rt af Häradshöfdingens bref, efter han wore en orolig man, som af hwad Häradshöfdingen i förtroende skrifwit ståndet till kunde formera en ny process, ehuru han ock i brefwet på något anstöteligit sätt eij wore rörd.

Matts Gislessan gafs således munteligen tillkiänna, att ståndet igenom extractum protocolli will resolvera i saken.

Talemannen hemstälte till ståndet, hwad Häradshöfdingens sökte recommendation angår, huruwida densamma kunde bewilljas. Han androg, huru wäl det wore, att ståndet eij wille hädanefter recommendera någon, emedan wid sådane tillfällen lätteligen någon bättre meriterad kunde skje prejudice. Ståndet fant denne föreställning wara ganska skiälig, och biföls fördenskuld enhälleligen densamma.

Fullmäcktige ifrån Götheborgs och Bohus län ingofwo nu deras memorial[2] och påminnelser wid Swen Anderssons erhåldne riksdagsfull[makt]. Och fick Swen Andersson på begiäran

---

1 Konceptprotokollet.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 458 f.

deraf communication tills i morgon jemte antydan att emedlertid afhålla sig ifrån ståndet.

Ståndet kom sedan öfwerens, att extractum protocolli till de öfrige stånden upsättjes att få inkomma i Secrete Utskåttet.

Secreteraren hade upsatt det i går omtalte formularet till tysthetseden, hwilcket uplästes och approberades, hwarefter ståndet länswis trädde fram och samma ed aflade, och stafwade tolcken Hindrick Johansson eden på finska för dem af ledamöterne, som endast woro det språket mäcktige. Ingen war elljest frånwarande, undantagandes Nils Hålfwastersson ifrån Stockholms län, som efter ståndets gifne tillstånd ännu war borta på ett par dagar för en des hemmans angelägenhet skull.

Talemannen gjorde proposition [om] någon skrifwarehjelp för Secrete[raren], emedan han omöijeligen kunde hinna med all renskrifning och mera, som erfordras; han berättade, att Magistraten i Stockholm, i synnerhet Secreteraren Poppelman, dertill recommenderat en ung skickelig person, Cederman benemnd; äfwen hade sig anmält en auscultant i Hofrätten, Svennerberg benemd. Contoirsskrifwaren i Banqven Rungren wore elljest den, som tillförende wid denne sysslan warit brukad. Hemstälte således walet till ståndet och Secreteraren, som komma att betiäna sig af honom.

Rungren.

Ståndet och Secreteraren förklarade sig mycket wäl wara nögde med Rungren, såsom den der med de förre handlingarne bäst wore bekant och den de för sine gode egenskaper kände; wid hwilcket tillfälle ock då de finske ledamöterne förklarade wäl wara, om någon sådan skrifware blefwe antagen, som förstod finska språket, förestältes dem, huru [an]gelägit det wore, att eij någo[n] obekant måtte komma till ståndets papper, då de ock för sin del yttrade sig wara nögde med Rungren. Deruppå gingo efter öfwerenskommande Jonas Persson och en deputerad med honom till Bancocommissarierne att anmäla ståndets åstundan, och gåfwo de wid återkomsten det swar, att ehuru ock arbetet i Banqven woro ganska widlöftigt och erfordrade ännu flere arbetare, så wille dock Commissarierne såwäl för ståndets skull som ock att eij hindra en ung beskjedelig man i det, som till hans bättre framsteg med tiden ländа kunde, gjerna lemna honom ledighet ifrån bancosysslorne.

Ståndet kom sedan öfwerens, att Secreteraren projecterar tro- och tysthetseden för honom.

Kongl. Protocollssecreteraren Troilius, som tillförende warit ståndets secreterare, upkom och gratulerade ståndet till sin hitkomst. Sedan han ta[gi]t afträde, anmälte Talemannen en honom af bemelte Secreterare committerad angelägenhet, att erhålla ståndets recommendation igenom 2:e deputerade till Landtmarskalcken att blifwa antagen till protocollsförandet wid Secrete Utskåttet. Troilius.

Detta biföls med all willighet, och fick Otto Olofsson jemte en deputerad med honom in commissis att anmäla sålunda detta ärende hos Landtmarskalcken, att ehuru ogiärna ståndet will falla honom med någon recommendation beswärlig, så kunde de dock eij wid detta tillfälle undgå att giöra deras förre secreterares åstundan nöije och recommendera honom till en gunstig åtancka, i fall han skulle söka att på något sätt under riksdagen willja tiäna det allmänna. Skulle då Landtmarskalcken fråga, hwad syssla han åstundade, så kunde man då först nämna protocollssecreteriatet i Secrete Utskåttet. Wid återkomsten berättade de, att Landtmarskal[cken för][1] sin del förklarat all benägenhet för honom såsom en mycket habil man, den Secrete Utskåttet wäl skulle wara betiänt med.

Ärindrades att Sewedals härad eij upskickat någon riksdagsfullmäcktig. Talemannen gaf wid handen, att med detta härad sålunda wore beskaffat, att wid Götheborgs stads fundation har räntan af detta härad blifwit samma stad donerad samt justitiæborgmästaren derstädes tillika förordnad att wara häradshöfdinge der i häradet. Häraf hade staden tagit sig anledning att äfwen wid sidsta riksdag giöra till fullmäcktige för detta häradet 2:ne rådmän, hwilcka dock uppå ståndets gjorde föreställningar updrogo samma fullmäcktigskap till en af ståndets ledamöter. Som det nu skulle hafwa en eftertänkelig påföljgd med sig, om detta häradet [u]nder förewändning deraf, att det [staden][1] wore donerat, skulle undandraga sig att upskicka riksdagsman, emedan på sådant sätt hwart och ett hemman, hwars ränta antingen wore donerat el:r till någon lönings-tagare indelt, skulle kunna undandraga sig riksdagsmanswal och herredagspenningars erläggande, hwarigenom ståndet otroligen skulle blifwa förswagat, så kom ståndet öfwerens, att Talemannen talar med de härwarande riksdagsfullmäcktige ifrån Götheborg om anstalt till riksdagsmanswal der nedre med det första, som skje kan.

[1] Konceptprotokollet.

En ståndets deputerad, som warit i Borgareståndet att begiära communication af Secrete Utskåttets projecterade instruction, återkom med det swar, att Borgmästaren Aulævill låfwat ståndet part deraf i morgon.

Lördagen den 28 Augusti 1742.

Säte och stämma i Secrete Utskåttet.

Jousterades protocollet af d. 26 hujus. Jemwäl jousterades och approberades det projecterade extractum protocolli till de öfrige stånden om säte och stämma uti Secrete Utskåttet för ståndets deputerade.[1]

Sedan man förnummit, att Borgareståndet afskickat till Riddarhuset den projecterade instructionen för Secrete Utskåttet, blef Otto Olofsson med en ståndets ledamot jemte honom deputerad att af Secreteraren Wulfwenstierna begära på ståndets wägnar part af densamma. Wid återkomsten lemnade de det swar, att bemelte Secreterare utlåtit, det han utan Ridderskapets och Adelens tillstånd, som in pleno borde inhämtas, eij torde lemna det, warandes plenum nu eij tillhopa, emedan Secrete Utskåttet nu sutto.

Ståndet fandt, att innan communication erhålles af samma instruction, ofwannemde extractum protocolli eij kunde afgå, utom det att Talemannen sade sig hafwa utforskat, det ännu eij rätta tider woro detsamma att insinuera.

Sedan uplästes reglementet till riksdagarnes förkortande af år 1727 jemte det ytterligare reglementet af 1738 samt Kongl. Försäkringen, på det de i ståndet nykomne måtte så om det ena som det andra hafwa noga underrättelse.

Allmänna beswären.

Som äfwen ståndet för bättre minne skull d. 23 hujus bland annat låtit sig föreläsa en del af resolutionen på Allmogens allmänne beswär wid sidsta riksdag, så continuerades dermed ifrån 13 §.

Wid denne 13 § angående byordningen erindrade några ståndets ledamöter, huru, då flere i ett byelag willja hålla sig till en byordning, en el:r annan i samma byelag eij willja densamma antaga, hwaraf hände, att med denne nyttige inrättning

[1] Se s. 31.

på mänge ställen kommer att studsa. Ståndet kom således öfwerens att widare willja taga i öfwerwägande, om icke hos Hans Maij:t måtte anhållas, att der i ett byelag någon skulle förwägra sig att eij willja giöra ett med de öfrige om en byordning, en sådan då måtte warda förbunden och förplicktad att beqwäma sig med de öfrige.

Wid 14 § angående dyrhetens förekommande på salt gafs af åtskillige ståndets ledamöter tillkänna, att ännu i en och annan ort saltet woro mycket dyrt, ja, wäl stege till 30 dhl:r koppm. tunnan.

Hwad i 15 § om mindre wäxt manskap förmäles, klagade åtskillige eij få till godo njuta, eij heller hwad 1731 års resolution innehåller. Man hade desutan exempel, att åtskillige på den ena orten blifwit casserade men på andre orter antagne och approberade. Att äfwen mycket friskt och ännu till flere års krigstiänst dugeligit folck förafskedas.

Majoren af Gardet Ridderstråle fick företräde, berättade, det wäl för en executions anställande på banen nästkommande måndag, den en rymmare bör undergå, angelägit woro, det nödigt manskap finge komma tillsammans, men wille nu hafwa den äran att inhämta ståndets samtycke dertill, hafwandes han detta först hos Ridderskapet och Adelen och sedan hos de öfrige stånden anmält, hwilcka för deras del eij haft derwid att påminna.

Talmannen å ståndets wägnar förklarade des bifall och tackade i öfrigit Majoren.

Sedan uplästes 16 § af de allmänne beswären ang:de interimsförmedlingar. Hwarwid Joseph Hansson androg, att ehuru tydelig den ock wore, så hade man likwäl funnit, att Landshöfdingeembetet i Elfsborgs län gjort hinder i werkställigheten deraf, under förewändning af 2:ne Kongl. Maij:ts utfärdade bref af år 1738, som säijas skola giöra någon restriction härutinnan.

De öfrige §§ uplästes jemwäl, hwarefter ståndet kom öfverens att widare öfwerlägga, huruwida beswär i anledning af hwad här ofwan påmint blifwit, måge formeras eller ansökningen hos Hans Maij:t giöras. Man discourerade i öfrigit om den nu warande widlöftige tullbetiäningen under arrendet samt hwad chicaner Allmogen är underkastat af tullbetiänterne. Och ibland annat, huru den Allmoge å wisse orter, som för mäld skuld måste fara igenom någon stad, måste erfara den olägen-

het och skada, att om de wid återresan genom staden och då de återtaga sin pant, finnes hafwa alldrig så litet mer än de angifwit, blifwer det confisquerat. Hwad detta sednare widkommer, fandt Talemannen det wara af sådan beskaffenhet, att det hos Generaltullarrendesocietetens fullmäcktige kunde hjelpas. Och hwad tullarrendet i gemen beträffar, så emedan det målet på samtelige stånden ankomme, så kunde man, när Tulldeputationen sätter sig, andraga, hwad då finnes nödigt wara.

Wid detta tillfälle utnämnde hwart län sin deputerad[1] att ingifwa beswären och hwart läns beswär för sig sortera; och kom man öfwerens, att desse deputerade nästkommande måndags eftermiddagen efter anslag kunde sammanträda.

Talemannen anmälte Swen Anderssons ansökning om dilation till måndagen att inkomma med förklaringen på de öfrige Götheborgs och Bohus läns fullmäcktiges andragande emot hans säte i ståndet. Detta bewilljades.

Matts Mattsson ifrån Finland bewilljades på des begäran att litet få låna ut sin rikzdagzfullmackt, hwarefter ståndet åtskilldes.

Måndagen d. 30 Augusti 1742.

Directionen wid armeen.

Sedan protocollerne af d. 27 och 28 hujus blifwit justerade, berättade Talemannen, det på Landtmarskalckens begiäran och efterskickande han med ståndets ledamöter från Finland och några andre af ståndet warit hos honom, då han welat låta ståndet weta, att Generalen Gr. Leijonhufwud och Generallieutenanten Baron Ruddenbrock, efter de finska eij hade till dem förtroende, nu komma hit tillbaka, och att Generalmajoren Bousquett emedlertid kommer att föra directionen wid arméen;

---

[1] Enligt ett vid konceptprotokollet bevarat memorialprotokoll voro deputerade: *Upland, Johan Erichson; Stockh., Olof Benjam[ins]son och Per Person; Skarab., Jonas Nilson; Åbo B., Hindrich Johansson; Cronoberg, Per Person; Jönk., Johan Erichson; Wästm., Jonas Örman; Wiborgz, Hindrich Johanson (!); Österg., Per Anderson; Sörml., Erich Person; Nyland, Hans Clemetson; Elfs., Joseph Hansson; Calmare, Nils Olson; Kopparb., Johan P[e]rson; Nerke och Wermeland, Otto Olson, Erich Andersson [i] Wästansiö, Per Anderson i Gatan; Westernorl., Nils Person; Westerbottn, Matz Önneson; Österbotn, Jacob Pålson; Gottl:d, Hans Andersson (!); Malmö, Jöns Larsson; Christianstad, Sören Åkenson; Halland, Swen Jönsson; Göth., Hans Jacobson.*

att det ryckte wore falskt, som skulle 2:ne finske regementer hafwa blifwit skingrade och en del af dem gådt till sine rotar tillbaka, emedan en[1] wid en förelupen rencontre allenast 30 man skolat saknas; att friskt folck, som kunde gå i en action, woro wid arméen 10 á 11000 man utom några 1000 man sjuka; att flottan wore i godt stånd, sedan den numera med manskap ifrån Carlscrona blifwit förstärckt, och wore det ett falskt ryckte, att densamma skulle wara instängd, att för öfrigit Chefen wid wår flotta så försicktigt och klokt sig skickat, att de ryske ammiralerne icke wågat att tasta honom an, med mera. För öfrigit berättade Talemannen, att wid samma tillfälle, då de öfrige 2:ne ståndens Talemän woro hos Landtmarskalcken, blifwit discourerat om de deputationer, som eij undgås kunde att blifwa satte, såsom urskillnings-, landt- och siömilitiæ-oeconomie-, cammar-, oeconomie- och commerce- och en secrete samt expeditionsdeputation, hwarwid, då ståndets Taleman förestält högsta nödwändigheten af en allmän beswärsdeputation så för Allmogens angelägenheter i gemen som för finska Allmogens skull i synnerhet, de öfrige Talmännen eij kunnat neka, att ju ock icke en sådan allmän beswärsdeputation måtte sättjas.

Deputationernes utnemnande.

Ståndet tackade mycket Talemannen derföre och kom öfwerens, att wid beswärens reglerande komma de finska först att upsättjas, sedan Dalarnes och så de öfrigas.

Uplästes Michel Jacobssons Kroufwilla från Sorckis by och Eura sockn fullmackt att wara riksdagsfullmäcktig för Wemo och Nedre Satagunda härader i Åbo och Biörneborgs län. Som samma fullmackt war inrättat efter formularet i Riksdagsordningen och behörigen underskrifwen, så antogs Michel Jacobsson till ledamot i ståndet och aflade sin tysthetsed.[2]

Ståndets ledamöter frucktade, att som eij heller i dag plena woro i de öfrige stånden, hwarest det projecterade extractum protocolli och ståndets säte i Secrete Utskåttet borde ingifwas, så torde dermed alt längre och längre på tiden komma att utdragas. Sedan härom en stund blifwit discourerat, blef T a l e m a n n e n s härwid gjorde föreställning bifallen, att han med en deputerad å ståndet wägnar kallar ut Landtmarskalcken utur

Säte i Secrete Utskåttet.

---

1 Detta ord icke i konceptprotokollet.

2 I Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 282 f., finnes ett memorial av Michel Jacobsson Kroufvilla, enligt påteckning uppläst 30 augusti, om hjälp till Finland.

Secrete Utskåttet och låter honom weta, huru ståndet kommit öfwerens att nu i dag upskicka des deputerade till Secrete Utskåttet, eftersom det blifwer för långt att wänta efter plena och ståndet ingalunda kan wara tillfreds, innan man får veta, huru med arméen i Finland jemte flottan och galereesquadren rätteligen är beskaffat samt hwad anstalter mera äro gjorde.

Wid återkomsten berättade Talemannen, det Landtmarskalcken swarat, att utom det Secrete Utskottet, såsom det de af plenis dependerar, eij är i stånd att bewillja denna begiäran, Secrete Utskåttet allenast blefwe hindrat i sine angelägne giöromål, men försäkrade, att om någonsin möijeligit wore, skulle i morgon bli plenum men alldrasidst i öfwermorgon. I öfrigit lofwade han, att i fall han finge weta, det något med arméen widare förelupit, än hwad han i går berättat, skulle sådant blifwa ståndet kundgjort.

Ståndet begaf sig således att wänta, tills plenum blir, och fick Johan Persson med en annan af ståndet deputerad in commissis att gå till Landtmarskalcken med det swar, att ståndet icke utan swårighet kunnat förmås derhän att afstå med sine deputerades upskickande i dag; men likwäl änteligen uppå Landtmarskalckens lofwen att så snart få plenum hade begifwit sig att dröija dertill; hade likwäl att påstå, det plenum måtte bli i morgon.

Wid återkomsten berättade han, att Landtmarskalcken lofwat plenum, om giörligit wore, i morgon.

Bohuusläns fullmäcktige.

Swen Andersson från Götheborgs och Bohus län hade nu inkommit med sine påminnelser[1] wid de öfrige fullmäcktiges der ifrån länet andragande mot hans sökte säte i ståndet. Desse sednares memorial uplästes således först, hwaruti förnämligast anföres, att Swen Andersson wore fullmäcktig för torpställen, backestugur och fiskarehyttor. Swen Andersson deremot hade anfört, att des hemmawarande principaler wore icke allenast bofaste och ägare af dels crono-, dels skattehemman utan ock för fiskeriet till cronan skattlagde, utskickade desutan årligen i stora siön för fiskeriets skull öfwer 150 skutor eller så kallade större el:r mindre fiskefartyg.

Wid conferencen tillstod Swen Andersson, att hans principaler eij bodde i ett härad utan i 4 serskilte jurisdictioner; att en del af hans principaler, som woro fiskare, bodde

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 495 f.

på differente grunder, såsom frällse, och att han sjelf eij bodde på sitt skattehemman utan på sitt fiskeläge, och att desse fiskare allenast wid de tillfällen betalt riksdagspenningar, när de committerat något till de andre riksdagsfullmäcktige.

Under deliberationen togo alla Götheborgs och Bohus läns fullmäcktige afträde. Af hwad som anfört blifwit kunde man nogsamt sluta, att han efter Riksdagsordningens 7 § eij kunde wara riksdagsman; men för processens skull fandt man bäst wara att igenom extractum protocolli till Landshöfdingen i orten begiära, det han hörer Häradshöfdingen Fægerplan, af hwad skiäl han kunnat underskrifwa Swen Anderssons fullmackt för Orust och Tiörn, sedan en annan för samma härader fådt laglig och äfwen af honom underskrefwen fullmackt.

De twistige fullmäcktige inkallades, och gafs Swen Andersson tillkänna, att han så länge ifrån ståndet sig afhåller, tills Häradshöfdingen inkommer med sin utlåtelse.

Swen Andersson förklarade sig eij annorlunda än med ståndets gemensamma godtyckio åstunda att blifwa des ledamot. Men som han förmerckte omständigheterne wara annorlunda, än han trodde sig efter Riksdagsordningen kunna blifwa riksdagsman, så sade han sig eij willja begära att i ståndet blifwa emottagen; utan anhölt att få sin fullmackt tillbakas; önskandes i öfrigit ståndet allskiöns lycka och wälgång, efter han ändå wore försäkrad, det ståndet worde wisande honom den gunsten att eij wara emot det, som han å sine committenters wägnar kunde hafwa att bewaka och eij wore emot ståndets interesse.

Detta lofwade honom Talemannen å ståndets wägnar så mycket mera, som ståndet nogsamt wisste, af hwad wigt och nytta fiskeriernes upkomst woro, och att ståndet fördenskull, enär han sig för någon sådan angelägenhet skull anmälte, gjerna skulle, hwad hos dem står, bidraga till befordran deraf.

Han återfeck således sin fullmackt, och wore saken dermed bilagd.

Matts Mattsson från Finland tillfrågades, om han ännu wore färdig med sin förklaring emot Jacob Pålssons påstående. Rs.: Neij. Han wäntade elljest åtskillige ifrån Finland, som om hans fullmackts ricktighet kunde intyga.

Ståndet wille discourera härom, och togo emedlertid fullmäcktige från Österbottn afträde.

Man fant af den berättelsen, som gifwen war, att med Matts Mattssons wahl eij rätteligen måtte hafwa tillgångit, medan, sedan han såsom deputerad till wahlet för Nerpis sockn sig infunnit, han eij welat conformera sig med de andre, utan hafwer han wid återkomsten fådt el:r skaffat sig fullmackt af så wäl Nerpis som Lappfjerds socknar. Ehuru ock dermed kunde wara, att för häradets widlöftighet och olika beskaffenhet skull desse socknar åstundade sin egen fullmäcktig, så såg man dock här wara fel i processen, hälst som ock hans fullmackt eij war på behörigt sätt underskrifwen, utom det att det skulle wara ett farligit præjudicat, om de socknar, som wid ett ordenteligit wahls anställande eij welat conformera sig med de andre eller derstädes infunnit sig, skulle sedan efteråt få wällja och till riksdagen afsända, hwem de wille.

Ståndet stadnade fördenskull i det slut, att Matts Mattsson antydes att till nästkommande onsdag inkomma med sin förklaring; skjer det eij, har han att afhålla sig ifrån ståndet, intill des man igenom Landshöfdingen i orten får inhämta Häradshöfdingens berättelse och undersökning, huru härmed rätteligen förewetter.

Tisdagen den 31 Augusti 1742.

Protocollet af d. 30 hujus justerades.

Matts Brinck.

Åtskillige af ståndets ledamöter erindrade, huruledes Matts Gisslesson Brinck, för det han i ståndet eij blifwit intagen, skall för en och annan utbrustit i åtskillige anstötelige expressioner och likasom hotat att upwigla en myckenhet till sitt soutinerande, ehuru ock ståndet welat utesluta honom. Man hade i dag ett färskt exempel deraf, då han hos Talemannen i fleras närwaru af ståndets ledamöter yttrat sig, att det wore 9 000 man, för hwilcka han wore fullmäcktig. De ifrån Elfsborg län ankomne och närwarande fullmäcktige wiste intyga, huruledes han der nedre så upstudsat Allmogen, att så när upror existerat deraf. Och som hans dröjesmål häruppe skiäligen befrucktades hafwa den påföljgd, att ock andre togo impressioner af honom, så yttrade de sig samteligen ledamöterne, att såwäl ståndets säkerhet som heder fordrade, att han igenom tiänlige medel måtte skaffas härifrån.

Efter något discourerande stadnades i det slut, att igenom supplique[1] hos Hans Maij:t i underdånighet anhålles att igenom Landzhöfdingen Baron Roos nådigst föranstallta, det Matts Gisslesson, såsom den der för de i de förra protocollen anförde skiäl skull eij kan i ståndet som ledamot antagas, förfogar sig hem igen, och att ett riksdagsmanswahl enligit Riksdagsordningens 7 § anställes för Kulings, Åsenes[2] och Gäse[2] härader. Wid justeringen häraf, som skedde d. 3 Septb., fants godt, att med expeditionen häraf dröijes, till Landshöfdingen Roos ankommer, då Talemannen widare med honom om sjelfwa sättet confererar.

Österbottns fullmäcktige.

Matts Mattsson från Österbotn inlefwererade nu sitt swar[3] på Jacob Pålssons och Johan Mäckyläs memorial[4]. I det sednare, som först uplästes, war anfördt, att Matts Mattsson, som för Nerpis sockn war elector, icke blifwit wald wid det anställte riksdagsmanswalet i Ny Carlby och att eij heller Lappfiärds sockn afsändt [någon][5] till deputerad wid walet, fastän de haft god tid densamma att insända med mera.

Matts Mattsson deremot förmodar, att ofwannemde 2:e socknar äfwen som andre Kongl. Maij:ts undersåtare äga frihet att utwällja sig den till fullmäcktig, som de bäst tro sig till och den som deras angelägenheter har sig bäst bekant. Anhåller i öfrigit, att som förberörde 2:e fullmäcktige hafwa 10 hela socknar, som dem underhålla, det derföre herredagspenningarne eller underhållet proportionaliter emellan dem alla 3 så delas, att hwardera må undfå en lika tredjedel af alla herredagspg:ne, som falla af desse 12 socknar.

Sedan desse twistande, som alle woro ifrån Österbottns södre härad, blifwit styrckte till förlikning och tagit afträde, discourerades widare om denne saken, som fants wara mycket granlaga i anseende dertill, att å ene sidan wore swårt att neka de begge socknarne att få den de hafwa förtroende till, hwarutinnan deras frihet synes röras, och å andre sidan att emedan riksdagsmanswalet ordenteligen blifwit anstält och de 2:e efter pluraliteten blifwit walde, så wore det sättja lagen på spitsen, om de frånwarande, eller sig eij med pluraliteten conformerade socknar, skulle efter egit godtyckjo särskilt få wälja, hwem de wille.

---

1 I koncept vid konceptprotokollet.
2 Bör vara: Ås och Gäsene härader.
3 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 487 f.
4 Ibid., fol. 489 f.
5 Konceptprotokollet.

Efter öfwerwägandet häraf stadnades i det slut, att såwida de eij förlikas kunde, begäres genom memorial hos Landzhöfdingen i Österbotn Gr. Creutz att föranstallta att eij allenast infordra berörde 2:e socknars berättelse om deras särskilte håldne rikdagsmanswal utan ock insända wahlprotocollet, hwarefter Jacob Pålsson och Johan Mäckylä till riksdagsmän blifwit walde, blifwandes emedlertid Matts Mattsson innom ståndet bibehållen.

De twistande inkallades, hwilckom, då man förnam, att de sinsemellan eij welat öfwerenskomma, ståndets resolution kundgjordes.

För åtskillige orsaker skull fandt ståndet godt att ett extractum protocolli till de andre stånden expediera att fritt och utan den i förledit år bewilljade afgiftens erläggande få bränna bränwin, dock att derunder sådane eij begripas, hwilcka hemmansbruk eij äga.

Säte i Secrete Utskåttet.

Klockan war nu 11, då ståndet fandt tid wara att upgifwa till de öfrige stånden des tillförene projecterade extractum protocolli angående sätes och stämmas erhållande i Secrete Utskåttet.[1] Jemte Talemannen blefwo 11 af ståndets ledamöter dertill deputerade, hwilcka ock med samma extract. prot. afgingo, sedan Talemannen förut blifwit anmodad att i hwarje stånd serskilt med en kort oration understödja denne deras angelägenhet.

Då Talemannen med de deputerade återkom, berättade han, det Landtmarskalcken med en behagelig compliment swarat, att Ridderskapet och Adelen eij lära underlåta att biträda ståndet i alt, hwad lagen i möijeligaste måtto kan medgie. Presteståndet hade lofwat att willja taga detta mål i ett benägit öfwerwägande tillika med de öfrige stånden och i öfrigt recommenderat sig i ståndets wanlige wänskap och förtroende. Af samma innehåld hade ock Borgareståndets swar warit, äfwen som ock alla 3 stånden lofwat att med det alldraförsta afgifwa deras utlåtelse.

De deputerade gåfwo ståndet tillkänna, huru Talemannen på ett mycket behageligit sätt lämpat sitt tal till hwart och ett stånd serskilt samt förestält, med hwad ängslan ståndet skulle förnimma, om denne skiälige begäran afsloges, när likwäl rikets angelägenhet fordrade det ståndets närwaru och biträde, som drogo drygaste tungan och hwars arbete med yxa och plog eij hindrade dem att hafwa ett godt och naturligit begrep om det,

---

1 Tryckt som Bil. 2.

som kunde lända till det allmännas conservation. I öfrigit hade han påstådt, att ståndet änteligen i dag måtte få swar.

Ståndet tackade enhälleligen Talemannen för detta sitt wackra tal.

Under det man wäntade på de andre ståndens swar, uplästes för ståndet den ordning[1], som ståndet förra riksdagarne sins emellan kommit öfwerens att hålla innom ståndet, och ändrades den eij widare, än att de i 1:sta § utsatte böter ändras till 3 öre, och der någon treskas, betalar han 6 öre. Jemwäl blefwo böterne i 2 § inrättade lika med dem i 1 §. Ordningen innom ståndet.

Upkom ett extractum protocolli från Riddersk. och Adel. af detta dato angående de deputationer, som wid denne riksdag komma att sättjas; men ståndet fant bäst att dröija med sitt yttrande, till des de öfrige stånden sig utlåtit.

Ståndet skildes sedan åt klockan inemot 1, efter det wäntade swaret eij upkom.

Fredagen den 3 September 1742.

Åhördes Krigscommissarien Perments memorial[2] och ansökning, det ståndet igenom deputerade täcktes i Kongl. Slottscancelliet begå derhän, att han finge frihet såsom andre på Gillstugan sittjande arrestanter att gå ut med en gillstuguwackt. Krigzkommissarien Perment.

Ståndet erindrade sig, huruledes detsamma wid sidstl. riksdag hos Hans Maij:t i underdånighet för bemelte Perment intercederat, att de honom rörande mål, hwarföre han wid samma riksdag under arrest blifwit hitskickad, måtte skyndesamt blifwa företagne och afgjorde. Ståndet fant således godt att igenom 3:e deputerade, för hwilcka Öhrman hade att föra ordet, i Slottscancelliet recommendera denne Perments begäran, hälst som han ock befinnes hafwa offererat och stält caution för sig.

En utskickad upkom ifrån Secrete Utskottet med begäran, att Talemannen med 2:e deputerade wille stiga dit ned.

Talemannen föreställte, det orsaken till detta efterskickandet måtte wara den derstädes nu förewarande quæstionen om ståndets säte i Secrete Utskottet; och frågade fördenskull till rättelse, i fall propositionen skulle giöras om några wilckor, under hwilcka ståndet skulle kunna admitteras i Secrete Ut- Säte i Secrete Utskottet.

---

[1] BdP 2, s. 292 f.

[2] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 493.

skåttet, om han då icke skulle swara, det han eij i någor måtto kunde gå ifrån ståndets så skrift- som munteligen för detta gjorde påstående?

R:s.: Ja.

Talemannen gick således ned med Otto Olofsson och Jan Persson, som dertill af ståndet blifwit deputerade.

Man kom sedan öfwerens, att en upsyningsman innom ståndet måtte förordnas till handhafwande af den ordning, som i ståndet d. 31 i nästl. månad blifwit upläst och gillad, och utwaldes dertill Johan Ersson från Jönköpings län.

Talemannen wid sin återkomst med de deputerade berättade, det de der nedere fått se projectet till swaret om ståndets säte i Secrete Utskottet, hwilcket, innan det kommer till ståndet, skulle passera igenom de andre stånden till approbation eller ändring. De, som på Secrete Utskottets wägnar talt med honom och ståndets deputerade, hade försäkrat, att de, som af ståndet blifwa ledamöter i Secrete Utskottet, skola såwäl blifwa underrättade om det, som förut skedt, som ock om alt, hwad derstädes förekommer angående rikets milice, förswarswerck, medel och utgifter samt fredswercket, allenast hwad de utrikes och på fremmande språk skrefne brefwen angår, synes desamma eij wara Bondeståndet angelägne. Men häruppå hade Talemannen eij annorlunda utlåtit sig, än att han påstådt, det ståndets begäran simpliciter måtte bifallas.

Perment. Öhrman med sine meddeputerade återkommo från Slottscancelliet med det swar, att ehuru ock Slottscancelliet gjerna önskade att kunna tiäna ståndet, hwad Commissarien Perment angår, så wore det dock eij i stånd att utan ordres ifrån högwederbörlig ort giöra något dertill, hwarom det widare wille hafwa den äran att lemna ståndet swar.

En liten stund derefter upkom Actuarien Standaert på Slottscancelliets wägnar, berättandes huruledes, sedan Perment wid sidstl. riksdag under arrest från Carlscrona blifwit hitsänd, han på gjord ansökning fått änteligen af Hans Maij:t frihet att gå ut till sin hustru och andre anhörige med wackt, som wore försedd med öfwer- och undergewär; men att han eij welat betiäna sig deraf, emedan han endast welat gå ut med en gillstuguwackt; och ehuru han ock widare sökt detta sednare, så har dock Hans Maij:t funnit betänckeligit det att tillåta. Hwilcket alt Slottscancelliet welat hafwa den äran att låta ståndet weta.

Talemannen å ståndets wägnar tackade för underrättelsen.

Dragonehållet i Jemptland.

Uplästes Eric Jöranssons memorial, hwarutinnan han anhåller om ståndets recommendation, att Jemteland, för hwilcket han är rikzdagsfullmäcktig, måtte bli bibehållit wid 1689 års förordning och contract angående dragonhållet och att i förmågo theraf thet nu härwarande Jemtelands Regemente måtte få marchera hem i landet igen eller åtminstone så många, som äro hemmansbrukare, och att den skedde afgången igenom wärfning måtte få completteras. Man fant nödigt, att detta anmäles först hos Landtmarskalcken, hwilcket Talemannen sig åtog.

Talemannen gaf wid handen, det åtskillige ålänningar, hwilckas fartyg här blifwit krönte, anhållit om ståndets recommendation till Utredningscommission, att deras fartyg måtte blifwa lösgifne, på det de måtte kunna komma hem att rädda sin egendom, der något fienteligit der å orten förefalla skulle. Hwarpå ståndet anmodade Talemannen att gå up till bemelte commission och på ståndets wägnar deras angelägenhet recommendera, så snart de sökande lemnat honom specification på sine krönte fartyg.

Säte i Secrete Utskåttet.

Sedan protocollet af d. 31 Aug. blifwit justerat, upkom en deputation ifrån alla 3 stånden, för hwilcken Baron Hamilton förde ordet. Sedan han anmält ståndens wänlige hälsning och önskat, att den Högsta nådeligen wille styra riksdagens början, befrämja rådslagen till det allmänna bästa och wälsigna werckstelligheten, hölt han ett kort och nätt tal om enighetens nödwändighet samt ett rättskaffens förtroende stånden emellan, och till bestyrckande deraf att hwad förtroendet angår, eij något hos de 3:e stånden felas emot Bondeståndet, framgaf han desse ståndens extractum protocolli af detta dato[1], som uplästes, hwarutinnan förmäles, det de 3:e stånden för denna gången intet finna betänckeligit att wänligen samtycka, det igenom wisse deputerade, hwilcka förut aflägga tysthetsed, ståndet nu straxt uti Secrete Utskåttet blifwer underrättat om rikets närwarande tillstånd och sedan öfwer de ärender, som förswarswercket angå eller elljest på något besynnerligit sätt kunna röra Bondeståndet, träda i samråd med Secrete Utskåttet till deras afslutande. Talemannen å ståndets wäg:r tackade på be-

1 Tryckt RAP 1742—1743, d. 1, bilagor s. 8 f.

hörigt och anständigt sätt för de öfrige ståndens betygade wälwillja, försäkrandes, att ju närmare ståndet kan få erfara ett inbördes förtroende och deltagande i de rådslag, som röra det allmänna, ju mera lära de öfrige stånden förnimma all den willog- och redebogenhet hos ståndet, som af medlemmar i en regeringskropp erfordras kan. Sedan Baron Hamilton äfwen berättat, att capitulationspuncterne om arméen i Finland ännu eij woro ankomne men att likwäl öfwer några och 30 fartyg med manskap ifrån Helsingfors redan afseglat och woro komne till Sandhamn, tog deputationen afträde.

Man upläste ånyo ofwannemde swar, på det man widare måtte kunna öfwerwäga, hwad derwid wore att erindra till nästa sammankomst, och skildes deruppå ståndet åt.

Lördagen den 4 September 1742.

Recommendation för finska nationen.

Talemannen berättade, det han i går efter middagen efter ståndets öfwerenskommelse warit i Utredningscommissionen och eij allenast talt för ålänningarne, hwilckas fartyg, efter en medhafd förteckning, woro krönte, utan ock talt för åtskillige från brahestadske sidan, hwilckas fartyg på lika sätt woro anhåldne och som hade af nöden att föra öfwer salt och dylike oumgängelige waror. Commissionen hade derpå förklarat, det de i anseende till ståndets recommendation skola giöra alt, hwad någonsin möijeligit är, och till den ändan nu med det alldraförsta låta fartygen besicktigas.

Likaledes hade Talemannen warit hos Landtmarskalcken och anmält Öfwer- och Nedertorneå socknars fullmäcktiges i anledning af deras medhafde beswär upsatte memorial om den gräntsens betäckande för fienteligit ströfwande. Hwaruppå Landtmarskalcken swarat, det författning redan derom woro gjord och att 150 man cavallerie äfwen dertill woro utsedde.

Wästerbottns angelägenheter.

Wid detta tillfälle yttrade sig Westerbottns fullmäcktige Johan Ekman, att om cavallerie der å orten warder posterat, så befarades, utom andra oordenteligheter, äfwen brist på nödigt foder för Allmogen, som således måste släppa alt sitt till för de ditkommande hästar; men Taleman, med hwilcken ståndet sig alldeles conformerade, föreställte ogiörligheten att på annat sätt än igenom rytterie kunna hindra incoursioner af ströfwande partier, och hwad widkom det befarade missbruk, twång och annan medfart af de inquarterade, så kunde af stån-

dets ledamöter, som sjelfwe komma i Secrete Utskottet, påminnas om sådane författningar till god disciplins hållande, att Allmogen kunde wara i tryghet.

Åhördes projectet till anslag för de sökande wid denne riksdagen, hwarutinnan terminen war utsatt till d. 20 hujus inclusive. Detta war bifallit af de öfrige stånden och biföls jemwäl med Bondeståndets påskrift.

Uplästes ånyo Ridderskapets och Adelens extractum protocolli af d. 31 Augusti angående antalet af deputationerne till innewarande riksdag. Borgareståndet hade det simpliciter bifallit; men Prestståndet hade bifallit det på sådant sätt, att Justitiædeputationen uptages allenast till de utkommande förordningars reviderande samt att fatalia för de sökande blifwa reserverade till nästa riksdag. Biföls på lika sätt af Bondeståndet, som påskrefs. Deputationer och dess ledamöter utnemnas.

Sedan kom ståndet öfwerens att wällja sine deputerade till hwar deputation, då Talemannen föreställte, att hwad Landt- och siömilitiædeputationen angår, dertill måge utses sådane, som dels till rustning, dels till kneckte- och dels till båtsmanshåld äro indelte. Till Expeditionsdeputationen woro bäst om sådane utsåges, som kunde läsa och skrifwa. I öfrigit hemställte han, om icke de nykomne kunde med gamla riksdagsmännen blandas i deputationerne, på det de förra måtte af de sednare så mycket bättre kunna underrättas och snarare få sig sakerne bekante.

Ståndet lemnade till Talemannen att projectera dem han tyckte skickeligast till hwar deputation, och det till ståndets widare öfwerenskommande, och sedan det skedt, föll ståndets wal på följande, neml. till

Allmänna Beswärsdeputation.

Matts Ersson ifrån Upland,
Anders Andersson if:n Stockholms län,
Lars Ericsson if:n Scaraborgs län,
Thomas Thomasson och
Anders Mattsson if:n Åbo och Biörneborgs län,
Per Persson och
Per Larsson if:n Cronobergs län,
Jöns Persson if:n Wessmanland,
Per Nilsson if:n Östergiötland,

Eric Persson if:n Södermanland,
Hans Clementsson if:n Nyland och Tavastehus,
Måns Ericsson if:n Elfsborg,
Nils Olsson if:n Callmare län,
Hans Andersson if:n Kopparbergs län,
Olof Gustafsson och
Per Suensson if:n Nerike och Wermeland,
Anders Nilsson och
Per Jonsson if:n Westernorland,
Johan Jönsson Ekman if:n Westerbottn,
Johan Mäckylä if:n Österbottn,
Olof Larsson if:n Gottland,
Jöns Sjunasson if:n Mallmöhus,
Nils Kjelsson if:n Christianstad,
Suen Jönsson if:n Halland,
Hans Jacobsson if:n Götheborg och Bohus.

Landt- och siömilitiæoeconomiedeputation.

Matts Olofsson if:n Stockholms län,
Per Andersson if:n Kopparbergs län,
Olof Ericsson if:n Wessmanland,
Olof Jönsson if:n Nerike och Wermeland,
Per Carlsson if:n Callmare och Öland,
Joseph Hansson if:n Elfsborg.

Urskillningsdeputation.

Eric Larsson if:n Wessmanland,
Jan Ericsson if:n Nerike och Wermeland,
Anders Andersson och
Johan Ericsson if:n Upland,
Anders Andersson if:n Götheborg och Bohus,
Anders Larsson if:n Nerike och Wermel.

Expeditionsdeputation.

Jonas Jacobsson if:n Nerike och Wermel.,
Jonas Nilsson if:n Scaraborgs län,
Jan Ericsson if:n Wessmanland.

Commercecollegium hade upskickat och begärt, att Talemannen behagade stiga ned; men wisste eij, hwad ärendet war.

Emedlertid förfrågade sig Talemannen, om han icke wid detta tillfälle kunde recommendera till godt och skyndesamt slut Allmogens angelägenheter, som derstädes kunde wara anhängige.

R.: Ja.

Humleväxten öfwer hela landet.

Han tog således Johan Ersson med sig såsom deputerad och wid återkomsten berättade, det han efter aftal recommenderat Allmogens ärender och ibland andre, dem han specifice nämt, målet om oxhandelen i Bergslagen, om hwilcket collegium sade sig då nyss hafwa talt. Men elljest hade rätta ärendet bestådt derutinnan, att collegium åstundade blifwa underrättadt, hwad liknelse wore till detta års humlewäxt öfwer hela landet, emedan landshöfdingarne ännu ej hunnit insända underrättelserne hwar för sitt län och likväl oumgängeligit wore, att collegium för de deraf dependerande anstallter skull blefwe derom underrättat ju förr des häldre.

Således frågade nu Talemannen ståndet länswis, huru i hwarje ort med detta års humlewäxt wore beskaffat, och huru liknelsen war wid deras hitresa, men bad, att berättelserne med närmaste accuratesse måtte giöras, så att collegium eij gifwes anledning att föranstallta på osäker grund.

Swarades för *Upland,* att den syntes tämmel. swag och mindre än de förra åren.

I *Stockholms* län äfwen mindre än förr och wändt sig till frö.

I *Scaraborgs* län likaledes smärre än förr.

I *Jönköpings* län syntes på somlige ställen god men hade ock på wissa ställen slagit felt och blifwit skadad af honungsdagg.

I *Cronobergs* län efter utseendet till wäxten god.

I *Wessmanland* på norra sidan liknade sig eij wäl och såg rätt små ut; men på wästra kanten war apparencen god.

I *Östergiötland* swagare i år än i fjol på de fläste ställen. I skogsbygden wore han af honungsdagg skadad. Men i Skewe och Rogne[1] socknar wore wäxten god.

I *Södermanland.* Halfwa delen åt Wingåkersidan såg tämmeligen god ut. I den andra delen af Södermanland war små.

I *Elfsborgs län,* der humleväxt är, såg tämmeligen god ut.

I *Callmare* län någorlunda, men eij emot det han plägar wara.

I *Kopparbergs* län något, men eij efter wanligheten. I Bergslagen är alldeles ingen.

I *Nerike* och *Wermeland.* Mäst lupit i frö och lidit skada af wårkölden och regn.

---

[1] Konceptprotokollet: Regne.

I *Westernorland.* Ångermanland och Jemtland ingen, och är der ock desutan eij någon wäxt. I Medelpad och Gestrikeland har wäxten liknat sig någorlunda, befrucktas likwäl nu hafwa bortfrusit.

I *Österbottn.* Frusit bort.

I *Gottland* har liknat sig wäl, der humlewäxt är. Men på södre sidan wäxer ordinairt ingen.

I *Mallmöhus* län är ordinairt ingen humlewäxt.

I *Christianstads* län. I Giöinge härad nogorlunda, men på andra ställen så godt som ingen.

I *Götheborgs och Bohus* län. Ingen öfwer hela länet. Elljest plägar i Orust och Fräkne härader wara god wäxt.

I *Halland* ingen.[1]

I *Blekinge* eij så god som de förra åren.

Sedan kom ståndet öfwerens att nästa plenum sammanskjuta 6 öre silfwerm:t till mans för Wacktmästaren.

Måndagen d. 6 Septemb. 1742.

Instruction för Secrete Utsk.

Under det man wäntade, att ifrån de öfrige ståndens plenis få communication af Secrete Utskåttets instruction, lät ståndet sig föreläsas ett och annat läns ingifne enskyllte beswär och deraf tills widare utmärckas de ärender, som tycktes kunna blifwa allmänne.

Recommendation för ålänningarne.

Man lät ock emedlertid förnimma i Utredningscommissionen, hwad reflexion blifwit gjord på ståndets recommendation för ålänningarne om deras krönte fartygs lösgifwande. Då bemelte commission lofwat, att så snart fartygens besicktning skedt, som med det första skulle för sig gå, ståndet då skulle erfara, att commissionen haft i åtancka deras recommendation, så att åtminstone de fartyg, som befunnos något swagare, skulle blifwa lösgifne; Men i öfrigit hade R[ik]sr[å]den Hr Baron Rosen och Hr Grefwe Johan Gyllenborg, som sittja i Utredningscommissionen, försäkrat den anstalt wara gjord, att 2:e galerer ligga wid åländska redden till deras säkerhet.

Talmannen gick sedan med upsatsen angående humlewäxten till Commercecollegium, som efter Talemannens wid åter-

---

1 Memorialprotokollet: *Är på några år ingen blif:it.*

komsten gjorde berättelse mycket tackat ståndet och tillika begärt den förtrolige friheten att wid flere dylike tillfällen få söka underrättelser ifrån ståndet.

Instruction för Secrete Utsk.

Änteligen upgafs den efterlängtade instructionen för Secrete Utskåttet samt den projecterade eden för de deputerade af ståndet, som komma att taga inträde i Secrete Utskåttet, hwilcka begge uplästes.

Denne projecterade eden war med de öfrige ståndens påskrift bifallen och derhos samtyckt, att ståndet får communication af Secrete Utskåttets instruction.[1]

Wid ofwannemde edsformular hade ståndet eij heller något att påminna och påskrefs således des bifall.

Man kom sedan widare att discourera om de öfrige ståndens swar till Bondeståndet om des säte och stämma i Secrete Utskåttet, hwilcket swar i ståndet d. 3 hujus blifwit upläst.

Som ståndet nogsamt fandt, att de öfrige stånden under wissa wilckor allenast samtyckt till ståndets deputerades admitterande, så togs i öfwerwägande, antingen man igenom extractum protocolli skulle hos de öfrige stånden påstå ett owilckorligit säte derstädes, eller om man tills widare skulle låta bero wid det erhåldne swaret och derpå taga inträde i Secrete Utskåttet. Det förra fants wara alt för äfwentyrligit, emedan det skulle giöra alt för mycken upmercksamhet hos de öfrige stånden och lätteligen förorsaka den misstanckan, som ståndet med force skulle willja bryta sig in, af hwilcken misstancka den påfölgd wore att befara, att äfwen det redan lemnade insteget kunde ännu mera inskränckas. Om man åter utan förbehåld skulle simpliciter förblifwa wid swaret, så kunde efter Talemannens utlåtelse han såwäl som ståndet i gemen i framtiden och wid de påfölljande riksdagar gifwas den beskyllning att eij hafwa pousserat ståndets interesse i det yttersta att få ett fullkomligit och beständigt säte och stämma i Secrete Utskåttet. Efter något discourerande om desse extrema, yppade sig den frågan, hwad medelwäg kunde tagas, så att man hwarcken måtte med dörren falla in i huset eller lemna saken så alldeles hwilande, att icke de öfrige stånden kunde märcka ståndets tancka att äfwen wid de påfölljande riksdagar få komma in i Secrete Utskåttet?

---

1 Instruktionen tryckt i Frihetstidens grundlagar och konstitutionella stadgar... utg.... genom Brusewitz, s. 260 ff.

Man stadnade wid detta sednare i det slut, att Talemannen wid des inträde i Secrete Utskåttet sålunda ställer sitt tal, att hwarcken ståndet blir händerne bundne, att det ju icke kan fritt söka delacktigheten uti rådslagen af wisse nödige mål, hwartill Secrete Utskåttet eij torde willja admittera dem, eij heller att man så tydeligen låter märcka sin tancka, att Secrete Utskåttet får deraf någon sådan scrupel och misstancka, att det hos plena förfrågar sig och emedlertid hindrar ståndets deputerades tillträde.

Ståndet gaf Secreteraren i commission att projectera ett sådant tal, som, sedan det i ståndet blifwit approberat och Talemannen des innehåld i Secrete Utskåttet utfördt, kunde i Secrete Utskåttets protocoll uptagas.

Tisdagen d. 7 Septemb. 1742.

Utseddes ledamöter till följande deputationer, neml.:

Cammar-, oeconomie- och commercedeputationen.

Deputationers ledamöter utsees.

Johan Andersson ifrån Upland,
Jöran Matsson if:n Åbo och Biörneborg,
Anders Månsson if:n Mallmöhus,
Per Andersson if:n Östergiötland,
Tolle Olofsson if:n Götheborg och Bohus,
Anders Persson if:n Westernorland,
Anders Persson if:n Callmare,
Olof Ericsson if:n Nerike och Wermel.,
Jacob Pålsson if:n Österbottn,
Hans Hansson if:n Gottland,
Biörn Persson if:n Elfsborg,
Sven Börjesson if:n Halland.

Justitiædeputation.

Jon Ericsson ifrån Callmare län,
Jonas Jonsson if:n Östergiötland,
Eric Andersson if:n Nerike och Wermel.,
Gulick Nilsson if:n Westernorland,
Christopher Andersson if:n Upland,
Hinric Jansson if:n Åbo och Biörneborg.

Secrete Deputation.

Anders Månsson ifrån Elfsborgs län,
Sören Åkesson if:n Christianstad,
Johan Persson if:n Södermanland,
Hans Persson if:n Upland,
Lars Persson if:n Westernorland,
Matts Öndesson if:n Westerbottn.

Ståndet lemnade likaledes till Talemannen att proponera de ledamöter, som han efter sin ed och samwete fant äga de skickeligaste egenskaper att kunna brukas i Secrete Utskåttet. Han föreslog förthenskull dertill:

Hans Jönsson och
Olof Benjaminsson if:n Stockholms län,
Måns Bengtsson if:n Scaraborgs län,
Jan Ericsson och
Jöran Jonsson if:n Jönköpings län,
Jonas Carlsson Öhrman if:n Wessmanland,
Jonas Persson och
Håkan Ericsson ifrån Södermanland,
Jöns Svensson if:n Elfsborgs län,
Jan Persson och
Anders Larsson if:n Kopparbergs län,
Otto Olofsson och
Per Andersson if:n Nerike och Wermeland,
Nils Persson och
Eric Jöransson if:n Westernorland,
Olof Andersson if:n Callmare,
Olof Jönsson och
Jöns Larsson if:n Mallmöhus[1],
Nils Nilsson if:n Christianstad,
Per Persson if:n Halland,
Anders Larsson if:n Götheb. och Bohus,
Jan Persson if:n Östergiötland,
Jan Persson if:n Upland,
Bengt Olofsson if:n Cronobergs län.

Frågade sedan ståndet, om de woro nögde med dem han således föreslagit, hwarpå enhälleligen swarades Ja. Secret. utsk.eden.

Derpå aflade samtel. desse till Secrete Utskåttet deputerade ledamöter deras liflige ed efter det af samtel. stånden approbe-

[1] Jöns Larsson valdes först den 9 september i stället för Jacob Pålsson Heikus. Se s. 49.

rade edsformularet, så lydande: Jag N. N., af mina medbröder i Bondeståndet utnämd och befullmäcktigad att i Secrete Utskottet öfwerwara de ärender, som i anledning af de öfrige respective ståndens swar af d. 3 i denne månad komma derstädes i wår närwaro att företagas, låfwar och swär wid Gud och hans heliga Evangelium, att såsom mig sådane riksens angelägne ärender der förtrodde blifwa, som för Kongl. Maij:ts och rikets säkerhet med all redelighet och tysthet afhandlas böra; altså skall jag uti denna min förrättning intet afseende hafwa på något annat än Guds ära, wår rena evangeliska församlings fromma samt Kongl. Maij:ts och Sweriges rikes wälfärd och Ständernas fri- och rättigheter nu och i framtiden. The ärender, som ther förekomma, skall jag efter yttersta förstånd och bästa samwete utan påfund och arga list skiärskåda och öfwerwäga samt inga andra rådslag föra eller bifalla än de, som öfwerhetens och undersåtarnes sanna och sammanbundna interesse styrcka och befordra, så att jag intet af alt sådant skall utur ackt låta för någon tillförende åtnjuten förmån, af hwem det wara må, icke eller för räddhoga, gunst, skyldskap, swågerskap, wänskap, hat eller afwund, nytta eller skada skull. Mindre har eller skall jag sjelf eller genom andra taga eller taga låta gåfwor, skiäncker eller pensioner för mig, mina barn eller anhöriga. Jag skall icke heller med någon, som eij är af detta utskåttet, mindre med fremmande ministrer och sänningebud eller deras betiänte, om de saker, som der afhandlas, tala eller discourera, mindre de discourser eller hwad der förehafwes och afslutes någon, eho det wara må, hög eller låg, inhemsk eller fremmande, på något uptänckeligit sätt uppenbara, utan hwad tyst wara bör intill min död i tysthet behålla. Skulle ock Secrete Utskåttet tillåta att giöra wissa mål kunnige, då skall jag eij heller widare gå med mina samtal och berättelser, än oss emellan uti Secrete Utskåttet på ofwannemde sätt aftalt är. Skolandes jag i öfrigit wid detta tillfället rätta mig efter Regeringsformen och Riksdagsordningen. Och detta alt så sant mig Gud hjelpe till lif och siäl!

Secreteraren hade nu upsatt det i gårdags pleno omtalte promemoria, hwilcket ock uplästes, af följande innehåll: Att Riksens Höglofl. Ridderskap och Adel samt det Högwyrdige Preteståndet och Wällofl. Borgareståndet igenom deras gunstbenägne swar behagat samtycka till Bondeståndets skiälige begiäran att få hafwa des ledamöter i Riksens Höglofl. Ständers Secrete Ut-

skott ökar eij mindre Bondeståndets ödmjuka förtroende till de öfrige respective stånden, än det förplicktar Bondeståndet till att upricktigt och willigt biträda uti alt det, som länder till det allmänna bästas befrämjande.

Ju närmare Bondeståndets ledamöter således blifwa delacktige i de förekommande wigtige rådplägningar, desto säkrare förhoppas man, igenom den Högstas nådige bistånd, att det påsyftade ändemålet winnes, och skola således ståndets befullmäcktigade ledamöter, som nu hafwa den äran att i Riksens Höglofl. Ständers Secrete Utskott till samrådande och gemensamt afslutande af de derstädes förekommande rikswårdande målen giöra deras inträde, wisa all den nit och åhuga, som en rättskaffens ömhet för konung och fädernesland af trogne undersåtare någonsin fordrar. Och ehuruwäl derwid eij något war att påminna, så kom dock ståndet efter något discourerande öfwerens, att Talemannen wid des inträde eij giör någon oration, så framt icke Landtmarskalcken wid ståndets deputerades inträde complimenterar dem med någon harangue eller elljest på något sätt gifwer anledning till tal, på hwilcken händelse Talemannen hade att lemna ett sådant swar, som hwarcken kunde lösa eller binda.

Sedan ståndet igenom des utskickade förnummit, att Secrete Utskåttet wäntade ståndets deputerade, gingo de allesammans dit ned, hwaruppå ståndet åtskilldes.

Torsdagen den 9 Sept. 1742.

Talemannen anmälte Jacob Pålssons ifrån Österbottn begäran att ifrån Secrete Utskottet blifwa entledigad. Jacob Pålsson androg ock sitt ärende sjelf och berättade, att åtskillige wigtige orsaker och omständigheter föranlåtit honom att undwika och undanbedja sig sätet i Secrete Utskåttet. I hwilcken begiäran ståndet eij wille honom undfalla, lemnandes honom för des wiste förnuftige och skickelige förhållande så wid detta tillfälle som elljest alltid tillförene ett besynnerligit beröm. Jacob Påhlsons säte i Secr. Utsk.

Som nu i hans ställe någon annan af ståndets ledamöter i Secrete Utskåttet kommer att deputeras, så blef uppå Talemannens proposition med ett enhälligt bifall Jöns Larsson ifrån Skåne, som nu i 6 riksdagar warit ståndets ledamot, för-

ordnat till deputerad i Secrete Utskåttet och aflade han derpå secrete utskottseden.

Derpå gingo de deputerade ned till Secrete Utskåttet. Hwarefter med beswärens upläsande continuerades till klockan 1/4 på 12, då de deputerade återkommo. Talemannen gaf då ståndet tillkänna, det han och des meddeputerade eij hade någon orsak att klaga, det ju icke Secrete Utskottet ännu och till denne stund wist ett upricktigt förtroende till ståndets ledamöter och låtit dem få del och kundskap i de nödige angelägenheterne.

Revision af rådsprotocollerne.

Sedan uplästes instruction, hwarefter de deputerade till revision af rådsprotocollerne hafwa sig att rätta. Wid slutet af 6:te § i samma instruction, som innehåller, *att der någon munt- eller skrifteligen skulle andraga thet, som rörer en annans ärliga namn och ryckte, bör then, som sådant angår, lemnas deraf del och tillfälle att sig theröfwer förklara,* hade Ridderskapet och Adel. tillagt följande mening: Blifwandes i sådan händelse Secrete Deputationen icke bunden till någon tysthetsed. Instructionen med den af Ridd. och Adel. i förberörde måtto gjorde tillägning war af Preste- och Borgareständen bifallen, och biföls i lika måtto med Bondeståndets påskrift.[1]

Äfwen uplästes och med påskrift biföls secrete deputationseden, då straxt deruppå ståndets i bemelte deputation förordnade ledamöter samma ed lifligen inför ståndet aflade.

Sedan justerades protocollen af d. 3, 4 och 6 hujus.

Åhördes Ridd. och A. extractum protocolli af i dag, att ståndet må hafwa des deputerade i Defensionsdeputationen. Detta war af de öfrige stånden bifallit och påskrefs jemwäl Bondeståndets bifall.

Uplästes Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 3 hujus, att memorialer eller ansökningar eij måge uptagas i ståndens plenis, som eij gådt genom Urskillningsdeputationen, item att alle ärender måtte warda expedierade, innan Riksens Ständer skilljas åt. Detta hwilar, tills de andre stånden sig utlåtit.

Förswarswärkets befrämjande.

Uplästes Secrete Utskåttets extractum protocolli af detta dato, att hwad till förswarswerckets befrämjande af Riksens Ständers Secrete Utskott efter plägad öfwerlägning med Kong och Råd i anseende till commenderingar och krigsfolcks marcher nödigt och nyttigt pröfwas kan, utan förutgångit anmälande till plena

[1] Instruktionen tryckt i Frihetstidens grundlagar och konstitutionella stadgar... utg.... genom Brusewitz, s. 292 f.

må ställas [i] wercket. Ståndet fant detta wara angelägit både till undwikande af tidsens utdrägt som ock för den orsaken skull, att sådane anstallter i möijeligaste måtton måtte hållas tyste, och biföls således detta enhälleligen, hafwandes de öfrige stånden äfwen detsamma med påskrift bifallit.

På det att de härifrån afgående expeditioner med så mycket större säkerhet måtte på sina behörige ställen blifwa aflefwererade, åtog sig Otto Olofsson ifrån Wermeland att bära de utkommande ståndets extracta protocolli till Ridd. och Adel., Lars Jonsson ifrån Scaraborgs län till Presteståndet, Lars Ersson till Borgareståndet och Jonas Nilsson ifrån Östergiötland till Expeditionsdeputationen.

Sluteligen berättade Talemannen, huruledes ifrån Hamburg skall wara hit öfwerkommit en på swenska språket tryckt och wår stat rörande skrift, hwilcken, ifall den för någons öron af ståndets ledamöter komma skulle, Talemannen warnade att såsom ett pasquill eij gifwa ackt uppå. Pasqvill.

Skildes sedermera åt.

Fredags förmiddagen d. 10 Septemb. 1742.

War ståndet en liten stund tillsammans in pleno, då uppå Talemannens proposition ståndet fant godt, att på det ock de af ståndets ledamöter, hwilcka eij kommit att förordnas i någon deputation, likwäl måtte såsom riksdagsmän wara kunnige, de uppå den på deputationerne wid denne riksdag utkommande tryckte förteckningen skulle upföras under titul af Deputerade till ståndets allmänne beswärs reglerande.

Riksdagsfullmäcktigen ifrån Westerbottn Ekman berättade, det en kiöpman derifrån orten, Höijer benemd, skrifwit honom till och berättat, huru högst nödigt det är, att författning måtte giöras till 200 tunnor strömmings öfwersändande till det dit åt orten commenderade krigsfolckets underhåld, hwarpå Talemannen lemnade honom det swar, det anstalt redan wore fogad till nödige victualiers öfwerförande. Wästerbottns angelägenheter.

Sedan förteckningen på de ärender, som d. 8 hujus dels blifwit, dels intet blifwit antagne i Urskillningsdeputationen, blifwit upläst, skilldes plenum åt, men de deputerade till beswärens reglerande blefwo qwar till postulaternes igenomläsande.

Torsdagen den 16 Septemb. 1742.

Allmänne beswären.

Discourerades om de allmänne beswärens projecterande, hwaribland som Talemannen ansåg den ålagde spanmålsgärden samt räntepersedlarnes utbetalande in natura, hwilcka efter Utredningscommissionens föranstalltande hafwa måst utgiöras, för sådane beswärligheter, hwilcka Allmogen ganska mycket graverat, så fants godt, att desse mål ibland beswären först andrages, äfwen ock att Allmogen alldeles måtte slippa bränwinsaccisen, emedan de på så mångahanda sätt desutan äro betungade, och jemwäl den olyckan nästan öfwer alt händt, att ärter, korn, blandsäd och hafra dels igenom en bittida infallen frost, dels af ett continuerligit natträgn i år blifwit förskämt.

Stånd:s dep. i Secrete Utsk.

Talemannen förmälte widare, huruledes i anledning deraf att ståndets deputerade en och annan gång efter skedt anslag till Secrete Utskottet gådt up men eij blifwit admitterade, han hos de öfrige Talemännen samt flere af Secrete Utskåttets ledamöter gjordt behörig föreställning, att sådane steg eij måtte tagas, hwarigenom ståndets deputerade kunde fatta misstroende, som blefwo något sådant för dem cacherat, hwaraf nödwändigheten fordrade dem böra undfå del samt wara i samråd om; detta har ock änteligen haft en god werckan, så att ståndets deputerade fådt nöijacktig del af hwad de åstundat. Men ifall widare förmerckas skulle, att Secrete Utskåttet wille något för dem cachera, förfrågade sig Talemannen, om han då icke på tiänligit sätt fritt finge sig utlåta inför Secrete Utskåttet, det han eij kunde undgå att låta ståndet weta, det sådane saker blefwo dem förhåldne, hwilcka likwäl borde komma till de deputerades kundskap, då han icke kunde wara säker, hwad utwägar ståndet worde tagandes eller huru den saken utslå kunde.

Ståndet biföll detta och tackade Talemannen för des omsorg om deras bästa.

Följande begärte och erhöllo tillstånd att på några dagar resa hem för deras angelägenheter.

Anders Andersson i Boglösa,
Christopher Andersson i Håbo härad,
Lars Ersson ifrån Stockholms län,
Pehr Pehrsson d:o,
Matts Ersson ifrån Upland och
Anders Mattsson if:n Södermanland.

Afhördes Cammar-, oeconomie- och commercedeputations betänckande af d. 24 April 1741 angående landshöfdingeresidencehusens bygnad och wid mackt hållande.

Item Justitiædeputations betänckande af d. 14 April 1741 angående missbruk med ringningarne i klåckorne wid dödsfall ibland Ridderskapet och Adelen.

Samma deputations betänckande af d. 2 Junii angående saköremedlens besparande till fångars underhåld och delinquenters afstraffande, såsom ock huruledes elljest genom rättegångars förkortande samma ändemål winnas må.

Ståndet fant wäl eij något att erindra wid desse betänckande men upskiöt likwäl des positive yttrande, tills de andre stånden sig utlåtit.

Sedan discourerades, huru högst angelägit det är, att eij någon af ståndets ledamöter går i någon fremmande ministres hus. Och ehuruwäl secrete utskåttseden i synnerhet förbinder ståndets deputerade i Secrete Utskåttet att afhålla sig derifrån, så kom dock ståndet öfwerens, att ingen, eho det ock wara måtte, af deras ledamöter i gemen tillåtes att gå i ministrernes hus eller med deras folck pläga umgänge och hafwa samtal, under hwad namn det ock wara måtte. Skulle någon af ståndet blifwa sådant warse, wore det han skylldighet att gifwa det an, och den, som blefwe beträdd att öfwerträda detta ståndets beslut, skulle förklaras owärdig att wara ledamot i ståndet.

Justerades protocollen af d. 7, 9 och 10 hujus.

Jöns Persson ifrån Skinskattebergs och Norbergs bergslager anmälte, det han wore sinnad att i Urskillningsdeputation ingifwa ett memorial för Jernbergslagen i gemen angående en friare handel med oxar för Ulricæhamnsboerne. Samma memorial war till hands, och som detta lopp in i den ärnade allmänna beswärspuncten för Westergiötland, som hade en dylik ansökning, så åhördes memorialet, och hade ståndet derwid eij något att påminna, hwarefter ståndet skilldes åt.

Måndagen d. 27 Septemb. 1742.

Ifrån Finland woro 2:e riksdagsmän ankomne, Eskil Assilain och Matts Härkänen, den förre ifrån Storsawolax och den sednare från den behåldne delen af Carelen. Sedan de nu upwist sine riksdagsfullmackter, hwilcka woro stiliserade efter det i Riksdagsordningen författade formularet, blefwo de till ledamöter i ståndet admitterade.

Bränwins-brännande.

Talemannen berättade, att ehuruwäl för detta blifwit öfwerenskommit, att en § om frihet till bränwinsbrännande utan afgift för hemmansbrukare i allmänne beswären skulle införas, så trodde han dock angelägit wara, att detta mål igenom extractum protocolli anmäles till tidens winnande, emedan det wore att befara, att under det man wäntar resolution öfwer allmänne beswären, den redan förut förderfwade säden alldeles blifwer förskämd och till brännande onyttig.

Ståndet biföll detta. Och som Secreteraren in antecessum efter samråd med Talemannen projecterat härom 2:e extracta protocolli till ståndets wal, ett omständeligare och ett kortare, så blefwo begge upläsne, då ståndet förblef wid det sednare.[1]

2:e af ståndets ledamöter tillika med Talemannen, som blifwit efterskickat, gingo ned till Landtmarskalcken.

Emedlertid åhördes Justitiædeputations betänckande af d. 4 Junii 1741 angående sådane förordningar, hwaraf Riksens Ständer tillförene åstundat, att wisse samlingar till trycket måtte befordras.

Tiesenstén.

Item Secrete Deputations utlåtande af d. 3 Junii 1741 angående Expectantlieutenantens Adolph Tiesenstens öfwerklagade préjudice wid åtskillige förslagers uprättande.

Riksdagsmans säkerhet.

Jemwäl Justitiædeputations betänckande af d. 2 Junii 1741, om och huruwida en riksdagsman må i häckte inmanas samt hwad witsord en patrouillerande kringgående eller på post stående wackt bör i wissa fall emot en riksdagsman gifwas.

Öfwer desse 3:e mål upsköt ståndet des yttrande, tills de öfrige stånden sig utlåtit.

Talemannen kom tillbakas ifrån Landtmarskalcken och hade fådt in commissis att berätta:

Generalernes Gref Lewenhaupts och Buddenbroks arresterande. Wedwogs manufacturwärk.

1:o. Det Hans Maij:t gifwit i nåder tillkänna sig med Råds råde hafwa blifwit föranlåten att låta taga Generalen Grefwe Lewenhaupt och Generallieutenanten Baron Buddenbrock i arrest samt förordna en generalkrigsrätt, inför hwilcken de hade att stå till answar för deras förhållande i Finland. 2:o. Att Allmänna Beswärsdeputationen med det första skall sättjas och 3:o att Wedewogs manufacturwerck, som sedan 1738 års riksdag intill nu blifwit för cronans räkning drifwit, kommo i dag eftermiddagen genom offentelig auction att försälljas.

I öfrigit berättade Taleman sig hafwa hos Landtmarskalcken

---

1 Tryckt som Bil. 3.

anmält ståndets nu afgående extractum protocolli om ett fritt bränwins brännande. Han lätt och fullmäcktige ifrån Westerbottn weta, det de i dag hade att sammanträda[1] och conferera om förswarswercket derstädes.[2]

Åhördes Krigscommissarien Perments memorial[3], hwarutinnan han anhåller, att som ståndet eij mindre än Borgareståndet wid sidstledne riksdag yttrat sig, det måtte han emot personell borgen utur des arrest lösgifwas, men detta sedermera eij blifwit werckstält, det fördenskuld ståndet wille befordra denne sak till en önskelig fullbordan igenom en deputations affärdande till de andre stånden. Perment.

I anseende till de af Perment anförde bewekande omständigheter wille ståndet eij undfalla honom i denne ansökning utan fant godt att igenom extractum protocolli till de öfrige stånden påyrcka, hwad ståndet wid sistledne riksdag om hans lösgifwande mot personelle caution hemstält. Samma extractum protocolli blev genast upsatt och justerat.

En ifrån Hr Presidenten Drake upskickad Secreterare lät igenom T a l e m a n n e n i ståndet notificera den i dag eftermiddagen anslagne auctionen till Wedwogs förauctionerande, samt att det mycket skulle fägna honom, om utaf ståndets ledamöter några wille wid sjelfwa auctionen wara närwarande. Wedvog.

Ridderskapets och Adelens extractum protocolli af d. 3 hujus, att memorialer eij måtte emottagas, som eij gådt genom Urskillningsdeputationen, item att ärenderne måtte expedieras, innan Riksens Ständer skilljas åt, war nu hitkommit med de andre ståndens påskrift. Presteståndet hade det simpliciter bifallit men Borgareståndet med det förbehåld, att derunder eij begripas publique ansökningar och att förthenskull hwar och en ståndets ledamot, med hwad han har eller får att andraga hos Riksens Ständer på en eller flere städers, en menighets, en eller flere societeters wägnar, eij må wara bunden till den tid, som wederbörande till private ansökningars ingifwande hos Riksens Ständer är förelagd, utan att han må äga frihet thet sitt stånd föredraga, som sedan sörjer derföre, att målet på behörig ort må blifwa anhängigt gjort. Och hwad angår alla ärenders expe- Private ansökningar.

---

1 Ursprungligen i konceptprotokollet: ... *sammanträda med den dit tilärnade commenderande Chefen samt med Öfwersten Freudenfelt till at conferera* ...

2 Härefter i memorialprotokollet: *En deputerad från Westerdalarne fick företräde. Ang:de spannmålen som deruppe blif:it förfrusen.*

3 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 497 ff.

dierande, innan Riksens Ständer skilljas åt, så bifalles detta med den tillägning, så wida det är giörligit. Bondeståndet fant godt att conformera sig med Borgareståndet, så att ofwannemde extractum protocolli bifalles med dylika förbehåld för Bondeståndet, som Borgareståndet för sig gjort, hwilcket påskrefs.

Anders Mattsson ifrån Åland begärte och erhölt tillstånd att få resa hem att se sin egendom till godo, ifall något fienteligit der wore att befara.

Finska fullmäcktige.

Finska fullmäcktige androgo, att som de intet erhållit något underhåld hemifrån, eij heller härstädes bekomma något förskott, så wore för dem ingen annan utwäg än att söka tillstånd till att resa tillbaka.

Talemannen föreställte dem, att ett wist reglemente woro projecterat, hwarefter de finska fullmäcktige komma af publico att erhålla sitt dagelige underhåld, så länge riksdagen warar. Bad dem derföre wänta, till des detsamma, som nu i Borgareståndet lärer wara liggande, till ståndet ankommer, då ifall det, som för Allmogens fullmäcktige projecterat är, eij skulle wara tillräckeligit, ståndet igenom des påminnelser eij lärer underlåta att begå derhän, det ett tillräckeligit underhåld warder dem anslagit. De finske fullmäcktige förklarade sig härmed wara nögde.

Allmänne beswären.

Uplästes till justerande de projecterade §§ af allmänne beswären.

§ angående apostledagarnes firande.

§ att alldeles slippa lön- och betalningsafgiften.

§ att eij widare graveras med räntepertsedlarnes præsterande in natura.

§ angående dem som erhålla afsked ifrån krigstiänsten men åter antagas och approberas för en annan rote.

§ ang:de dem som låta sine monderingspersedlar wårdslöst hanteras och derigenom förorsaka en allmän cassation för de acktsamme.

§ ang:de reglemente för siöofficerarne att taga i förwar de under commenderingen aflidande båtsmäns monderingspersedlar.

Med § ang:de den lefwererade 2 tunnor spanmålsgärden hafwes anstånd tills widare.

Talemannen gick till de andre ståndens plena med ståndets ext. prot. angående fritt bränwinsbrännande för hemmansbrukare. Wid återkomsten berättade han sig inför plenis så mycket mer hafwa påyrckat om ett skyndesamt bifall, som han anfört, att den redan förskämde säden i annor händelse alldeles blefwe förrutnad.

I anledning deraf att en beswärs § war projecterad om de olägenheter, hwilcka Allmogen är underkastad af saltpettersjuderietillwerckningarne medelst pannornes och wercktygens skjutsande med mera, fants bäst, att i stället för en sådan allmän § ett memorial ställes till Kongl. Krigscollegium med begäran om den anstallts förfogande, att Allmogen emot 1723 års förordning eij måtte graveras hwarcken med weds framförande till saltpettersjuderierne, eij heller med saltpetters skjutsande utan betalning.[1]

Likaledes fants godt, att äfwen genom memorial i Krigscollegio begäres, det ordres måtte afgå till wederbörande chefs, det enligit reglementer och förordningar de monderingspersedlar måge Allmogen ofördröijeligen warda återställte, som efter deras under commenderingen bortdöde ryttare och soldater böra wara i behåld och förwar till ruste- och rotehållarnes nytta och understöd i monderingen.

Upkom en deputation ifrån Borgareståndet och recommenderade ett medhafwande det ståndets extractum protocolli af detta dato angående de ännu härwarande oförsålde cramwarors fria försälljande (brokute sidentyger undantagne), sedan de af hallrätten blifwit stämplade med mera. Oförsålda kramwaror.

Talemannen swarade, det ståndet icke worde underlåtande att taga detta ärende i ett så benägit och skiäligt öfwerwägande, att det Lofl. Borgareståndet derutinnan skulle finna ett fullkommeligit nöije, hwarpå de deputerade afträdde.

Sedan berättade Talemannen, det han i anledning af ståndets fattade resolution under d. [27] hujus [ɔ: Augusti] talt med Riksdagsfullmäcktigen från Götheborg, Coopman, angående riksdagsfullmäcktigskapet för Sewedals härad, hwartill bemelte stad will likasom förbehålla sig rättigheten i anseende thertill, att räntan af samma härad blifwit staden donerad. Uppå Talemannens alfwarsamma föreställning hade Coopman Sewedals härads fullmäktig.

[1] Enligt konceptet till detta extraktprotokoll, i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 257, härrörde klagomålen över framförande av ved från Jönköpings län och över salpeterns skjutsande från Västernorrland. Jfr s. 60.

änteligen begifwit sig, och som han tillika berättat sig hafwa behörigt tillstånd att transportera fullmackten på någon af ståndets ledamöter, som den orten wore nästgräntsande, så frågade nu Talemannen, hwem ståndet sjelf tyckte samma fullmackt kunna lemnas och om icke Anders Larsson, som är riksdagsfullmäcktig för Askims och Hisings härader, hwilcka gräntsa näst intill Sewedals härad, densamma må undfå.

R.: Ja.

Upkom en deputation från Ridd. och Adel., för hwilcken Cammarherren Grefwe Stenbock förde ordet. Han berättade, det Ridd. och Adel. i benägit öfwerwägande tagit ståndets extract. protocolli angående bränwinsbrännande samt stadnat i sådant slut, som den medhafwande resolutionen utwiste. Samma resolution, hwilcken a tergo på ståndets extracto protocolli war skrefwen, uplästes och befantz af det innehåld, det Ridd. och Adelen bifallit, att alla hemmansbrukare, af hwad stånd de wara måge, men inga andra få bränna till husbehof utan afgift af deras förskämde säd, men finna derjemte nödigt, att samtel. landshöfdingarne måtte anbefallas hafwa noga upsickt, att förordningen emot fylleri och dryckenskap till alla delar efterlefwes.

Bränvinsbrännande.

Sedan Talemannen tackat för Ridd. och Adel:s benägna och rättwisa bifall och de deputerade afträdt,

åhördes Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 27 hujus, att de ifrån Finland, som det begärt, måge få giöra anslag på Riddarhusporten till att kunna sammanträda och reglera sine allmänne beswär. Detta biföls med påskrift.

Äfwen uplästes justitiædeputationseden och med påskrift approberades, hwarefter ståndet åtskilldes.

Lördagen den 2 October 1742.

Uppå Talemannens föreställning bewilljades, att 2:e deputerade gå till Kongl. Cammarcollegium att recommendera ett i Urskillningsdeputationen eij emottagit men sedermera hos Hans Maij:t insinuerat och till Cammar- samt Bergscollegierne nu remitterat memorial, underskrifwit af en del Allmoge i Ångermanland, angående en friare skogens nyttjande med swedjande och sågande. De deputerade, som afgingo med remissen, återkommo med det swar, det collegium lofwat all skyndsamhet

Ångermanlandz angelägenhet.

men att likwäl eij undgås kunde att förut inhämta wederbörandes utlåtelse.

Finske fullmäktiges underhåll med mera.

Håkan Carlsson ifrån Finland wille wara underrättad, hwad nu här för de finske fullmäcktige wore att giöra, sedan Finland wore i ryssens händer, och då riksdagsfullmäcktige eij hade något att lefwa utaf eller undfingo någon försträckning.

Talemannen underrättade honom, att hwad detta sednare eller de finska fullmäcktiges underhåld beträffar, så wore det redan projecterat och wäntades nu ifrån de öfrige stånden, hwarom han ock sjelf såsom en mycket angelägen sak eij underlåtit att giöra påminnelser. Och hwad det förra beträffar, hwarpå den frågan syftade, huruwida [å][1] fredswercket arbetades, så kunde ståndet wara försäkrat, att som detta woro Ständernes förnämste ögnemercke, så gingo ock deras rådslag och författningar hufwudsakeligen på den puncten ut; men att anstallter till defensionswercket gjordes, i föllje hwaraf ock marcher med flere författningar på ett eller annat ställe kunde förspörjas, det wore så mycket mindre underligit, som det wore alldeles emot förnuftet att släppa händren och igenom en wårdslös eftergifwenhet gifwa fienden tillfälle att gripa oss an in i hjertat af riket och twinga oss att emottaga en neslig och efter hans egen önskan och åstundan lämpad fred. I öfrigit sade Talemannen sig icke wara i stånd för sin ed skull att kunna gifwa ståndet någon närmare uplysning i slike saker men wille likwäl eij underlåta, hwad Secrete Utskåttet lemnade honom framdeles tillstånd till, att låta ståndet deraf till sin satisfaction få del.

6 af ståndet deputerade gingo till de öfrige stånden med ext. prot. af d. 27 passato angående Krigscommissarien Perment. Hade ock tillika in commissis att hos Borgare- och Prestestånden påminna om ett skyndesamt bifall till deras proposition om bränwinsbrännande.

Perment.

Kort derefter upkom ett Borgareståndets ext. prot. af d. 27 passato, hwars innehåld war lika med Bondeståndet, att Perment emot personell caution måtte få lösgifwas ur arresten. Derhos war tillagt, att en underdånig föreställning hos Hans Maij:t kunde giöras om hans saks afhjelpande med ett skyndesamt slut.

Widare företogs det i sidsta pleno förehafde Borgareståndets ext. prot. af d. 27 sidstl. Sept. angående de handlandes innehafwande utrikes cramwarors fria försälljande etc. och biföls,

[1] Konceptprotokollet.

hwilcket igenom extractum protocolli med de öfrige stånden communicerades.

Undersökning om finska campagnen.

Åhördes Pehr Anderssons ifrån Kopparbergs län, item riksdagsmännens ifrån Finland särskilte memorialer[1], hwarutinnan hemställes, om icke igenom en Ständernes deputation el:r commission må undersökas om orsaken till det neslige förhållande, hwarigenom det swenska manskapet under sidsta commendering blifwit förspilt samt magaziner, ammunition och stycken samt omsider hela Finland utan någon resistence kommit i fiendens händer.

Härom discourerades, och fants wäl, att denne undersökning icke annorlunda än igenom en generalkrigsrätt ordenteligen kunde skje, alldenstund de förekommande mål woro alle af den beskaffenhet, att de af en krigsrätt efter lag borde uptagas, ransakas och skiärskådas; hwarwid dock ståndet ansåg nödigt wara, att sjelfwa ransakningen och processen må hållas för öpne dörrar. Men som Otto Olofsson gaf wid handen, att en benemd Stiernstolpe i Riddarhuset ingifwit ett memorial[2] af åtskillige momenta i denne quæstionen och samma memorial kommer att gå de öfrige stånden igenom, så fants godt, att ståndet dröjer med des utslag så länge, på det af samma memorial de omständigheter måge kunna inhämtas, som gifwa någon närmare uplysning i det, som ståndets fullmäcktige här ofwanföre andragit, hwarefter ståndet sedan kan taga de messurer, som tiänligast funnos.

Sedan justerades protocollet af d. 16 September.

Allmänna beswär.

Secreteraren hade upsatt memorialet till Kongl. Krigscollegium angående Allmogens tunga och beswär med wedens framförande till saltpettersjuderierne[3] samt saltpetterens skjutsande utan betalning. Men som wid närmare efterfrågan befants, att hwar och en ort hade olika klagomål härom, så kom ståndet öfwerens, att hwart och ett län eller härad särskilt ingifwer sine gravamina, hwilcke sedan igenom ståndets memorial beledsagas till Krigscollegium och derstädes recommenderas.

I öfrigit approberades det andra projecterade memorialet angående redogiörandet af officerarne för de under commenderingen bortdödde ryttare och soldaters monderingar.[4]

---

1 Tryckta som Bil. 4—5.

2 Tryckt i Handlingar rörande öfversten C. O. Lagercrantz och finska kriget 1741 och 1742 utg. af C. G. Malmström, s. 33 ff. — Jfr RAP, d. 13, s. 73 f.

3 Marginalanteckning: *Vid. prot. af d. 27 Sept.*

4 Marginalanteckning: *Vid. prot. af d. 27 Sept.*

Af allmänne beswären justerades följande projecterade §§.
§ om Jemtelands och Herjedalens Allmoges handell på Norige.
§ om en dylik handell för wissa härader på Dalsland och i Bohuslän.
§ om nederlagsfriheten i Bergslagerne.
§ om förbud emot Borgerskapets spanmålshandel i Bergslagerne.
§ om 15 års ungdoms antagande för fullkoml:e dagswerckshjon.
§ om förmedlingar.

För Kopparbergs län war ock en § projecterad angående handell på Norige; men som efter Johan Perssons ifrån Tuna berättelse en sådan handell eij war dem betagen, ty gick den § ut, och beslöts att widare taga i öfwerwägande, hwad utwägar kunna tagas till ett lindrigt spanmålspris erhållande för de landsorter, hwarest ringe seminanter äro.

Religionsfriheten.

Sedan discourerades om den wid sidsta riksdag bewilljade religionsfriheten för engelska och reformerte kyrckan. Och som ståndet eij fant sig hafwa wunnit det dermed påsyftade ändamålet, som war, att förmöget folck skulle komma hit in och sig nedsättja till manufacturernes och commercens förbättrande och i stånd sättjande, hafwandes i det stället, som berättes, åtskillige swärmare i riket sig infunnit under namn af reformerte, så fants godt, att tills widare en § upsättes angående samma religionsfrihets närmare inskränckande.

Riksdagsmännen ifrån Finland Eskil Assilain och Matts Härkänen, hwilcka d. 27 passato i ståndet admitterades, aflade nu deras tysthetsed.

Uplästes Biskopens Juslenii, Georg Havemans och Anders Baers memorial[1], hwarutinnan anhålles om tillstånd för Skjepparen Hans Thomsson att med det från S:t Übes till Åbo ernade skeppet, S:t Andreas kallat, som med salt och win är lastadt men i Sandhamn kommit att inlöpa, må obehindrat till Åbo, hwarest redarne äro boende, få afsegla. Häröfwer hade Ridderskapet och Adelen resolverat, att skeppet allena må gifwas löst och en underdånig föreställning derom till Hans Maij:t afgå. Prestest. hade yttrat sig, att det håller för rådeligt, det wederbörande med de nya skiäl hos Hans Kongl. Maij:t i underdånighet sig anmäla. Med Prestest. hade Borgarest. conformerat sig. Detsamma gjorde ock Bondeståndet, hwilcket påskrefs.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 538 f.

Åhördes Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 27 sidstl. Septemb. angående en bergsdeputations förordnande. Detta hwilar, tills de andre stånden sig utlåtit.

Commando i Westerbottn.

Upkommo 2:e deputerade ifrån Borgareståndet, hwilcka gåfwo wid handen, det Hans Maij:t igenom extractum protocolli, hwilcket nu snart till ståndet lärer ankomma, i nåder gifwit tillkänna, det commando i Westerbottn blifwit Generalmajoren och Landshöfdingen Baron Uxkull updragit. Nu som han wore en man öfwer 70 år, hwilcken omöijeligen kan utstå de fatiquer, som i ett sådant rude climat för en commenderande chef förefaller, warandes samma orts conservation och förswar af högsta angelägenhet, så hade Borgareståndet fallit på den tanckan, att Hans Kongl. Maij:t i underdånighet anmodas kunde om en annan chefs tillförordnande af yngre år och bättre vigeur. Detta wore nu, hwad Borgareståndet sökte Bondeståndets bifall uti, det de ock förmodade så mycket lättare winna, som ofwannemde chefs höga ållder naturligitwis eij kunde promittera någon lyckelig expedition.

Talemannen tackade för förtroendet och twiflade i öfrigit icke, det ju Bondeståndet worde härutinnan med dem giörandes ett, hwarom ståndet, så snart documentet ankommer, närmare wille sig utlåta. De deputerade togo afträde.

Bränwinsbrännande.

Preste- och Borgareståndenn insände jemwäl nu deras påskrefne yttrande på ståndets ext. prot. af d. 27 Septb. angående bränwinsbrännande. De hade conformerat sig med Ridd. och Adel:s under sidstnemde dato påskrefne bifall, och sändes det nu genast till Expeditionsdeputationen.

Oförsålde kramwahror.

Inkom jemwäl de öfrige ståndens utlåtande öfwer Borgareståndets extract. prot. af d. 27 Septb. angående deras cramwarors försälljande. Ridd. och Adel. hade remitterat det till Manufactur- och handellsdeputat. Prestest. hade bifallit Borgarest:dets extractum protocolli. Dock att under den till warornes stämplande utsatte tiden inge utländske waror införskrifwas eller införas samt att kongl. förordningar och riksdagsbesluten angående manufacturierne för öfrigit icke rubbas.

Bondeståndet, som redan förut i dag genom extractum protocolli bifallit Borgarest., gjorde det ock nu ytterligare med påskrift.

Commendo i Westerbottn.

Upkom extractet ur rådsprotocollet af d. 24 Septb. sidstl., hwarutinnan lemnas till Secrete Utskåttets ompröfwande, huruwida Generalmajoren och Landshöfdingen Baron Uxkull wid

thet honom updragne commendo i Westerbottn må med generallieutenants caractere kunna hugnas, i hwilcket fall fälttractamentet therefter för honom kommo att proportioneras. Detta har i Secrete Utskåttet blifwit upläst d. 28 d:o och remitterat till Riksens Ständers samtelige plena. Af Ridd. och Adel. war det bifallit; men Borgarest. hade igenom ext. prot. af detta dato för des del förklarat bäst wara, det Hans M:tt i underdånighet anmodas att för landets högsta angelägenhet och säkerhet skull till thenne commendering i nåder utse och förordna någon anan wid yngre år och mera krafter sig befinnande chef, emedan Baron Uxkull skall wara några och 70 år. Prestest. hade sålunda utlåtit sig, att i anseende såwäl till det Lofl. Borgarest:s ext. prot. under detta dato, som hwad P.st:dets deputerade ifrån Westerbottn i samma mål andragit, finner ståndet sig föranlåtit att styrcka thertill, det en sådan underdånig föreställning, som det Lofl. Borgarest:det föreslagit, må hos H:s K. M:tt i underd:t insinueras. Bondest. war ock af samma mening, eftersom Allmogens fullmäcktige från Westerbottn i synnerhet det önskade. Och biföls således det Lofl. Borgareståndets genom extractum protocolli under detta dato gjorde yttrande, hwilcket påskrefs.

Lördagen den 9 October 1742.

Öfwerstelieutenanten Baron Sten Coijet begiärte och fick företräde, då han gaf wid handen, det den nit, hwilcken han som en rättsinnig swensk man hyser för det allmänna, eij kunnat lemna honom tillfreds, med mindre han uti sitt stånd måst ingifwa ett memorial, hwilcket han ock hade den äran i detta stånd nu att insinuera[1], beträffande en undersökning om alla de omständigheter, som gjort detta kriget så ganska olyckeligit, hwilcken undersökning han förmente rådligast wara, att wissa deputerade af alla 4 stånden såsom lika deltagande af den olyckelige utgången kunde sig företaga wid öpne dörrar och att deputationen, sedan undersökningen för sig gådt, kunde remittera hwars och ens brott med des befundne omständigheter till det forum, hwarunder detsamma sorterar, och det, som eij af någon annan än Riksens Ständer kan afgiöras, måtte

Sten Cojets memorial om unders. om krigets fortsättjande.

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 460, 463.

då till plena bli refererat, som sedan sig deröfwer yttra kunde. Som han hölt detta för det redigaste och säkraste sättet att få rätt både på det ena och andra, så förmodade han ock, att Bondeståndet worde samma förslag benägit bifallandes.

Talemannen swarade, att som Allmogen wore den, hwilcken haft mästa känning så i anseende till förlusten af manskap som egendom, så kunde ock ståndet icke wara utan answar för sine hemmawarande, om det underläto att söka det bästa och säkraste sättet af en lag- och ordentelig undersökning om en så neslig och högst skadelig rikets förlust. Tackade i öfrigit Öfwerstlieutenanten för des betygade förtroende till ståndet, hwilcken derpå tog afträde.

Justerades protocollen af d. 27 Sept. och 2 October.

Trenne af ståndet deputerade, som kort förut afgått med memorialet till Krigscollegium angående återställandet af de under commenderingen bortdöde ryttares och soldaters monderingar, återkommo med det swar, att bemelte collegium lofwat, att behörige och alfwarsamme ordres härom skola afgå.

Man skickade ock till Borgareståndet att påminna om det i de 2:e andre stånden redan förehafde extractet ur rådsprotocollet angående de finske riksdagsfullmäcktiges underhåld.

Prolongation af tiden till beswärens ingifwande.

Sedan åhördes ånyo Ridd. och Adel:s ectractum protocolli af d. 27 Septb. angående en bergsdeputations förordnande samt om 14 dagars prolongation för bruksägarne på terminen till beswärens ingifwande. Prestest. hade bifallit, det en bergsdeputation wid denne riksdag må förordnas, men hållit betänckeligit att bewillja prolongation på terminen till beswärens ingifwande hos Riksens Ständer emot lagen och den efter moget öfwerenskommande skjedde publication. Denne P.st:dets utlåtelse, som war af Borgarest. bifallen, biföls jemwäl af Bondeståndet.

Allmänne besw.

Justerades följande §§ af allmänne beswären.

§ angående skattebref i gemen.

§ om tillstånd till friare handel för staden Ulricæhamn. Härwid gjordes den påminnelse, att innan § inskrifwes, man i Commercecollegio söker tillförlitelig underrättelse, om någon annan stad i riket än Borås äger gårdfarihandell.

§ om norrlänske hemkallet. Med des införande bland beswären dröjes till längre fram.

§ om den i Elfsborgs län fallande Wadstena krigsmanshusspannemålen.

Item § att få njuta 56 § af resolutionen på Allmogens allmänne beswär wid 1727 års riksdag till godo, ifall räntorne eij kunde blifwa sammanslagne till ett wist pris i ond och god tid. Hwilar tills man får se, hwad apparance den puncten om räntornes sammanslående will framdeles gifwa.

§ om 2:ne årlige frimarcknader för Halland. Reduceras till en supplique att insinuera hos Hans Maij:t.

Ståndet kom sedan uppå Talemannens föreställning öfwerens, att en § uppsättjes, att det hö och den gärd, hwilcken som fourage blifwit lefwererad eller hädanefter lefwereras kan, måtte betalas efter det pris, hwarföre räntehöet i hwarje ort taxeras, eller ock efter hwarje landsorts gångbare pris.

Upkom en deputation af 12 Presteståndets ledamöter, för hwilcken Biskopen Doctor Jacob Benzelius förde ordet. Han upläste et af samtelige Clero comitiali underskrifwit memorial[1], hwarutinnan hemställes, huruwida för åtskillige anförde skiäl och omständigheter skull den wid nästledne riksdag af 3:e stånd bewilljade religionsfriheten för engelske kyrckan och reformerte kyrckförsamlingen kan anses enlig med kyrckiolagen, religionsstadgarne, Kongl. Försäkringen, Regeringsformen, Prästeprivilegierne och Riksdagsordningen. Religionsfriheten.

Talemannen å ståndets wägnar swarade, det man så mycket mera hade skiäl at hafwa förtroende till det Högwyrdige Presteståndet, som detsamma endast wore judex competens i en sak, hwilcken religionswercket anginge. Wid sistledne riksdags slut hade denne propositionen skedt af Ridd. och Adel., hwilcken understödd af Borgareståndet och de månge deputationer, som å begge sidor skedde, eij lemnade ståndet råderum att nogsamt wara betänckt om en så angelägen sak, uti hwilcken ståndet eij hade så lätt condescenderat, om icke en säkerhet blifwit föreställd om en otwifwelacktig förmon utaf inkommande förmögne och för manufacturer sinnade män. Förfarenheten hade nu wist, att detta icke haft sin önskade werckan, och hade ståndet redan wid denne riksdag sjelf warit betänckt att yttra, hwad det Högw. Prestest:t nu behagat förekomma dem uti. Wore fördenskull intet twifwelsmål, det ju ståndet härutinnan worde så mycket mera giörandes ett med det Högw. Prestest., som man numera icke twiflade, det ju enighet och renhet i gudstiänsten woro grundwalen af ett samdräcktigt och waracktigt regemente, och

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 4, Prästeståndets extraktprotokoll, nr 1.

ståndet jemwäl wille stadfästa den goda tancken att hafwa förtroende till deras siälesörjare. Sedan Talemannen jemwäl sluteligen tackat Prestest. för communication häraf, togo de deputerade afträde.

Bränwinsbrännande.

Upkom en deputation af 12 Borgareståndets ledamöter, för hwilcken Rådman Schening förde ordet. Han recommenderade ett det ståndets medhafwande extract. prot. af detta dato af innehåld, att som förmedelst den hemmansbrukare bewilljade friheten att få utan afgift bränna bränwin, Borgareståndet eij annars kunde än komma att lida, städerna då måtte få betala husbehofs- och saluaccisen af bränwinsbränningen efter gamla sättet, såsom accisordningen af 1686 förmår, hwad heller tillwerckningen skjer af förderfwad eller god säd, med wilckor att ingen ändring thervid utan Borgarest:ts friwilliga begifwande må tillstädjas. Berättade i öfrigit, att Borgarest. gjordt ett

Perment.

med Bondest:t angående Perment med den tillägning, att Hans Maij:t i underdånighet kunde anmodas att hans sak till skyndesammeligit afgiörande företaga.

Talemannen swarade: Att hwad det förra angår, så wille ståndet eij underlåta att wisa all giörlig benägenhet, och hwad det sednare eller Perment beträffar, så emedan ståndet nogsamt wore bekant, hwad angelägne rikswårdande både ut- och inländske ärender sysselsatte Hans Maij:t och Rådet, så hade ståndet eij welat förmäla något derom utan trodde, att der Perment, som hufwudsakeligen begärtes, kunde mot caution komma lös, så hade han all den frihet han nu i förstone kunde begiära och wore jemwäl i stånd att sjelf påyrcka om sin saks afslutande.

De deputerade togo afträde.

Finlands angelägenheter.

Sedan anmälte Talemannen, huru handlande ifrån Österbottn hos honom recommenderat, att salt måtte till Finland få föras. Han lemnade till ståndets ompröfwande, huruwida detta målets befordran kunde honom och ståndet anstå, alldenstund osäkert wore, om icke den waran snarare kunde komma fienden till nytto, som derpå förmärcktes lida brist, än wåra medbröder i Finland. I anseende såwäl thertill som flere andragne skiäl hölt ståndet betänckeligit att meddela des recommendation dertill, utan fandt bäst att låta det ankomma på Hans Maij:ts godtfinnande, som hade sig omständigheterne bäst bekant.

Finske fullmäcktiges underhåll.

De fläste fullmäcktige från Finland yrckade derpå att willja återresa till Finland, begärandes afsked härifrån, eftersom de eij med något underhåld blefwo understödde.

Talemannen föreställte dem, 1:o att der detta dem bewilljades, hade de skiäligen att befara, det de wid hemkomsten blefwo såsom de der warit riksdagsmän exponerade till torturer hos en fiende, hwilcken wore angelägen om att weta, hwad wid riksdagen passerat. 2:o. Kunde de icke undgå misstanckar hos sine egne landsmän att uppenbara, hwad tystheten fordrade böra wara fördolt. 3:o. Som man näst Guds hjelp förhoppades en önskelig fred med det nu intagne landets återställande, huru kunde de då frånwarande bewaka sine landsmäns rätt eller huru wille de såsom riksdagsfullmäcktige wara sine principaler answarige. 4:o. Wore ståndet icke [i] stånd att kunna lemna dem afsked, emedan sådant kommo an på Ständernes gemensamma ompröfwande och godtfinnande.

De deputerade ifrån Finland funno sig härutinnan, och skickades ånyo bud till Borgareståndet angående rådsextractet om riksdagsmanspenningarne för de finske riksdagsfullmäcktige. Perment.

De 6 ståndets deputerade, som warit till Ridderskapet och Adelen att recommendera Permentz affaire, återkommo med det swar från Ridderskapet, att om möijeligit wore, skulle ståndets extractum protocolli om den saken i dag företagas. Reservecassorne.

På det att ståndet måtte wäl blifwa underrättadt om hwad som förordnat blifwit angående regementernes opbrottscassor, hade Secreteraren lånt och anskaffat originalet af Hans Maij:ts derom förledit år föfattade men ännu genom trycket eij utkomne reglemente.

I anledning deraf kom att discoureras om reservecassorne, och fants godt, att en § om deras uphörande ibland allmänne beswären projecteras och att wederbörande måtte tillhållas att ofördröijeligen för dem giöra redo och räkning.

Eric Andersson från Fälsbro samt[1] afsade sig alldeles på sine hemmawarande medbröders wägnar samma reservecassor.

Uplästes Öfwerstlieutenant Coijets memorial, hwilcket war af sådant innehåld, som des här ofwan annoterade muntelige tal innehöll.

Item åhördes Eric Larssons från Wessmanland memorial[2], hwarutinnan hemställes, om icke thet måtte lemnas till de andre ståndens utlåtelser, 1:o att på samma sätt, som om Allmogen är

[1] Lucka såväl i det renskrivna protokollet som i konceptprotokollet. I memorialprotokollet endast: *Erich Anderson från Fälsbro på sine* ...

[2] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 396 ff.

i 7 § af Riksdagsordningen belefwat, det theras herredagsmän böra wara bofaste män, likaledes i the andre stånden blefwe förordnat, så att en jemlikhet wore i alle stånd, och ingen dömde i riksdagsmål, som eij ägde fast grund och sådant, som i lag för fastighet anses, hwilcken alltid utan någon undanflyckt för utskylder häftar. 2:o. Att nya löner och inrättningar, jemwäl ock gratialer, pensioner och beneficier samt årlige nådegofwor förutan stat och allmän fastställd grund eij måtte lemnas till enskijllte personer, hwaribland också owanlige hedersgåfwor till ståndens Talemän kunna räknas, serdeles när riksdagar komma så ofta, med mera.

Ståndet discourerade om detta sednare memorialet, hwilcket till begge sine puncter fants wara mycket nyttigt, men man fandt ännu icke tid wara att detsamma hos de öfrige stånden insinuera, utan måste man härmed dröija så länge, tills man finner sådan tiänlig lägenhet, att man kan giöra någon nytta dermed.

Finska fullmäcktigarnes underhåll.

Det länge efterlängtade extractet ur rådsprotocollet af d. 7 Septemb. sidstledne upkom nu från Borgareståndet, hwarutinnan Hans Maij:t förklarar skiäligt wara, att de härwarande riksdagsmän af Präste- och Bondeståndenen från Finland med understöd härstädes böra hjelpas, lemnandes till Secrete Utskottets underdånige utlåtande, om icke en biskop under påstående riksdag kunde tilläggas 5 dhl:r silfwerm:t, en probst eller lector 3 dhl:r, en capellan 1 dhl:r 8 öre och hwarje fullmäcktig af Bondeståndet 24 öre sm:t om dagen.

Secrete Utskåttet hade remitterat detta till Riksens Ständers plena och hade Ridderskapet och Adelen funnit skiäligt, att Prästerskapets fullmäcktige ifrån Finland såwäl som de ifrån berörde ort härwarande riksdagsmän af Bondeståndet böra njuta underhåld, så länge riksdagen påstår; hwartill Secrete Utskottet hade att utse medel. Dock borde först upgifwas, hwad hwar och en af sine hemmawarande medbröder åtnjutit, på det sådant till statens lisa måtte afräknas. Presteståndet hade bifallit Ridderskapets och Adelens utlåtande. Men Borgareståndet hade genom extractum protocolli af d. 2 hujus förklarat sitt bifall till Ridderskapets och Adelens utlåtande, såwida städernes riksdagsfullmäcktige från Finland och Österbottn finge njuta ett slikt understöd. Till den ändan woro riksdagsmännen af Borgareståndet från Finland i samma extracto protocolli uptecknade med anmerckning, hwad hwar och en af dem wid afresan undfådt och i gemen sig betingat; willjandes bemelte fullmäck-

tige, hwad de af cronones medel undfå, efter en önskelig freds återställande, tå Finland och Österbottn förmodeligen återkomme under Sweriges crono, af städerne therstädes till cronan skaffa ersättning och återbetalning, såwida theras tillstånd tå sådant skulle tillåta.

Ståndet kom öfwerens, att Allmogens fullmäcktige från Finland upgifwa, hwad de redan af deras principaler i rikzdagspenningar undfådt, som expedieras genom extractum protocolli med bifall till Ridderskapets och Adelens utlåtelse jemte tillägning, att städernes fullmäcktige från Finland äfwen synas böra undfå försträckning. Hwarhos hemställes, om icke Allmogens fullmäcktige måge åtminstone om dagen undfå hwardera 1 dhl:r sm:ts försträckning med mera, som sjelfwa extractum protocolli närmare utwisar.[1]

Emedlertid och till tidens winnande fants godt, att hos Hans Maij:t en underdånig supplique insinueras om förskott för dem af Allmogen från Finland, som förut af Statscontoiret eij erhållit någon försträckning.

Om finska campagnen med mera.

Jöns Suenssons ifrån Elfsborgs län memorial[2] åhördes angående 1:o nödwändigheten deraf, att ett alfwarsamt answar och räkenskap fordras, så för medlen och många tunnor guld, hwilcka i detta kriget åtgådt, som ock för krigsförrättningarne, både till lands och siös, i synnerhet hwarföre Wiborg eij blifwit angripit under faveur af den timade stora förändringen i Ryssland medelst thronens bestigande af Kaijserinnan Elisabeth samt hwarföre hela Finland så nesligen blifwit lemnat i fiendens händer. 2:o. Att undersökas må, huru de årligen stipulerade 15 tunnor guld af Generaltullarrendesocieteten blifwit præsterade samt att de utwerckade stora afskrifningar granneligen upgifwas måtte, på det erfaras kan, huruwida detta arrende i sjelfwa wercket är för cronan hälsosammare och gagneligare än egen betiäning, och der den sednare finnes nyttigare, då antaga densamma till rikets förmon.[3]

---

1 Tryckt som Bil. 6.

2 Bilagt konceptprotokollet.

3 Efter de två huvudpunkterna fortsätter memorialet: *Detta finna wij så mycket wicktigare och rikzwårdande at med all möijelig flit, trohet och skyndesamhet undersöka som ofehlbart är, at proposition skier til at förmå oss til nya och stora utlagors åtagande, hwilcket wij hålla före landet eij kunna utan yttersta ruin tåla, åtminstone är det både skiäligt och högst nödigt at wij först böra hafwa räkenskap för de redan utgångne stora summor...*

Hwad det första eller chefernes förhållande i Finland angår, så wäntade man nu ifrån de andre stånden, hwad de om sjelfwa sättet till undersökningen resolverat, då ståndet sig ock yttra skulle. Och beträffande det öfrige eller tullarendet, så kom ståndet efter något discourerande öfwerens, att wid det tillfälle quæstionen sig yppar om ett nytt generaltullarrendecontract, emedan det nu warande snart expirerar, då betiäna sig af tillfället att giöra sig underrättat så om det ena som det andra och giöra sine nödige påminnelser. Emedlertid gifwes det anledning wid bewillningens formerande att efterfråga, hwart tullmedlen tagit wägen. Och gaf Talmannen wid detta tillfälle wid handen, det han hade fådt tillstånd af Secrete Utskottet att låta weta, det ståndets deputerade äfwen skall wisas redo för de månge tunnor guld, som riket undfådt i subsidier.

Discourser om succession.

I öfrigit kom ståndet öfwerens att eij lemna sine öron till eller blanda sig i de discourser, som nu på hwarjehanda ställen kunna förekomma angående successionen, emedan det under närwarande conjuncturer, och då man ännu eij wore säker, hwad wåre nästa grannar kunna hafwa sig i sinnet, wore ganska äfwentyrligit för riket att inlåta sig i sådane saker, innan man ser, att ett så högwigtigt mål med nytta och fördel samt efter menighetens önskan kan proponeras.

Wid detta tillfälle gaf Talemannen wid handen, huruledes Secrete Utskottet efter öfwerläggande med Kongl. Maij:t och Rådet till rikets säkerhet och förswar blifwit föranlåtit att giöra åtskillige nödige författningar med trouppers afsändande till Wästerbottn, skiärens betäckning af galereescadren samt milicens recrouterande jemte fredsnegotiationens befrämjande med mera.

Secreteraren berättade, att extractum protocolli från Secrete Utskåttet derom wore ankommit, men ståndet skilldes åt, efter det redan war långt öfwer middagen.

Onsdagen den 13 Octobris 1742.

Sedan ståndet war samlat, berättade Talemannen, att Hr Secreteraren Westerhof war opasslig och kunde i dag eij upkomma, hwarföre Cancellisten Rungren anbefaltes att förrätta secreteraresysslan. Hwarefter

uplästes Anders Larssons i Krokslätt ifrån Götheborgs och

Bohus län [memorial][1] beträffande de enskijllte beswär, som han bekommit ifrån sine committenter, hwarutinnan andrages till ändrings erhållande, 1:o huru Allmogen ganska mycket beswäras igenom den höga marckegången de måste betala till indelningshafwarne. 2:o. Beträffande en militarisk visitation, som blifwit anställd i Mölndal igenom något manskap af Götheborgs garnizon uppå Commissarien Zelles begiäran till oflofligit bränwinsbrännandes utspanande, hwarwid åtskillige personer satt lifwet till och andre åter uti arrest inmante samt Allmogen upbodad till wackthåldning, då de som mäst med deras åkrars upplögande haft att beställa. 3:o. Att Assessoren och Häradshöfdingen Hedenqvist twert emot Riksdagsordningen blandat sig uti Allmogens riksdagsmanswal samt eij welat förse Anders Larsson med fullmackt, som Allmogen enhälleligen 2:e gångor walt. 4:o. Berörande de ordres, som blifwit utgifne till wackterne wid portar och bommar i Götheborg, att noga visitera alla inkommande efter sädesbränwin, och 5:o att de näst intill Götheborg belägne hemman, som med staden hafwa samfält klöfgång på utmarcken, skola ganska mycket lida derigenom, att om deras små creatur kunna komma af utmarcken in på fästningsglacinen, så blifwa de af wackterne ihiälskutne. Bohuusläns enskijlte beswär.

Ståndet begynte att tala härom, och huru man må kunna träffa någon utwäg till Allmogens lisa, men i detsamma ankommo

twenne deputerade ifrån Borgareståndet, som ganska bewekeligen föreställte den nöd och trångmål, som såwäl deras som Allmogens medbröder i Finland lida uppå nödwändigt communionwin samt salt, och anhöllo altderföre, om icke ståndet wille igenom 2:e utskickade af sine medlemmar biträda Borgareståndet och tillika med dem i underdånighet hos Hans Maij:t om ett nådigt skyndesamt slut anhålla uti saken beträffande det till Åbo ernade men wid Sandhamn inlupne skeppet, som är lastat med win och salt, att det kunde lösgifwas och obehindrat få fortsättja sin resa till Åbo, på det de finske inwånarne måtte kunna erhålla någon undsättning af desse för dem högst nödige waror. Communionwin och salt för Finland.

Ståndet lofwade att willja biträda Borgarest:t uti denne deras begiäran, enär de låta weta, att de tillika med Prestest:ts deputerade äro färdige att till Hans Maij:t upträda.

---

[1] Konceptprotokollet.

Bränwins-brännande.

Sedermera anmälte Talemannen, det 2:e utskickade ifrån Borgareståndet recommenderat till benägit slut städernes ansökning om ett fritt bränwinsbrännande utan consumtionsaccis enligit deras utdrag af protocollet af d. 9 hujus.

I anledning häraf begynte ståndet att ventilera denne saken och taltes ganska mycket härom, då åtskillige höllo före, att denne saken kunde straxt afgiöras och Borgarest:t willfaras uti deras begiäran, emedan det tycktes wara ganska swårt för städerne att betala någon consumtionsaccis, enär hemmansbrukare är tillåtit en fri bränning utan afgift, hwarigenom städerne intet kunna hafwa så stor afsättning, och äfwen förringar priset; hwarförutan det ock tillades, att ståndet kunde wid tillfälle mera giöra sin räkning uppå dem wid sine ansökningars bwilljande, enär Bondest:t nu bewilljer städerne deras begiäran härutinnan. Andra åter förmente, att ehuru det wore en ganska öm sak, att den ena undersåtaren skulle mera beswäras än den andra, dock som härwid bör besinnas, att det skulle förorsaka en stor minskning i staten, hwilcken Allmogen säkerligen då finge kiännas mera wid och Borgarest:t alldrig lärer kunna förmås att taga så stor del, som de nu måste widkiännas; hemmansbrukarne desutan tyckas så mycket mera böra wara frie för consumtionsaccisen, som säden, hwarutaf bränwin brännes, är en product af landet, hwarutaf landtmannen bör hafwa sin föda och följ-ackteligen obehindrat få förwandla densamma, på hwad sätt han sjelf för sig nyttigast finner, till sitt lifs uppehälle, creaturens framfödande och utskylldernes betalande, men städer deremot äro grundade på handel och wandel, handtwerck och slögder men eij uppå åkerbruk eller des skiötsel, så hålla de före att denne Borgarest:ts begiäran bör hänwisas till Cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, då man widare finge utse de utwägar, hwarigenom såwäl städerne som Allmogen kunde hjelpas och en likhet bibehållas, att eij den drygaste lasten af utgifterne må falla på Allmogen allena utan, som begge, tillika med de andre stånden, äro lemmar i en rikskropp, också giöra lika tiänst till des nytta och upprätthållande. Dessutan hölts ock före att ståndet intet borde utlåta sig något, förän man sonderat Prestest:t, på det eij olika meningar stånden emellan skulle kunna giöra någon ändring uti den enas el:r andras mening utan jemlikhet bibehållas.

I föllje af hwad blifwit discourerat, föreställte Talemannen ståndet, 1:o om saken skall remitteras till Cammaroec.-

deput? 2:o. Om densamma nu straxt skall afgiöras el:r ock 3:o hwila? 4:o. Om Prestestånde skall sonderas?

Häruppå fants godt, att Prästest:ts mening inhemtas om denne saken ock att Otto Olofsson derom afskickas till dem.

Sedan begyntes åter att discoureras om Anders Larssons memorial samt de anförde beswären, då ståndet beslöt, att hos Hans Maij:t i underdånighet anhålles om undersökning i orten beträffande de i memorialet andragne målen.[1]

Nordencreutz.

Uplästes afl. Öfwerstelieutenantens Nordencreutzes Enckefrus underdånige supplique till Hans Maij:t, att i betracktande af des sal. Mans ganska långa och trogna tiänster samt thes på ett ganska ymkeligit och mordiskt sätt af ryska cossaquer under warande krig tillskyndade död uti rikets tiänst och hennes med 7 st. omyndige barn derigenom iråkade slätta wilckor och fattigdom, thet hon kunde hugnas med något tillräckeligare pension, än staten för hennes wederlikar innehåller. Hafwandes Hans Maij:t i anseende till de bewekelige skiäl och besynnerlige omständigheter, som i denne supplique underdånigst äro andragne, i nåder remitterat supplicanten till Riksens Ständers behjertande, huruwida hon med tillräckeligare pension må kunna benådas, än efter det af Riksens Ständer fastställte reglementet elljest bestås.

Häröfwer hade de öfriga 3:e stånden resolverat, att de bifalla, det Fru Nordencreutz i anseende till de andragne bewekande skiäl med en tillräckeligare pension måtte blifwa hugnad, hwilcket remitteras till Secrete Utskåttet. Bondeståndet gjorde detsamma med påskrift.

Majoren Hindr. Wredes memorial om successionen.

Efter anmälan inkom Majoren Friherre Hinric Wrede och afgaf ett memorial[2], hwaraf han med sitt stånds samtycke äfwen lemnat del till de öfrige respective stånden, som uplästes, hwarutinnan H:r Majoren Wrede ganska bewekeligen föreställer nödwändigheten, att Riksens Ständer nu förut måtte stadga och besluta, att wid wår konungsliga throns ledighet icke någon må kunna densamma bestiga, som eij är född och upammad uti wår rena evangeliska lutherska religion.

Ståndet lofwade taga denna ömma och mycket angelägna saken uti ett noga och behörigt öfwerwägande, hwarefter Hr Majoren afträdde.

---

1 Tryckt som Bil. 7.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

Christianstads stads angelägenhet.

Sedermera uplästes ett utdrag af rådsprotocollet, hållit d. 20 Septbr. sidstl., angående Kongl. Cammarcollegii och Statscontoirets utlåtande, som medfölgde, beträffande Christianstads stads sökte befrielse för tullhus hyrande med mera.

Ståndet remitterade med påskrift detta till Cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, hwilcket de andre stånden också gjort.

Bränwin.

Otto Olofsson, som varit hos Prestestånd et beträffande städernes bränwinsbrännande, hwarom protocollet här frammanföre förmäler, lemnade till swar, att han talt med åtskillige af Prestestånd et, hwilcka låtit förmärcka, att de eij woro synnerligen hugade att bifalla Borgarestånd et i deras begiäran i anseende till den ansenlige statsbrist, som derigenom skulle förorsakas, till hwilckens ersättjande de andre stånden så mycket mera fingo contribuera, som i synnerhet för Bondestånd et blefwe ganska känbar, enär man betracktar de många utgifter de desutan måste erlägga och betala. Derjemte hade de begärt, att om Bondestånd et nu förut afgiör saken, de då wille låta Prestestånd et weta deras slut härutinnan.

Häruppå taltes något härom, men som ståndets Secreterare i dag war opasslig, så att han intet förmått upkomma, så fans godt att upskjuta saken till nästa plenum, hwilcket emedlertid lemnas Prestestånd et till swars, hwarmed 2:e deputerade afskickades, som tillika begiära weta, om Prestestånd et utlåtit sig öfwer de memorialer, som till dem blifwit skickade ifrån Ridderskapet och Adelen angående Generalens en chef Hr Grefwe Leijonhufwuds och Generallieutenantens Hr Baron Buddenbrocks hafde commando och derwid ertedde upförande i Finland, samt i hwad slut Prestestånd et deröfwer stadnat?

Lewenhaupt Buddenbrock.

Majoren Wredes memorial.

En deputation ankom ifrån Ridderskapet och Adelen, som näst en flitig hälsnings anmälande begärte, att ståndet intet wille yttra sig öfwer Hr Majorens Baron Wredes i dag ingifne memorial, för än Ridderskapet och Adelen först fådt lemna sin utlåtelse härom, samt att denne saken emedlertid såsom högst angelägen hålles tyst.

Ståndet tackade för Höglofl. Ridderskapets och Adelens förtroende och lemnade till swars uppå begäran, att de wäl för sig låtit upläsa memorialet men sedermera ingenting widare åtgjort; emedlertid will ståndet förbida Ridderskapets och Adelens utlåtande samt hålla saken tyst.

Åhördes ett utdrag af protocollet, hållit i Rådcammaren d. 15 Septbr., med Kongl. Cammarcollegii skrifwelse angående durchfarten ifrån Wennern till Götheborg och remitterades med påskrift till Cammaroeconomiedeputation på samma sätt, som de andre stånden gjort. Wenern.

De till Prestestånd et utskickade återkommo och låto weta, att samma stånd hade lofwat med det första till afgiörande sig företaga saken angående Generalerne.

Följande §§ af ståndets allmänna beswär uplästes och biföllos. Allmäne beswär.

Angående mera betalning för den i år skjedde hö- och fouragelefwerering.

Att slippa reservecassorne och

angående redogiörandet för desamma.

Som wissa deputerade af Riksens Ständer komma att sammanträda och projectera den allmänne bewillning, som kommer att utgiöras, så utnämde ståndet till sine deputerade derwid

Otto Olofsson if:n Nerike och Wermel.,

Anders Håkansson if:n Östergiötland och

Per Andersson if:n Kopparbergs län.

Sedermera skildes ståndet åt.

Lögerdagen d. 16 Octobr. 1742.

I anledning av Talemannens föreställning kom ståndet öfwerens, att en § i allmänne beswären projecteres om frihet för Allmogen att få hafwa så mycket manskap eller tienstefolk på hemmanen, som de sielfwa finne nödwändigheten fordra.

Lars Erichson från Wassbo yttrade sig, det högst anbelägit wore, att man måtte wetta, hwem som skall bli successor till cronan effter wår nu warande nådigste Konungz död. Detta wore en sak, som hela landet är högst angelägit om, och hwilken så mycket snarare borde företagas, som eljest utlänske torde blanda sig deruti, i synnerhet de engelske, hwarom nu mycket talades. Successionen.

Eric Jöranson från Jemtland utlät sig ock härwid, att en adelsman ingifwit et memorial att i tid wara betänkt på en sådan successor, som wore född och upfödd i wår rena evangeliske lära.

Lars Pärsson från Westernorland framgaf derpå ett des memorial[1] til ståndet, hwars innehåld war af samma mening som

[1] Tryckt som Bil. 8.

Hertigen af Hollstein.

Baron Wredes memorial, dock med den tillägning, att han på sine hemmawarandes wägnar nämde Hans Durchleuchtighet Hertigen af Holsten i anseende till des härstammande af Gustavianiske och Carolinske famillerne och at Konung Gustaf den 1 så mycken egendom til cronan testementerat.

Anders Nilson giorde et med Lars Person, hemställandes, om icke en deputation derom kunde afgå till de andre stånden.

Otto Olofson från Wermeland yttrade sig, det han ej mindre än någon annan hyste den tankan, som de gemensamt i ståndet förklarat sig hafwa, ang:de högbem:te Hertig; men att man derhos grannel:n borde achta, det man icke genom et för tidigt yttrande om sin kärlek för honom måtte giöra et sådant steg, hwarigenom ändamålet snarare förlorades än wunnos. Han lemnade til ståndets närmare öfwerwägande, hwad wäg man kunde gå dermed, och om det rådeligit wore at yttra sig för plena. Om nu sådant skedde, så wore saken ej mera tyst utan blefwe almänt kunnig, hwilket kunde hafwa den för riket högst skadelige påfölgd med sig, att både Dannemark och Preussen ramade tilfälle at anfalla oss för et tagit steg i successionen, hwilket med deras statsinteressen så litet stämde öfwerens.

Talemannen förklarade, det den aldrig för wälsinnad kunde anses, som hyste tankar för någon annan, än den landet så gemensamt älskade; men at quæstionen nu endast wore om sielfwa sättet och wägarne, som borde leda oss til ändamålets winnande. Hwarwid man borde ihugkomma, det wi just stode i wapneskiffte med en sådan fiende, hwilken hade den personen i sine händer, som wi nu åstundade til successor och som äfwen på mödernet wore af rysk extraction. Försichtigheten fordrade, att man så mycket mera borde ännu någon liten tid hålla sin hiertans tanka fördold, som ehuru det ock är Dannemark angelägit, at balancen sålunda styres, det Ryssland ej måtte blifwa för mächtigt, och eljest jemwäl wärkel:n wille bidraga dertill, at jemwigten ej aldeles blefwe öfwer ända kastad, det likwäl wore otwifwelachtigt, att Dannemark långt ifrån att hielpa oss wore den, som oförmodel:n fölle oss öfwer halsen wid det första steg man giorde at låta märka sig om sucessionen för det hollstenske Huset, emedan Dannemark skiäligen befarade, att Hertigen såsom declarerad successor ej worde underlåtandes att söka satisfaction i anseende till Schlesswig, hwilket Dannemark ej will afträda. Sådant alt lemnade Talemannen till

ståndets öfwerwägande, samt huru det wille passa sig at nu genast stöta dem för hufwudet, som eljest skola wara wåre mäklare. Ståndet wore icke obekant, at plenipotentiarier redan wore nämde och at man allenast wäntade swar, hwarest congressen skall skie. När den begynnes, wäntar man, att propositionen om Hertigen på den sidan yppar sig, och då först wore det tid at, sedan fördelachtige wilkor blifwit oss tillika föreslagne, yttra wår tanka at wilja hafwa honom till successor.[1]

Olof Jönson från Wermeland sade, att wi ej wunnit något med wårt stillatigande på de förre riksdagar; och borde man nu rösta om denne saken.

Johan Person från Tuna utlät sig sålunda: Alla äro wi af en tanka, hwad hufwudsaken angår, men wi måste wara omtänkte om tiden och sättet at kunna winna wårt ändamål. Hwad tiden angår, så synes den ännu ej wara inne att yttra sig; ty huru will det passa sig at nu afgiöra successionssaken och sedan effteråt wid congressen, hwilken man ännu ej wet, huru snart den begynnes, komma och fråga, om han will blifwa successor?

Olof Jönsson från Skåne förklarade sig wara af Talemannens mening. Likaledes Swen Jönsson, Tolle Jönsson [ɔ: Olsson], Anders Månsson, alla ifrån Skåne.[2] Anders Nilsson från Wästernorland likaså, allenast tiden ej ginge för långt ut, och wägen emedlertid blefwe afskuren.

Talemannen sade: Det är rätta tiden, när wi kunne få wetta, att han det sielf åstundar, och andre omständigheter kunna befordra sielfwa wärket.

Jöns Swensson, Anders Larsson, item Hans Jacobson från Götheborgs och Bohus län förklarade sig wara af lika tanka med Taleman.

Eric Jöransson frågade: Än om Czarinnan ej proponerar honom?

Taleman swarade: Det ankommer på wåre ministrer, som ock utan twifwel få det i sin instruction att på tienligit sätt utforska hennes mening at effter omständigheterne giöra propositionen.

---

1 Härefter ursprungligen i konceptprotokollet: *Detta lärer wisa sig inom 2 a 3 månader, och finner då riket sin räkning derwid, bör hwar och en gå åstad och säja Ja.*

2 Endast Anders Månsson var från Skåne.

Örman tykte för sin del rådeligit wara, at äfwen några deputerade af Ständerne gingo till Finland, emedan man ej kunde wara säker, huruwida wåre ministrer ordade derom.

Taleman swarade, at man hwarken af äldre eller nyare tiders historier lärer finna sådant hafwa warit brukeligit, och kunde ei hel:r anständigheten tillåta, at Ständer skulle möta deputerade af en regering.

Örman frågade, om man då icke kunde få see ministrernes instruction?

Talemannen sade sig ej önska att få see densamma för påfölgden skull. Det hemligaste utaf alt wore instruction. Att han ock borde hållas hemlig, wore så mycket angelägnare, som en bedröfwelig erfarenhet wid förre tilfällen wist, at förmedelst det flere om instruction warit kunnige, och des innehåld således ej kunnat hållas tyst, fienden wettat at poussera saken på det högsta och ej återwändt, förr än ministrerne måst skrida til de yttersta wilkoren.

Per Anderson från Kopparberget sade, att alla ropat om Hertigen.

Eric Jöransson: Effter frågan är nu om tiden och sättet, så lätt oss ej löpa i otid, ei hel:r töfwa för länge. Man borde ihugkomma, at här äro partier. De, som äro i det hemligaste, torde hafwa den i förslag, hwilken ståndet ej will hafwa. Man borde derföre tilsee, at rätta tiden passas.

Nils Person från Helsingeland war af samma mening.

Anders Larsson bad, at Taleman inför Secrete Utskottet wille uttryckel:n säja sin och ståndets gemensamma tanka.

Taleman swarade, at det lärer wara de deputerade kunnigt, huruledes han derstädes förklarat, at hela landet wore för Hertigen, der quæstion om succession sig yppa skulle.

Anders Larsson från Kopparberget begärte widare, at det måtte gifwas tilkänna, enär den tienlige tiden sig yppade.

Wid detta tilfälle kom at discoureras, om icke, när ståndets deputerade ej woro tilstädes, Secrete Utskottet då kunde giöra en hemlig plan om successionen, efftersom de deputerade ej finge part af de utlänske brefwen?

Talemannen åberopade sig, hwad Secrete Utskottet sielfft declarerat, neml:n at den borde wara infame samt hafwa förwärkat sit lif, om någon af Secrete Utskottet företogo sig sådant utan de deputerades gemensamme wetskap.

Enär widare påyrkades, at man ej wiste, när den behagelige tiden kunde blifwa, så frågade Taleman, om någon af ståndet kunde försäkra, at wi finge fred med Ryssland, om wi nu genast proponerade om Hertigen och om wi woro försäkrade, at Czarinnan wille lemna oss honom? Han bedyrade det han så mycket som någon af ståndets ledamöter af sit innerste hierta önskade, att han måtte komma til successionen hit på thronen, och just derföre wore hans högsta omsorg, att man måtte bruka en sådan försichtighet, att ändamålet winnes och saken ej förderfwas; men förestälte derhos, om det wore med försichtigheten enligit att nu i otid giöra en proposition uti en sak, om hwars goda och för riket fördelaktige utslag wid ryska Hofwet man ännu ej wore säker, och med detsamma sätta riket i yttersta fara för nya fiender, dem man eljest ej hade orsak att fruchta före, om man hölt sig tyst så länge och ej lätt märka, hwar man ännu wore hemma?

Alla ifrån Finland förklarade igenom tolken Hindrich Johanson, att de biföllo Talemannens mening, allenast det ej så långt på tiden utdrages, at det sedan blir försent. Uplands och Östergötlands fullmäktige förklarade sig jemwäl för Talemans mening.

Johan Erson[1] sade sig bifalla Wredens memorial, såwida han menar Hertigen.

Bränwinsbränningen.

Härwid stadnade denne saken denne gången, då 2:ne deputerade ifrån Borgareståndet upkommo och recommenderade sit stånds extract. prot:i af d. 9 Octobr. att få betala husbehofs- och saluaccisen af brännewinsbränningen effter g:a sättet, såsom accisordningen af år 1686 förmår, med mera.

Sedan desse deputerade tagit afträde, discourerades något om denne saken och förestältes wäl af Talemannen, at utan twifwel en anseenlig brist i staten worde sig yppandes, om detta blefwe bifallit och ersätningen sedan på en contribution måste komma an, hwari Almogen ej kunde undgå at taga del; men pluraliteten war likwäl benägen til bifall; dock kom man öfwerens at ännu wänta något, tils man finge märka, huru de andra stånden wille sig utlåta.

Till den ändan afgingo 6 deputerade til Prästeståndet, som fingo in commissis att andraga, det wäl Bondeståndet fant wara swårt för Borgareståndet at nu mera, sedan hemmansbrukare blifwit frie för bränwinsaccisen, erlägga densamme effter 1741

[1] Memorialprotokollet: ... *från Jönköping* ...

års förordning, men wille likwäl höra Prästeståndets tanka. 2:o. Hade de ock at påminna, det de från R. och A. afgångne memorialer ang:de Generalerne i Finland måtte skyndesaml. hos dem til afgiörande företagas, och 3:o att recommendera Permentz angelägenhet, hwilken igenom ett ånyo inlagt memorial[1], som nu ock uplästes, på et ganska bewekeligit sätt andragit sit myckna lidande.

De återkommo sedan med det swar, at hwad det första målet angår, så hade P.st:det detsamma nu under händer. Hwad det andra beträffar, wore memorialerne nyl. till dem ankomne, och hade widlöfftigheten ej tillåtit dem at så snart kunna läsa igenom alt, än mindre at resolvera derutinnan; men wille likwäl såwäl detta som det 3:die målet, ang:de Perment, med det första afgiöra.

Nils Person från Wästernorland anmälte, det han för en fordran skull, som en enka hade hos Generalen Buddenbrock, wille wäl följa samma enka til honom, men effter ber:de General wore arresterad, så wille han först förfråga sig hos ståndet, och om icke en af ståndets ledamöter kunde få gå med honom?

Rs.: Ja.

Finska campagnen.

Åhördes et Ridderskapets och Ad:s extractum prot:i af d. 27 Sept:r samt 2 och 9 Octobr. om 1:o de ingifne memorialernes ang:de finska campagnen andragande wid den öfwer Generalerne Lewenhaupt och Buddenbrock förordnade krigsrätten, samt att såwäl öfwer de i samma memorialer angifne felachtigheter, som ock hwad widare kan uppgifwas, wid öpne dörar må undersökas, ransakas och afgiöras, hwad til krigsrätten hörer, men att thet öfrige af Generalkrigsrätten förwisas til sitt behörige forum. 2:o. Att hwad the målen angår, som Capitain Stiernstolpe i 15 och 16 §§ af des memorial anfördt, Secrete Utskottet må inkomma med sin berättelse till plena öfwer alt thet, som för rikets säkerhet och i anseende til utrikes machter numera kan uppenbaras ang:de förre Secrete Utskottets giöremål.

Detta fandt ståndet kunna hwila, tils de andre stånden sig utlåtit; men emedlertid kom ståndet öfwerens, att wid det tilfälle desse memorialer företagas, äfwen bör påtänkas och wara i ståndets förbehåld att effterfrågas, hwad orsaken är, at så mänge af det gemene manskapet creverat, antingen at provianten warit så slät, eller om officerarne ej dragit den försorg om

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 794 f.

manskapet, som dem ålegat, emedan man ej finner, att officerarne i samma proportion aflidit; jemwäl hwarföre officerarne gådt ifrån regementerne och dymedelst efftersatt den omsorgen dem tilkommit, at see sine underhafwande til godo; item att ej mindre corpöraler, gemene och underofficerare än öfwerofficerare måge hafwa frihet att wid krigzrätten andraga, hwad de finna nödigt [at insinuera].[1]

Perment.

Upkom Prosten Evenson såsom deputerad ifrån Pr.st:det med berättelse, att bem:te stånd förehafft och afgiordt Permentz ansökning; hafwandes P.st:det i anseende till det förtroende, som Bondest:det emot dem behagat betyga, welat gifwa dem nu förut tilkänna, i hwad slut det stadnat, neml:n att fastän Perment ej gådt genom Urskilningzdeputationen med sin ansökning, har dock P.st:det för de anförde bewekande omständigheter skull godt funnit, att hos Hans Maj:t i underdånighet hemställes, om icke han emot caution må slippa lös, och hans sak till et skyndesamt afgiörande företagas.

Taleman tackade för P.st:dets förklarade benägenhet, hwarpå Evenson afträdde och ståndet skildes åt.

Onsdagen den 20 Octobris 1742.

Efter något discourerande kom ståndet öfwerens, att igenom ett promemoria i Tullsocieteten anmäles Bondeståndets begiäran, att hwad till de härwarande riksdagsmän kan ifrån deras hemwister hitsändas af matvarur till deras underhåld, hwaribland 2:e kannor bränwin för hwar inberäknas, må ifrån lilla tullens erläggande befrias, enär med kyrckjoherdens i orten attest är intygat, att det riksdagsmän tillhörigt är.

Bränwinsbränningen.

Företogs ytterligare Borgareståndets extractum protocolli af d. 9 hujus angående bränwinsaccisen. Ståndet lät igenom Hr Rungren inhämta underrättelse om gamla bränwinsaccisen hos Hr Cammereraren Ekebarck uti Kongl. Cammarcollegio, som gaf det swar, att ingen sednare än 1686 års förordning wore i det målet utfärdad och att jemwäl densamma än i dag efterlefwes, warandes städerne jemwäl förbundne att betala densamma än i dag, utom det som 1741 års förordning innehåller.

Härwid erindrades, hwad i sidsta pleno härom discourerat blifwit, men man stadnade i det slut, att Borgareståndets extrac-

[1] Konceptprotokollet.

tum protocolli bifalles och att målet till de andre stånden expedieras, hwilcket ock 2:e för denne sakens skull upkomne deputerade från Borgareståndet munteligen tillkänna gafs.

Finska campagnen och succession.

Pär Nilsson ifrån Linköpings län ingaf ett sitt memorial[1], som uplästes, af innehåld, att undersökningen om wåre Generalers upförande i Finland med mera måtte skje igenom en Ständernes deputation eller commission; hwarhos han förklarar, det han med ingen sak sig befattar, innan denne och successionssaken blifwa härifrån expedierade och genom en deputation de andre stånden kundgjorde.

Som memorialet bestod af 2:e momenta, så erindrade Talman, hwad det första angick, att man förut i ståndet discourerat om en generalkrigsrätt, hwarwid ståndet då eij haft något att påminna. Att en Ständernes antingen deputation eller commission måtte afgiöra denne saken, kunde han icke finna sig uti, emedan Ständerne eij kunna afhöra wittnen, eij äro edswurne dommare, kunna sjelfwe ändra lag och, i anseende till den frihet de äga, jemwäl kunna taga sig före så ett som annat, hwaraf eij annat än en sakernes blandning existerar. Och som härwid jemwäl erindrades, hwad Ridderskapet och Adelen för des del förklarat genom des extractum protocolli af d. 27 Septb. samt 2 och 9 hujus, neml:n att de begångne felacktigheter wid krigsoperationerne i Finland, som ock hwad widare kan upgifwas, wid öpna dörrar komma att undersökas, ransakas och afgiöras af den förordnade Generalkrigsrätten, hwad till densamma hörer, men thet öfrige af Generalkrigsrätten att förwisas till sitt behörige forum, så fant ståndet godt, att thet therwid förblifwer.

Hwad åter det andra målet eller successionen beträffar, så hade ståndet redan yttrat sine hjertans tanckar derom, innom sig sjelfwa.

Quæstionen wore allenast om tiden, och att samme måtte så passas, att man med säkerhet kan råka på ändamålet. Af de i Secrete Utskåttet förekomne underrättelser har man funnit, att om man eij går säkra wägar, kan ändamålet eij allenast förloras, utan ock arméer oförmodeligen falla in i landet. Talemannen hade der rent ut låtit förstå Allmogens mening, hwarpå Secrete Utskåttet högeligen bedyrat, att deras syftemål äfwen ginge derhän, men att man så måste passa tiden, att man emed-

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

lertid eij retade fiender uppå sig. Talemannen hade derpå föreställt, huru ståndet frucktade, att det för långt på tiden med denne saken torde utgå, hwarpå jemwäl Secrete Utskottet försäkrat, att de alldrig haft ännu den minsta underrättelse eller kundskap, hwarcken om bemelte Hertig sjelf yttrat sig härom, eller att han, såsom warande i en puissances hand, hwilcken wår fiende är, kan komma derifrån. När couriren återkommer och man får weta, om och hwarest congressen blir, så kommer instructionen för wåra ministrer att upsättjas, då ståndets deputerade kunna giöra sine påminnelser derom.

Jonas Örman framgaf ett des promemoria[1], som uplästes, af innehåld, att alldraförst protocollet angående Major Wredes memorial måtte justeras, och att ingenting måtte ändras uti hwad redan blifwit afgjordt och slutit, såsom 1:o att Major Wredes memorial helt och hållit bifalles; 2:o att Fursten af Hollsten utnämnes såsom den endaste, hwarigenom wårt olyckelige tillstånd kan hjelpas; 3:a föreslås, att han måtte förbinda sig med en luthersk printzessa och hälst en dansk, hwilcket ståndets slut han begär att notificeras de öfrige stånden genom en talrik deputation, som tillika bör hafwa in commissis 1:o att påstå, att Bondeståndet eller des deputerade måge få wara tillstädes, då puncterne för ambassadeuren till Ryssland upsättjas, och 2:o att Swerige icke må antaga någon främmande mackt till mediator, innan man fådt swar ifrån Ryssland med mera.

Sedan åhördes Eric Jöranssons memorial[1], att som det will sägas, det Baron Wredes memorial skall peka på någon annan än Hertigen af Hollsten, om hwilcken ståndet kommit öfwerens, ståndet då genom en expedition till de andre stånden wille wisa, att wi detsamma rätt förstådt, neml. att wi utkorat Hertigen, samt att låta honom det weta, på det han måtte komma in i riket.

På sådant sätt kunde man få weta, om han will komma hit, med mera.

Item åhördes Jöns Svenssons från Elfsborgs län memorial[1] af samma menig som Eric Jöranssons med tillägning, att 2:e Riksens Råd och en ledamot af hwarje stånd må ofördröijeligen affärdas till ryska Håfwet att wederbörligen anmäla Swea inbyggares enhällige önskan med mera.

Jemwäl åhördes Jonas Jacobssons memorial[1], att ståndet nu i dag måtte företaga och afgiöra det i sidsta pleno förehafde

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

wigtige mål och igenom extractum protocolli med Borgareståndet detsamma communicera; men der de öfrige ståndets ledamöter eij wore af hans tancka, att målet då igenom votering måtte afgiöras.[1]

Hertig Carl Peter Ulric.

Sluteligen uplästes Tolle Olssons memorial[2], att ståndets beslut om Hans Durchleuchtighet Hertigens af Hollsten-Gottorp Carl Petter Ulrics succession till Sweriges krono, äfwen att des tillkommande gemål bör wara en printzessa uti samma religion född och upfödd, må genom en ansenlig deputation först Borgareståndet, sedan Prestståndet och änteligen Ridderskapet och Adelen nu i dag förmiddag kundgiöras.

Eric Jöransson påstod, att om successionsmålet måtte voteras och tiden igenom discoursser eij längre utdragas, hwilcket ock biföls.[3]

I detsamma upkommo 2:e deputerade ifrån Prestståndet. Biskop Schröder förde ordet och berättade, att Prestståndet wänligen wille låta Bondest:det weta des tancka angående Baron Wredes memorial, neml. att hwad hans betygade sorgfälighet om religionen angår, så wore det en sak, som Prestest:det eij annat kunde än högeligen fägna sig af i anseende thertill, att sådant wore enligit med wår fundamentallag och Regeringsform, men hwad han widare i samma memorial förmäler, thet hölle Prestest:det så mycket mera betänckeligit att inlåta sig uti någon deliberation om, som ännu ingen trängande orsak wore dertill, utan fast snarare skiäligen wore att befruckta, det sådant kunde sättja wårt redan högst beträngde rike i ett uppenbart äfwentyr.

Taleman tackade å ståndets wägnar och sade, att ståndet nu innan kort lärer yttra sig derom.

Sedan påyrckades ytterligare om voteringen, då Talemannen sålunda utlät sig: Ehuruwäl jag såsom ståndets Taleman eij äger något votum, dock som mig åligger efter min ed, instruction och embetes plickt att söka befrämja, hwad jag finner lända till rikets wälfärd och säkerhet, så kan jag icke undgå till

---

1 Memorialet avslutas sålunda: *Skulle så hända, gunstige Bröder, att de andre respective stånden finner för godt att låta en så wick-[t]ig sak wijla hos sig, så kan de thett giöra, om de så behaga.*

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

3 I Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7, finnes också ett, i protokollet icke omtalat memorial i successionsfrågan av Per Persson i Hallands län.

mitt samwetes tillfredsställande att gifwa följande wid handen. Gud är mitt witne, att ingen kan häldre önska än jag, eij heller någon hafwer större lust och åhåga att arbeta derpå, att Hertigen af Hollsten, den wi gemensamt och så enhälligt åstunda, måtte bli successor till wår regering, men samma kärlek och åstundan förbinder mig ock att wara betänckt på sådane medel och sådan tid, att ändamålet winnas kan och att man eij igenom ett otidigt steg förlorar hela saken. Frågan är, om tid ännu är att röra på den strängen, innan man wet, om han will och har lust eller för Ryska Käijserinnan får komma hit in? 2:o. Om wi derföre, att wi nu gå åstad med den propositionen, kunna wara säkre att få frid, och en sådan fred, som länder riket till förmon? 3:o. Om icke detta föregående är osäkrare, än fienteligheten är säker af andra mackter, hwilcka, så snart ofwannemde proposition är bekant, äro i stånd att öfwerswämma landet med arméer? 4:o. Om wi då deremot äro i stånd att genast upsättja en armée till deras motande och afhållande på flere ställen? Denne förenemde faran ser jag härflyta af en för bittida gjord proposition, hwilcken, om den ännu något litet hemlig höllos, wore utan alt äfwentyr, och kunde ändamålet ändå lika fult och med större säkerhet winnas. Detta, säger jag, har jag för mitt samwetes befrielse skull eij welat eller kunnat förtiga, på det i fall af detta förhastande någon fara och olycka för riket sig yppade, jag då i framtiden måtte wara utan skuld och answar.

Secreteraren anmälte ett extractum protocolli, som i dag från Secrete Utskottet om detta mål ankommit; men ståndet wille eij längre dröija med voteringen, hwarföre efter något discourerande propositionen blef den: *Att den, som tycker tid wara att nu proponera om successionen,* säger *Ja.*

Men den, som tycker bäst wara, att successonsquæstionen hwilar till tiänligare tillfälle, och då man kunde wara säker att få Hertigen, swarar *Neij.*

Talemannen frågade, om de wille votera med sedlar, på det de utan frucktan kunde yttra sig, eller swara efter listan. Men de fläste påstodo det förra eij böra skje.

Skreds således till votering och upräknandes hwar ståndsledamot efter listan, som följer.

Upland.

Johan Persson i Bercknåre by och Hållnäs s:n Ja,
Matts Ericsson i Ramstad, Biskulla, Ja,
Hans Persson i Sundbro, Bälinge, Ja,
Johan Ericsson [i] Norr Rekesta, Wårfrukyrcka, Ja,
Anders Andersson i Blackstad, Boglösa, Ja,
Christopher Andersson i Råby, Håtuna, Ja,
Johan Andersson i Snatra, Wesslanda, Ja.

Stockholms län.

Hans Jönsson i Ekeby och Skå socken Ja,
Olof Benjaminsson i Ytternäs, Ununge, Ja,
Matts Olofsson i Norrby, Häfwerö, Ja,
Per Persson i Grimstad, Sorunda, Ja,
Anders Andersson i Skålstad, Wasunda, Ja,
Eric Andersson i Kallboda, Weddö, Ja,
Eric Persson i Kistad, Solltuna, Ja,
Johan Ericsson i Hamarby, Läns s:n, Ja,
Nils Hålwastersson i Hamra, Botkyrcka, Ja.

Scaraborgs län.

Måns Bengtsson i Håletorp och Håle Ja,
Lars Ericsson i Ribbenås, Häggeby, Ja,
Lars Jonsson i Branstorp, Skjöfde, Ja,
Jonas Nilsson i Årby, Fridene, Ja.

Åbo och Biörneborgs län.

Hinric Jansson i Åminne, Pickis, Ja,
Jöran Mattsson i Böle, Korpo, Ja,
Thomas Thomasson i Mäkipä, Karku, Ja,
Michel Jacobsson Kroufwilla i Sårkis och Eurå sockn Ja.

Cronobergs län.

Bengt Olsson i Granhult, Agundaryd, Ja,
Per Persson i Bårlanda, Norra rotne, Ja,
Per Larsson i Ramnåsa, Dädesiö, Ja.

Jönköpings län.

Jon Ericsson i Weryd och Byrum	Ja,
Johan Ericsson i Hultöen, Skjepperstad,	Ja,
Jöran Jonsson i Ostantorp och Frenaryd	Ja.

Wessmanland.

Jonas Carlsson Öhrman i Gräna, Haraker,	Ja,
Olof Ericsson i Wiby, Arboga,	Ja,
Eric Larsson i Södra Starfors, Löfstad,	Ja,
Johan Ericsson i Stalbo, Harbo,	Ja,
Jöns Persson i Flängan, Norberg,	Ja.

Nyslotts och Kymenegårds län.

Pål Reinikain i Reinikalla, Semminge,	Ja,
Matts Härkäinen i Kåntilasalmi, Libelits,	Ja,
Eskill Assilain i Toukulla, Jockis,	Ja.

Östergiötland.

Nils Månsson i Bårstad, Roglösa,	Ja,
Jonas Jonsson i Ebberg, Lönsås,	Ja,
Per Andersson i Appena by och sockn	Ja,
Anders Håkansson i Hörstorp, Östra Ryd,	Ja,
Johan Persson i Målma, Gryt,	Neij,
Per Nilsson i Torpa, Skjedewi,	Ja,
Jonas Nilsson i Skortebo, Asby,	Ja.

Södermanland.

Jonas Persson i Åbo och Wäster Ljung	Neij,
Håkan Ericsson i Nyble, Flen,	Ja,
Anders Mattsson i Edby, Torshult,	Ja,
Johan Persson i Lundby, Åker,	Ja,
Eric Persson i Eckersta, Klåster,	Ja.

Nyland och Tavastehus.

Eric Mårtensson i Mäckelä, Hållola,	Ja,
Håkan Carlsson i Mickola, Hauho,	Ja,
Hans Clementsson i Jäfwersböle, Ingå,	Ja.

Elfsborgs län.

Jöns Suensson i Guntorp, Skjeplanda,	Ja,
Joseph Hansson i Måsebo stom, Måsebo,	Neij,
Biörn Persson i Gjetekulla, Hysna,	Ja,
Anders Månsson i Högen, Torp,	Ja,
Måns Ericsson i Giäserud, Håbol,	Ja.

Callmare län.

Olof Andersson i Bercket och Ljungby	Neij,
Anders Persson i Skuterstad, Blackstad,	Ja,
Mårten Biörnsson i Tjurlösa, Löt,	Ja,
Jon Ericsson i Hägelåkra, Målilla,	Neij,
Nils Olofsson i Ålems by och sockn	Neij.

Kopparbergs län.

Johan Persson i Enbacka, Stora Tuna,	Ja,
Anders Larsson i Klenshyttan, Grangiärde,	Neij,
Hans Andersson i Kiärnan, Hedmora,	Neij,
Per Andersson i Solleröen och Mora	Ja.

Nerike och Wermeland.

Otto Olofsson i Saxhyttan och Grythyttan	Neij,
Olof Ericsson i Fogdhyttan, Fernebo,	Ja,
Eric Andersson i Wästansiö, Fellingsbro,	Ja,
Olof Jönsson i Gränhammar, Winteråsa,	Ja,
Anders Larsson i Pershyttan, Nora,	Ja,
Jon Ericsson i Wästanwik, Fyxände,	Ja,
Per Jonsson i Härsiötorp, Carlskoga,	Ja,
Per Andersson i Gatan, Arfwiken,	Neij,
Per Suensson i Granbeck, Gillberga,	Ja,
Nils Ragwaldsson i Glumserudstorp, Wäse härad,	Ja,
Johan Georgsson Schults i Systeräng, Wiby,	Ja,
Jonas Jacobsson i Emme, Lerbäck,	Ja,
Olof Gustafsson i Gryt, Gjellerstad,	Ja.

Westernorland.

Eric Jöransson i Höge, Hallen,	Ja,
Per Jonsson i Tomta, Delsbo,	Ja,

Anders Nilsson i Möckelby, Skiörnäs, Ja,
Lars Persson i Wi, Torsåker, Ja,
Anders Persson i Lund, Årsunda, Ja,
Gulick Nilsson i Näset, Borgsiö, Ja,
Jöns Halfwarsson i Wallen, Sweg, Ja.

Westerbottn.

Matts Öndesson i Djekneböle, Umeå, Ja,
Hans Pakainen i Öfwerwaikalla, Torneå, Ja,
Johan Jönsson i Engesby, Luleå, Ja.

Österbottn.

Jacob Pålsson Heikus i Kaitzor by, Wörå, Ja,
Johan Mäckylä i Terfwajocki, Lillkyro, Ja,
Matts Mattsson Smeds i Finby, Nerpis, Ja,
Johan Persson Flancki i Ledakulla, Kimi, Ja.

Gottland.

Hans Hansson i Andersen, Wamlingbo, Ja,
Olof Larsson i Norbys, Norsne, Ja.

Mallmöhus län.

Olof Jönsson i Tunneberga, Jönstorp, Neij,
Jöns Larsson i Hemmenstorp, Öfwerlöf, Neij,
Anders Månsson i Åröd, Sallerpa, Neij,
Mårten Andersson i Allmeröd, Skifarp, Neij,
Jöns Siunesson i Welling by och sockn Neij.

Christianstads län.

Nils Nilsson i Onslunda by och sockn Ja,
Sören Åkesson i Kiöpinge by och sockn Ja,
Nils Kielsson i Åkarp, Rya, Ja.

Halland.

Per Persson i Siögiärde, Frillesås, Ja,
Suen Börjesson i Kiöinge by och sockn Ja,
Suen Jönsson i Skoby och Qwibbele s:n lät igenom des cammerat Per Persson swara Neij,
emedan han sjelf eij hade tid att wara tillstädes.

Götheborgs och Bohus län.

Anders Larsson i Krokslätt, Fässberg, Ja,
Hans Jacobsson i Ryk, Brastad, Ja,
Tolle Olofsson i Räfog, Holta, Ja,
Anders Andersson i Lilla Askerön, Walla, Ja,
Daniel Nilsson i Smedwiken, Mo, Ja.

N. b. Alla af finska nationen, som talte finska, voterade i förstone sålunda: Att om de wore säkre att få Hertigen och ett förseglat bref från Czarinnan derom hitkommer, så wille de wälja Hertigen; men sedermera wid upropet voterade de allesammans med Ja.

Johan Person if:n Kopparbergs län sade sig eij annat kunna än votera Ja i anseende till de hemmawarandes honom gifne commission; men elljest hade han eij annars kunnat votera än Neij i anseende såwäl till thet han i Secrete Utskottet hört, som hwad Prestest:det i dag igenom Biskop Schröder gifwit ståndet tillkiänna.

Johan Ersson ifrån Wessmanland yttrade sig wara af samma mening.

Otto Olofsson voterade Neij, i synnerhet som af de emellan ministrerne förelupne utlåtelser efter alt menniskeligit begrep nogsamt förmärckes, att man innan ganska kort har fienden öfwer hufwudet, der propositionen yppas.

För samma skiäl skull voterade Olof Andersson och Anders Larsson Neij.

Voteringen slöt sig sålunda, att allenast 16 woro Neij.

Hwarpå uplästes det föromtalte Secrete Utskottets extractum protocolli af d. 19 hujus, hwarutinnan förmäles, det Secrete Utskottet, medelst det Hans Maij:t i underdånighet blifwit styrckt till nyttjandet af åtskillige mackters bona officia, hwarcken directe eller indirecte gifwit den ringaste anledning till något, som successionen till swenska thronen rörer, och än mindre gjort eller tänckt giöra ingrep uti denne wigtige och Riksens Ständer sjelf:e tillhörige rättighet, men förmäler derhos, att af den innocente quæstion, som hos Ridderskapet och Adelen förewarit och hos de öfrige stånden anmäld är, redan skiälig orsak till frucktan för något äfwentyrligit sig wisat.

Jemwäl åhördes Presteståndets extractum protocolli af d. 20 hujus angående Baron Wredes memorial, hwilcket war af sådant innehåld, som Biskop Schröder munteligen i ståndet anförde.

Men hwar ock en ståndets ledamot förblef wid sitt votum.

Olof Benjaminsson från Stockholms län: Efter Secrete Utskottet utan att giöra anslag träder tillsammans, då Bondeståndet eij är närvarande, och man således eij weta kan, hwad der förehafwes, widare än hwad der muntel:n berättas, så kan jag för min del eij annat finna, än att successionssaken utan tidsens widare utdrägt och dröjesmål må företagas och afgiöras. Ståndet skildes åt.[1]

Lögerdagen d. 23 Octobr. 1742.

Justerades[2] protocollen af d. 16 och 20 hujus, wid hwilkets senares upläsande Jöns Siuneson från Christianstads län, Swen Jönson från Halland, Hans Jacobson från Götheborgs och Bohus län samt Nils Person från Westernorland förklarade deras mening uti den i sista pleno håldne voteringen för Ja.[3] Succession.

Wid samma tilfälle yttrade sig pluraliteten, det deras mening war ej allenast, at successionsmålet nu utan uppehåld måtte företagas, utan ock at Hans Durchl. Hertigen af Hollsten Gottorp Printz Carl Peter Ulrich expresse i det afgående extracto protocolli måtte nämnas.

Secreteraren upläste för dem den i förra pleno giorde propositionen, som ej sträkte sig widare än at voteras skulle, om successionssaken nu genast skulle företagas, eller om der-

---

1 I memorialprotokollet förekommer ytterligare: *Herr Cederfeltz memorialer ang:de des under sistl:e riksdag oskyldigt utståndne lidande af en swår publique inquisition. R. o. A. resol:n: R. o. A. hafwa låtit sig föredraga H. Sten Cederfelts hosföljande 2:e memorialer samt i anseende thertill, at han erhållit såwäl H:s K. M:s som Swea Hofrätts befrielsedomar och således igenom de emot honom tagne publique steg till des heder och egendom lidit, för skiäligt pröfwat, det bör bem:te Häradshöfd:e niuta en deremot swarande publique reparation, warandes af R. o. A:s ledamöter 4 st:n utnämde till att med de öfrige respective ståndens deputerade sammanträda och öfwerlägga om sättet dertill. P. och Borgarest:n hade bifallit R. och A:s utlåtande och utnämt hwart och ett af sitt stånds ledamöter 2:e deputerade dertill. Bondest:det påskref, att det bifaller R. o. A. utlåtande, warandes äfwenwäl 2:e af ståndets ledamöter utnämde att med de öfrige resp. ståndens deputerade i ofwanber:de mål öfwerlägga.*

2 Memorialprotokollet börjar med följande: *Nils Rewelson ingaf ett stort förseglat bref. Upbryts af Talman, Secret:n och en man till.*

3 I Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7, befintliga, korta memorial av Hans Jacobsson i Göteborgs och Bohus län samt Anders Persson i Västernorrlands län torde hänföra sig till ovanstående förklaring.

med skulle dröjas tils litet längre fram, då man kunde wara säker at få Högbem:te Herre, om hwilken alla gemensamt i ståndet förut kommit öfwerens. Hwareffter han upläste et i anledning af ofwan:de votering projecterat extractum prot. af innehåld, det ej allenast successoren till kongl. swenska thronen, enär den blifwer ledig, bör wara född och upfödd i wår rena lutherska religion, utan ock at successionsmålet utan uppehåld måtte företagas.

Taleman förklarade ytterligare des mening, att han ännu ej tykte tid wara at nämna den han ej mindre än ståndet enhälligt wore ense om.

Men ståndet yttrade sig härmed ej wara nögt, utan som tiden fordrade skyndsamhet och ej dröjsmål, så tillsades Secreteraren ej allenast att i extracto protocolli utsättia, hwem ståndet wahlt, neml:n Högbem:te Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten, utan ock att han til gemål wille taga en luthersk printzessa, hälst af Dannemark.

Deruppå yttrade sig Secreteraren sålunda: Att jag icke finner mig widare kunna sträcka det Ärbare Ståndets extractum prot:i, än jag redan projecterat til följe af pluralitetens i ståndet sista plenidag fattade slut, dertill gifwa mig följande högwichtige skiäl anledning.

1:o. Är walet til successor af thronen en Ständernes gemensam sak, warandes sättet till walet ännu icke determinerat, antingen det bör skie in pleno plenorum, eller att hwart stånd särskilt i sit pleno må yttra sig eller at samma högwigtige mål på något annat sätt, sedan Riksens Råd blifwit hörde, må företagas.

2:o. Är samtl:e Riksens Högl. Ständers egit giöremål förut att förklara, huruwida fremmande ministrer wid et så ganska granlaga ärendes företagande måge tillåtas at wara här i staden, till hwilken fråga 5 § af Riksdagsordningen en tydelig anledning gifwer.

3:o. Är ingen af de öfrige respective ståndens secreterare bunden wid en sådan ed som jag. Hwar och en af dem är allenast sitt stånd answarig, men min ed sträcker sig widare. Och som jag fruktar den mig nu anbefalte expeditionen kunna förtydas derhän, at ingrep dermed påsyfftas i de öfrige respective ståndens frihet, hwilka förut gemensamt med det Ärbare Bondeståndet ännu ej öfwerenskommit om sättet til walet eller yttrat sig, om fremmande ministrer wid detta tilfälle måge få wara

här i staden, så finner jag min skyldighet fordra att gifwa sådant det Ärbare Ståndet wid handen, på thet jag nu och i framtiden för alt answar må wara befriad.

Pluraliteten i ståndet betygade sit stora missnöje deröfwer, att Secreteraren sålunda ej wille upsättia extractum prot:i, som de förut beslutit. Och som han ej kunde förmås thertil, så kommo de öfwerens at igenom en stark deputation först hos Borgareståndet och sedan hos de öfrige 2:e stånden framgifwa Lars Persons i ståndet ingifne och d. [16] hujus upläste memorial, hwarutinnan merhögbem:te Hans Kongl. Höghet nämnes, och at af den, som ordet förde, kunde muntel:n andragas, det ståndets mening jemwäl wore, att des tilkommande gemål skulle wara luthersk.

Gingo således 48 af ståndets ledamöter bort med ofwan:de memorial, och wid återkomsten berättade Olof Jönson från Nerike, som ordet fördt, att merber:de memorial blifwit upläst i Borgareståndet, som betygat en innerlig fägnad öfwer det beslut, hwaruti Bondeståndet stadnat, och hwarmed Borgareståndet giorde et, fast de ännu ej skrifftel:n kommit att utlåta sig. I öfrigit hade Borgareståndet lofwat at wara Bondeståndet med en dubbel deputation behielpelige till de öfrige 2:ne stånden att proponera samma mål til deras bifall.

Hennes Maj:ts begrafning.

Sedan uplästes R. och A:s extractum protocolli af d. 20 hujus ang:de Hennes Maj:ts Drotningens begrafning d. 1 nästkommande Decembr.; men detta fants böra hwila, tills de andra 2:e stånden sig utlåtit.

Löwing.

Uplästes Capitain Löwings memorial[1], hwarutinnan han beswärar sig öfwer det swåre hächte och fängelse, hwarutinnan Generalen Lewenhaupt utan orsak skall i Finland låtit honom insättias.

Ståndet wäntade en bem:te Capitains journal, och emedlertid hwilar denne saken.

Successionen.

Twenne af ståndet ledamöter, som gådt till Borgareståndet att förnimma, om i dag wore att wänta, det den lofwade gemensamme deputationen kunde i dag skie til de öfrige 2:e stånden, återkommo med det swar, at så snart 24 af Bondeståndet ankomma, wilja de densamma med en lika deputation af sine ledamöter förstärka. Hwarpå 24 af ståndet gingo till Borgareståndet.

---

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 555 ff.

Upkom en deputation från R. och A. med berättelse, at Baron Wredes memorial derstädes i så måtto wore bifallit, att successoren til Sweriges crona bör wara född och upfödd i den evangeliske läran; hwarpå de framgofwo sielfwa extractum prot:i af d. 20 hujus.

Lewenhaupt.

Sedan desse deputerade tagit afträde, åhördes R. och A:s extractum prot:i af d. 20 hujus ang:de Gen. Lewenhaupts deröfwer andragne beswär, at de papper och documenter, som han skall behöfwa til sit försvar, hafwa blifwit honom ifråntagne samt honom wägrat at uti wachthafwande officerarens när- och öfwerwaru få giöra sin fullmäktig om saken underrättad med mera. Detta fantz kunna hwila, tils Borgareståndet sig utlåtit.

Successionen.

De deputerade både af Borgare- och Bondeståndet återkommo, och förde för de förre Rådman här i staden Kierman ordet; berättandes, att sedan Borgarst:det af det genom Bondeståndets deputerade framgifne och bifalne Lars Persons memorial intagit Bondeståndets tanka om successionen til swenska thronen, när den blifwer ledig, för Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Gottorp Carl Peter Ulrich, så hade Borgareståndet tagit detta högst wigtige mål i en öm ventilation, hafwandes ej funnit betänkeligit att bifalla ofwan:de memorial, äfwensom ock Borgarest:det gierna skulle önska, at Högbemelte Hans Kongl. Höghet wille förmäla sig med en luthersk printzessa. Detta hade de gemensamt deputerade welat hos R. och A. anmäla, men de kommo försent, emedan de wore nedgångne från Riddarhuset. Hos Prästest. hade Lars Persons memorial blifwit upläst, hwilket de lofwat at taga i betänkande såwäl som den muntelige giorde föreställningen om Hans Kongl. Höghets förmälande med en luthersk printzessa. I öfrigit berättade Rådman Kierman, det han af sitt stånd fått in commissis att andraga, det man kunde gå til Hans Maj:t och Rådet om en beskickning til Ryssland af sådane män, som Ständerne hafwa förtroende till, att blifwa förwissade om Hans Kongl. Höghets hitkomst samt at sådane mesurer måtte tagas, det alt ombrage hos dem af wåre grannar kunde förekommas, som torde wid detta tilfälle blifwa upmärksamme, hwarom Borgareståndet genom extractum protocolli utförligare wille yttra sig. Emedlertid wore nödigt, att plenum til nästkommande måndag anslås, hwarom man med Landtmarskalken kunde tala.

[Sedan Taleman tackat för Borgarest:dets betygade förtroende, afträdde Borgarest:dets deputerade och kom ståndet öfwerens at med Landtmarskalken tales om plenum til nästkommande måndag.][1]

Måndagen d. 25 Octobr. 1742.

Uppå Per Persons från Halland proposition kom ståndet öfwerens at ei gå i någon deputation, innan successionssaken är afgiord. Succession.

Dernäst biföls Otto Olofsons föreställning, att så snart nästber:de mål är afslutit, 1738 och 1740 årens Secrete Utskotts protocoller om orsaken till kriget måtte upgifwas.[2]

Jöns Siuneson och Mårten Anderson hade en upsatt supplique til Hans Maj:t, hwilken på deras begäran i ståndet uplästes och angick rusthåldsstamhemmans lösande till skatte af rusthållarne, och hade ståndet derwid för des del ej något at påminna. Rusthålls-stamhem-manen.

Sedan notificerades ifrån Riddarhuset, att plenum blir derstädes i morgon kl. 10.

Under couvert til Taleman upkom en til Hans Maj:t upstäld supplique och underskrifwen af en del Almoge i Wessmanland ang:de en skiälig jemkning wid durchmarcher dem och uplandsboerne emellan med mera, hwilken uplästes, och emottog sedan Johan Erson från Wessmanland densamma at aflefwerera i Krigsexpeditionen. Durck-marcher.

Åhördes Öfwerstlieut:t Duriets Enkefrus Ebba Catharina Horns supplique om tillräckeligare pension än den äffter det af Riksens Ständer faststälte reglemente eljest bestås, hwilken ansökning Hans Maj:t till Riksens Ständers behiertande remitterat. Riddersk. och A. hade bifallit, att bem:te Fru Öfwerstinna i anseende till de andragne bewekande omständigheter må blifwa hugnad med tilräckeligare pension, och således remitterat det till Secrete Utskottet. Både Präste- och Borgareständen hade bifallit R:s och A:s utlåtande, men Bondest:det fandt betänkeligit att Öfwerst-lieutenant Durietz Enkefru.

[1] Konceptprotokollet.

[2] Härefter i memorialprotokollet: *Taleman och Secreteraren påminte, at brefwet upbrytes i Talemännens och några deputerades af ståndet. Lars Larsson [ɔ: Per Carlsson?] från Öland d:o. Rs.: Blir inom oss och under wår tysthet. Brefwet upbrötz och war Wilborns suppl. att få disputera med Dr. Henr. Benzelius om söndagzbokstaf:en.* Wilborns supplik i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 483 ff.

bewilja henne något utöfwer det, som reglementet består, hwilket påskrefs.

Perment. De öfrige stånden hade nu utlåtit sig ang:de Krigscommissarien Perment. R. och A. hade sålunda yttrat sig, att de ej kunde samtycka till den sökte befrielsen ifrån arresten men funno godt, at genom underdånig supplique af Hans Maj:t må begäras, det Hans Maj:t sielfwa hufwudsaken med et skyndsamt slut täckes afhielpa. Prästeståndet war effter extractum prot:i af d. 16 hjus af den tankan, det Hans Maj:t i underdånighet hemställes, om icke Perment emot personelle caution må utur arresten lösgifwas; och jemwäl anhålles, det bem:te Perments sak med första kunde til nådigt utslag befordras. Borgareståndet hade förblifwit wid des extract. prot. af d. 27 sistl. Sept:r, hwarmed ståndet fandt godt att giöra ett, hwilket påskrefs.

Succession. Sören Anderson [ɔ: Åkesson] påminte, at Borgareståndet måtte erindras om des lofwade extractum prot:i ang:de Hertigen; då just i detsamma Borgmästaren Palm upkom med hälsning och begäran från Borgarest:det, att ståndet wille litet dröja, då det wille upsända det lofwade extractum prot:i.

Allmogens angelägenheter. Ståndet kom sedan öfwerens, at upsättas skulle:

1:o en § om wästernorländske fogelhandelen;

2:o om pass tagande för Almogen i Westernorland, Wästerbottn och Kopparbergz län; it. Skåne och Halland;

3:o för Uplands och Stockholms län angående dagswärken;

4 ang:de afgifften för manskapsvisitationer till regementsfältschärer.

Hennes M:ts begrafning. R. och A:s extractum prot:i af d. 20 hujus ang:de Högstsahl. Hennes Maj:ts Drotningens begrafning d. 1 nästkommande Decembr. war nu upkommit med de andre 2:e ståndens påskrefne bifall. Projectet til swaret derom till Hans Maj:t följde derhos, hwilket uplästes och approberades samt påskrefs ståndets bifall.

Succession. Upkommo twenne deputerade af Borgareståndet med berättelse, at renskriften än ej hunnit blifwa färdig af det lofwade extractum prot:i ang:de Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten; men conceptet uplästes, som wandt bifall.

Strax derpå upkommo ännu 2 deputerade af bem:te stånd at inhämta Bondeståndets mening, huruwida de ärnade gå i deputationer, innan detta successionsmål i de öfrige stånden blifwit bifallit. Ståndet kom med Borgarståndet öfwerens att ej gå i någon deputation, innan nästber:de mål wore afgiordt.

Otto Olofson påminte jemwäl om målet ang:de Generalerne Lewenhaupt och Buddenbrock, hwarpå de deputerade swarade, att Borgarest:det ännu ej hafft tid att företaga den saken, men skall likwäl med det första skie. Finske campagnen.

Sedan de deputerade tagit afträde, framgaf Jöns Person i Flängan och Norberg et promemoria[1], bestående af 5 §§, dem han wille hafwa införde i almänne beswären. Af desse puncter fants allenast den 4:de, som innehölt den begäran, at ingen indelningshafware må äga makt at upbära någon ränta af Almogen, innan häradskrifwaren först får utsättia debet derpå, hwad räntegifwaren effter landzhöfdingens markgång rättel:n bör gifwa, wara af den beskaffenhet, att den kunde tilläggas wid slutet af den redan projecterade men till widare hwilande almänne beswärspuncten ang:de att Almogen måtte bibehållas wid 56 § af resol:n på Almogens almänne beswär wid 1727 års riksdag. Allmänne besw.

[Besweren mot Taleman och Secret:n.][2]

Tisdagen d. 26 Octobr. 1742.

Effter ståndets öfwerenskommelse afgingo 2:e ledamöter till Borgarest:det at förnimma, om des extractum prot:i ang:de Hans Kongl. Höghets Hertigens af Hollsten declarerande til successor på swenska thronen ännu wore färdigt, och huru stark deras deputation blir, som gemensamt med Bondeståndets ledamöter kommer med samma extract:m prot:i till de öfrige stånden at afgå. Succession.

Emedlertid justerades af almänne beswärspuncterne §, at Almogen ej måtte upbodas till at infinna sig förr med skiuts wid Allmänne besw.

---

1 Bilagt konceptprotokollet.

2 Konceptprotokollet. I memorialprotokollet är denna fråga utförd på följande sätt: *Upl:s Oluf Gustafsons ifrån Örebro län emot Talemannen. Item. Mattz Olofsons ifrån Roslagen emot Westerhof. Taleman begiärte få förklara sig. Des samwetes tryghet. Han wet intet ondt med sig. Otto Olofsson: Ståndets heder, Talman och Secreterare anklagas, det skulle hafwa för stor efterfölgd med sig, och om det icke wore bäst att upskjutas tills i morgon. Matts Olofssons beswär emot Secret., att han eij welat följa ståndets meningar wid beswärens upsättjande, eij hel. welat upsätta något skrifteligit i anl. af ståndets öfwerenskommande wid plenum förut beträffande succession utan gjort ett med Talemannen. Jemwäl wid sidsta riksdag förhindrat expeditionen uti saken emel. honom och Bachmansson.* Olof Gustafssons memorial tryckt som Bil. 9.

marcher än samma dag, då skiutsen bör skie. It. § at Almogens tilwärkade wäfnader ej måtte dragas under hallen.

Succession. Straxt derpå upkom det wäntade Borgareståndets extractum prot:i, dat. d. 23 hujus, hwarutinnan äfwen för åtskillige anförde wigtige orsaker skull Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Gottorp af Borgareståndet utnämncs til successor på den kongl. swenske thronen, hwarhos hemställes at i akt tagas, 1:o at detta hos Hans Kongl. Maj:t med diupaste wördnad anmäles; 2:o att Riksens Hrr Råd måge höras, huru och på hwad sätt föregående slut med ryska Hofwet, så snart någonsin giörligit är, genom wisse Ständernes deputerade må kunna communiceras, samt om nödige måtts tagande til bewarande af den konungzlige högheten samt Ständernes rätt och frihet jemte ombrages förekommande hos nästgräntzande makter; til hwilken ända Borgarest:det håller före, thet en större secret deputation således kunde formeras, at Secrete Utskottet jemte de 25 deputerade af Bondest:det förstärkes med et lika antal ledamöter af alla 4 stånden; 3:o att antingen någon beskickning nu genast afgår till kongl. danska Hofwet eller ock Ministren Palmstierna instrueres at försäkra Konungen af Dannemark om en beständig naboelig wänskap och förtroende.

Detta blef enhälligt af Bondest:det bifallit.

Strax derpå upkom en deputation från Borgareståndet, bestående af 24 personer, at blifwa förwissade, om icke ofwan:de extract:m prot:i wunnit ståndets bifall och om icke på sådan händelse ståndet et lika antal wille afsända at jemte Borgarest:dets deputerade gemensamt träda till de andre stånden. Taleman swarade, att ståndet enhälligt dertill gifwit des bifall, önskandes derjemte den Högstes wälsignelse till detta wigtige och med et så gemensamt samtycke af begge stånden skedde öfwerenskommande.

Derpå framgafs af Borgarest:det et dylike exemplar, som Bondest:det undfått, hwarpå skrefs ståndets bifall af Secreteraren ad mandatum, och afgingo sedan dermed 24 af ståndets ledamöter i följe med Borgarest:dets deputerade, för hwilka Rådman Kierman förde ordet.

Sedan fants godt, att som Sewedals härad i Götheborgs och Bohus län (vid. prot d. [27 Aug.]) ännu ej befullmäktigat någon til riksdagen, så utfärdas extractum prot:i, hwarutinnan de om sin skyldighet påminnes; blif:andes derhos lemnat til deras egit godtfinnande, om icke Anders Larsson i Krokslätt såsom

warande fullmäktig för den nästgräntzande orten äfwen kunde blif:a deres fullmäktig.

De deputerade af Bondest:det, som afgådt med Borgerskapets ledamöter, återkommo nu från de öfrige 2:e stånden med berättelse, att både Adelen och P[räster]skapet lofwat med det första utlåta sig ang:de successionsmålet, allenast dem för ärendets angelägenhet skull litet råderum lämnas at derom öfwerlägga.[1]

Uplästes ett utdrag af rådsprot:t, hållit d. 5 Octobr., ang:de postwäsendet. Detta upskiöts, tills man får efftersee i 1738 års protocoller, hwad då i denne saken blif:it resolverat.

Capit:n Stephan Löwing, hwars memorial och beswär emot Generalen Lewenhaupt d. 23 hujus i ståndet blifwit upläsne, hade nu ingifwit des journal öfwer sine förrätningar under finske campagnen, hwilken uplästes. Och fants godt, at så snart Borgarest:det sig utlåtit öfwer de ingifne åtskillige memorialerne beträffande finska campagnen samt Generalerne, får ståndet jemwäl anledning at öfwerwäga, hwarthän ofwan:de beswär komma at remitteras. Löwing.

En af ståndet blef deputerad at effterfråga i Borgarest:det, om plenum blir derstädes i morgon samt om någon af dem går i någon deputation, innan successionssaken blifwit bifallen, Expeditionsdeputationen undantagen, som för rikets angelägenheter skull[2] ej bör studsa. Wid återkomsten gafs det swar, at Borgarest:det ännu ej kunde swara något wist hwarken om det ena eller andra, innan man får se, huruwida R. och A. samt P:st:det nu i dag wilja utlåta sig om successionsmålet, hwilket man likwäl wäntade. Succes-sionssaken.

I detsamma upkom en deputation af Prästest:det af 16 personer, för hwilken Biskopen Doctor Kallsenius förde ordet. Han berättade, at sedan P:st:det under den Högstas anropande förehafft successionssaken, har P:st. effter et moget öfwerläggande stadnat i det slut, att de äfwen utkorat Hans Durchleuchtighet Hertigen af Hollsten Gottorp Carl Peter Ulrich til successor på den k:e swenska thronen, enär den Högste tänkes hädankalla wår nu regerande allernådigste Konung, samt at P:st:det äfwen giordt ett med det Lofl. Borgarest:det, hwad quæstio quomodo widkommer, så at densamma i en stor secret deputation kommer at företagas.

---

[1] Härefter i memorialprotokollet: *Om Bergsdeputation skall utnämnas an[tingen 4 från] Bergslagen och 2:e andra el:r alla 6 if:n Bergslage[n] upskjutes till nästa plenum.*

[2] Härefter i memorialprotokollet: ... *och i synnerhet för Perments.*

Taleman tackade det Högwyrdige P:st:det, som stadnat i enahanda slut med Bondest:det om detta högwigtige mål; begärandes derhos, att P:st:det för des del wille begå derhän, att det, som återstår härutinnan, ju förr des häldre gemensamt måtte företagas.

Sedan Prästest:dets deputerade under ståndets tacksäjelse och lyckönskningar tagit afträde,

upkom jemwäl en deputation ifrån R. och A. af 24 personer, för hwilken Baron Hamilthon förde ordet. Med en nätt oration gaf han ståndet tilkänna, huruledes i anseende till rikets nu warande belägenhet, samt at den almänna wälfärden fordrade, at någon af lustre samt af det kongl. swenska blodet härstammande Printz måtte förklaras till successor i Swea rikes regering, R. och A. äfwen giordt wal af Hans Durchl. Hertigen af Hollsten Gottorp Carl Peter Ulrich til swenska cronan, enär thronen blifwer ledig.

Taleman tackade R. och A., som uti et så högst angelägit och till rikets wälgång syfftande ärende giordt ett med Bondest:det. Förklarade derhos ståndets beständiga beredwillighet emot R. och A. samt recommenderade ståndet och des angelägenheter i deras benägna och goda åtanka.

Dereffter upkommo 2:e deputerade ifrån Borgarest:det at förnimma, enär ståndet wille utsee des ledamöter till den Större Secrete Deputation; berättandes det R. och A. hade giordt anslag til kl:n ½12 i morgon och at Borgarest:det nu i dag efftermiddagen wille wälja sine deputerade.[1]

Taleman tackade för förtroende, berättandes, det ståndet äfwen i morgon sine deputerade wille utse. Ståndet skildes derpå åt.

Onsdagen d. 27 Octobr. 1742.

Till Större Secrete Deputationen blefwo följande til ledamöter utsedde.

Jan Erichson från Upland,
Anders Anderson från Stockholms län,
Jonas Nilson i Skaraborgs,
Hindrich Johanson ifrån Åbo och Biörneborgs,
Per Person ifrån Cronebergs,

---

1 Härefter i memorialprotokollet: *Tal:n om Perment i Exped.deput:n. R.*

Olof Erson ifrån Wessmanland,
Matts Härkäinen från Nyslotts län,
Jonas Nilson från Östergötland,
Hans Clemetson från Nyland,
Anders Månson ifrån Elfsborgs län,
Mårten Biörnson från Öland,
Per Anderson från Kopparbergz län,
Olof Jönson } från Wermeland,
Olof Gustafson }
Lars Person } från Wästernorland,
Anders Nilson }
Matts Erson från Upland,
Johan Johnson Ekman från Wästerbottn,
Hans Pakainen d:o,
Jacob Pålson från Österbottn,
Olof Larson från Gottland,
Mårten Anderson från Malmöhus län,
Sören Åkeson från Christianstads,
Swen Börjeson från Halland,
Daniel Nilson från Bohus län,
tilsammans 25 ledamöter.

Finske fullmäktiges underhåll.

Upkom från P:st:det Biskop Juslenius med en annan deputerad, begärandes det ståndet wille afgiöra målet ang:de förskott af herredagz:pgr för de härwarande riksdagsmän från Finland; då bem:te deputerade erhöllo den underrättelse, at ståndet redan hos sig afgiordt saken och at extract:m prot:i wäl redan wore upsatt men at alenast wäntades derpå, at fullmäktige af Bondest:det ifrån Finland ingofwo sin förtekning på hwad de redan af cronan här i försträckning undfått, då expeditionen från ståndet genast skulle skie.

De deputerade afträdde.

Successionssaken.

Åhördes Secrete Utskottets extract:m prot. af detta dato, hwarutinnan hemställes, om icke de mått och utwägar, som angå quæstionen quomodo, berörande Hans Durchl. Hertigen af Hollsten Gottorp Carl Peter Ulrich, först kunde gå till Kongl. Cancelliecollegii utarbetande, sedan till Riksens Råds särskilte öfwerwägande samt dereffter Större Secrete Deputationen jemte Riksens Råd föredragas och tagas i närmare öfwerwägande, så at detta högst angelägne mål må till alle sine omständigheter Riksens Ständers plena til fastställande kunna föreläggas. Detta hwilar, tills de andre stånden sig utlåtit.

Notificerades att R. och A. utser 48 deputerade, som jemte 24 deputerade af hwart och ett af de andre stånden i morgon Hans K. Maj:t i underdånighet notificera Ständernes slut ang:de Hans Durchl:t Hertigen af Hollsten Gottorp.

Upkommo jemwäl 2:e deputerade från Borgareståndet at samråda med ståndet, om man icke nu kunde gå i deputationerne och ej låta dem igenom desse 2:e ståndens uteblifwande hindras och stadna, efftersom de 3:e ståndens utlåtelse och bifall nu ankommer till det af Secrete Utskottet uti des extracto prot:i af detta dato giorde hemställande ang:de quæstio quomodo i successionssaken.

Ståndet fandt godt, at emedan de öfrige stånden låtit sig wara så angelägit at igenom ett skyndsamt utlåtande befordra denne saken till en önskelig början, man då ej måtte giöra något widare uppehåld at gå i deputationerne.

Straxt derpå ankommo jemwäl ännu 2:e deputerade ifrån Borgareståndet och hade med sig det påskrefne exemplaret af nästber:de Secrete Utskottets extractum prot:i. R. och A. hade det bifallit, dock at all skyndsamhet brukas. P[räste]st:det likaså; äfwen och Borgareståndet, som tillagt, att Större Secrete Deputationen genast sätter sig och härigenom ej på något sätt hindras; hwilken Borgarest:ts tillägning äfwen biföls med ståndets påskrifft. Hwareffter ståndet skildes åt.

Torsdagen d. 28 Octobr. 1742.

Åtskillige ståndets ledamöter gåfwo wid handen, huruledes det ifrån Finland återkomne och så här i staden som å andre orter här omkring liggande manskap skall fara ganska illa och igenom wanskiötsel til större delen omkomma. I anledning deraf resolverade ståndet, det ett underdånigt memorial till Kongl. Maj:t upsätties med anhållan, at det så här som å andre orter förlagde manskap måtte till sine rotar hemförlofwas. Detta memorial blef genast projecterat, justerat och till Hans K. M:t uppgifwit.[1]

Successionssaken.

Talemannen gaf ståndet tilkänna, det Kongl. Secreteraren Stenhagen, som honom nyss förut utkallat, på Hans Maj:ts nådige befalning hafft at berätta, det Hans K. M:t funnit för godt att i stället för Presidenten Baron Gedda, som förut blifwit til congressen utsedd, sedermera nämna H:s Excell:ce Riksr:det

[1] Tryckt som Bil. 10.

Baron Cedercreutz, som i följe med Regeringzrådet von Nolcken kommer resan att anträda.

Sedan gingo några deputerade til Borgareståndet att förnimma, om icke nödigt wore at påstå, det Större Secrete Deputationen i morgon måtte träda tilsamman. De återkommo med det swar, at Borgarest:det tyckt bäst wara, at Talemännen om denne saken träda tilsamman.

Större Secrete Deputation.

Talemannen förestälte ståndet, huruledes wid Hennes Maj:ts nu snart instundande begrafning ståndet i följe med de öfrige stånden kommer att gå i processen. Anständigheten fordrade men de knappa wilkoren hindrade Almogen att skaffa sig swarta kläder til samme begrafningzact. Han hemstälte förthenskull, om icke antingen igenom extractum prot:i till de öfrige stånden eller i Större Secrete Deputation kunde begäras, att ståndet, som hwarken är cronan till gravation med pensioners sökande eller andre benådningars åtniutande, kunde wid detta tilfälle för des härwarande ledamöter af publico med swarta kläder begåfwas. Ståndet swarade härtill gemensamt Ja.

Hennes Maj:ts begrafning.

Sedan utseddes 24 deputerade att med de öfrige ståndens deputerade effter den i går skedde öfwerenskommelsen i dag träda up till Hans Maj:t at i underdånighet notificera Ständernes fattade slut om successionen. Desse deputerade gingo således bort at träda tilsammans med de öfrige, då straxt dereffter Baron Hindrich Wrede samt Secreteraren Ekestubbe ifrån R. och A. upkommo, hafwandes med sig den oration i concept, som Landtmarskalken, hwilken på samtel:e ståndens wägnar hade att föra ordet, skulle inför Hans Maj:t i underdånighet hålla ang:de successionen. Samma concept, som äfwen gådt igenom de andre stånden, blef ock här opläst, och war derwid ej något at påminna.[1] Ofwan:de 2:e deputerade berättade jemwäl, det R. och A. för des del kommit öfwerens, att Större Secrete Deputationen i morgon träder tilsamman.

Successionssaken.

Sedan Talemannen tackat de deputerade, som derpå togo afträde, åhördes Olof Benjaminsons från Roslagen ingifne memorial[2], hwarutinnan han för sin del anseer nödigt wara, att af en Ständernes deputation må ransakas, 1:o i hwad afsigt kriget emot Ryssland blifwit förklarat samt hwem som först gifwit Ständerne anledning thertill, jemwäl om och hwilka af ståndet sådant samtyckt. 2:o. Hwad grund och plan, som till des

Finska campagnen med mera.

1 Tryckt i RAP 1742—1743, d. 1, s. 235 f.
2 Tryckt som Bil. 11.

utförande warit lagd. 3:o. Hwarföre Generalmajoren Wrangel ej fick undsätning wid Wilmanstrand af Generallieutenanten Buddenbrock. 4:o. Af hwad orsak wårt folk, som förliudes, måst stå stilla och låta skiuta sig ned utan at ens få förswara sig, samt hwarföre de, som giordt fienden afbräck, blifwit derföre med arrest belagde. 5:o. Hwarföre arméen dragit sig immerfort tilbaka utan at see någon fiende af reguliere troupper. 6:o. Om någon giltig orsak kan gifwas, hwarföre så mycket manskap bortdödt, såwäl wid arméen til lands som flottan till siös; och om förthenskull icke nödigt wore, att utom Generalerne Lewenhaupt och Buddenbrock de öfrige generalmajorer och öfwerstar, som hafft egne regementer, böra undergå laga ransakning och dom i anseende til krigsconseillen samt afresor hemåt under hwarjehanda föregifwande. 7:o. Bör uppenbarl:n upwisas, i hwad wärf och ärende samt af hwem Öfwersten Marcks von Wurtenberg blif:it i April månad utskickad till Finland. 8:o. Påstås, at Generalen Bousquet, utom det som i föregående 5:te moment är anfördt, enskylt bör wara answarig, hwarföre han ingådt en så neslig capitulation wid Helsingfors.

Desse mål begäres slutel:n måtte genom en deputations affärdande till de öfrige stånden recommenderas till behörigt samtycke och skyndesam wärkställighet.

Succession. Härom discourerades, och fants sluteligen på Talemannens föreställning för godt, att det högst angelägne och största skyndsamhet fordrande målet berörande quæstionen quomodo i successionssaken måtte först företagas och afgiöras; hwareffter och så snart det skedt, företagas de af Olof Benjaminson andragne mål i sådan ordning, at 1:o undersökningen och ransakningen om generalernes och öfwersternes förhållande i Finland, med alt hwad dertil hörer och någon gemenskap dermed äger, företages, och sedan 2:o grunden till 1738 års transport, hwaraf det declarerade kriget war en påfölgd.

Under det detta förehades, återkommo de deputerade, som warit uppe hos Hans Maj:t, berättandes, det Hans Maj:t förklarat et nådigt wälbehag öfwer Riksens Ständers ang:de successionen fattade slut med önskan af den Högstes wälsignelse thertill.

Ståndet skildes derpå åt.

Lögerdagen d. 30 Octobr. 1742.

Justerades extract:m prot:i till de öfrige stånden ang:de swarta sorgekläder för ståndets ledamöter wid Hennes Kongl. Maj:ts instundande begrafning; och daterades samma extractum som i dag. Hennes M:ts begrafning.

Åhördes Hielpeprästens wid Finska församl:n här i staden Carl Zidbecks memorial, hwarutinnan han anhåller om ståndets intercession att blifwa förhulpen till den ledige capellansbeställningen wid ofwan:de församling. Carl Ziedbeck.

Härom discourerades; och hade fullmäktige från Finland sig bekant, at kyrkioföreståndarne, som äga hälfften af rösterne emot de öfrige församlingens ledamöter emellan riksdagarne, fullit på en annan ung prästman men församl:n på denne Zidbeck. Och som Zidbeck sielf yttrat sig at wilja gifwa tillkänna, när tid wore till interessionens insinuerande, så kom ståndet öfwerens att då med en deputation till Hans M:t wara honom begielpelig.

Uplästes Matts Ersons från Upland memorial[1], hwarutinnan påstås, 1:o att ståndets ledamöter, som samtyckt till kriget, måtte wara ståndet answarige. 2:o. Hwarföre R. och A. samt Prästest. till kriget ej contribuerat, och hwarföre de hafwa privilegier och Almogen inga? 3:o. Om det är rätt, at Secrete Utskottet, ståndet owettandes, skall besluta, att Almogen och Borgaren skall kriget fullfölja, och om det icke warit skiäligare, att Riddersmännen och Prästerne bordt nu sättia sig i stånd att kriget fullfölja? 4:o. Hwarföre de många adelsmännen blifwit de länge tienstgiörande officerare föredragne? 5:o. Hwarföre odugelige prowiantpersedlar blifwit krigsfolket tilsände? 6:o. Hwarföre Öfwersten Marks von Wurtenberg icke så gierna kunnat hafft skrifftelig:e som muntelige ordres, då han war härifrån til arméen skickad? Påstås, at han edeligen måtte utsäja, hwem som gif:it honom samme ordres, hwarutinnan de bestodo, och huru honom derpå blifwit swarat. 7:o. Hwarföre ståndets ledamöter i Secrete Utskottet samtyckt, at armeen skall ånyo upsättas, men ståndet ej fått part deraf. 8:o. Begäres, att Secrete Utskottets instruction måtte upläsas. 9:o. Protesteres emedlertid på det högsta emot alt, hwad Secrete Utskottet i sådana mål sluter, hwaraf en tunga för Almogen följer, utan påstås, at alt sådant til plenorum öfwerseende och fastställande må komma. Finske campagnen.

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 15 f.

10:o. Att undersökningen om det olyckelige kriget må skie af en Ständernes commission.

Man erindrade sig härwid, hwad Olof Benjaminson i des memorial förut andragit och som i wissa mål med detta war lika, samt huru ståndet då kommit öfwerens att först wäl afgiöra det aldra angelägnaste, som war successionsmålet, hwareffter sedan det öfrige i ordning kunde företagas; hwarwid ståndet fandt godt, att det förblifwer.

Succession. Uplästes Större Secrete Deputationens extrct:m prot:i af d. 29 hujus ang:de titul af kongl. höghet för Hertigen af Hollsten Carl Peter Ulrich. Ståndet fant så mycket mera godt att lemna dertill des bifall, som ståndet redan wid sista riksdag samma mål hos de öfrige stånden till bifall anmält, och blef nu öfwerenskommit, at extractum prot. derom till de andre stånden skulle expedieras. Men i detsamma upkom bem:te Större Secrete Deputations exemplar med de andre ståndens påskrifft, hafwandes R. och A. samt Prästest. detsamma bifallit. Borgarest. hade resolverat, at som det uti des extracto prot:i af d. 23 i denne månad utnämt Hans Durchl. Hertigen af Hollsten till successor på den kongl. swenske thronen och med detsamma tillagt honom titul af kongl. höghet samt i öfrigit beslutit, att sådant kommer at kundgiöras på sätt som Riksens Ständer framdeles förordnandes warda; så kunde ståndet ej annat, hwad samma titul angår, än wid et sådant des utlåtande aldeles förblifwa. Bondest. påskref fördenskull, at det så mycket mera för des del fandt godt at lemna des bifall dertil, at Högbem:te Hertig måtte tilläggas titul af kongl. höghet, som ståndet ej allenast redan wid sistl. riksdag genom extract:m prot. af d. 21 Aug. till de öfrige resp:e ståndens bifall detsamma hemstält utan ock sig nu widare med det Lofl. Borgareståndet förenat, då de samtyckt til samma stånds extract:m prot:i [af d. 23][1] i denne månad.

Hennes M:ts begrafning. Sedan gick Talemannen effter ståndets öfwerenskommelse sielf siette bort til de öfrige stånden med ofwan:de extract:m prot:i ang:de sorgkläderne wid Hennes Maj:ts begrafning och att tillika notificera, i hwad måtto ståndet bifallit Större Secrete Deputationens extract:m prot. ang:de kongl. höghetstituln för Hertigen af Hollsten.

Jemtlands Regemente. Åhördes Erich Jöransons memorial[2], at Jemtlands Regemente ej må blifwa commenderat til Åland eller annorstädes utan en-

[1] Memorialprotokollet.
[2] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 475.

ligit knechtecontractet få gå hem. Man fandt godt at härmed hwilar, tils slut och resolution utfaller på den hos Hans M:t insinuerade generele suppliquen om alla ständige regementernes hemförlofwande; kunnandes man sedan finna, huruwida nödigt är, at om Jämtlands Almoges bibehållande wid des contract extract:m prot:i till de öfrige stånden må afgå.

Hennes Maj:tz begrafning.

Taleman med de deputerade återkom från de öfrige stånden med det swar, at de förklarat all benägenhet wid ståndets hemställande om swarta kläder wid den kongl. begrafningen.

Straxt dereffter upkommo 2:e deputerade ifrån Borgarest. med berättelse, at samma stånd bifallit nästnämde mål och detsamma til Secrete Utskottet remitterat; hwarföre Taleman å ståndets wägnar tackade.

Följande blefwo utsedde til ledamöter i Bergsdeputation:

Lars Person från Westernorrland,
Otto Olofson } från Nerike och Wermeland,
Petter Jonson }
Anders Larsson från Kopparbergz län,
Jöns Person från Wessmanland,
Jon Erichson från Jönköpings län.

Successionssaken.

Trenne ifrån Borgareståndet deputerade fingo företräde. Desse hade med sig eden för Större Secrete Deputationen samt projectet till instruction för ber:de deputation, hwilka begge gådt igenom de andra stånden. Desse deputerade berättade, at ehuruwäl Borgareståndet uti des på instructionen giorde påskrifft ej nämbt om Ständernes deputerades beskickning till Ryssland, så kommer likwäl sådant i Större Secrete Deputationen at påyrkas.

Sedan de tagit afträde, uplästes eden och instructionen för Större Secrete Deputationen; då Otto Olofson wid 2 § af instructionen giorde den påminnelsen, at hwad derstädes om Ständernes fri- och rättigheters i akt tagande omförmäles, sålunda må considereras, at ståndet ej må wara betagit wid någon förekommande jämkning i akt taga och påyrka, hwad till ståndets fördelar så i et som annat lända kan, emedan ståndet igenom de öfrige ståndens erhållne förmoner och privilegier mycket kommit att lida.

Härom discourerades, och stadnades i det slut, att enär quæstion om något sådant i Större Secrete Deputationen sig yppar, Talemannen då i ackt tager ståndets interesse, det han ock lofwade at wilja wara högst angelägen om. Emedlertid

dröjes med expeditionen härifrån af ofwan:de ed och instruction tils i morgon.

Finska flyktingarna.

Åhördes Adam Brunows memorial af d. 23 hujus ang:de frie qwarter för the ifrån Finland hitflychtade af Ridd. och A., antingen uti städerne uppå the ställen, therest the them allaredan accorderat, eller å landet. R. och A. hade detta bifallit och att Hans Kongl. Maj:t igenom underdånig skrifwelse må anmodas att härom draga nådig försorg. Men P:st:det finner bäst, att detta remitteres till den ort, som Riksens Ständer förmodel:n lära utsee till de flere ifrån Finland flychtigas inkomne beswärs utarbetande, som blifwit ifrån Riksens Ständers Urskilningsdeputation till plena upgifne; och i fall sådan frihet någrom af ett stånd skulle bewiljas, lärer ock them, som äro af andra stånd, samma förmon ej kunna förwägras. Borgarest. hade bifallit denne P:st:dets utlåtelse, hwilket Bondest. också giorde med påskrifft.

Capit. Åbergs änka.

Borgarest:s extractum prot:i af d. 14 Octobr. ang:de 100 d. s:ms årlig pension för Capitain Åbergs Enka (hwilken Capit:n wid wilmanstrandske actionen sig ganska wäl förhållit och sedermere fången uti Ryssland aflidit) biföls och med påskrifft remitterades til Secrete Utskottet, äfwen som de andre ståndden det giordt.

Finske fullmäktiges understöd.

Åhördes bem:te stånds extract:m prot. af d. 2 Octobr. ang:de understöd för städernes riksdagsfullmäktige ifrån Finland. De öfrige ståndden hade bifallit R. och A:s a tergo skrefne utlåtande, at de i detta extracto prot:i upnämbde finska och österbotniske städers fullmäktige måge af cronan niuta et skiäligt understöd, hwilket af Secrete Utskottet kommo at determineras. Denne påskrifft biföls jemwäl af Bondeståndet.

Wetternsiön.

Uplästes et utdrag af rådsprotocollet, dat. d. 2 hujus, ang:de durchfarten ifrån siön Wettern till Roxen. Bondest. fan then projecterade durchfarten både nödig och nyttig; men som wid rikets närwarande medellösa tillstånd de härtill requirerade medel ick kunna aflåtas, så måste dermed til widare anstå. På lika sätt hade R. och A. genom påskrifft sig yttrat, som af Präste- och Borgareståndden war bifallit.

Mannerfelt. Lemoine.

Biföls med påskrifft R. och A:s igenom extractum prot:i af d. 23 hujus giorde hemställande, om icke Krigsfiscalen Mannerfelt, hwilken warit med armeen i Finland och torde kunna gifwa god uplysning om hwad som derstädes förelupit, måtte anbefallas at jemte Krigsfiscalen Lemoine biwista den af Gene-

ralkrigsrätten anställande undersökningen om de wid krigsoperationerne i Finland begångne felachtigheter, hwarom underdånig skrifwelse till Hans Maj:t kunde afgå. Detta war äfwen af Präste- och Borgareständen bifallit.

Stånden skildes sedan åt.

Tisdagen d. 2 Novembr. 1742.

Förekom ånyo den wid sista plenum förehafde quæstionen beträffande 2 § af den projecterade instructionen för Större Secrete Deputationen, hwarest förmäles *det i akt tagas skall, at Ständernes fri- och rättigheter blifwa enligit wåra fundamentale lagar styrkte och handhafde.* Man erindrade sig härwid, hwad förre plenidag härom blifwit discourerat. Och ehuruwäl ståndet fandt, at enär den succederande konungen kommer thronen at bestiga, då egentel:n om hwart och ett stånds privilegier kommer at röras och således för ståndet tillfälle är at giöra de påminnelser och förbehåld, som till des rätts bewakande och en någorlunda jemlikhets erhållande stånden emellan nödige äro; så gaf dock ståndet Talemannen in commissis, at enär instructionen upsättes för dem, som komma at resa til Ryssland, då giöra sådane præcautioner, at ståndet, som altid måst draga drygaste tungan och ej hafwer privilegier, ej måtte förlora något af des naturliga rättighet, hwarutinnan de andre ståndens privilegier och erhåldne förmoner giordt dem intrång. Successionssaken.

Secreteraren erindrade härwid, huru ömt det wore at röra denne saken, och at försichtigheten fordrade den warsamhet härwid, att ståndets ledamöter ej måtte förebrås giöra något emot deras riksdagsfullmakter.

Ståndet sade sig skola hålla Talemannen ryggen fri, då han lofwade at stå på ståndets bästa.

Sedan blef instructionen ståndets bifall påskrefwen med de öfrige ståndens giorde tillägning. Samma tilägning bestod derutinnan, at sedan deputationen alt enligit föregående instructions §§ öfwerwägat och sins emellan afgiordt, föredrages thet samtel. plena till deras gillande och ytterligare fastställande, då ock jemwäl tillåtes, om någon af Större Secrete Deputationens resp. ledamöter skulle finna sig föranlåten at få med sine särskilte meningar hos ståndet inkomma.[1]

---

[1] Instruktionen tryckt i Frihetstidens grundlagar och konstitutionella stadgar... utg.... genom Brusewitz, s. 285 f.

Sammaledes uplästes och med bifall påskrefs projectet til eden för Större Secrete Deputationen med den tillägning, som R. och A. giordt och de andre stånden äfwen approberat.

Talemannen förestälte, at nu i Secrete Utskottet lärer komma att talas om de swarta sorgkläderne för ståndets ledamöter, och frågade han förthenskull, huru ståndet wille med klädnaden förhållas skulle?

Effter något discourerande kom ståndet öfwerens, at densamme förfärdigas effter hwar och en landsorts brukelige sätt.

Slutel. uplästes R. och A:s extract:m prot. af d. 26 sistl. Octobr. af innehåld, at quæstio an ang:de Hans Durchl. Hertigen af Hollsten Gottorp Carl Peter Ulrich af dem blifwit bifallen, hwars wärkställighet ankommer på quæstio quomodo, som af en Stor Secret Deputation, formerad som de twenne stånden det projecterat, dock effter wanlig proportion effter Riksdagsordningen, kommer i närwaro af Riksens Råd at utarbetas till plenorum widare bifall. Prästest. hade utlåtit sig, att de det bifalla på sätt, som P:st. sig yttrat öfwer Secrete Utskottets extract:m prot:i berörande detta ärende. Hos Borgareståndet har det ytterligare warit före d. 30 Octobr., då Borgarest. förblef wid des extractum prot:i af d. 23 d:o. Bondeståndet förblef wid Borgarest:dets mening, som påskrefs.

Lördagen d. 6 Novemb. 1742.

Lewenhaupt.

Efter anmälan inkom en utskickad ifrån Generalen Grefwe Lewenhaupt, som berättade, det bemelte Herre tillförende ingifwit 2:e memorialer berörande den öfwer honom satte krigsrätten samt att alla des papper blifwit honom ifråntagne, jemwäl ock att han intet får tala med des officerare eller fullmäcktig om saken utan i wederbörande wackthafwande officerares när- och öfwerwaro, anhållandes derföre, att ståndet wille desse memorialer sig företaga till afgiörande med det alldra första jemte ännu ett annat, som nu aflefwererades och uppå begiäran uplästes, hwarutinnan H:r Generalen itererar samma swårigheter, som honom möta wid des saks utförande. Och som thet bland de wigtigaste ärender är, att Riksens Ständer få weta rätta orsaken, som giort det hälsosamma ändamålet med krigets begynnande frucktlöst, så tycker han, att han bör inför Riksens Ständer sjelfwa eller någon des commission få aflägga sin räkenskap med mera.

Talemannen swarade, att saken warit före och att ståndet allenast wäntar de öfrige ståndens utlåtelser härom, då de intet skola aflåta med det första att stadna uti ett wist slut.

Sedan den utskickade afträdt, påstodo åtskillige ståndets ledamöter[1], att de intet hört talas om Grefwe Lewenhaupts tillförende ingifne memorialer; men uppå Talemans föreställning och sedan protocollet af d. 23 Octob. uplästes, då saken i anledning af Ridderskapets och Adelens extractum protocolli af d. 20 i samma månad blifwit ventilerad, erindrade sig många uti ståndet, att det blifwit öfwerenskommit, att memorialerne skulle hwila, till des de öfrige ståndens utlåtelser inkomma, jemte de åtskillige på Riddarhuset ingifne memorialer uti denne sak.

Successionen.

Sedermera ingaf Per Nilsson ifrån Östergiötland ett memorial[2]: Att som Riksens Ständer enhälleligen öfwerenskommit att förklara Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten-Gottorp Carl Petter Ulric till successor på swenska thron, det wore nödigt att eftersinna den farlighet riket skulle swäfwa uti, om detta eniga och hjerteliga beslut uti successionsordningen genom oförmodeligit emellankommande dödsfall eller andra hinder icke skulle ernås, då det till befarandes woro, att främmande mackter och herrskaper skulle giöra sådane försök, hwarigenom wår rena wedertagne lära skulle ömmas och röras samt en påföljd af buller, oenighet och inbördes krig derigenom förorsakas; så finner han för sin del rådeligast att låta genom trycket allmänt kundgiöra Riksens Ständers enhällige beslut öfwer Majorens Hr Baron Hinric Wredes memorial angående att ingen, som icke är född och upammad i den rena evangeliske lutherska läran, må den kongl. swenska thronen bekläda, på det att de om wår sanna läras bibehållande tagne mått och utwägar måge samtel. riksens inbyggare knnige wara, i försäkran af en gemensam upmuntran att förswara densamma med lif, blod och egendom, hwilcket han finner eij mindre böra skyndas med än sjelfwa hufwudmålet, och att det genom en deputation må med de andre stånden communiceras.

Efter något discourerande biföls detta memorial.

Widare åhördes Matts Olofssons ifrån Stockholms län memorial[2]: Att alldenstund man har säker underrättelse, det Riksrådet

---

1 Ett memorial av Olof Benjaminsson i detta ämne tryckes som Bil. 12, ehuru det icke nämnes i protokollet.

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

Hr Baron Cedercreutz giör sig resefärdig till Finland att giöra fred med Ryssland, så håller han före, att bäst wore, det deputerade af alla 4 stånden måge afsändes, hwilcka icke allenast notificera Hans Kongl. Höghet om successionen utan ock tillika äro försedde med tillräckelig fullmackt att handla och sluta fred med Ryssland, som både för successoren och riket är fördelacktig och hederlig, hwarigenom ansenligit bespares för riket, enär en och samma deputation afgiör 2:e saker, som ingalunda kunna skilljas åt, förmenandes derjemte ingen uti denne deputation böra wälljas och utnämnas, som på något sätt gjort sig delacktig af den engelska systemen, hwilcket alt han önskar och recommenderar till snart afgiörande; föreställandes widare, om icke utan upskof i gemen bör fastställas den gamla swenska lagen, att ingen prints, som icke är född och upfostrad i den rena lutherska läran, må ha tillträde till swenska kronan utan den, som sådant söker promovera, anses som en fäderneslandet högst skadelig ledamot.

Häruppå fans godt, att Per Nilssons memorial bifalles med påskrift, och att hwad det första af Matts Olssons angår, remitteras till Större Secrete Deputation, hwarest quæstionen quomodo efter Ständernes enhällige öfwerenskommande bör afgiöras, men det sednare bifalles alldeles.

Secreteraren föreställte härwid, huru efter all försicktighet angelägit wore att intet uppenbarligen eller in plenis wisa något misstroende emot en el:r annan utrikesmackt, hwilcken, ehuru den ansågs mer eller mindre skadelig, likwäl icke borde positive utnämnas, såsom Engeland, hwilcket likwäl tillbudit sina bona officia, de der intet böra uppenbarligen förkastas såsom af en mackt, den der mycket kan skada oss, enär densamma förmärcker en uppenbar afwoghet och misstroende wara hos nationen emot sig inritad, utan håller Secreteraren rådeligare wara, att fast man Engelands medlande eller bona officia intet kan antaga såsom ägande ett statsinteresse, hwilcket uti många mål strider emot rikets wälstånd, i synnerhet i anseende till de författningar man nu i de sednare åren begynt och på alt sätt söker werckställa, såsom ländande till wårt rikes upkomst och förkofring i framtiden, man derföre med goda maner kunde möta och tillika på alt höfligit sätt afböija, så att riket, hwilcket nu är nog betryckt af en mäcktig närgräntsande fiende samt tillika ännu är stadt uti owisshet, om icke en annan dylik äfwen torde finnas, intet måtte ut-

sättjas för den tredje, som wäl icke lätteligen kan anfalla landet med mackt, dock ser sig i stånd med en stor siöflåtta att oroa wår handell och derjemte på alt sätt stå emot de medel och utwägar, hwarigenom en önskelig fred och stillhet skulle kunna återwinnas, hwarefter alla redeliga swenska män storligen längta.

Efter något discourerande härom befalte ståndet, oacktadt Secreterarens gjorde påminnelse och reservation, att Matts Olssons memorial skulle bifallas och remitteras till Större Secreta Deputation, försäkrandes derhos, att Secreteraren på intet sätt skulle derföre wara answarig, enär han giör efter ståndets åstundan, utan wille ståndet hålla honom wid alla tillfällen ryggen fri samt alla för en och en för alla wara för saken answarige. I anseende hwartill memorialet påskrefs sålunda: Upläst hos Bondeståndet d. 6 Novembris 1742, dito biföls med remiss till Större Secreta Deputation. Hwarefter detsamma igenom en deputation af 12 man med de öfrige stånden communicerades.

Örlogszskiepp. Commissfarare.

Emedlertid uplästes ett utdrag af rådsprotocollet, hållit d. 1 Octobris nästledne, angående någon förklaring öfwer reglementet för Kongl. Maij:ts örlogsskjep och commissfarare af d. 28 Julii förledit år och förklaringen deröfwer af d. 14 derpå följande Augusti, angående hwilcka waror såsom contrabande böra anses. Detta remitterades till Secrete Utskåttets afgiörande, hwilcket Preste- och Borgareständen också gjort.

Ziedbeck.

Finske Translatoren Rosenmöller fick företräde och berättade, att han efter finska riksdagsmännens af Bondeståndet begiäran författat en underdånig supplique till Hans Maij:t, som han begiärte måtte för ståndet upläsas, hwarutinnan anhålles, att en prästman wid namn Ziedbeck måtte förordnas till capellan wid Finska församlingen här i staden. Orsaken, hwarföre han låtit upläsa denne supplique uti ståndet, berättade han wara des egen säkerhet, på det ingen skulle säga, det han narrat eller tubbat Allmogen härtill; frågandes fördenskull de finska fullmäcktige, om icke denne supplique efter deras egen begiäran och anmodan wore upsatt, hwartill de jakade, hwarefter han afträdde, då ståndet sedermera samtyckte, det 2:e deputerade af ståndet måge densamma hos Hans Maij:t i underd. ingifwa.

Capellansbostället Åkebo.

Riksdagsmannen ifrån Ulricæ Eleonoræ församling i Östergiötland[1] ingaf en supplique[2], hwarutinnan han anhåller, 1:o

[1] Jonas Nilsson i Asby.
[2] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 471 f.

att emot capellansbostället Åkebo 3/8-delar uti Östra Tållstad sockn, såsom 2 mil ifrån kyrckan belägit, få utbyta skogwacktarebostället Yckebo ½ till[1] prästebohl, hwilcket är belägit innom socknen och allenast 1/4 mil ifrån kyrckan, warandes Åkebo desutan för skogwacktaren lägligare, emedan det ligger på 1/4 mil när allmänningen, men Yckebo deremot är aflägset 1½ mil, och 2:o att till kyrckans nödwändighet få en collect.

Ståndet resolverade, att, hwad utbytningen angår, hos Kongl. Cammarcollegium och beträffande collecten hos Hans Maij:t en underdånig ansökning giöres af Herrdagzmannen, hwilcka mål ståndet igenom deputerade wille recommendera.

Ståndets deputation återkom och anmälte de öfriga ståndens hälsning samt att de innan kort skulle sig utlåta öfwer memorialerne.

Sedermera justerades följande beswärs§§.

Allmänne beswär.

Om landskiöp i Jemtland.

Om passtagande derstädes wid resor till Norige.

Att få handla spanmål på fartygen under liggedagarne.

Att academiæ-, Danwiks- och hospitalshemman i Upland och Stockholms läner måge wara delacktige uti cronodagswercken med den öfrige Allmogen.

Att slippa spinnerskors insändande till fabriquerne i städerna.

Om wederlagsspanmålen.

Att 1681 års med flere kongl. förordningar om prästerättigheterne årligen å predikstolarne måge upläsas, derest inga öfwerenskommelser äro emellan Allmogen och Prästerskapet.

Om tullkappar wid qwarnarne.

Om inskrifningspenningar för soldater.

Anmältes ståndets extractum protocolli af d. 30 Octob. sidstl. angående sorgekläder bekommande till Drottningens begrafning för ståndets ledamöter, hwilcket fans af de öfrige stånden wara bifallit och remitterat till Secrete Utskåttet, hwarföre ståndet också gjorde detsamma med påskrift.

Ståndet kom sedermera öfwerens, att en § må projecteras angående annexernes indragande wid städerne, enär de nuwarande pastores dö.

Uplästes Borgareståndets extractum protocolli af d. 16 sidstl. Octob. angående en förordnings projecterande om landskiöp och upskiöts till widare.

---

[1] Ordet *till* dubbelskrivet i förlägget.

Sluteligen frågade Talemannen, om Generalens Grefwe Lewenhaupts memorialer skulle upläsas och om ståndet nu förut öfwer dem wille sig utlåta, innan man finge se de öfrige ståndens utlåtelser? Hwartill swarades, att man wäntar, till des Borgareståndet med sitt yttrande derom inkommit. Lewenhaupt.

Måndagen den 8 Novemb. 1742.

Så snart ståndet war samlat, erindrades hurusom ståndets hemmawarande ibland många andra beswär äfwen ock i synnerhet gifwit sine fullmäcktige in commissis att påminna om resolution öfwer åtskillige wid förra riksdagarne hos Kongl. Maij:t insinuerade enskijllte beswär, hwilcka ännu finnas oafgjorde. Enskijlte bewär.

Sedan ståndet något talt om sätt och utwägar, antingen rådeligare woro att igenom allmänt beswär eller ock elljest igenom en underdånig supplique hos Hans Maij:t härom påminna, så stadnades i det slut, att i anseende till de nu tätt uppå hwarannan följde riksdagar och de derwid upkomne rikswårdande mål och ärender, krigets förklarande samt deraf följande angelägne och riket högst rörande angelägenheter och öfwerlägningar, hwarmed Kongl. Maij:t och Rådet ganska mycket warit sysselsatt, att allenast hos Kongl. Maij:t genom en underdånig böneskrift anhålla, det täcktes Kongl. Maij:t i nåder wid läglig tid förhjelpa Allmogen till utslag på deras enskijllte beswär.

Sedermera föreställte fullmäcktige ifrån Cronobergs län, att i fall de 2:e andre stånden i Stora Secreta Deputationen eij willja giöra ett med Bonde- och Borgareständen, det en gemensam deputation af alla 4 stånden må afsändas att notificera Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten-Gottorp des erkännande för successor på kongl. swenska thronen, desse 2:e sednare stånden i anledning af deras öfwerenskommande då måge afskicka sine egne deputerade serskilt. Successionssaken.

Härom discourerades wäl mycket, men ingenting fastställtes denna gången utan upskiöts saken tills widare.

Per Nilssons memorial war nu återkommit med Borgareståndets påskrift, som uplästes, så lydande: Borgarest:det bifaller detta memorial i så måtto, att Riksens Ständers beslut, det ingen framdeles skall bestiga den kongl. swenska thronen, som icke är upfödd och upammad i wår rena evangeliska lutherska lära,

må såsom en allmän wedertagen lag till samtelige riksens inbyggares rättelse och efterlefnad af trycket utkomma.

Äfwen war bemelte stånds påskrift på Matts Olofsons memorial inkommen, så lydande: Borgarest:det stadnade i det slut, att hwad angår en deputations utnämnande af Riksens Ständer och des afsändande till Ryssland anbelangar, såsom ock att fredswercket samma deputerade enskijlt måtte anförtros, så remitteras samma mål med de flere i detta memorial anmälte omständigheter till den Större Secreta Deputationen; och beträffande slutet af samma memorial, så emedan Borgarest:det redan bifallit på sätt, som des resolution af innewarande dato uppå Herredagsmannens Per Nilssons memorial innehåller, ty låter ståndet derwid bero.

Som klockan nu war 10 slagen, hwartill Större Secreta Deputationen war anslagen, så påminte Talmannen, om icke de deputerade borde gå dit samt i de öfrige deputationerne, som i dag äro anslagne; hwilkcet samtycktes, men förut kunde igenom en utskickad förnimmas, om Borgareståndet ännu wore åtskilt samt afträdt till deputationerne.

I detsamma företrädde 2:e deputerade ifrån samma stånd, som näst flitig hälsning anmälte, att de med sig hade i concept det beslut, hwarutinnan Borgarest:det stadnat d. 6 hujus angående undersökningen öfwer Grefwe Lewenhaupt och det förflutne fälttoget, som uplästes och lofwades till nästa plenum blifwa renskrifwit och Bondeståndet tillskickat.

Finska campagnen.

Ståndet tackade för communicationen och det förtroendet Borgareståndet i alla mål behagat wisa, förklarandes i öfrigit sig ingenting hafwa att påminna wid projectet.

Derefter skilldes ståndet åt och de deputerade afträdde till Större Secreta Deputationen.

Lördagen den 13 Novemb. 1742.

Hennes Maj:ts begrafning.

Talemannen föreställte ståndet, om icke till ordnings bibehållande och förekommande af trängsel, hwarigenom den ena förhindrar den andra, wisse kunde utnemnas af ståndet, som å samteligas wägnar kunde upgå på Hallrätten och uttaga det swarta klädet, som ståndet är bewilljat till sorgekläder wid Drottningens begrafning. Härtill samtycktes och utnemdes en af hwarje län, och afgafs förteckning på ståndets ledamöter, jemwäl ock fans godt, att Matts Gisleson Brinck ifrån Elfsborgs

län upföres på listan att undfå swarta kläder, oacktadt att han ännu intet har säte i ståndet.

I lika måtto acktade ståndet nödigt, att såwäl Hr Secreteraren Westerhof och Hr Rungren som ock Wacktmästaren skola anmälas att undfå hwar sin swart klädning, hwilcket ståndet hoppades winna bifall uti Manufacturcontoiret.

Finska campagnen.

Sedermera anmälte Secreteraren, att Borgareståndet hade upskickat de åtskillige på Riddarhuset ingifne memorialer berörande finska campagnen, och om de icke kunde upläsas?

Ståndet swarade Neij, utan wore det nog, att man bifaller Borgareståndets i dag ankomne extractum protocolli af d. 6 hujus beträffande en Riksens Ständers commissions förordnande öfwer Generalerne Grefwe Lewenhaupt och Baron Buddenbrock, som i stället för krigsrätt undersöker om deras förhållande wid sine hafde befäl öfwer swenska arméen i Finland samt orsaken till den olyckelige campagnen derstädes under detta kriget.

Talman föreställte, om icke utdrag af protocollet kunde skje till de andre stånden, att altsammans kunde lag likmätigt med det snaraste företagas, undersökas, ransakas och dömas. Swarades Neij, utan Borgareståndets extractum protocolli skall bifallas.

I detsamma ankommo 2:e deputerade ifrån Borgareståndet, som frågade, om deras yttrade mening igenom extractum protocolli angående en commissions förordnande öfwer Generalerne wunnit bifall?

Talman lemnade å ståndets wäg:r till swars, att det wore bifallit.

De utskickade frågade, om icke ståndet tillika med Borgarest:det wille igenom en gemensam deputation notificera de andre stånden deras fattade slut om en R[iksen]s St[änder]s commissions förordnande?

Härtill samtycktes, hwarefte[r] de deputerade afträdde.

Sedermera utseddes 12 af ståndet att med Borgarest:et conjunctim låta weta ståndens mening åt de 2:e andre stånden angående en commissions förordnande, hafwandes med sig Borgareståndets förbemelte extractum protocolli, som med påskrift war bifallit.

Succession.

Uplästes Jan Jönsson Ekmans memorial[1] om en R[iksen]s

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

St[änder]s deputations afsändande af 24 personer, 6 af hwarje stånd, att låta Hans Kongl. Höghet weta Ständernes fattade slut att utkora honom till Sweriges crono efter Kongl. Maij:ts dödelige afgång samt tillika sluta fred med Ryssland, då han förmenar mycken besparing kunna skje för riket, emedan ingen annan ambassade i den händelsen wore af nöden, samt att couriers[1] derom kunde afsändas till Ryssland ju förr ju hellre att begära pass; i anledning heraf erindrades, att ifrån Större Secreta Deputation ett extractum protocolli af d. 12 Novemb. woro ankommit, som åhördes, hwarutinnan berättas, att[2] Kongl. Maij:t efter pluraliteten i Rådet hade utnämt Landshöfdingen Hr Grefwe Nils Bonde samt Cammarherren Hr Baron Scheffer att öfwerbringa Kongl. Maij:ts bref till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Gottorp angående des utwäljande till successor på kongl. swenska thronen efter Kongl. Maij:ts dödelige frånfälle. Wid detta hafwa 2:e stånd ingenting haft att påminna men Borgare- och Bondeständen stadnat uti skilljacktige meningar och för des delar hållit före att i stället för Landshöfdingen Grefwe Bonde Conferencerådet Hr Baron Hamilton till denne beskickning borde utses; förmälandes deputationen i öfrigit, att med det forderligaste och inom få dagar öfwerlemna till Riksens Ständer hwad i öfrigit till des utarbetande rörande quæstionen quomodo blifwit remitterat.

I anledning häraf begynte ståndet mycket att tala om denne beskickning och de personer, som dertill borde utses, då en del postodo, att Grefwe Bonde såsom en herre, hwilcken warit uti Hertigens Herr Faders tiänst, är känd af Czarinnan och ryska språket mäcktig samt således sjelf utan tolck kan tala med de ryske förnäme herrarne, hwilcka till en stor del intet förstå annat språk än deras modersmål, wore för Sweriget mera nyttig och angenäm wid ryska Hofwet; men deremot andre, som war största delen af ståndet, höllo före att Baron Hamilton borde i des ställe utnämnas, hwilcken ock warit i hollstensk tiänst, kunde wara äfwen så angenäm och nyttig.

Sven Börjeson ifrån Halland ytrade sig: Att man för all ting intet borde gå ifrån Borgareståndets mening utan alldeles hålla sig till dem, och som desse stånds fullmäcktige uti

---

[1] Ekmans memorial: ... *af hwilka courierer wårt stånd förbehåller sig at een bör wara ofrälse man, den wij för wår dehl få utwällja och kunna hafwa förtroende till* ...

[2] Ordet *att* dubbelskrivet i förlägget.

deputationen gjort ett, deras plena eij heller borde wara skilljacktige uti deras meningar utan alldeles wara ense om Baron Hamilton.[1] Anders Månson ifrån Elfsborgs län föreslog, om icke alla 3 kunde afskickas, hwarigenom altsammans torde wara hulpit och intet missförstånd stånden emellan upwäckas igenom saker af ringa wärde, hafwandes desutan desse utskickade ingen mackt något att sluta utan äro allenast committerade till brefwets öfwerbringande samt att förnimma Hertigens yttrande.

Som nu igenom denne sakens ventilerande ganska mycket bullrande yppades, så beklagade Talman, att ståndet intet i anseende till det förtroende de behagat wisa honom, enär de utwalt honom att föra ordet för ståndet, nu wille lyda och gifwa ljud, enär han det äskade med klubban, att han finge giöra en ren proposition, bad derföre att wara ursäcktad, om sakerne annorledes utslogo, än han af hjertat önskade till rikets samt allas wälgång och bästa. Ståndet lofwade att icke allenast lyda, enär han äskar ljud, utan hafwa ock det fasta förtroende till honom, att han såsom en redelig man lärer tala och swara för dem, hwarefter ståndet öfwerenskom att alldeles blifwa fast wid Baron Hamiltons utnämnande i stället för Grefwe Bonde och att det går med en gemensam deputation af Borgarest:det till de andra 2:e stånden att förständiga dem desse 2:e ståndens fattade slut.

Talman förestälte widare, att alldenstund quæstionen quomodo enligit Ständernas godtfinnande är remitterat till Större Secreta Deputation, hwarest densamma äfwen ock nu är under utarbetande, så håller han fördenskull före, att Jan Jönsson Ekmans i dag ingifne memorial om beskickningen till Hertigen kunde hwila.

Härwid förmälte Anders Larsson ifrån Kopparbergs län, att det icke wore rådeligit att widröra memorialet utan att bortskiämma saken, emedan det tämmeligen långt är hunnit med quæstionen uti deputationen, som alldeles enligit des instruction dermed arbetat och hoppas innan kort komma till slut, hållandes altså före, det ingenting winnes utan tiden utdrages igenom fåfänga trätor, hwarutaf sjelfwa ändamålet på slutet torde förloras el:r åtminstone mycket hindras, enär man

[1] Härefter ursprungligen i konceptprotokollet: *Härom taltes ganska ifrigt.*

will begynna baklänges med öfwerlägningar och intet afbida en liten tid utan igenom onyttige quæstioner förlora en dubbel.

Eric Jöransson i Jemtland, Olof Jönsson if:n Skåne med flere woro af samma mening, men andra åter tyckte, att ingenting försummades, om detta memorial communicerades i dag med de andre stånden, eller att någon tidsens utdrägt derigenom förorsakades. Therföre frågades af Taleman, om memorialet antingen skall communiceras el:r ock hwila? Härtill swarades, att det skall hwila.

Anders Månsson ifrån Elfsborgs län föreställte häruppå, hurusom nu på en tid ganska många memorialer inkommit, hwarigenom både buller, twedrägter, misstroende och oenighet ståndets ledamöter emellan förorsakats, till hwilcka han wore öfwertygad minsta delen af ståndets ledamöter, såsom de der mer wore wane wid åkerbruket än statsraisonementer, kunde sjelfwa hafwa warit uphofsmän el:r dem dicterat utan allenast såsom oskylldige wercktyg lånade sina namn åt andras konster, att förorsaka oredor, hwarom han så mycket mera war öfwertygad, som han sjelf både igenom goda ord, löften och penningar warit frestad samt anmodad af åtskillige att underskrifwa och ingifwa memorialer. Han hade alltid för sin del nekat att willja pruncka med andras fiädrar eller låna sitt namn till andras skrifter, förty han hade sagt sig sådant som en enfalldig man eij förstå och desutan intet wore sinnad att plöija med annan kalf än sin egen. Bad alt derföre, att ståndet wille afgiöra sakerne efter moget inbördes öfwerläggande och låta oenighet samt missförstånd intet få inrymme såsom högst skadelige och hwilcka kunna förorsaka mycken irring uti ståndets egne angelägenheter.

I anledning häraf föreställtes, om icke de af ståndet, som ingifwa memorialer men eij sjelfwa kunna skrifwa, låta concepisten sättja sitt namn derunder, hwilcket bejakades.

Commenderingen till Finland.

Uplästes Olof Ericssons ifrån Wessmanl. memorial[1] angående ombytningen af hästar och karlar wid utcommenderingen till Finland af Lifregementet, samt att till monderingshästar måtte få anskaffas och approberas 9 quarters höge, alldenstund 9 quarters och 2 tums höge äro swårt att erhålla.

Hwad det första angår, om ombytningar af hästar och karlar, så fants skiäligt, att det anföres ibland allmänne beswären, men

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 272 f.

beträffande hästarnes storlek så berättades af Talman, att derom redan är publicerat till rusthållarnes lisa.

De 12 deputerade återkommo, som warit borta angående commissionen öfwer Generalerne, och berättade, att de 2:e andre stånden lofwat taga detta i behörigt öfwerwägande.

Ifrån Borgareståndet ankommo 2:e deputerade med samma stånds påskrift uppå Större Secreta Deputations extractum protocolli angående dem, som skola aflefwerera Hans Maij:ts handbref till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Gottorp, och hade detta stånd resolverat: Som Borgareståndets deputerade uti den Större Secreta Deputation utnämt Conferencerådet Hr Baron Hamilton och Cammarherren Hr Baron Scheffer att till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Gottorp öfwerföra Hans Kongl. Maij:ts handbref, altså förblifwer Borgareståndet wid bemelte des deputerades härom yttrade mening; förthenskull resolverade Bondeståndet äfwen ock med påskrift, att de förklarade sig wara af enahanda mening med det Lofl. Borgareståndet. Efter Borgareståndets erindran gingo nu 6 deputerade att conjungera sig med äfwen så många af Borgareståndet att gå med denne utlåtelse till de 2:e andre stånden och recommendera densamma till bifall. Succession.

Anmältes en af Wacktmästaren ingifwen räkning på 26 dhl:r 24 öre k:mt för åtskilligt, som war upkiöpt och utgifwit till ståndets förnödenhet, hwilcken bewilljades att blifwa betalt samt att desutan gifwes åt Wacktmästaren 24 öre koppm:t af man såsom en liten belöning för des upwacktning och betiäning wid ståndet. Vaktmäst:s uphandling.

Capitaine Ådermans memorial[1] åhördes om des invention af geswinda skåtts med musqueter, af hwilcken han wist prof både uti Kongl. Maij:ts egen höga närwaro som åtskillige af Deras Excellencer och Hrr Generaler, hafwandes han, som i 37 år tiänt och i förra kriget warit fången i Ryssland och ingenting äger, eij mer än lieutenants lön wid Hr Öfwerstens Baron Schwerins regemente, hwarföre han, oacktadt de stora förmåner och tillsägelser honom skjedt af utrikes mackter att uptäcka denne invention, af en rättskaffens nit och kiärlek för des fädernesland, som deraf kan hafwa mycken nytta och förmon emot des fiender uti fält, nu begär, och hwartill Kongl. Cammarcollegium styrckt, allenast 3 000 plåtar, förbättring på caracteren och besittningsrätt af en mager cronolägenhet uppå Öland, Capitain Åderman.

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 467 ff.

Halltorp benämd, som räntar 45 dhl:r sm:t; men efter något discourerande härom stadnades uti intet wist slut utan upskiöts till widare.

Religions-friheten.

Prästeståndet påminte igenom 2:e deputerade om bifall med det första af des ingifne memorial angående den wid sidsta riksdag förunte fria religionsöfningen. Härom giör Prestestånd-det sig ett otwifwelacktigt hopp att winna bifall med det första, på det anstalt må skje, att eij för många reformerte inkomma i riket.

Talman förmälte, att det straxt skall afgiöras, och sedan de deputerade afträdt, biföll ståndet memorialet, hwarom extractum protocolli upsattes.[1]

Sedan justerades följande allmänne beswärs§§.

Allmänne beswär.

Om hingstar wid cavallerieregementerne.

Om hemmans skattekiöpande af kniphamrar.

Om communionwins införande uti Wermeland och Dalsland ifrån Norige.

Att slippa bränwinsaccisen och

om barnhuscronotionde i Skåne.

Successionssaken.

Öfwerstelieutenanten Hr Carl G. Boye hade företräde och afgaf ett memorial[2], som anhördes, att den printzessa, som blir wår tillkommande konungs gemål, skall i anseende till religionen wara af samma beskaffenhet som han. Öfwer hwilcket Riksens Ständers beslut bör utfärdas, som nu och i alla tider bör wara en fundamentale lag, till hwilckens hållande alla embetsmän med liflig ed skola sig förplickta. Afträdde.

Detta memorial biföls och communiceras genom utdrag af protocollet med de öfrige stånden.

Armens och flåttans i stånd sättjande.

Åhördes ett utdrag af Secreta Utskåttets i närwaro af de 25 Bondeståndets deputerade hållne protocoll d. 11 hujus, att till arméens och flottans tidiga i stånd sättjande nödiga medel erfordras, men emedan de Deputerade till bewillningen ännu eij hunnit utarbeta projectet dertill, och medlen desutan sedermera eij så tidigt kunna inflyta, att deruppå stat kan giöras, som nödwändigheten erfordrar, så hemställes till Riksens Ständer, om icke Secreta Utskåttet med de 25 deputerade af Bondeståndet må äga mackt och frihet till att uppå Riksens Ständers garantie upnegotiera nödige medel emot den säkerhet för lån-

---

1 Tryckt som Bil. 13.

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

gifwaren och på det sätt, som Secreta Utskåttet med de 25 deputerade af Bondeståndet kan finna för riket nyttigast wara.

I anledning häraf förmälte Talmannen, att som man ännu wore osäker att erhålla sådane fredswilckor af Ryssland, som kunna lända wårt rike till förmån och wara för detsamma drägelige, så fordrar wår plickt af oss att i tid wara omtänckte på medel och utwägar att, i fall fredsnegotiationen eij efter önskan utslog eller frucktlöst skulle aflöpa, kunna fortsättja kriget med eftertryck, hwilcket torde bringa Ryssland till mera billighet, enär de förnimma, det wi eij låta modet falla utan äro färdige att med Guds tillhjelp genom wapn söka oss goda fredswilckor, till hwilcken ända eij allenast arméen borde[1] recruteras och så godt som ånyo monderas, utan ock flottan sättjas i det stånd, att af densamma kunde förhoppas den defension, som af densamma erfordrades, och i anseende hwartill Secreta Utskåttet funnit sig föranlåtit att till plena hemställa, om icke uppå Ständernes garantie nödige medel kunde upnegotieras, hälst Ständernes Deputerade öfwer bewillningen ännu eij hunnit utarbeta projectet dertill, och desutan eij så snart, som nödwändigheten fordrade, densamma kan upbäras, på det Secreta Utskåttet måtte wara utan answar i framtiden, derest någon olyckelig händelse timade igenom tidsens utdrägt, hwilcken kunnat förekommas igenom tidigt föranstaltande och enigt bearbetande till rikets räddande och hjelpande utur den för ögonen swäfwande faran.

Men oacktadt en sådan god föreställning wille ståndet alldeles intet beqwäma sig hwarcken till recruterande eller contribuerande på något sätt[2], utan att extract af protocollet upsättes till nästa plenum att få weta orsakerne till kriget, samt hwart de ansenlige såwäl subsidie- som andra medel tagit wägen och hwem som warit wållande till campagnens olyckelige förlopp.

Sedan åtskildes ståndet.

Onsdagen d. 17 Novembr. 1742.

Finska campagnen.

Justerades det extract:m prot:i[3], hwarom ståndet sista plenidag öfwerenskommit, at ej samtycka til någon contribution eller garantie för publiqt lån, innan ståndet fått wetta, huru de till

---

1 Ordet *borde* dubbelskrivet i förlägget.

2 Memorialprotokollet: *Ekman: Ej gie ut en styfwer, innan man får reda på hwad som är utgif:it. Alla Ja ...*

3 Tryckt som Bil. 14.

krigets utförande sammanskaffade medel blifwit anwände samt de behörigen ansedde, som på något sätt warit wållande till krigets olyckelige utgång. Samma extr:m prot:i, hwilket daterades som i dag, blef genast till de andre stånden genom 6 deputerade expedierat.

Successionssaken.

Sedan uplästes et memorial[1], underskrifwit af Mats Erson, Hans Person, Anders Anderson och Olof Benjaminson, hwarutinnan förklaras, det Conferencerådet Baron Hamilthon i stället för Landzhöfdingen Gr. Bonde måtte med beskickningen af Hans M:ts bref ang:de Hans K. Höghets Hertigens af Hollsten declarerande till successor på den kongl. swenska thronen afgå till Ryssland, emedan ståndet till den förre ej kunde hafwa förtroende, och hwad den sednare angår, wille de såsom den, der ståndet hade bäste förtroende til, på deras wägnar hafwa afskickad; hwarjemte de förklarade sig ei heller kunna samtycka till Riksrådets Baron Cedercreutzes afsändande uti någon fredshandling, utan som successionen til swenska thronen sedermera blifwit ventilerad och Hertigen af Hollsten utwald, så hafwa Riksens Ständer fastställt at låta sådant skie igenom sine egne deputerade.

Taleman förestälte, om man icke med detta memorial kunde gå till de 2:e stånden, som fallit på Gr. Bonde, och igenom en ståndets deputation söka at förmå dem dertill, det Baron Hamilthon måtte följa med?

Ståndet war icke ense derom utan wille, at det skulle skie genom en gemensam deputation med Borgareståndet och at på memorialet skulle skrifwas ståndets bifall.

Secreteraren frågade, huruwida det kunde wara ståndets gemensamma tanka, at man ej hade förtroende til Gr. Bonde? Expressionen wore hård och kunde sättia honom, Secreteraren, i äfwentyr för expeditionen, med mindre han icke blefwe befald at påskrifwa; desutan wore memorialet af flere underskrifwit, hwilcket skiedde emot Riksdagsordningen.

Jacob [ɔ: Jonas][2] Jacobson, Jöns Swenson och Anders Månson sade sig icke wilja hafwa del i någon beskyllning, utan borde de orden *at ej hafwa förtroende till Landzh. Gr. Bonde* gå ut, då memorialet sedan kunde till Borgarest. expedieras.

Taleman erindrade jemwäl, at hwad i samma memorial

---

1 Tryckt som Bil. 15.
2 Memorialprotokollet.

förmäles om Hamilthons afsändande för ståndets räkning eller depense, så borde sådant ei heller omnämnas, emedan det kunde lända ståndet till gravation.

Anders Anderson från Upland swarade, at om hwart hemman i riket åtogo sig 1 öre s:mts contribution, så wore depensen dermed ersatt och en god och nyttig sak dermed giord.

Taleman sade sig sådant på sine hemmawarandes wägnar ej kunna bewilja, hwilket Anders Månson från Skåne samt flere äfwen giorde.

Frågades widare, huru det skulle bli med ofwan:de memorial?

Ståndet kom öfwerens, at de omtalte orden ang:de Landzh. Gr. Bonde prickas ut och memorialet communiceras Borgareståndet med ståndets påskrefne bifall. Detta bifall blef således påskrif:it af Secreteraren ad mandatum.

Sedan justerades extr. prot:i ang:de den bewiljade religionsfrihetens inskränkande och afsändes till de andre stånden. Religionsfriheten.

Hans Person från Upland begärte och erhölt tilstånd at på et par dagar resa hem.

Taleman förmälte, at Contributionsutskottet i morgon kommer at träda tilsammans, och ehuruwäl ståndet stadnat i det slut at ännu ei contribuera något, dock som allenast plan i ber:de utskott giöres till contribution, hwilken ej på något sätt kan förbinda ståndet, på hwars gemensamma beslut den ankomma bör, och ingenting emot deras wilja dem påläggas, så kunde de af ståndet deputerade i ber:de utskott wara närwarande, emedan i annor händelse, och der något widrigit på ett eller annat sätt inträffa kunde, ståndet då torde gifwas skuld, som ej låtit des deputerade gå i detta utskott. Contributionsutskåttet.

Matts Erson protesterade häremot, men äntel. effter et widlöfftigt discourerande kom ståndet öfwerens, at des deputerade gå i Contributionsutskottet för de af Taleman anförde skiäl skull.

På det at ordning en gång i ståndet måtte bli och Taleman få giöra sine propositioner, samtyckte ståndet, at den, som ej är tyst, sedan klubban gådt 3 g:r, bör erlägga i fattigbössan 4 öre s:mt. Att gifwa akt häruppå samt at uttaga böterne förordnades Olof Gustafson å ene och Olof Erson samt Per Nilson på andre sidan.

Uplästes extractet ur rådsprotokollet af d. 8 hujus med ceremonielet tll Hennes Maj:ts Drotningens begrafning; hwarjemte åhördes, hwad R. och A. samt Borgarest. genom extracta prot:i Hennes M:ts begrafning.

härwid erindrat. Ceremonialet biföls tillika med bem:te 2:e stånds giorde påminnelser, som påskrefs.

Successionssaken. Extraord:e Cantzlisten i Kongl. Maj:ts Cancellie Franck fick såsom upskickad från Riddarhuset företräde, då han berättade, at han medhade det voteringsprotocoll, som i Rådet blifwit hållit ang:de de personer, hwilka til Ryssland kommo att afgå med Hans Maj:ts handbref till Hans K. Höghet Hertigen af Holsten. Detta voteringzprotocoll, som han sade sig hafwa föredragit i de andre stånden, upläste han ock här, då ståndet fant, att effter pluraliteten i rösterne Landzh:n Gr. Bonde och Cammarh:n Baron Scheffer til samma beskickning blif:it utnämde.

Bem:te Franck tog derpå afträde, sedan Taleman å ståndets wägnar tackat för communication.

Allmänna besw. Åhördes Jacob Michelsons [ɔ: Michel Jacobson][1] från Finland memorial[2] ang:de räntepersedlarnes sammanslående derstädes till en wiss och ständig markgång. Ståndet wäntade att få till sig Cammarcommissionens riksdagzberättelse ang:de des giöremål, och hwarutinnan om räntepersedlarnes sammanslående till ett wist pris i ond och god tid öfwer hela riket förslag skall wara wid handen gif:it. Emedlertid kunde detta Jacob Michelsons [ɔ: Michel Jacobsons] memorial anmälas i Almänna Beswärsdeputation wid det tilfälle § om räntehöet i Finland derstädes föredrages.

Secrete Utskåttet. En del af ståndet beklagade, det Secrete Utskottet offta woro tilsammans, utan at de deputerade af ståndet tillika woro närwarande. I anledning hwaraf godt fants at igenom extract:m prot:i hos Borgarest. begära des biträde, at så offta detsamma biwistar Secrete Utskottet, Bondest. må äfwen få wara tilstädes. Sex deputerade afgingo med samma extract:m prot. och återkommo med det swar, at Borgarest. lofwat härutinnan bidraga alt hwad giörligit wore.

Successionssaken. Baron Wredes memorial ang:de en successors utnämnande til swenska thron, som wore född och upfödd i den lutherske läran, war nu hitkommit med de andre ståndens påskrifft. Deraf fants allenast, at samma memorial hos R. och A. d. 13 och 16 Octob. blif:it upläst. Prästest. hade åberopat sig sitt extract. prot. af d. 20 d:o. Borgarest. hade påskrifwit, at som det d. 20 Oct:r bifallit detta H. Baron Wredes memorial till alla des delar och omständigheter, så förblifwer ståndet nu derwid. Som stån-

---

1 Memorialprotokollet.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 575 f.

det långt för detta afgiordt denne quæstionen igenom bifall under d. 23 Octobr. til Lars Persons memorial samt ytterligare genom enhälligt samtycke til Per Nilsons memorial d. 6 hujus, som med de öfrige stånden blifwit communicerat, så påskrifwes allenast detta Baron Wredes memorial: Anmält hos Bondest. d. 17 hujus.

Tobias Leijs memorial ang:de des af Riksens Ständer wid sistl. riksdag afgiorde saks uptagande på nya skiäl remitterades til Urskilningsdeputationen at häröfwer inkomma med sin utlåtelse och förklaring, hwilket ock de andre stånden giordt. Tobias Leij.

Twenne deputerade af Prästest. upkommo med berättelse, det bem:te stånd til betygande af des benägenhet emot Bondest. nu låtit hos R. och A. giöra den föreställning, det Hans M:t i underdånighet kunde hemställas, at Conferencerådet Baron Hamilthon äfwen måtte få följa med til Ryssland, hwarå R. och A:s swar ännu wäntades. Successionssaken.

T a l e m a n tackade för Prästest:s betygade wälwilja, hwarpå de deputerade togo afträde.

H å k a n E r i c h s o n från Södermanland begärte, at et från des hemmawarande medbröder til honom ankommit bref måtte få upläsas. Sådant bewiljades, och angick samma bref den dyra knechtelegan der å orten, och at Landzhöfd:eembetet resolverat, det de soldatehustror, hwars män aflidit, skulle få behålla innewarande års gröda. Item at påminnes i ståndet, det til krig ej samtyckes. Ståndet lät honom wetta, at hwad detta sista målet widkommer, så wore honom icke obekant, at freden wore hufwudändamålet af Ständernes sammankallande denne gången. De öfrige målen woro af den beskaffenhet, at ståndet sig dermed ej befatta kunde. Knecktelegan i Södermanland.

Ifrån Borgarest:det upkom Rådman K i e r m a n men en annan deputerad, berättandes, at bem:te stånd anmodat Prästest. at giöra et med dem derutinnan, at Landzhöfd. Gr. Bonde, Scheffer och Hammilthon alla 3 måtte afskickas til Ryssland, då alla stånden kunde wara nögde och skie satisfaction; att ock Prästest. i anledning deraf äfwen recommenderat detta i dag hos R. och A., sådant wore dem wäl bekant, men utslaget wiste man än ej. I öfrigit berättade Rådman Kierman, at Borgarest. genom deputerade recommenderat till bifall så hos R. och A. som Prästest:det den föreslagne commissionen öfwer Generalerne. Successionssaken.

Taleman tackade och frågade i öfrigit, om de andre stånden skulle i dag skiljas åt, innan slut blif:it om personerne, som til Ryssland böra afskickas, hwad då wore til giörandes? Effter något samråd stadnades i det slut, at på sådan händelse anslag til plenum i morgon på en tima af Landtmarskalken kunde begäras för den sakens afgiörande skull.

Sedan desse deputerade afträdt, upkommo 2:e deputerade af Prästest., som warit hos R. och A. De berättade, at R. och A. lofwat nästber:de sak sålunda i morgon skola jämkas i Större Secrete Deputation, at ståndet skall skie et önskeligit nöje. De afträdde,

då äfwen 2 af Borgarest. upkommo och hemstälte, om icke numera, sedan R. och A. på sät, som nu nästförut af Prästest:s deputerade förmält blif:it, welat beqwäma sig, plenum i morgon wore onödigt; men at likwäl, om saken då til begge ståndens nöje ej blefwo afsluten, plenum då straxt måtte anslås?

Detta biföls, och ståndets skildes åt.

Lördagen den 20 Novemb. 1742.

Pinello. Anmältes Capitaine Pinellos memorial[1] om pension för des swägerska, Fru Maria Gyllenskruf, som med 7 gåssar, af hwilcka den äldsta är allenast 13 år, är lemnad uti ett ganska fattigt och uselt tillstånd efter des man, Majoren af Willebrandske Regementet Hans Blomstedt, hwilcken uti actionen wid Willmanstrand blifwit slagen.

Häröfwer blef intet resolverat, utan upsköts till nästa plenum.

Enighet i ståndet. Sedermera förmante Talemannen ståndet ganska bewekeligen[2], att intet låta mishällighet och mistroende inrota sig ibland des ledamöter, såsom ett stånd, hwilcket alltid warit berömt för sämja och enighet, hwilcket icke allenast ökar ståndets anseende hos andra utan ock styrcker detsamma att kunna utföra och bewaka sina hemmawarandes bästa och förmon; men deremot wore oenighet och twedrägt roten till undergång och begynnelsen att kunna skada såwäl ståndet i sig sjelft som i synnerhet det allmänna.

Justerades följande beswärs §§:

Allmänna beswär. Om laxetaxan i Westerbottn och

om de undfångne spanmålsförskotter derstädes.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 434 f.

2 Konceptprotokollet: *Begyntes att tala om det allmänna, då Talmannen ganska bewekeligen ...*

Ståndet kom öfwerens, att extract. protocolli till de andre stånden upsättes, att alla fremmande skjepp måtte njuta samma förmon som wåra swenska, då de med victualier och spanmål inkomna, i anseende såwäl till den på dels orter timade misswäxten som ock å andre orter skjedde skadan af för mycken wäta; jemwäl ock om humlas införande efter det quantum, som Commercecollegium kan utsätta.

Sedan justerades följjande beswärs §§:

Om åars tillstängande igenom fiskewerck och qwarndämning.

Wid thetta gjorde Suen Börjesson ifrån Halland sitt förbehåld, att intet des province härunder begripes, emedan under ordet *kungsåder* intet förstås andra ställen, än der skjepseller båtled är, och följackteligen intet bör extenderas till små bäckar och åar, der ingen fart är.

Widare justerades § om fri minutsälgning för Allmogen i städerne af de waror, som de införa, och

om cronodagswercken.

Olof Gustavssons ifrån Wermeland memorial uplästes, hwarutinnan han föreställer: Om icke anständigt wore, att som Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Gottorp är utwald till suceessor på swenska thron och desutan en nära anförwandt af det Kongl. Huset, des härwarande Ministre, Cantzleren och Envoijéen Hr Pechlin, borde uti procession wid Hennes Kongl. Maij:ts Drottningens begrafning representera Hertigens person, hwilcket han håller före böra communiceras med de andre stånden. Successionssaken.

Talmannen erindrade, huruwida sådane representationer tillförende warit brukelige, hwarföre han förmente, att sådant lemnas till Kongl. Maij:ts och Rådets afgiörande.

Äfwen uplästes ett memorial af Otto Olofsson angående frihet för hwar och en att se och läsa de skrifter, libeller, exceptioner, ransakningar, resolutioner och domar, som uti saken angående Hrr Generalerne Grefwe Lewenhaupt och Baron Buddenbrock kunna ingifwas, wäxlas, hållas och afsagde warda. Och på det afskrifwandet deraf eij må falla för kostsamt och mödosamt, må alt, hwad i thesse mål förehafwes, afgiöres och dömmes, efter hand och så snart thet skje kan, igenom trycket giöras allmänt. Finska campagnen.

Thetta memorial biföls, hwaröfwer extractum protocolli upsattes, som tillika med Olof Gustavssons memorial communiceradeс med de andre stånden igenom en deputation.

Hennes M:ts begrafning.

Föredrogs ånyo Borgareståndets extractum protocolli af d. 13 hujus angående deras påminnelse wid ceremonielet till Hennes Högstsal. Maij:ts Drottningens begrafningsact, beträffande salvornes gifwande derwid med handgewäret af Borgerskapets cavallerie härstädes att nu, såsom tillförende wid dylike höga begrafningar och andre solenne tillfällen warit brukeligit, gifwa salwan näst efter styckerna, framför alla infanterieregementer.

Detta hade ståndet bifallit igenom påskrift å sjelfwa ceremonielet under d. 17 i denne månad, men som det nu befans igenom påskrift såwäl af Ridderskapet och Adelen som ock Borgareståndet wara hemstält till Hans Maij:ts nådige reglerande efter förra wanligheten, så gjorde Bondeståndet jemwäl detsamma.

Successionssaken.

Åhördes och biföls med påskrift, eftersom de andre stånden det giort, ett utdrag af rådsprotocollet, hållit d. 15 hujus, angående den förleden sommars till fånga tagne ryska knesens och cadetternes af ryska ammiralitetet ställande på fria fötter samt afsändande med dem, som härifrån sändes med notification till Hennes Czariske Maij:t och Hans Kongl. Höghet om des utwäljande till successor på kongl. swenska thron.

Uplästes ett extract af Större Secreta Deputations protocoll, hållit i dag, angående Landshöfdingens Hr Grefwe Bondes, Cammarherrens Hr Baron Scheffers och Conferencerådets Hr Baron Hamiltons afskickande med Hans Maij:ts handbref till Czarinnan och Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Gottorp om des wal till swenska cronan. Jemwäl uplästes instruction för de utskickade, som biföls nu förut, till des den wanlige påskriften ankommer ifrån de andre stånden.

Finska campagnen.

Olof Benjaminssons och Matts Erssons memorialer uplästes ånyo angående orsakerne till kriget och hwad derwid förelupit.

Jonas Jacobsson ifrån Wermeland anförde, att målen i desse memorialer böra åtskilljas, förty att begiära weta planen till kriget wore onödigt, emedan om wi få se Ständernes instruction för Generalen, så lärer man snart deraf kunna sluta, huruwida Generalen följt densamma och om han icke warit wållande till den olyckelige utgången af kriget igenom sin förde anstalt och disposition; men skulle deremot finnas, att planen intet bättre wore författadt, än att deraf förorsakats den fatalitet och sorgelige påfölgd, som hwar rättsinnig man eij utan hjertans grämelse sig kan erindra, så är de nu warande Ständerne derföre intet betagit att tilltala dem, som warit fullmyn-

dige att författa planen och sluta krig. Hwarföre hans mening wore, att nu allenast först och främst undersökes om Generalens conduite och hwem mer, som warit orsaken till Sweriges olycka igenom hela Finlands mistande och wår härliga armées förlust, samt sedan, om orsak finnes, ställa till answar dem, som kriget bejakat.

Detta alt oacktadt hölt ståndet före att desse memorialer communiceras med de öfrige stånden igenom utdrag af protocollet.

Flycktingarne från Finland.

Med Riddersk. och Adelens föreställning igenom ext. prot. af d. 17 hujus angående en bruksägares och en bergsmans förordnande uti Bewillningsdeputation till förstärckande fant ståndet godt att hafwa anstånd, till des påskriften ankommer. Likaledes upskiöts, tills man får se påskriften å Ridd. och Adel:s utdrag af d. 17 hujus, ang:de en serskilt deputations förordnande öfwer de beswär och memorialer, som de ifrån Finl. hitflycktade inwånare ingifwit.

Sluteligen bewilljade ståndet Lars Persson ifrån Westernorland att slippa Secreta Deputations biwistande, emedan han ock är förordnad uti Bergsdeputation, samt i des ställe utnemde Per Persson ifrån Stockholms län.

Lördagen den 27 Novemb. 1742.

Finska kriget med mera.

Borgareståndet lät weta igenom 2:e deputerade, att det i anledning af Bondeståndets utlåtelse igenom extractum protocolli utaf d. 17 hujus att intet willja gemensamt med de andre stånden åtaga sig någon garantie för the medel, som till rikets förnödenhet komma att upnegotieras, eller att widare utgiöra något manskap och contributioner, innan thet erhållit underrättelse om den förelupne olycklige finska campagnen och hwem som mer eller mindre warit wållande, igenom en deputation till Ridderskapet och Adelen samt Prestestånde påmint om afgiörande och bifall till Borgareståndets yttrade mening medelst extractum protocolli af d. 6 hujus om en Ständernes commissions förordnande öfwer Generalerne, wid hwilcket tillfälle Ridderskapet och Adelen begiärt skrifteligen det, som Borgareståndets deputation anfördt munteligen, hwarföre Borgarest:det detsamma gjort. Och som Borgare- och Bondestånden redan uti denne saken gjort ett, så hade Borgareståndet till att wisa sitt förtroende emot ståndet intet welat aflemna sin skriftelige utlåtelse, för än det med Bondeståndet hade communicerat den-

samma, som nu uplästes, och hwarwid ingenting war att påminna.

Widare förmälte samma deputerade, att det intet lärer wara ståndet obekant, hurusom de åtskillige på Riddarhuset ingifne memorialer, som sedermera med de andre stånden blifwit communicerade, innehålla 2:e momenta, neml. först om undersökning af krigets olyckelige utgång och sedan om redogiörande af Secreta Utskåtten wid de 2:e sistförflutne riksdagarne för krigets declarerande, hafwandes Borgarest:det redan yttrat och communicerat sin mening beträffande det första; men hwad det sednare angår, så har Borgareståndet öfwerenskommit att samma sak i dag till sluteligit afgiörande företaga, hwarföre samma stånd förmodar, att Bondeståndet intet wille utlåta sig häröfwer, för än det får se och erfara Borgareståndet[s] slut; sidst anfördes, att samma stånd bifallit Riksens Ständers fattade slut, att ingen, som icke är född och uppfostrad i wår rena evangeliska lutherska lära, någonsin må bestiga den kongl. swenska thronen, kunde med det första igenom trycket giöras allmänt.

Talman å ståndets wägnar tackade för det förtroende, som Borgareståndet wid alla tillfällen behagar wisa, och försäkrade tillika, att Bondeståndet alldrig skall aflåta att betyga ett lika wänskapstekn.

Denfenssion(!) för Skåne.

Sedan de deputerade afträdt, erindrade Olof Jönsson ifrån Skåne, hurusom nödwändigheten fordrade, att wid desse widt utseende tider med Dannemarck, då Skåne ligger först till rofs, men ingen regementsofficerare der till finnandes är, som kunde antaga commando, om icke en generalsperson måtte beordras att begifwa sig dit till orten.

Talmannen swarade häruppå, att man eij bör twifla däruppå, det icke Kongl. Maij:t med Råds råde lärer draga försorg derom, att, derest något fiendteligit skulle yppas, alla anstallter förfogades, som kunde lända till landets förswar och inbyggarnes säkerhet.

Krigsrätt el:r commission.

Sedermera begynte ståndet åter att tala om hwilcketdera kunde för riket wara nyttigare, antingen den nu redan förordnade Krigsrätten fortfar med de mål, som dit höra, eller ock en Ständernes commission förordnades öfwer altsammans, då Per Persson[1], Per Larsson ifrån Cronobergs samt Otto

[1] Ett extraktprotokoll med Per Perssons yttrande tryckt som Bil. 16.

Olofsson och åtskillige flere höllo före wara bäst, det Krigsrätten fortfar på sätt som den begynt med undersökningen, men som der ock finnas åtskillige mål, hwarmed en krigsrätt intet kan sig befatta, så förmente de, att sådant lemnas till en Ständernes commission; emedlertid kunna Riksens Ständer hafwa wakande ögon och noga tillse, det Krigsrätten ingenting försummar eller efterlåter, som förtiänar åtal, men deremot påstodo många, att en Ständernes commission borde förordnas, som afgiör det ena med det andra, hwaremot ingen bör inwända något.

Talman föreställte, att igenom en hoper inwändningar, som intet äga grund, yppas åtskillige disputer, som förorsaka oenighet och misstroende, samt att inga saker med redighet kunna afgiöras; emedlertid kan ingen fullmäcktig förnekas att yttra sin mening, sådan som han densamma begripit och fattat, hwilcket derföre intet af en annan, som är af olika sentiment, bör illa uptagas eller förewitas, utan då man erfarit de mästas omdöme, bör det hållas för hela ståndets slut; skulle ståndet intet willja efterlefwa sådant, så wille Talman wara utan skuld, om sakerne utdrages och att ingenting uträttas.

Sven Börjesson ifrån Halland ingaf ett memorial[2], hwarutinnan han föreställer om påminnelse hos de andre stånden om en commissions förordnande i anseende till Borgare- och Bondeståndens öfwerenskommelse.

Talman swarade häruppå, att det, som hörer till commandosaker, bör afgiöras af en krigsrätt, men alt annat tillkommer en Ständernas commission.

Olof Jönsson ifrån Nerike: Commission bör förordnas, hwilcken, om så nödigt pröfwas, urskilljer målen, som böra komma till krigsrätt.

Per Persson ifrån Halland påstod, att Sven Börjessons memorial måtte communiceras med de andre stånden, hwarmed åtskillige öfwerensstämde, men andre åter yrckade på en krigsrätt öfwer commandosakerne, och det andra höra till en commission.

Finska nationen begiärte deras mening till protocolls: Att Krigsrätten noga ransakar och utarbetar alla de mål, som thit till afgiörande kunna höra, men Ständerne eller deras commission undersöker om det, hwarwid Krigsrätten intet kan lägga handen.

---

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 473.

Talman förklarade sig wara alldeles af samma mening, om sakerne skola med redighet afgiöras och ljus derutinnan erhållas, i annor händelse kan han intet se, huru de skola kunna slutas eller ändras. Ty alla hafwa ett ändamål, neml. att kunna erfara orsaken och grunden till detta krigets olyckeliga förlopp, men icke desto mindre är man oenig om medlet eller sättet dertill. Han tyckte, att ingenting kan wara redigare och hwarigenom den åstundade efterrättelsen och undersökningen kan erhållas och fullgiöras, än om Generalkrigsrätten afgiör alt, hwad som hörer till de militariske sakerne under flygande fana och commando, som är lagbunden och får intet gå ifrån allmän lag och krigsartiklar samt är Ständerne answarig för sitt giöromål, men deremot alt annat beträffande oeconomien och förwaltningen af medel, proviants oduglighet, magaziners förstörande,, monderingars förfarande, manskaps förderf af wanskiötsel och sådant mer afgiöres af Ständernes commission, som kan efterse och utforska, hwad en eller annan mer eller mindre dertill kan wara wållande och sin skylldighet försummat och efterlåtit.

Otto Olofsson war ock af den tanckan, att som Krigsrätten redan begynt med undersökningen, densamma ock må widare continuera med hwad till des giöromål egenteligen hörer; men att Krigsrätten eij må på något sätt befatta sig med det, som är utom des jurisdiction och en Ständernes commission kan tillkomma. Att Krigsrätten för quæstionens skull om commissionen eij måtte uphöra, hölt han för sin del wara så mycket nödigare, som det efter alt utseende på tidsens utdrägt ankommer, innan commission kan blifwa förordnad, instructionen för densamma blifwer projecterad och approberad och bemelte commission begynna sitt giöromål. Emedlertid winnes det, att hwad Krigsrätten kan befatta sig med, continuerar och fortgår utan att widröra, hwad commissionen bör befatta sig med.

Jonas Jacobsson yttrade sig, att en Ständernes commission nödwändigt bör förordnas, och hwad densamma finner annorstädes kunna afgiöras, sådant till wederbörande fora remittera.

Matts Olofsson: Commissionen är redan bifallen sak och bör wara öfwer Krigsrätten, så att den sednare eij kan hänskjuta något till den förra.

Anders Håkansson ifrån Östergiötland, item alla fullmäcktige ifrån Skåne förklarade deras mening wara den, att

alt hwad som hörer till krigsrätt, detsamma bör ock Krigsrätten afgiöra, men att det öfrige af commissionen bör uptagas.

Jonas Carlsson Öhrman: Röres quæstionen om Krigsrätten och man bifaller, att något skall höra dit, så går man in partes ifrån Borgareståndet, och då giöra de 2:e andra stånden pluraliteten.

Härom discourerades sedan öfweralt och ropade pluraliteten, att som de redan gjort ett med Borgarest:det angående commissionen, så förblifwer det ock derwid.

Bewilljades Eric Jöransson extractum protocolli till de andre stånden om Jemtlands Regementes hemförlofwande[1], och expedierades samma extract. protocolli med en deputation, som ock tillika fick in commissis att hos Ridderskapet och Adelen samt Prestest:det påminna om bifall till commissionen.

Successionssaken.

Åhördes Olof Benjaminssons memorial[2], under titul af mening till protocollet, hwarutinnan han giör thet förbehåld, att i fall de till Ryssland afgående sänningebuden, Herrar Bonde, Scheffer och Hamilton, skulle giöra Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten sådane föreställningar, som antingen kunde förorsaka hos Högbemelte Herre något betänckande att antaga den af Riksens Ständer honom updragne succession eller hindra Riksens Ständers deputerades öfwerresa, det sådane föreställningar eij måge af Bondeståndet för des del gillas och erkännas, emedan de äro stridande emot ståndets mening. Detta förbehåld begärte han måtte i protocollet införas såsom hela ståndets mening, hwilcket ock biföls.

Krigzmacktens recruterande.

Föredrogs ett utdrag af rådsprotocollet af d. 24 hujus jemte en Hans Maij:ts skrifwelse angående Ekholmsunds kungsgård jemte Segersta ladugård.

Detta fant ståndet böra hwila, tills de andre stånden sig utlåtit.

Uplästes Secreta Utskåttets med de 25 deputerades af Bondest:det extract. prot. af d. 25 hujus angående krigsmacktens recruterande till lands och siöss samt de hemmawarandes af alla stånden upmuntrande dertill.

Matts Olofsson från Stockholms län proponerade, om man icke kunde gå till Borgareståndet och förmå detsamma giöra ett med Bondest:det att eij recrutera, innan commission blifwit bewilljad.

---

1 Tryckt som Bil. 17.
2 Tryckt som Bil. 18.

Taleman föreställte deremot, huru det wille passa sig, att för den om commission yppade stridigheten skull, som han ändå förmodade till ståndets nöije skola utslå, man wille lemna riket utan förswar i en så äfwentyrlig situation, och om icke hwar och en nogsamt kunde finna, att i fall anstallterne i brist antingen af manskap och recrutering eller af nödige medel skulle afstadna, riket då i yttersta äfwentyr råka skulle.

Olof Gustavsson: Wi kunna eij undgå att recrutera, men i hwars händer må man anförtro manskapet? Månne i ynglingars och sådanes, som sjelfwe i krigswäsendet äro okunnige?

Anders Månsson från Dalsland: Från recrutering böra wi eij undandraga oss, men så bör ock Adelen och Prästerskapet äfwen bidraga, som hittils warit utan känbar gravation, samt milicen eij anförtros åt ynglingar.

Talmannen gaf wid handen, att sådant i Secrete Utskåttet wore andragit och att Ridderskapet och Adelen öfwerenskommit om Adelsfanans upsättjande, och lärer det ock gå derhän, att Prästerne måste åtaga sig dragoner. I öfrigit hade desse begge stånden eij förklarat sig owillige att på alt giörligit sätt bidraga och wara deltagande med Allmogen i de förefallande onera.

Mats Gisleson. Ståndet discourerade härom utan att stadna i något wist slut, då en och annan påminte, att Matts Gislessons ytterligare memorial och ansökning om säte och stämma i ståndet måtte företagas.

Härwid erindrades, att samma quæstion wid 2:e riksdagar förut warit före och med afslag blifwit afgjord och att fördenskull wid denne quæstionens ånyo företagande nödigt wore, att hwad förut i denne saken passerat måtte wara till hands.

Fants således godt, att papperen härom skaffas fram till nästa plenum.

Ramsay. Majoren Lillieswärd wid Artilleriet fick företräde och anhälte, att Öfwersten Ramsaij i dag kommo här i staden att begrafwas, hwarwid så mycket manskap wore nödigt att sammankallas, som erfordrades till de stycken, hwilcka wid hans begrafning borde lossas, warandes efter reglementet 16 skåtts beståddе.

Ståndet hade härwid eij något att påminna, hwarpå Majoren afträdde.

Generalen Wrangel.

På Talemans föreställning fandt ståndet skiäligt, att en deputation på ståndets wägnar gratulerar den nu här i staden warande Generalmajoren Hr Baron Wrangel, som wid Willmanstrand så tappert sig förhållit.

Durcktogzgiärd el:r fourage för regementerne.

Uplästes Secreta Utskåttets med de 25 deputerades af Bondeståndet ext. prot. af d. 26 hujus angående en durchtågsgärd eller fourage för de regementer, som komma att marchera.

Ekman från Wästerbottn påstod, att den landsorten måtte slippa, såsom den der nog fourage redan wore pålagt.

Taleman lät honom weta, att denne gärden eij angår samma province, som redan dermed är beswärad.

Olof Jönsson från Nerike: Commissionen bör först wara bewilljad, innan ståndet detta samtycker. Åtminstone bör detta hwila i dag, tills man får se, huru Ridderskapet och Adelen samt Presteståndet jemka sig angående commissionssaken.

Flere af ståndet woro af samma tancka, att om commission först måtte bli slut; att om detta snart skedde, kunde ledamöterne till commissionen utses innan juhl, och när det gådt för sig, kunde målet om giärden snart afgiöras, hwarwid Anders Persson[1] från Kopparbergs län yttrade sig, att när commission blifwit bewilljat, wille han på sine hemmawarandes wägnar eij giöra någon swårighet i det, som länder till rikets bästa.

Talemannen bad ståndet täncka efter, huru wi eij kunde wara säkre för fienden och att förthenskull högst nödigt wore, att skyndesamme och tidige författningar å wår sida måtte giöras. Troupperne borde således i wår marchera, och följackteligen fourage wara till hands å de ställen, der marcherne skola skje. I annor händelse toge krigsfolcket hwad som hälst förekommo och närmast wore till fångs utan afseende derpå, om wisse i grund skulle derigenom ruineras. Det förslag och den repartition, som Secrete Utskåttet gjordt och som Hans Maij:t med Rådet sjelf gifwit anledning till, wore det säkraste; ginge man ifrån det fundamentet, som är jemlikhetens iackttagande, så kunde eij annat skje, än att alt för många, i synnerhet de, som närmast ligga intill stråkwägen, öfwer förmågan måste blifwa graverade och ruinerade. Wille således för sin del wara utan answar, om något klagomål öfwer sådan framfart skulle skje. Hwad upskofwet under wäntan af commission anginge, så torde den eij brott blifwa satt, emedlertid går tiden utur händerne. Skola anstallter giöras, så måste Allmogen i tid

[1] Bör troligen vara Per Andersson.

det weta, på det de emedlertid eij måtte sällja sitt hö. Således tål detta mål eij att hwila. Man borde betäncka, att innan 20 landzhöfdingar får ordres och desse åter kunna beordra cronofogdarne och så widare med den mindre betiäningen af läns- och fierdingsmän, går en wacker tid ut. Detta wille han till sin säkerhet hafwa påmint till undwikande af answar i framtiden, då man af upskofwet finge se den werckan, att allting stode i flacka fältet.

Cronobergs och Jönköpings läners fullmäcktige samt Otto Olofsson från Wermeland woro af samma tancka som Taleman.

Olof Ersson från Wessmanland förklarade jemwäl, huru högst angelägit det wore, att en jemn repartition af gärden måtte skje, emedan han kunde intyga, att de, som närmast låge wägen, hade wid de förra marcherne måst anskaffa alt höet, ända intill 35 L⅍ af hemmanet.

Nils Halfwarsson[1] från Stockholms län sade sig och flere, som legat när till wägen, hafwa fådt utgiöra 18 L⅍ hö.

Detta alt oacktadt stadnade pluraliteten i det slut, att härmed hwilar så länge.

Ekholmsund och Segerstad.

Borgmästaren Boberg upkom från Borgareståndet och berättade, att bemelte stånd bifallit Hans Maij:ts proposition om Ekholmsunds och Segerstads förpantning, hälst som cronan nu eij wore i stånd att utbetala de 20 tunnor guld ungefärligen, som elljest skulle utgifwas.

Sedan han tagit afträde, ventilerades något denne saken, men kom eij till slut. Man wille wänta, tills de öfrige stånden sig utlåtit.

De deputerade, som recommenderat målet om jemtlänningarnes hemförlofwande samt påmint om commission och om oxhandelen, återkommo nu med det swar, att de andre stånden lofwat all benägenhet.

Recrutering.

Upkom en deputation af 24 personer från Ridderskapet och Adelen med ett extractum protocolli af detta dato, som uplästes, af innehåld att R. och A. eij allenast gjordt anstalt om recrutering för de sina utan äro ock redobogne att upsättja Adelsfanan i stället för den wid sidsta riksdag bewilljade årlige afgiften; i öfrigit hade de samtyckt till den allmänna gärdens utgiörande af hö och halm i anledning af Secrete Utskåttets extractum protocolli af d. 26 hujus.

[1] Memorialprotokollet: *Holfasteson.*

Talmannen tackade Ridderskapet och Adelen för deras wiste prof af benägenhet att willja biträda Allmogen och försäkrade, att ståndet å sin sida eij lärer underlåta att efter yttersta förmågo wisa sin beredwillighet att bidraga till det allmänna.

Sedan deputation tagit afträde, åhördes Borgareståndets då på stunden upkomne 2:e extracta protocolli af d. 17 och 20 hujus, det förra angående tryckandet af det, som angående Hans Kongl. Höghets Hertigens af Hollsten utwälljande till successor blifwit beslutit, och det sednare angående det generale besluts utfärdande af trycket, att ingen bör bestiga den kongl. swenska thronen, som eij är född och upammad i den lutherska läran. Successionssaken.

Ståndet skildes sedan åt.

Tisdagen d. 30 Novembr. 1742.

Jonas Jacobsson förestälte, om icke en deputation kunde afgå til Prästest. at förnimma, om de ännu afgiordt saken ang:de en commissions förordnande öfwer Generalerne Lewenhaupt och Budenbrock? Lewenhaupt. Budenbrok.

Taleman war af den tankan, at som ståndet förnämligast i dag wore sammankallat at afwachta Hans Maj:ts nådiga kallelse till biwistandet af Hennes Maj:ts Drotningens i morgon instundande begrafningzact, så trodde han anständigare wara at nu i dag ej giöra någon påminnelse hos Prästest., och det så mycket mera som utom des anständigheten syntes fordra, at man igenom et för trägit påyrkande ej må tyckas röra den frihet, som hwart och ett stånd äger at obehindrat yttra sig och resolvera i de förekommande saker. Hennes M:ts begrafning.

Ståndet fan således godt, at man i dag ej påminner härom hos Prästest:det.

Deruppå upkommo ifrån Hans M:t Cammarherrarne Olthof och Stenbock. Den förre, som förde ordet, anmälte en nådig hälsning från Hans Maj:t med berättelse, att som Hennes Maj:ts Drotningens begrafningzact i morgon instundar, så wore Hans Maj:ts nådiga åstundan, at ståndet på sätt och wid den tid, som det genom trycket utkomne ceremonialet innehåller, wille infinna sig i Riddarholmskyrkian at för sista gången gemensamt och på et solemnt(!) wis betyga deras äreminne för en Drotning, hwars höga egenskaper förtiente deras ewärdelige åtanka.

Talemannen betygade på ståndets wägnar en underdånig wördnad för Hans M:ts nådiga kallelse, den ståndet ej med

mindre wiljog lydno än underdånig skyldighet skulle effterkomma.

Sedan ofwan:de Cammarh:rr tagit afträde, utsågos följande 25 deputerade att effter ceremonialet i morgon följa Hans M:t i procession:

1. Taleman Olof Håkanson.
2. Johan Anderson från Upland.
3. Matts Olson från Stockholms län.
4. Lars Erichson från Skaraborgs län.
5. Hindrich Johanson från Åbo län.
6. Per Larsson från Cronobergz.
7. Johan Erichson från Jönköpings.
8. Jöns Person från Wessmanland.
9. Eskil Assilain från Nyslottz län.
10. Nils Månson från Östergötl:d.
11. Anders Matson från Södermanl:d.
12. Hans Clemetson från Nyland.
13. Joseph Hanson från Elfsborgz län.
14. Oloff Anderson från Calmare län.
15. Per Anderson från Kopparbergz.
16. Olof Jönson } från Nerke och Wermeland.
17. Nils Ragwalson }
18. Erich Jöranson från Westernorland.
19. Matts Öndeson från Westerbottn.
20. Johan Mäckylä från Österbottn.
21. Hans Hanson från Gottland.
22. Jöns Siuneson från Malmöhus län.
23. Sören Åkeson från Christianstads.
24. Per Person från Halland.
25. Anders Larson från Götheborgz och Bohus län.

Upkommo 2:e deputerade ifrån Borgarest., som medhade R. och A:s extract:m prot. af d. 17 huj. med de andre 2:e ståndens påskrefne bifall ang:de en särskilt deputations förordnande öfwer de memorialer, som åtskillige inwånare från Finland ingifwit om deras tilstånd och undsätningz erhållande med mera. Ofwan:de deputerade recommenderade detta till et benägit bifall, och sedan de afträdt, uplästes samma extract:m prot:i och biföls; men med utseendet af ledamöterne till samma deputation, hwilke borde wara 6, emedan R. och A. utwalt 12 af sine medel, fant st:det kunna hwila till nästa plenum.

Dereffter upkommo 2:e deputerade från Borgarest., af hwilka Handelsman Plomgren förde ordet, berättandes det Borgarest. förehafft den af R. och A. moverade quæstionen, huruwida det wid sista riksdag förordnade Secrete Utskottets giöremål måtte til plena upgifwas; hwarjemte Borgarest. i et noga och ömsint öfwerwägande tagit de af åtskillige Ridderskapets och A:s ledamöter i denne sak ingifne memorialer samt stadnat i det slut, som extractum prot. af detta dato innehåller, hwilket jemte 2:e ledamöters af Borgarest. ingifne särskilte memorialer han framgaf med begäran, at detsamma måtte upläsas. Secrete Utskottets giöromål 1738.

Samma extract:m prot:i blef således i deras närwaro upläsit, hwars slutel:e innehåld bestod derutinnan, at ofwan:de giöromåls upgifwande och det wid sistl. riksdag förordnade Secrete Utskottets redogiörande icke hade grund uti rikets fundamentale lag samt then säkerhet, som Riksens Ständer therutinnan är förbehållen.

Handelsman Plomgren begärte i öfrigit på Borgarest:s wägnar, at Bondest. så mycket mera wille reflectera både på de i nästber:de extracto prot. och de derhos följande 2:e memorialer anförde skiäl, som deraf nogsamt inhämtas kunde, huru grunden till sielf:a regeringzsättet aldeles skulle kastas öfwerända samt andre swåre obehagelige påfölgder sig yppa, om de, som effter ed och bästa samwete fattat sine rådslag, skulle effter sakens utslag, som endast igenom deras förwållande blif:it olyckligt, hwilkom wärkställigheten warit anförtrodd, blifwa plenis answarige, ehuru han ock för sin del icke fruchtade at för den ärbare werlden kunna wisa, på hwad goda skiäl han som en Secrete Utskottets ledamot grundat sine sentiments och meningar.

Sedan desse deputerade tagit afträde, androgo Jacob [ɔ: Jonas][1] Jacobson, Mats Erson, Anders Nilson och Lars Person, at om antingen wid den procession, som i morgon kommer at skie, eller ock effteråt någon wåldsamhet på ståndets ledamöter skulle skie, ståndet då måtte wara alle som en man och antaga sig sådant som en dem gemensamt rörande sak. Drottningens begrafning.

Ståndet samtykte härtill, och at sådant i protocollet måtte inflyta, tå Taleman sade sig förhoppas, at en sådan befrucktad fara näst Guds hielp ej kunde hafwa någon grund, emedan ej allenast genom Hans M:ts af des häråld i dag skedde publication ståndet kunde giöra sig förvissad om all säkerhet, utan wore

[1] Memorialprotokollet.

ock af Secrete Utskottet de författningar tagne, at ingen sådan osäkerhet på något sätt wore at befara; och wore för öfrigit hans mening, at när någon af ståndet hörer et sådant rykte af en annan, densamma må wille gifwa det an, på thet man måtte få anledning at utforska, hwarifrån sådane rychten, hwilka endast till en högst förderfwelig oenighets stiftande synas wara upspundne, hafwa sit ursprung.

Riksdagzp:gr. På åtskilligas begäran af ståndets ledamöter fants godt, at et extract:m protocolli[1] dem meddelas om den anseenlige dyrhet, som här i staden är på matwahror, wed, lius, husrum med mera, på det deras hemmawarande principaler derigenom måtte bewekas at i proportion öka riksdagsp:grne.

Ekholmsund. Segersta. Hans Maj:ts nådige skrifwelse ang:de Ekholmsunds gods och Segersta ladugård jemte extractet ur rådsprotocollet derom af d. 24 hujus war nu hitkommit med de andre 3:e ståndens påskrefne bifall, som anmältes, hwarpå effter Matts Olsons från Stockholms län begäran 5 § af Hans Maj:ts Försäkran uplästes af innehåld, att Hans Maj:t lofwat ej wilja ifrån riket afsöndra något furstendöme, land, stad, slott eller län igenom arfsskifte, donationer eller förläningar, och at jemwäl, der den Högste skulle förläna honom med Hennes Maj:t Drotningen Ulrica Eleonora några lifsarf:ingar, då åt arffurstarne, som till regementet ej komma, inga furstendömen eller länder anslås med mera.

Taleman erindrade, at ofwan:de § till närwarande casus ej wore lämpelig. Quæstionen wore nu allenast om så stor förpantningzrättighet för Hans Maj:t uti Ekholmsunds gods och Segersta ladugård med de alla derunder lydande hemman och lägenheter, som kan swara emot det wärde, för hwilket Konung Carl Gustaf detsamma infriat och köpt af Gr. De la Gardie år 1654, då äfwen Hans Maj:t kunde tillåtas at transportera samma förpantningzrätt på hwilken honom hälst behagade; och i fall ofwan:de gods och lägenheter med tiden skulle indragas til cronan, wore Hans M:ts begäran, at den försäkran af Riksens St:der måtte honom gifwas, det ingen må hafwa makt nu eller i tilkommande tider innehafwaren af förenämde gods och lägenhet uti sin fria disposition at oroa, för än ofwan:de panteskilling til densamma är worden erlagd och de giorde reparationer effter räkning till fullo betalte. Orsaken, hwarföre Hans Maj:t begärte denne förpantningzrätten, wore den, at Hans M:t för-

[1] Tryckt som Bil. 19.

nummit, det ofwan:de gods, såsom de der woro cronolägenheter, ei kunde ifrån cronan abalieneras, ehuru ock Högstsahl. K. Carl den XII skänkt honom samma lägenheter emot det, att hessencasselske fordran hos cronan, sig bestigande emot en million rd:r, blef afstådd, hwarföre han wille hafwa merber:de gods i underpant och således jemwäl transportera samma förpantning till någon annan, som den besitter, tils cronan löser den in.

Matts Erson samt flere ifrån Upland och Stockholms län påstodo, at detta måtte ligga till nästa plenum.

Taleman förestälte, 1:o att alla de öfrige stånden bifallit denne Hans Maj:ts nådiga åstundan, och uträttade således ståndet ej något med sit nekande. 2:o. Skulle ståndets dröjsmål eller nekande förorsaka den misstankan, som hade ståndet ringa kärlek för öfwerheten, der honom nektes thet, som man swårl:n kunde afslå en privat person; och 3:o wore nu riket icke i stånd at betala 20 t:r guld, som i annor händelse til Hessen Cassel borde betalas.

Deruppå yttrade sig fullmäktige för Malmöhus och Christianstads läner, Cronobergz, Calmare, Jönköpings, Östergötland, Elfsborgz län, hela Finland, det de samtyckte til Hans Maj:ts begiäran.

Otto Olofson från Wermeland yttrade sig äfwen, att den wördnad han för öfwerheten draga bör, så mycket mindre will tillåta honom at för sin del härwid giöra någon swårighet, som han finner Hans Maj:t hafwa rättighet til denne underpant.

Olof Göstafson från Nerke, Lars Person och Anders Nilson från Westernorland samt Håkan Erson från Södermanland biföllo äf:en detsamma. Widare kom det ej för denna gången, ty ståndet skildes åt.

Måndagen d. 6 Decembr. 1742.

Matts Gissleson fick företräde och begärte, att som han såssom riksdagsfullmäktig wore hitskickad, han då antingen i ståndet måtte blifwa intagen eller få pass härifrån. Mats Gisleson.

Ståndet lofwade att[1] igenom Taleman, att detta mål med det första skulle företagas.

Sedan Mats Gissleson tagit afträde, berättade Taleman, det effter ståndets öfwerenskommelse wid siste plenum sex af stån- Wrangel.

[1] Detta ord icke i konceptprotokollet.

dets ledamöter warit hos Generalmajoren Wrangel samt betygat thet särdeles förtroende ståndet fattat til honom, så i anseende til hans förut stedse betygade berömlige conduite, som i synnerhet till des tappra förhållande wid Wilmanstrand, med önskan, at han snart måtte blifwa återställd i et sådant tillstånd, at riket af des capacitet widare måtte sig få gagna. Hwaruppå han med en ganska höflig compliment swarat jemte des hälsningz anmälan til ståndet.

Recruteringen.

Sedan kom at discoureras om recruteringen, då Ekman ifrån Westerbottn giorde det reservatum, det han för sin del ej wet af eller samtyckt till någon recrutering. Flere sade sig ei heller wilja samtycka thertill.

Finske campagnen.

Taleman åberopade sig, hwad han tilförne om rikets förestående fara andragit, då Swen Börjeson yttrade sig, at commission bör bewiljas och sätta sig först, hwarförinnan han för sin del ei samtycker til någon recrutering; emedlertid borde man ej låta skräma sig af fienden.

I detsamma upkommo 2:e deputerade från Borgarest., som hemstälte, om icke i anseende thertil, att Prästest. ännu ej utlåtit sig angående commission och detta mål alt för långt på tiden synes komma an, begge stånden conjunctim kunde afsända en deputation af 6 man utaf hwarthera ståndet at påyrka om swar. De wille afträda en liten stund, så länge ståndet härom delibererade.

Under det de woro frånwarande, frågade Otto Olofson, om då det, som Krigsrätten redan begynt, skulle wara såsom ogiordt?

Johan Person från Tuna, som för siukdom skull någon tid ej warit i ståndet, sade sig ej rätt wetta sammanhanget; men fan likwäl för sin del, att Krigsrätten likafult måtte continuera i sit giöremål.

Härom blef en widlöfftig och sammanblandad discours, hwilken Taleman giorde slut uppå med den nu egentel. hit hörande frågan, om deputerade af ståndet skulle med de deputerade af Borgarest. conjunctim påminna hos Prästest. om commission?

R.: Ja.

Man anmärkte, at innan ståndet till Ja resolverat, deputerade wore afgångne, då Olof Jönson från Skåne protesterade på det högsta emot en sådan sielftagen frihet att innan ståndets beslut skrida till ett slikt förmätigt steg.

Olof Benjaminson framgaf et memorial[1] af detta dato med förmälan, att som de i des d. 28 Oct. och 20 Nov. i ståndet ingifne memorial andragne mål sades wara sammanblandade och ei separerade, så hade han nu i detta memorialet skildt målen åt och begärte, at detta måtte opläsas.[2]

Detta blef således föredragit, och angick det egenteligen finska campagnen samt åtskillige derwid begångne felsteg.

Taleman frågade, huru ståndet wille, at härmed förhållas skulle?

Effter något öfwerläggande stadnades i det slut, at härmed wäntas, til commission blir, till hwilkens giöremål det syntes höra.

De till Prästest. afgångne deputerade kommo tillbaka. Jonas Jacobson, som fördt ordet, berättade, at Prästest. lofwat i alt, hwad det kunde, at wara ståndet til tienst.

Justerades § at wid ledige consistoriele pastorater få höra den 4:e profpredikanten. Allmänna beswär.

§ om cronodagzwärken.

§ om fördublingsbåtsmännernes hustrors befrielse från mantalsp:grs erläggande.

§ om saltet ändras så i petita, at det i ofrie fartyg må få införas.

Bonden Staberg ifrån Wessmanland, som blifwit plichtförd för olofligit skogshygge och hwars hemman äfwen blifwit utdömt såsom skadeligit för skogen, fick företräde och begärte ståndets intercession.[3] Som ståndet hade funnit honom haf:a ej allenast tingzrättens utan och hofrättens dom emot sig, hwilken af Hans M:t blifwit confirmerad, så fants ej annat råd, än at han kunde i hwart stånd insinuera en bewekelig ansökning om underdånig intercession hos Hans Maj:t, at straffet måtte lindras och han wid hemmanet bibehållas. Hwarpå han afträdde. Staberg.

Taleman fick in comimssis at i Secrete Utskottet giöra förestälning om ferier öfwer julehelgen, samt at man måtte få wetta, huru länge man får wara borta och plena måge hwila.

Sluteligen bewiljades Anders Håkanson från Östergötl:d at resa hem öfwer julehelgen, dock at han är här tilbakas tiugonde dag jul. Hwarpå ståndet skildes åt.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 604 f.

2 Härefter i memorialprotokollet: *Johan Person från Tuna: Detta blir commissionens giöromål.*

3 Ett memorial av Staberg i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 550 f.

Måndagen den 7 Decemb. 1742.

Finska campagn.

Ståndet kom öfwerens at afskicka 2:e till Borgareståndet till att förnimma, om Prestestånde ännu aflemnat något swar beträffande commission och huru Borgareståndet numera täncker giöra med den saken.

De utskickade återkommo straxt och berättade, att Borgareståndet i dag för middagen skulle låta ståndet weta såwäl det ena som det andra.

Mats Gisleson.

Matts Gislesson Brinck företrädde och begiärte, att ståndet antingen wille gifwa honom resolution om des uteslutande utur ståndet eller ock efterlåta honom i anledning af innehafwande fullmackt få säte och stämma i ståndet för Gäsenäs, Kuhlings och Ås härader, då han försäkrade sig willja på alt sätt öfwertyga ståndet om sin nit och kiärlek för det allmäna samt beskjedeliga upförande uti des öfrige lefnad.

Ståndet begynte att tala härom och erindrades af åtskillige, att han warit corporal samt bekommit rustmästare caractere uti afskjedet, hwarföre han, som således warit i annat stånd, eij bör emot 7 § i Riksdagsordningen för ledamot i ståndet antagas, hwilcket också warit orsaken, att han wid 2:e riksdagar förut blifwit utesluten, som honom genom utdrag af protocollen blifwit antydt. Utom alt detta hade ock wid sidstl. riksdag uti ståndet blifwit upläst en resolution, hwarutinnan denne Brinck, som begådt hemgång, blifwit skylldig förklarad att undergå ett nesligit straff.

Denne resolution eftersöktes och uplästes samt fans wara Marcks härads urtima tingsrätts domb, som efter hållen ransakning är uprättad och afsagd d. 21 Februarii 1718 och hwaraf befans, att Matts Gisleson Brinck begådt slagsmål och gjort hemgång, hwarföre han blifwit sakfäld att böta edsöre, wara biltog öfwer alt Swerige samt mista högra hand.

Brinck nekade härtill och förklarade, att han ansåg domen wara falsk samt den, som denna domb ingifwit, för en skiälm och äreförgiäten menniska, som allenast sökte att förklena des namn och giöra honom förhatelig hos ståndet, bad derföre, att ståndet wille lemna honom del af domen samt namngifwa den, som densamma ingifwit, då han intet skulle aflåta att söka wederbörlig reconvention å densamma; för öfrigit betygade han sig intet hafwa undergådt något sådant straff, som förbemelte dom innehåller, men att han såwäl som många andra kunde

för sine af ungdoms oförstånd begångne felacktigheter hafwa undfådt några par spö, det förmente han intet böra anses såsom något ärelöst straff eller lända honom till nackdel wid des antagande i ståndet, emedan ingen lärer nu kunna wisa eller intyga om honom annat än beskjedeligit och ärbart, och som alt straff är förordnat till warning, så har han alltid sedermera ombeflitadt sig att i giärningen wisa, det hans straffande ländt honom till bättring och eij till förwärring; fördenskull hoppas han, att hwad han således i sin ungdoms raseri begådt, eij må ligga honom i wägen på des ållderdom, då han medelst ett stilla och beskjedeligit upförande sökt utplåna det han tillförende af oförstånd gjort, och hwarföre han sedermera i krigstiänsten blifwit avancerad till corporal samt 1735 wid des afskjeds tagande erhållit ett godt låford och rustmästarecaractere, som des nu upwiste och upläste afsked bredare innehåller.

Ståndet företog sig denne saken till sluteligit afgiörande: Att som Matts Gisleson Brinck eij kunnat wisa några nya skiäl, som kunna giöra ändring i ståndets wid 2:e riksdagar tillförene fattade slut i anledning af 7 § af 1723 års Riksdagsordning, att eij såsom den, hwilcken warit i annat stånd, kan intagas uti ståndet, samt desutan undergådt neslig kropsplickt; så fans godt, att utdrag af protocollet lemnas såwäl till honom, Matts Gisleson Brinck, som des hemmawarande committenter härom jemte föreställning, att han alldrig widare såsom riksdagsfullmäcktig må committeras eller hitskickas, hwaröfwer utdrag af protocollet nu straxt författades och i ståndet justerades.

Finska campagnen.

Åhördes Thomas Thomassons och Eskil Eskilssons ifrån Finland memorial[1] till Riksens Ständer beträffande det olyckelige tillstånd och elende, hwaruti Finland råkat igenom den sidsta campagnen och gjorde retiraden, hwarföre de begära få weta: 1:o. Hwarföre Generallieutenanten Baron Buddenbrock eij undsatt Generalmajoren Baron Wrangel wid Willmanstrand. 2:o. För hwad orsak General. Grefwe Lewenhaupt eij brutit in i Ryssland med arméen utan wändt om wid Wilajocki. 2:o. Eij skickat manskap emot ryssen i Carelen. 4:o. Gjort sådane anstallter, att wargiärningsmanskapet, som blifwit upbodat, eij gjort krigstiänst, utan låtit dem gå hem, sedan de sine matsäckar förtärt. 5:o. Sedan Printzessan Elisabeth kom på ryska thronen eij gjort motstånd, hwarcken till siöss eller lands, utan dragit sig tillbaka, låtit upbränna Fredricshamn och magazi-

[1] Avskrift i Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 9, nr 150.

nerne samt fört arméen uti trängsel wid Helsingfors och 6:o för hwad orsak de ryska fångarne wid årets början blefwo ånyo klädde, lösgifne och med resepenningar försedde samt hwad för hemligheter igenom de åtskillige emellan ryska Hofwet och Generalen af och an gående couriers blifwit afhandlade, hwad ryska Hofwet tillbudit och Swerige begärt.

I lika måtto uplästes Jan Jönsson Ekmans ifrån Westerbottn memorial[1] beträffande den underrättelsen han erhållit, det officerarne wid Westerbottns Regemente skrifteligen påmint wid capitulationen wid Helsingfors hos då warande regementschefen, Öfwerstelieutenanten Lagerborg, det såwäl för regementet som publico woro drägeligare, att regementet ifrån Hellsingfors finge begifwa sig landwägen hem till länet såsom icke allenast genare utan ock att snarare wara hemma till länets förswar utan någon publici omkostnad, emedan både hästar och wagnar woro att tillgå till proviants medtagande på 5 à 6 weckor samt soldaten desutan kunnat giöras bereden med de månge så cronosom privatoz hästar, hwilcka sedermera tillika med alt det öfrige lemnades fienden till bytes, så att regementet eij haft behof att siöledes transporteras till Stockholm, hwaraf händt, det officerarne måst lemna alt sitt feltequipage, manskapet dödt bort och cronan nu desutan icke thes mindre måste proviantera officerare och manskap, som här i Stockholm anländt, samt skjutza och förpläga them till länet igen, hela 100 à 120 mil landwägen. Hwarföre han underställer, 1:o om icke ransakning må anställas, antingen Hr Öfwerstelieutenanten Lagerborg allena eller flere med honom äro wållande till regementets transporterande hit öfwer; 2:o hwarföre länets recruter utan att erhålla monderingar måst på flottan crevera samt 3:o i fall Hr Öfwerstelieutenanten eller någon annan finnes härutinnan skylldig, om icke han eller the må ersättja cronan, länet och regementet theras bewislige tagne skada.

Finska inwånarnes lidande.

Desse memorialer biföllos och remitterades af ståndet med påskrift till Hr Justitiæcantzlerens åtal, hwilcka äfwen recommenderades igenom en deputation af 6 man hos Ridderskapet och Adelen att med ståndet giöra ett, som sedermera kunna communiceras med de öfrige stånden.

Deputation berättade wid återkomsten, att Ridd. och Adel. lofwat med det första sig samma memorialer företaga.

---

[1] I avskrift i Borgarståndets arkiv 1742—1743, vol. 9, nr 150.

Anmältes Hr Generalmajorens Freudenfelts till Hans Kongl. Maij:t aflåtne skrifwelse af d. 24 Novemb. sidstl. beträffande ett ryskt partie af 250 cossacker, 40 callmucker och 60 hussarer, som han slagit och drifwit på flyckten, hwarwid å fiendens sida 50 man blifwit på platsen, 1 cossakisk major och 2 gemene till fånga tagne, 40 à 50 hästar erhållne samt Allmogen bekommit 30 sköna turkiska byssor jemte ett hömagazin, som han låtit afföra. Å wår sida är en lieutenant, en corporal och 2 ryttare slagne samt 8 ryttare blesserade.

Uplästes Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 17 Novemb. öfwer åtskillige finske inwånares memorial beträffande deras myckna lidande och hade Ridd. och Adel. stadnat i det slut, att en serskilt deputation utses och förordnas, som detta och flere dylike memorialer sig kan företaga och sedan till Riksens Ständers plena inkomma med sitt utlåtande, huru the af finske inwånarne andragne beswär bäst måge kunna afhjelpas samt the på något sätt soulageras. Detta fans wara bifallit med påskrift af de öfrige stånden, hwarföre Bondeståndet också gjorde detsamma samt utnämde till sine deputerade

Michel Jacobsson if:n Åbo och Biörneborgs län,
Johan Mäckylä if:n Österbottn,
Eskell Eskelsson if:n Nyslott och Kymenegård,
Lars Jonsson if:n Scaraborgs län,
Nils Ragwaldsson if:n Nerike och Wermel.,
Eric Larsson if:n Wessmanland.

Åhördes ett utdrag af rådsprotocollet, hållit d. 24 Novemb., angående Kongl. Maij:ts nådigste åstundan, att som högstsal. Hans Maij:t Konung Carl XII donerat Hans Maij:t Ekholmsunds gods och Segerstad ladugård med derunder hörande lägenheter och Hans Maij:t jemwäl sedermera deruppå anwändt ansenlig kostnad till förbättring både af hus och gods samt desutan afstådt en fordran af inemot en million rd:r, som des sal. Herr Fader ägt hos cronan, det Hans Maij:t måtte undfå en så stor förpantningsrättighet uti berörde Ekholmsunds gods och Segerstad ladugård med alla derunder lydande hemman och lägenheter, som kan swara emot det wärde, för hwilcket högstsal. Konung Carl Gustaf detsamma infriat och kiöpt af Grefwe de la Gardie 1654, samt äfwen tillåta att transportera samma förpantningsrättighet, på hwilcken han hälst behagar, och ifall samma gods och lägenheter med tiden till cronan skulle indragas, den

Ekholmsund. Segersta.

försäkring af Riksens Ständer gifwes, det ingen må hafwa mackt nu eller i tillkommande tider innehafwaren af förenemde gods och lägenheter på ett el:r annat sätt uti sin fria disposition att oroa, förän ofwannemde panteskilling till densamma är worden erlagd och gjorde reparationer efter räkning till fullo betalte.

I anledning häraf begynte ståndet mycket att tala, huruwida cronolägenheter kunna ifrån cronan abalieneras, men som af Kongl. Maij:ts åstundan befants, att det allenast under panterättighet åstundades och således, enär panteskillingen betales, hemfaller godset cronan åter igen, och emedlertid kan det intet anses annorlunda än ett förpantadt cronogods, så samtyckte ståndet härtill, hwilcket de öfrige stånden redan gjordt med påskrift; dock förbehöllo sig Uplands och Stockholms läner härwid, att intet bifall lemnas, med mindre det bewises, huru mycket Grefwe de la Gardie 1654 derföre undfådt, enär det till glorwyrdigst i åminnelse högstsal. Konung Carl Gustav försåldes, samt att meliorationer och förbättringar alldeles eftergifwas och intet beräknas, om det en gång skulle af cronan återlösas. Härtill lade också Westernorlands fullmäcktige, att om Hans Maij:t skulle i anledning af des förbehåld i nåder täckas transportera denna sin panterättighet till någon annan, att det må skje till en inföd swensk man men eij till någon utlänning. Änteligen stadnade ståndet i det slut, att saken bifalles, i den underdånige förmodan att wid förpantningens inlösen till cronan reparationerne eij warda beräknade.

Lewenhaupt. Finska campagnen.

Grefwe Lewenhaupts memorial[1] uplästes, hwarutinnan han till Riksens Ständers ompröfwande hemställer, huruwida Generalkrigsrätten kan wara rätter domstol, sedan han uti sin förklaring öfwer Justitiæcantzlerens libell sökt på det tydeligaste å daga lägga rätta orsakerne, som legat i wägen och hindrat honom att icke kunna fullgiöra Riksens Ständers ändamål med krigets begynnande; åberopat sig Ständernes systeme och plan samt Secrete Utskåttets handlingar; wist huru litet han kunnat förlåta sig uppå sin instruction; förklarat hwad skada det haft med sig, att han måst hålla krigsconseiller, och uppenbarat, huru hans af Ständerne bewiljade myndighet lidit men; lemnandes han således till R:s St:s egen eftertancka, huru Generalkrigsrätten kan ransaka, urskillja och dömma sådane mål och ärender, som dels komma ifrån R:s St:r och dels ifrån Kongl. Maij:t

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 254 ff.

och Rådet, hwarunder correspondencen i ministeren tillika förekommer, och tror således, att uti thenne sak äro blått sådane mål, som ankomma på R:s St:s dijudication; hemställandes altså thetta ärendet till R:s St:s mogna ompröfwande och gransynte efterfrågan, på thet hwar man må blifwa uplyst om rätta sammanhanget. Ståndet begynte att förmäla, det en Ständernes commission borde förordnas öfwer Grefwe Lewenhaupt, hwilcket ståndet jemwäl ock redan påstådt, då det bifallit Borgareståndets utlåtelse af d. 6 Novembris om samma sak, hwarföre Jonas Jacobsson begiärte att föras till protocolls, det hans oförgripel. mening är, att det Hederwärda Bondest:det igenom en talrik deputation täckes än widare hos de andre stånden giöra påminnelse angående den påstådde commission, serdeles som Prestest:det synes oss densamma bestrida, utan att de hwarken med manskap eller penningar wid det olyckel. förde kriget derwid förlorat, och som wårt stånd intet lärer afstå sin rättighet att igenom commission sjelfwa efterse, huru wåra hrr cheffer jemte andre wederbörande fullgjordt sin skylldighet, så underställes, om icke wi nu genast och innan commissionen blir bewilljad afsäga oss allan bewillning och recrutering samt emedlertid att intet med något annat giöromål oss befatta eller i några deputationer träda, innan detta är oss bewilljat. Dock förbehålles oss hädanefter plenum hwarje dag, som nödigt finnes.

I detsamma inkom en deputation af 6 man ifrån Prestest:det, som förmälte, det Prestest:det ganska noga och ömt öfwerwägat Borgare- och Bondesståndens gemensamma föreställning om nödwändigheten af en R:s St:s commissions förordnande öfwer Generalen Hr Grefwe Lewenhaupt samt det olyckel. krigets förlopp i Finland, då samma stånd stadnadt i det slut, att Generalkrigsrätten efter deras tillförende yttrade och afgifne mening blifwer stående men att Generalkrigsrätten tillika upgifwer till R:s St:r alla de mål, hwarmed de eij kunna sig befatta eller till en generalkrigsrätts afdömande eij höra, som sedan lemnas till en Ständernes commissions ransakande och afgiörande. Sedan de deputerade afträdt, begynte ståndet åter ventilera quæstionen, om en krigsrätt eller commission woro nyttigare? Då if:n Borgareståndet inkommo 2:ne deputerade, hwilcka berättade, att ehuruwäl samma stånd intet annat förehaft i dag eller befattat sig med andre saker än quæstionen angående commission, så hade de dock icke hunnit att blifwa alldeles färdige med sin

utlåtelse el:r den, som wederbör, i pennan författa, hälst Gr. Lewenhaupt i dag åter inkommit med ett nytt memorial om sin exception uppå Justitiæcantzlerens libell, hwaraf något kommer att observeras, men hoppas likwäl att till nästa plenum dermed blifwa färdig; emedlertid hade Borgareståndet sig förenat att blifwa stående wid sin mening om commissions förordnande samt att de täncka nästa plenum de öfrige stånden än ytterligare föreställa nödwändigheten häraf, om annars ljus i saken skall erhållas, samt, om högsta nöden skulle fordra, att de intet kunna bewillja någon recrutering utan att först låta sådant sine principaler weta. Till denna sidsta extremiteten skrida de ganska ogiärna utan önska fast hellre, det de andre stånden wille giöra ett med dem. Detta hade de intet kunnat aflåta att berätta Bondeståndet, till hwilcket de hysa ett serdeles förtroende, som alltid gjordt ett med dem, jemwäl uti denne quæstionen, utom det att desse begge stånden alltid kiändt tyngden af det olyckel. kriget samt mäst dertill contribuerat.

Ståndet frågade de deputerade, om intet Borgareståndet wille giöra plenum i morgon, så wille Bondest:det giöra detsamma, på det en gång slut i denne sak må erhållas. Men derwid erindrades, att något serdeles angelägit woro i Secrete Utskåttet under ventilation, hwilcket i morgon skulle afgiöras, hwarföre förmentes, att man derstädes kunde giöra påminnelse derom, hwarmed ståndet war nögt och de deputerade afträdde.

T a l m a n förmälte, att som han wet, det åtskillige af ståndets ledamöter täncka att resa hem öfwer den instundande juhlehelgen, det ingen wille det giöra, förän man får weta, hwad tid deputationerne slutas och å nyåret skola begynnas.

Härtill samtycktes enhällel., läggandes L a r s P e r s s o n ifrån Westernorland dertill, att ingen må resa hem, innan commission är förordnad, då sedan med densamma alt stadigt må fortfaras samt den, som der till ledamot förordnas, må eij resa utur stället.

Ståndet åtskilldes.

Torsdagen d. 16 Decembr. 1742.[1]

Contributioner.

Företogs det i Bewilningsdeputationen författade project till en almän bewilning för 1743, hwarwid de fläste af ståndet yttrade sig, att innan man får wetta orsaken till den olycklige utgången af kriget, samt huru de til krigets utförande anslagne medel blifwit disponerade och hwarest de tagit wägen, wille de ej samtycka til någon bewilning.

Matts Erson och flere från Stockholms län yttrade sig positive, at de ej contribuera, emedan de redan blifwit utblottade igenom recruteringar och andra onera och äro desutan nogsamt betungade.

Uplands fullmäktige förklarade sig wara af samma tanka.

Wapnhwila emillan Swerige och Ryssland.

Sedan framgåfwo Hans Packanen och Johan Person Flänkis ifrån Finland et af dem underskrifwit memorial[2], hwarutinnan de anhålla, at så begås måtte, det en wappnhwila måtte blifwa emellan Swerige och Ryssland, på det at igenom något fiendteligit företagande å wår sida fienden ej må få anledning til något hårdt och grufweligit förfarande emot finska nationen.

Detta fan ståndet höra til Secrete Utskottet.

Secrete Utskåttets giöromål 1738 och 1741.

I anledning af den påminnelse, som Borgarest. låtit giöra, at des extract:m prot. ang:de huruwida Secrete Utskottets giöremål för 1738 och 1741 års riksdagar måtte af det nu warande Secrete Utskott till plena upgifwas, fants godt, att detta mål nu företages, hwarwid erindrades, huruledes åtskillige hos R. och A. insinuerade memorialer, som til denne quæstionen gifwit anledning, wore nu här tillika med R. och A:s samt Prästest:s deröfwer lemnade utlåtelse.

Finska campagnen.

Ekman ifrån Westerbottn begärte, att alla denne saken ang:de memorialer måtte upläsas, då först åhördes Capit:n B. Stiernstolpes memorial[3], bestående af 19 puncter, berörande

[1] Bland koncepten till ståndets extraktprotokoll finnas tvenne sådana daterade den 13 december. Enligt det ena av dessa åtager sig ståndet begravningskostnaderna för avlidne riksdagsmannen Erik Mårtensson Mäkäle, det andra handlar om häradshövdingarnas rang. Det senare har expedierats till de andra stånden. Ett memorial av flera riksdagmän om postväsendet bär också påteckning att ha föredragits den 13 december. (Se härom Bil. 36, not vid slutet.) Härav torde otvetydigt framgå, att ett plenum hållits den 13 december, trots att varken memorial-, koncept- eller renskrivet protokoll finnes för denna dag. Extraktprotokollet om häradshövdingarnas rang tryckes som Bil. 20.

[2] Detta memorial har icke påträffats.

[3] Tryckt i Handlingar rörande öfversten C. O. Lagercrantz och finska kriget 1741 och 1742, utg. af C. G. Malmström, s. 33 ff.

i synnerhet åtskillige wid finska campagnen begångne felsteg, om hwilkas orsaker han funno effterfrågan wara ganska nödig. Härhos war bilagd en afskrifft af ett bem:te Capitains memorial, som wid sistl. riksdag blifwit ingifwit och hwarutinnan han hemstält, om icke orsaken och afsichten till den emellan 1738 och 1740 års riksdagar skedde transporten til Finland måtte läggas å daga.

Sedan uplästes Majorens Baron Hendrich Wredes memorial, som af 10 puncter bestod och war såsom en tilökning på Stiernstolpes förstnämde memorial, men hwarwid likwäl den erindran war giord, att de frågor bem:te Capitain i samma memorials 2 och 15 §§ anfördt, hwarföre antydandet af kriget giordes, innan krigsmachten först war sammandragen, samt hwarföre första transporten till Finland skedde och på hwad grund alliancer, soutiens och planer sielfwa kriget blifwit anlagt, icke kunde undersökas om, emedan sådant wore at underkasta Riksens Ständers igenom et almänt riksdagzbeslut bekräfftade giöremål et nytt Ständernes undersökande.

Widare åhördes Bancofiscalen Ruthenschiölds skrifft, hwilken likaledes war såsom en tilökning på Stiernstolpes memorial och angick hufwudflottan och siöexpeditionerne.

Flere memorialer fandt ståndet ej wara nödige at afhöras men wille allenast, att de andra ståndens utlåtelser skulle upläsas.

Föredrogz således R. och A:s yttrande genom extract:m prot. af d. 27 Sept:r samt [2] och 9 Octobr. sistl., hwarutinnan, hwad undersökningen om felachtigheterne wid krigzoperationerne i Finland beträffar, R. och A. stadnat i det slut, at densamma utaf den af Hans M:t förordnade Generalkrigzrätten wid öpne dörar företages och afgiöres, neml. hwad til Krigzrätten hörer, men thet öfrige förwises til sit behörige forum. Och hwad underrättelsen widkommer om the målen, som 2, 15 och 16 §§ i Capit. Stiernstolpes memorial jemte the flere memorialerne innehålla, så hade R. och A. äfwen funnit nödigt, at Secrete Utskottet öfwer the i så måtto omrörde mål och omständigheter med sin berättelse til Riksens Ständers plena inkomma öfwer alt thet, som theraf för rikets säkerhet och i anseende til utrikes makter numera kan uppenbaras. Prästest. hade bifallit R. och A. men tillagt, hwad undersökningen wid Krigsrätten angår, det några af hwart stånd under samma ransakning, och så länge den påstår, måtte, dock utan voto, wara tilstädes, hwilka likwäl

komma att taga afträde, enär ledamöterne i Generalkrigzrätten öfwer de förehafwande mål komma att sententiera. Borgarest. hade, hwad det förra eller undersökningen om krigsoperationerne angår, yttrat sig genom extract:m prot:i af d. 6 sistl. Nov. och förklarat sig wilja hafwa en Ständernes commission i stället för Generalkrigzrätt. Och beträffande det sednare hade de utlåtit sig genom extract:m prot:i af d. 30 Nov:r. Samma extract:m prot:i uplästes, hwarutinnan anföres åtskillige skiäl, för hwilka Borgarest. ej kan afsee, att förre Secrete Utskottets giöromål til plena kan upgifwas, men finner twertom en skadelig påfölgd, der sådant skie skulle, åberopandes sig Borgarest. 2:e bilagde betänkanden eller memorialer i denne saken, som Handelsmännen Plomgren och Stenman författat.

Sedan den förres eller Plomgrens memorial blifwit upläsit, och af Secreteraren åtskillige gånger proponerades, att Stenmans äfwen måtte föredragas, swarade ståndet sig nog hafwa hördt i denne saken och wille nu komma till des afgiörande.

Hwad nu förewarit bestod egentel. i 2:e quæstioner, neml. 1:o om antingen en generalkrigzrätt eller en Ständernes commission skulle hafwa at syssla med undersökningen om de wid krigzoperationerne förelupne felsteg. Och 2:o huruwida Secrete Utskottets giöremål för åren 1738 och 1740 måtte til plena upgifwas. Det förra war redan afgiordt hos ståndet genom des bifall till ofwan:de Borgarest:s extract:m prot. af d. 6 Nov:r om en Ständernes commissions förordnande, hwarwid ståndet ock förblef. Det senare wore nu det, som företagas skulle.

Swen Börjeson från Halland yttrade sig, at man icke bör blanda planen med wärkställigheten. Den förre må man ej ventilera men wäl undersöka och effterfråga, hwad orsaken warit till des olyckelige utförande.

Fullmäktige från Skåne sade det ej wara nog; man borde ock tillika wetta orsaken och början til krigzplanen.

Votering begärtes och at Taleman måtte giöra propositionen. Man kom förut öfwerens, att hwart län säjer sin mening och at början skier af Upland. Nästa votering åter börjar Stockholms län och så widare hwart län effter annat, alt effter som de i Regeringsformen äro rangerade, på det hwart och ett län effter des ordning måtte få börja voteringen. Likaledes kom ståndet öfwerens, att det län, som faller det andra i talet, skall plichta i bössan 6 öre s:mt.

Taleman giorde nu proposition sålunda: *Den, som will, at Secrete Utskottets giöremål wid 1738 och 1741 årens riksdagar ang:de transporten och orsakerne til kriget skall upgifwa til plena, säger Ja. Den, som will, at det ej skall upgifwas till plena, säger Nej.*[1]

Propositionen uplästes ännu en gång och approberades.

Derpå begyntes voteringen af

Upland Ja,
Stockholms län Ja,
Skaraborgz län Ja,
Åbo och Biörneborgz Ja,
Cronebergz Ja,
Jönköpingz Ja,
Wessmanland Ja, men ifrån 1723,
Nyslotts och Kymenegårds län Ja,
Östergötland Ja, men ifrån 1723,
Södermanland Ja,
Nyland och Tawastehus län Ja,
Elfsborgz län Ja,
Calmare Ja, woro allenast 2:e närwarande,
Kopparbergz län Ja,
Nerike och Wermeland Ja; men Jonas Jacobson och Olof Gustafson med wilkor, at det upgifwes alt ifrån 1719. Äfwen ock Anders Larsson med wilkor, att det ej skämmer quæstion om commission.
Wästernorrland Ja; men Erich Jöransson Nej,
Wästerbotten Ja,
Österbotten Ja,
Gottland Ja,
Malmöhus län Ja,
Christianstads län Ja,
Blekingen: Taleman Olof Håkanson, som war fullmäktig för hela det länets Almoge, sade sig ej hafwa votum i ståndet, såsom den der wore Taleman; men de fläste påstodo, att han skulle votera, då han ock voterade för Ja.
Halland Nej,
Götheborgs och Bohus län Ja.

Kommer således ofwan:de Secrete Utskottets giöromål till plena at upgifwas och resolverades derhos, at om någon skulle

[1] Kursiveringen enligt konceptprotokollet.

finnas brotzlig, densamma remitteres til Ständernes commission; dock at detta ej expedieres, innan commissionen först blif:it bewiljad och sig satt.

En deputation afgick till Prästest. at påminna om des utlåtande ang:de Jemtlands Regementes hemförlofwande. De återbrachte det swar, at Prästest. redan expedierat det ifrån sig. Jemtlands Regemente.

Taleman gaf wid handen, huruledes 2:e af ståndets ledamöter ifrån Finland begärt afsked härifrån, och således få frihet att resa hem. Finske fullmäcktige.

Effter något öfwerläggande fandt ståndet betänkeligit att lemna härtill des bifall, emedan, utom det att de sielfwa exponerade sig till en ögonskenlig fara under en swår fiende, man hade orsak at fruchta, det de wid återkomsten, såsom de der warit rikdagsfullmäktige och præsumerades hafwa kundskap om de här förehafde rådslag och anlägningar, kunde dragas under tortur och dymedelst twingas att uppenbara, hwad tyst wara borde och ståndet med ed sins emellan sig förbundit att ej yppa. Emedlertid tykte ståndet wäl wara, om man kunde begå derhän, att dem här bestodes i dageligit underhåld fyra dahl:r kopp:t.

Ekman från Westerbottn protesterade häremot, säjandes 3 d:r kopp:t wara nog, emedan cronan måste det betala och följachtel. andre undersåtare graveras med ersätningen.

En deputation från Borgarest. fick företräde och recommenderade bem:te stånds extractum prot:i af d. 15 hujus, hwarutinnan beswär deröfwer anföres, at alt privat siöfarit manskap i städerne blifwit beordrade at hålla sig färdige till flottans tienst i wår. Flottan.

Taleman lofwade all benägenhet å ståndets wägnar.

Sedan ankommo 6 deputerade af Prästest., för hwilka Doct:r Biskop Jacob Benzelius förde ordet. Han betygade Prästest:s fägnad deröfwer, at ståndet igenom des för detta afgifne extractum prot:i bifallit Prästeståndets yttrande eller memorial beträffande den wid sista riksdag bewiljade religionsfrihetens åter indragande. Tackade således ståndet för des förtroende till Prästest. och försäkrade, att så länge man läto Guds ords renhet och enighet i religionen wara sig om hiärtat, så länge hade man icke orsak att twifla om den Högstes nådiga försorg om wårt almänna bästa et contra. Hade för öfrigit in commissis at berätta, det Prästest. bifallit R. och A:s yttrande ang:de Krigzrättens continuation och en Ständernes commissions skyndesamma sättiande öfwer det, som til den förras giöremål ej kunde Religionsfriheten.

höra, hwarmed, såsom den giörligaste jämkning till ståndets nöje, Prästest. förmodade ståndet haf:a wunnit sin önskan.

Sedan Taleman på et tienligit sätt tackat å ståndets wägnar, afträdde deputationen.

Wid det at ståndet nu ock skildes åt, emedan middagztiden war inne, giorde Per Anderson från Kopparbergz län den påminnelsen, att under det ståndet högtidsdagarne är skildt åt och de fläste rest till sine hemwister, ej något af de qwarblifwande måtte i ståndet företagas.

Torsdagen d. 23 Decembr. 1742.[1]

¼-parsförhöjningen på lilla tullen.

Taleman gaf wid handen, huruledes i Secrete Utskottet blifwit påmint, at Borgarest:t extractum prot:i af d. 21 hujus ang:de ¼-partsförhöjning i lilla tullen ifrån nästkommande års början till des slut, som af R. och A. samt Prästest. blifwit bifallit, måtte innan helgen afgiöras och komma til expedition, (hwilket äfwen Jonas Nilson, som sitter i Expeditionsdeputationen, berättade i samma deputation wara påmint) men at Taleman swarat, det ståndet skildts åt och de härwarande ej wore i stånd att dermed på något sätt kunna sig befatta, innan ståndet åter wid d. 15 instundande Januarii kommo tillsammans. Icke desto mindre, och som påstådt blifwit, att det måtte företagas af de nu härwarande, så wore det orsaken, hwarföre han sammankallat de nu härwarande af ståndet.

Taleman och alla woro af den mening, att man ej kunde samtycka dertil, innan ståndet gemensamt kommer tilsamman. Men frågan blef, antingen påskrifwas skulle, at de härwarande ej kunde sig dermed befatta, eller om man platt intet påskrifwa skulle? Det sednare fants wara säkrast, emedan man i annor händelse fruchtade för expedition. Emedlertid kunde Jonas Nilson munteligen berätta i Expeditionsdeputationen, att de ståndets ledamöter, som woro här qwar, ej kunde befatta sig

---

1 Av RAP 1742—1743, d. 1, s. 407, framgår, att bondeståndet haft plenum den 18 dec., ehuru varken memorial-, koncept- eller renskrivet protokoll finnes. I koncepten till ståndets extraktprotokoll finnas tre sådana för denna dag. Det första rör tiden för riksdagens samlande efter julhelgen. Det andra handlar om riksdagsmannen Johan Georg Schiultz' befrielse från riksdagsuppdraget på grund av sjukdom och ålder. Det tredje är föranlett av ett memorial från riksrådet greve Ture Gabriel Bielke (Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 274 ff.) om restitution. Extraktprotokollen ha tryckts som Bil. 21—23.

härmed, innan hela ståndet kommer tilsammans, efftersom ock ofwan:de extractum prot:i ej kom hit förän nästkommande tisdag, då ståndet war skildt åt.

Således tog Jonas Nilson med sig tilbakes till Expeditionsdeputation Borgarest:dets extractum prot:i, hwarpå Prästest:s bifall war skrifwit; och de härwarande fullmäktige af ståndet skildes åt.

Måndagen d. 17 Januarii 1743.

Sedan Talemannen gratulerat de ifrån sine hemwister återkomne ståndets ledamöter samt tillika i en wacker oration önskat dem i gemen den Högstes wälsignelse och uplysning i rådslagen samt enighet i alt det, som månde lända det almänna till nytto, gaf han wid handen, huruledes under deras bortowaro twenne af ståndets ledamöter, neml:n Nils Nilson ifrån Skåne samt Erich Person i Kista ifrån Stockholms län blifwit döde, den förre här i staden och den sednare hemma hos de sina. Som nu Erich Persons död i orten redan war kunnig för des principaler, så behöfdes icke, at någon skrifwelse ifrån ståndet afgår ang:de en annan riksdagzmans wäljande i stället; men till Häradshöfdingen Landcrona [ɔ: Lindencrona] i Skåne fants godt, att bref effter wanligheten afgår om wals anställande effter afl:e Nils Nilson i Onslunda med hemställan, huruwida principalerne wille till sin egen lisa i herredagz:grne committera någon af de härwarande ifrån samma län sine angelägenheter.

Nils Nilssons från Skåne och Erick Perssons från Stockh. län död.

Sedan kom at discoureras om det långlige dröjsmålet med de redan wid 1738 års och siste riksdag angifne enskijlte beswärens företagande, och blef beslutit, at en supplique til Hans Maj:t i ståndets namn upsätties om deras skyndesamma afgiörande.

Enskijllte beswären.

Wid det at Borgarest:s extract:m prot. af d. 21 sistl. Decembr. uplästes ang:de ¼-partsförhöjning i lilla tullen för detta år i anledning af 7 § i Ständernes deputerades författade project öfwer bewilningzwärket, gåfwo åtskillige af ståndets ledamöter wid handen, huruledes de under sit hemmawarande öfwer julehelgen hört publicationen om samma förhöjning utan at de förut här hördt något wara derom resolverat, hwarföre de förundrade sig, huru expedition häraf kunnat skie, utan at ståndet dertil samtyckt.

¼-partsförhöjningen af lilla tullen.

Taleman gaf wid handen, at sedan ståndet kort för jul

skildts åt, hade Borgarest:t straxt derpå giordt plenum för detta mål skull, äfwensom ock de andre stånden begärt, at Bondest. måtte derföre kallas tillsammans; men at de då härwarande ståndets ledamöter hwarken welat eller kunnat sig i de andre sine medledamöters frånwaro dermed befatta, sådant kunde intagas af det protocoll, som d. 21 [ɔ: 23] sistl:e Decembr. blifwit hållit.

Samma protocoll uplästes och befants, at de härwarande ej hafft härutinnan någon skuld. Emedlertid och som det wid expeditionen tagne steget pröfwades wara emot Regeringzformen och Riksdagzordningen, så fants godt, at sådant genom extract:m prot:i[1] de andre stånden tillkänna gifwes och jemte det, at de omständigheter anföras, hwaraf bewisas, at Bondeståndet mer än de öfrige stånden med denne förhöjning graveras, förklaras, at Bondeståndet ingalunda thertill kan gif:a sit samtycke.

Tullwärket. Wid detta tillfälle kom jemwäl at discoureras om tullwerket, och förmente större delen af Almogen, at cronan långt större fördel skulle tilflyta af tullen, om densamma komme under betiening än at med arrende continueres, hwarunder enskijlte hafwa förnemsta winsten och ganska mycket onyttigt upgår till de öfwerflödige betienternes aflönande.

Stadnades förthenskull effter pluralitetens mening i det slut, at extractum prot:i genast afgår till de andra stånden om en tulldeputations förordnande.

Lewenhaupt. T a l e m a n gaf wid handen, at en wid namn Leijonhufwud gif:it honom et memorial, underskrifwit af Generalen Leijonhufwud. Frågade, om det skulle upläsas.

R.: Ja.

Åhördes samme memorial[2], hwarutinnan han beswärar sig deröfwer, at Justitiæcantzl:n ansedt såsom et crimen læsæ Majestatis, hwad han kort för jul i Generalkrigsrätten ingifwit ang:de åtskillige angelägne måls uptagande i Riksens Ständers commission.[3]

Häraf gafs anledning at discourera om de arresterade Generalspersonerne, och beslöts igenom extract:m prot:i hos de öfrige stånden at hemställa, om icke desse Generaler måtte hållas under säkrare förwar och äfwen af wederbörande pröf-

---

1 Tryckt som Bil. 24.

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 263 f.

3 Härefter i memorialprotokollet: *Eskell Assilains mem. bifalles och hwilar, till des commission är förordnad.*

was, huruwida Just:æcantzel:n å cronones wägnar om deras egendom giöra sig försäkrad.[1] Detta blef genast expedierat med en deputation, som ock tillika fick in commissis at påminna:

1:o om en tulldeputations förordnande,

2:o ang:de commission öfwer Generalerne,

3:o om finska riksdagzmännens förplägning.[2]

Wid återkomsten berättade de, at de öfrige stånden lofwat med det första företaga sig desse målen och dem afhielpa.

Recruteringen.

Företogz ånyo projectet om tillgång till manskap wid recruteringar, hwarwid ståndet giorde åtskillige påminnelser, hwilka jemte dem, som i förra protocollet derwid giorde blif:it, skulle igenom extract:m prot:i communiceras med de öfrige stånden nästkommande plenidag.[3]

Successionssaken.

Ståndet anmodade Taleman at begära, det Landtmarskalken wille med det aldra forderligaste giöra anslag till Större Secrete Deputation, på det ståndet måtte blifwa underrättat, om något under deras bortowaro öfwer helgen passerat, som rörer successionswerket.

Slutel:n kom ståndet öfwerens, at uti Nils Nilsons ställe ifrån Skåne, som här med döden aflidit, Nils Kiellson ifrån Christianstads län förordnas til ledamot i Secrete Utskottet.

I öfrigit upbröts ett till ståndet ankommit bref ifrån Häradshöfd:n Sundberg[4] ang:de des hafde förrätning wid det nya riksdagsmanswalet effter Matts Gissleson Brink. Detta kommer at föredragas wid lägligare tid.[5]

Tisdagen d. 22 Januarii 1743.

Säte i Secrete Utskåttet.

Erich Jöranson från Westernorland yttrade sig, det nödigt wore, at ståndet under innewarande riksdag måtte ständigt hafwa des ledamöter i Secrete Utskottet, emedan rikets nuwarande tillstånd och det äfwentyr det swäfwade uti ford-

---

1 Tryckt som Bil. 25.

2 Den 14 jan. 1743 hade de finska riksdagsmännen ingivit en supplik till Kungl. Maj:t om förskott å riksdagspenningar. Tryckt som Bil. 26.

3 Tryckt som Bil. 27.

4 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 736 f.

5 Om ett extraktprotokoll av denna dag om brännvinsbränningen se s. 165, not 1.

rade en nogare uplysning och ett förtroligare rådförande, än det den inskränkte admissionen, de hade till secrete affairerne, kunde medgie.

Effter något discourerande om nödwändigheten deraf stadnades i det slut, at extractum prot:i derom til nästa plenum projecteres.

Nils Nilsons begrafning med mera.

Sören Åkeson upgaf förtekning på omkostnaden wid Riksdagzmannens Nils Nilsons från Skåne begrafning.[1] Samma omkostnad besteg sig till 113 d. 14 öre k:mt. Till ersätning deraf kom ståndet öfwerens, att hwar ledamot af ståndet tager med sig till nästa plenum 11 öre s:mt.

Bemelte Sören Åkeson berättade, det han i ofvan:de Nils Nilsons giömor funnit en af honom undertecknad skrifft[2] till ståndet, och begärte, att densamme måtte upläsas. Det bewiljades, och innehölt samma skrifft, som skulle Jöns Siuneson och Jöns Larsson, begge riksdagzfullmächtige från Skåne, hafwa warit wållande, at han af en köpman från Malmö samt af en landtjägare fått stryk; underställandes ståndets ompröfwande, om sådane stämplingar emot honom såsom riksdagsman borde lidas.

Sören Åkeson gaf ytterligare wid handen, det hans samwete icke kunde medgie at förtiga, att Nils Nilson för sin död klagat, at sedan han fått stryk af Borgaren Hacksen från Malmö och Jägaren Landby, hade han aldrig warit frisk; skolandes han jemwäl altid hafwa klagat öfwer bröst och hufwud, och wore 6 wekor förflutne ifrån det han således fick hugg, till des han dödde, då han ongofehr 8 dagar warit sängliggande.

Taleman frågade, om witnen warit tillstädes, då han fick hugg? R.: Ingen, som man wiste; dock gafs wid handen, at samma qwällen det skedde, hade han om afftonen gådt wilse ända in til Horns tull och äntel:n hemkommit, blodig på halsen. En och annan af ståndets ledamöter berättade jemwäl, det en gardeskarl warit hos honom under hans siukdom, för hwilken han skall berättat sammanhanget och förloppet af alt detta. Ståndet lemnade således Anders Larsson och Nils [ɔ: Johan][3] Erson i commission at af samme man söka underrättelse och sedan lemna ståndet del deraf.

Finska campagnen.

Per Nilson från Linköping ingaf et memorial[4], hwarutinnan

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 215.
2 Ibid., fol. 219 f.
3 Memorialprotokollet.
4 I avskrift i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 9.

hemställes, om icke den bewiljade Commissionen öfwer det olyckelige krigsförloppet i Finland måtte med det aldraförsta sig sättia, dagel:n med ransakningen fortfara och, om möjeligit är, inom en månad den afgiöra, och, så snart Commissionen sig satt, at då Generalen Gr. Lewenhaupt måtte påläggas att inom 8 dagars tid til Commissionen inkomma med berättelse om alla de målen, som han tror dit böra refereras och tiena til uplysning af dette olyckelige krigets utgång samt utnämna alla dem han tror derutinnan wara delaktige, förseendes sig straxt med fulla och giltige bewis på all des talan, då man förhoppas, at saken på 4 wekor är afgiord med mera.

Ståndet fandt skiäligt at bifalla detta och at recommendera detsamma till ett gunstbenägit bifall hos de öfrige respective stånden, hwilket påskrefs memorialet.

Åtta deputerade af manufacturisterne fingo företräde, för hwilka Registratoren i Kongl. Cancelliet Christiernin förde ordet. Han förklarade, att ehuru ock manufacturidkare i anledning af privilegier äro frikallade för all afgifft, innan the hunnit til styrka, samt ehuru swaga the ock ännu äro, så wille the dock icke undandraga sig wid närwarande swåre omständigheter at bidraga till det allmänna emot thet, att the blifwa försäkrade, at inrikes manufacturerne skola blifwa styrkte och bibehåldne och theras idkare, betiente och arbetare niuta de förra försäkringar til godo, efftersom et sådant ytterligare förklarande är högst angelägit till creditens conservation för manufacturerne. Sedan han jemwäl högel:n berömt ståndet för des altid tilförne betygade öm- och sorgfällighet om manufacturerne, framgaf han et memorial, hwilket uplästes, offererandes sig manufacturisterne derutinnan at för innewarande år, och så länge kriget påstår och högste nöden tränger, såsom en friwillig afgifft at erlägga 1 procent af alla warors tillwärkning och salupris utan åtskilnad af ämne och materie, och thet af dem, som nyttiat och äga förmon af manufacturprivilegierne eller under kongl. författningarne för fabriquerne begripas. Hwilken ena procento förmodas skola på ett år utgiöra en summa emellan 40 el:r 50/m. d. s:mt med mera. Manufacturierne i gemen.

Sedan Taleman å ståndets wägnar tackat dem för deras willighet, förklarade han, det ståndet ej worde underlåtandes på alt möjeligit sätt för des del befrämja crediten af en inrätning, på hwilkens bibehållande och förkofran en ganska stor del af rikets wälfärd hänger.

De deputerade gingo bort, och fants bäst at med resol:n häröfwer hwilar, tils de andre stånden sig utlåtit.

Dereffter gick Johan Person ifrån Tuna jemte flere deputerade til de andre stånden med of:an:de Per Nilsons memorial at i hwart stånd upläsas, hwarhos han hade at berätta, det afskriffter deraf med det första skulle ditsändas. Han tog ock med sig Eskill Assilains memorial, som i ståndet d. 17 hujus blef upläsit och nu fants godt at remitteras till Secrete Utskottet och den Ständernes Commission, som nu kommer at sättia sig. Han fick ock in commissis at påminna ang:de tulldeputation, instruction för Manufactur- och handelsdeputation samt om finska böndernes rikzdags:pgr.

Cederfelt. Häradshöfdingen Cederfelt fick företräde och androg omständeligen, huru ganska mycket han lidit igenom de wid sista riksdag emot honom tagne publique steg. Bad derföre, at de hans lidande wille behierta och samtycka till den igenom de deputerade projecterade samt af R. och A. bifalne reparationen à 4 000 plåtar.

Sedan Taleman swarat, det ståndet i möjeligaste måtto för sin del lärer tilsee, huru han måtte blifwa soulagerad, och Häradsh:n derpå tagit afträde, togz målet i öfwerwägande. At samtycka till 4 000 plåtars utbetalning til hans reparation fan ståndet rikets cassa wid närwarande tid ej kunna tåla, ej hel. till hälfften af samma summa, som Prästest. modererat det till, utan restens eller den andra hälfftens utsökande hos dem, som honom angifwit. Hwad Borgarest. projecterat, neml:n lagmans caractere, och at han i det öfrige hade at hålla sig til angifwaren, syntes han föga wara belåten med. På slutet och efter något discourerande war wäl ståndet benägnast at bifalla Johan Persons från Tuna project, at jemte det hos Hans Kongl. Maj:t han i underdånighet kunde recommenderas till den förste ledigeblifwande lagmansbestälning honom derhos frihet lemnas at afstå häradshöfdingebestälningen till någon meriterad man. Men härmed kom ändock denne gången ej til slut.

Finska campagnen. Upkom en deputation från Borgarest., för hwilken Rådman Kierman förde ordet. Han recommenderade til bifall et Borgarest:s medhafwande extract:m prot. af detta dato af innehåld, at som 6 af des ledamöter nu straxt komma at utses till den ärnade Ständernes Commission ang:de krigets olyckelige förlopp i Finland, så sågo ock Borgarest. gierna, att de andre stånden likaledes nu wille utsee sina ledamöter, hwilka kunde näst-

kommande måndag sammanträda at projectera instruction för thenne Commission.[1]

Sedan deputation tagit afträde, förestälte Taleman det aldeles owanligit wara, att en commission sielf projecterar sin egen instruction.[2] Otto Olofson från Nerike, Anders Månson från Dalsland, Joseph Hanson och Jöns Hanson [ɔ: Svensson][3] sade detsamma, förklarandes Justitiædeputationen böra projectera det; men de öfrige af ståndet tykte Borgarest:s yttrande kunna bifallas, då just i detsamma R. och A:s extract:m prot. af detta dato upkom, som innehöll, at R. och A. förenat sig om 8 ledamöter af des medel till denne Commission, då proportionaliter tagas af de andre stånden; att de utnämnt 2:e personer till instructions projecterande, men att ledamöterne ej utnämnas, förän instructionen blifwit fastställd.

Straxt dereffter ankom en deputerad ifrån Prästest., som berättade, att samma stånd bifallit nästnämnde R. och A:s extract:m prot. och i anledning deraf utsedt en af sine ledamöter at med dem, som de andre stånden dertil utwälja, nu om måndag sammanträda til instructionens projecterande.

Ståndet lät då för tidens winnande skull, och på det igenom disputer dröjsmål ej länger måtte skie med commissionssaken, derwid bero att ock utsee af sine medel ledamöter till ofwan:de instructions projecterande; och dertil utwaldes nu Örman från Wessmanland och Ekman från Westernorland, ehuruwäl de andre stånden utsedt allenast en hwar för sig.

Justerades ståndets extract:m prot:i af d. 17 hujus ang:de ¼-partsförhöjningen i lilla tullen.

Uppå ståndets extract:m prot:i af d. 20 sistl. Nov. ang:de tryckandet af alla de handlingar, som i Krigzrätten förehafwas om de arresterade Generalerne med mera, hade de andre stånden nu sig utlåtit. R. och A. hade det bifallit på det sättet, at Justitiæcantzlerens inlagor och Generalen Gr. Lewenhaupts swar altid tillika tryckas. Prästest. hade bifallit R. och A:s utlåtande med den tillägning, att sammalunda förfares med de mål, som röra Generallieut:n Buddenbrock och flere, hwilka kunna angifne och actionerade warda. Borgarest. hade bifallit R. och A:s samt Prästest:s tillägningar, hwarjemte de förklarat sig wara

---

1 Härefter i memorialprotokollet: *Just:s extract. prot. af d. 17 hujus ang:de bränwinet.* Tryckt som Bil. 28.

2 Memorialprotokollet: *Talm. talte, att Talemän kommit öfwerens at Just.ædeput:n projecterar instruction ...*

3 Memorialprotokollet.

af den mening, at alla i Generalkrigsrätten inkomne acta, skriffter, handlingar och bilagor jemwäl tryckas. Påskrefs således jemwäl ståndets bifall med de andre ståndens utlåtelser.

Ståndet fandt sedan godt, at ett Johan Erichsons i Stalbo och Salbergz län memorial, hwaraf 2:e exemplarer woro til hands, recommenderas igenom deputerade hos de andre stånden; hafwandes wid riksdagens början samma mål i Urskilningzdeputationen blifwit ingifwit och till Riksens Ständers plena remitterat.

Taleman förestälte, det högsta angelägenheten fordrar, at målen ang:de gärden och bewilningen ofördröjeligen afgiöras; men ståndet fandt tiden i dag wara förfluten och skildes således åt.

Lördagen den 29 Januarii 1743.

Bewillningen och gärden för 1743.

Sedan ståndet war samlat, föreställte Talman, att som åtskillige allmänne och högst angelägne saker finnas hos ståndet oafgjorde, hwaribland bevillningen och gärden för 1743 i synnerhet äro de förnämsta, så hemställte han till deras egit utwälljande, hwilcketdera af desse begge målen nu skulle företagas; erindrandes tillika, att han med några flere af ståndet i går warit hos Landtmarskalcken, då det blifwit berättat, att någon, som warit för mycket öfwerlastad, hade icke längesedan utbrustit uti något tal emot en och annan, som gådt uti Secrete Utskåttet, af de öfrige stånden, hwarigenom kallsinnighet hos de andre stånden kan förorsakas samt ståndet tillika betagas den wederbörliga heder, som det lika med de öfrige riksens stånd alltid bör äga men igenom ett sådant obetänckt upförande af någon mycket förminskas; han förmante fördenskull till enighet och ett beskjedeligit upförande, hwarigenom mycket mera winnes än igenom otidigt påck och trug.

Ståndet betygade enhälleligen sig eij weta derom el:r willja taga del uti ett sådant upförande, önskandes ingenting högre än att stedse få lefwa i wänskap och förtroende med samtel:e stånden såsom det bästa medlet och utwägen till uphjelpande af wårt nu nog förfallne rikes angelägenheter.

Succession på Cronprintsen af Dannemarck.

Sedermera framgaf Jan Ericsson ifrån Jönköpings län ett memorial[1], som uplästes, hwarutinnan han föreställer nödwändigheten att täncka på en successor, sedan det slagit felt med

[1] Tryckt som Bil. 29.

Hertigen af Hollsten, och hwarwid han förmenar i synnerhet bör hafwas åtancka på Cronprintzen af Dannemarck i anseende såwäl till des personlige egenskaper som den nytta riket dymedelst tillfalla kan, att det blefwe allieradt med Dannemarck, hwilcket alt han ganska nog[a] sökt att utföra, som sjelfwa memorialet utwisar.

Jan Persson i Tuna påminte, att som detta är ett ganska angelägit mål, det ock med synnerlig tysthet och stillhet bör bewaras innom ståndet, så att det på intet sätt må utkomma, hwilcket biföls.

Derefter ingaf Per Carlsson ifrån Öland sin mening till protocolls, som öfwerenskom med detsamma Jan Ericsson redan anfördt.[1]

Äfwen åhrödes ett memorial om samma sak af Hans Jacobsson ifrån Götheborgs och Bohus län.[2]

Otto Olofsson: Af hwad som nu blifwit upläst, har jag hördt ganska goda och wäl anförda skiäl, som förtiäna att i ackt tagas; men håller dock orådeligit att förhasta oss med en sak, som är af en så ganska stor wigt och angelägenhet och uti hwilcken wi eij längesedan blandat oss, som till allas innerliga sorg så utslagit, att wi måge beklaga den stund en sådan högst angelägen sak blifwit widrörd, som uti ett annat rikets tillstånd kunnat med frihet afgiöras, enär man innom sig warit enig och utom sig eij haft någon annan mackt att fruckta före som nu tywärr, hwilcken will blanda sig uti wårt wahl och liksom föreskrifwa, hwilcken wi böra wällja, hwilcket alt för oss är skadeligit, hwarföre min tancka är, det wi något litet böra wänta och åhöra, hwilcken som bästa wilckor tillbjuder och bästa hjelpen oss tillskaffa kan. Förhasta wi oss och straxt afgiöra saken, hwilcken, ehuru den må hållas tyst, ändå kan så småningom utkomma, och fast icke hel och hållen likwäl gisningsvis, så stöta wi de utrikes mackterne, som kanskje torde tillbjuda oss sådane wilckor, hwilcka wi med glädje anammade, om intet händerne woro bundna genom ett otidigt afslutande, som sedermera försent ångrades. Och till öfwerflöd må jag det tillägga, att ståndets deputerade uti Stora Secreta Deputation nogsamt weta, hwad som der afhandlas och warit före och i anseende hwartill jag för min del eij kan styrcka att nu straxt afgiöra denne saken.

---

1 Tryckt som Bil. 30.
2 Tryckt som Bil. 31.

Jan Persson i Tuna: Utom hwad af Otto Olofsson redan ganska grundeligen blifwit anfördt, tillägger jag allenast detta. Bondeståndet, hwilcket mäst umgås med plogen och eij haft tillfälle att inhämta några studier, skulle werckeligen tyckas förhasta sig, om de som statsmän skulle willja börja att raisonera uti sådane saker, som de största och lärdaste män skulle bekymras af och hwartill nästan all deras lärdom woro otillräckelig att ännu urskillja det bästa. Jag tycker derföre, att wi som det enfalldigaste, men ändock mäst deltagande ståndet af en regering först giöra oss underkunnige om de wilckor, som danska Hofwet wille tillbjuda oss, derest wi togo en konung derifrån.

Otto Olofsson: Det wi gjordt med Hertigen af Hollsten, war en sak, som oss af wåra hemmawarande war befalt och således fullgjordt deras önskan, men till att nu något giöra eller utwälja en efterföljare på thronen, hafwa wi ingen befallning utan att först förskaffa fred, efter hwilcken landet hjertel. längtar.

Olof Andersson: Wi böra nu straxt med enighet afgiöra saken och intet låta densamma hwila, på det wi eij måge warda utsatte för widare bekymmer.

Jöns Suensson: Alla 3 memorialerne och hwad deruti blifwit anfördt är ganska godt, men som jag eij nogsamt är kunnig om statssaker och eij heller hört något, som ännu kan twinga oss att på stunden afgiöra en så angelägen sak, så förmenar jag, att något upskof må tålas, så att man må kunna underrätta sig om altsammans.

Jan Ersson: Låt oss öfwerenskomma om saken men icke desto mindre hålla densamma tyst och på 8 dagar intet låta nogot weta.

Olof Gustavsson: Wi böra alla wara enige och tystheten bewaras i högsta måtto.

Måns Bengtsson af samma mening.

Jonas Nilsson af samma mening med Jöns Svensson och att derom öfwerenskomma utan votering.

Olof Jönsson hölt före att saken afgiöres, men emedlertid hålles det tyst.

Anders Månsson ifrån Elfsborgs län war enig med Olof Gustafssons och Jöns Suenssons anförde meningar, att hwad som talas hålles tyst, att sakerne noga förut öfwerläggas och sedan med enighet afgiöras, dock att tiden eij för långt utdrages.

Jan Persson ifrån Östergiötland: Jag är alldeles ense med Anders Månsson och den, som är af en annan mening, behagar nu yttra sig.

Ekman af samma mening som Otto Olofsson. Wi böra wänta, till des wi får swar ifrån Ryssland uppå wåre propositioner, och derföre intet hasta oss med afgiörandet utan emedlertid skynda på swaret ifrån Ryssland.

Jan Persson i Tuna: Wi böra intet ännu förhasta oss att fastställa något utan wänta något litet; emedlertid kunna wi tala med alla, åhöra propositioner utan att något wisst sluta, så att de eij måge stötas, som kunna hjelpa oss.

Westernorlands och Wessmanlands fullmäcktige woro af samma mening.

Per Persson ifrån Cronobergs län: Det är bäst, att Cronprintzen af Dannemarck utwäljes men att det i högsta måtto hålles tyst och att wi eij yttra oss något emedlertid, eij heller tåla någon annan mening wid annat tillfälle utan blifwa härwid ståndacktige.

Suen Jonsson och Suen Börjesson if:n Halland gjorde härmed ett.

Olof Gustavsson: Jag hoppas intet annat än icke alla åtminstone mästa delen äro af en och samma mening. Och som detta är en ganska angelägen sak, hwarpå hela wårt rikes wälfärd hänger och derföre i högsta måtto bör hållas tyst, så att eij något må utkomma och i otid uppenbaras, så håller jag före det den, som något uppenbarar, eij är olik en landsförrädare och derföre utan alt skonsmål bör wara säte och stämma förlustig i ståndet.

Österbottns fullmäcktige förklarade sig wara af samma mening som Jan Persson i Tuna anfördt.

Fullmäcktige ifrån Stockholms län sade sig eij kunna finna annat, än hwad Otto Olofsson tillika med Jan Persson i Tuna låtit föra till protocolls woro så wäl betänckt och alldeles ländande till rikets nytta, hwarföre de ock äro alldeles ense med deras meningar.

Anders Larsson ifrån Götheborgs län önskade, att den Högste täcktes wara oss så nådig och förläna en god fred, hwilcken wi först på alt sätt böra eftersöka, så kunna wi sedan förhoppas att med mera trygg- och säkerhet skrida till ett wahl af en efterföljare på kongl. swenska thronen än nu, då wi stå uti ett uppenbart krig.

Callmare tillika med Skåne och Bohus läns fullmäcktige biföllo alldeles, hwad som i de upläste memorialerne blifwit anfördt, men tillade det allenast, att allting i högsta måtto hålles tyst, till des rätta tiden blifwer, hwilcken för allting bör afbidas.

Matts Mattsson ifrån Österbottn: Innan något uti denne saken sluteligen fastställes, måste wi tillika tillse, huruledes wi derigenom antingen erhålla eller kunna arbeta på den så hjerteligen efterlängtade freden, på det eij allenast wåre medbröder i Finland samt deras hustrur och barn måge räddas ifrån en grym fiendes öfwermackt, utan ock de swenske provincierne, som till Finland kunna gräntsa, eij blifwa utsatte för ett lika öde.

Jonas Persson i Åbro med hela Södermanland war af samma mening, som memorialerne innehöllo, men derjemte föreställte han, det wi måste laga, att eij wåre medbröder härigenom blifwa utsatte igenom wårt förhastande, utan derföre låta Stora Secreta Deputation anwisa oss rätta tiden, då härmed bör begynnas, till hwilcken wi böra hafwa bästa förtroendet och som äger ett fullkomligit inseende härutinnan, alldenstund ingenting, som successionen rörer, för densamma får hållas förborgat; emedlertid böra wi alla för en och en för alla hålla detta uti en helig tysthet och för ingen uppenbara.

Biörn Persson ifrån Elfsborgs län war af samma mening, likaledes Anders Månsson, och att ståndets ledamöter sins emellan härom öfwerlägga men intet med de andre ståndens fullmäcktige uti Stora Secreta Deputation.

Eric Jöransson: Wi måste tillika laga, att härmed intet alt för långt på tiden utdrages.

Hans Persson och Olof Bengtsson: Wi kunna tills widare bifalla memorialerne men derföre intet för hastigt afgiöra sjelfwa saken, förän wi först få weta conditionerne.

Uplands och samtel. Finlands fullmäcktige förmälte, att de äro af samma mening som Otto Olofsson och Jan Persson i Tuna.

Lars Ericsson: Eftersom nu talas om en så angelägen [sak], då hwar och en bör efter bästa samwete yttra sina tanckar, och hwad des mening är, så tycker jag, att nu är tiden att låta detsamma weta[1], på det man nu må få höra des skiäl, så att han sedan intet må åberopa sig desamma såsom något

---

[1] Konceptprotokollet: *Jag hoppas wäl, att ingen är af annan mening än hela ståndet, och derför så tycker jag, att nu är tiden,...*

hinder och således efteråt hålla ogilt, hwad som nu blifwit beslutit, utan säga rent ut des omdöme; i annor händelse lärer det sedermera intet kunna anses på annat sätt, än som någon förbytt el:r efteråt hämtad sentiment.

Wermelands fullmäcktige förklarade sig wara af samma meningar som Otto Olofsson och Olof Gustavsson.

Tolle Olofsson och Daniel Nilsson if:n Bohus förklarade, att deras hemmawarande äro alldeles för danska Cronprintzen, hwarföre de eij understå sig att wara af annan mening men willja i anseende till de många och högst angelägna skiäl och omständigheter, som nu blifwit anförda, förwänta tiden till des utnemnande af Stora Secreta Deputation.

Matts Ersson if:n Upland yttrade sig wara alldeles af samma mening som Otto Olofsson och Jan Persson i Tuna, och att hwad nu blifwit talt, intet må blifwa kunnigt, på det fredswercket intet må förstöras.

Per Larsson ifrån Cronobergs län: Det är för oss bästa rådet, att memorialerne bifallas och tiden intet utdrages alt för länge med fåfänge öfwerlägningar.

Matts Ersson if:n Upland: Hwad wi skola giöra, är wäl bäst, att det skjer med det första, men så böra wi ock derjemte tillse, det wi intet igenom hastigheten blifwa narrade, så att wi sedermera intet kunna hjelpas.

Jan Persson ifrån Tuna: Stora Secreta Deputation, hwarest ståndet hafwer 50 fullmäcktige, är en gång af samtelige Riksens Ständer committerad att utsäga rätta tiden, och till hwilcken wi största förtroendet böra hafwa, emedan densamma hafwer alt under sin bekantskap och följackteligen eij lärer aflåta att utwisa rätta tiden till successionsquæstionens ånyo moverande. Låtom oss derföre wänta och afbida den tiden, som deputationen gifwer wid handen, hwilcken ock emedlertid får giöra sig underkunnig om Ambassadeurernes föreställningar.

Talmannen föreställte häruppå det wara angelägnast, att, innan något wist afgiöres om successionen, med all flit arbetas på fredens erhållande, hwarom den Högsta bör anropas samt att Han täcktes wälsigna wåra rådslag att upfinna sådane medel och utwägar, som lända till Des namns ära och wårt fattiga lands wälgång och trefnad, hwarefter man sedan kan lämpa sakerne, såsom man kan finna tiderne och conjuncturerne; emedlertid kunna de upläste memorialerne så länge tills widare bifallas, men tiden att yppa successionsquæstionen förwäntas

af Stora Secreta Deputation, som alldrig lärer aflåta att bearbeta derhän på alt gjörligit sätt, att successionen må kunna företagas till rikets nytta och fördel samt eij byggas på skugwerck. Och hwad som nu således blifwit öfwerenskommit om, håppades Taleman blifwa hållit uti en fullkomlig tysthet, emedan den, som något uppenbarade, borde wara säte och stämma förlustig. För öfrigit gjorde han sig alldeles försäkrad, att ingen af ståndets ledamöter lärer wara så lättsint och låta igenom en måltid mat eller några collationer draga sig ifrån den mening, hwilcken han som en ärlig och wälsint medlem hyser. Man kunde utan afskräck tala med alla, alldenstund man ofta igenom samtal och discourser med förståndigt folck blifwer mera uplyst uti sådane saker, hwarom man tillförende eij hafwer nog tillräckelig kundskap, och hwaraf en ärlig man alltid efter bästa förstånd lärer söka det bästa och nyttigaste, och derföre wore des mening, att ståndets ledamöter wäl kunna biwista de samqwäm, som de sjelfwa finna nyttigast. I anseende till det, som nu blifwit anfördt, begiärte Talman weta, hwad mening ståndet hade, antingen quæstionen om successionen skulle hwila, till des Stora Secreta Deputation anmäler tiden, eller ännu något tills widare upskjutas, hwilcket sednare alternative af ståndet biföls denna gången.

Bränwins-brännande. Sedermera afgick en deputation till de andre stånden, som medhade ståndets extractum protocolli af d. 17 hujus angående ett fritt brännwinsbrännande för alla hemmansbrukare å landet, att recommendera detsamma till benägit bifall samt tillika påminna om instructionens afgiörande för Commissionen öfwer Generalerne.

Lagerborg. Åhördes Johan Jönsson Ekmans memorial, att öfwer Öfwerstelieutenanten Lagerborg må ransakas, antingen han allena eller flere med honom äro wållande till Wästerbottniske Regementets hit öfwer remitterande el:r eij? 2:o. Om han eller hwem som wållande är thertill, att länets recruter utan monderingar hafwa måst på flottan crevera, samt 3:o der han eller någon annan finnas härutinnan skyldig, om icke han eller the tå böra förplicktas upfylla cronan, länet och regementet theras bewisligen tagne skada. Detta war d. 7 hujus af Bondeståndet remitterat till H:r Justitiæcantzlerens åtal, hwilcket ock Prestestånde gjordt, men Ridderskapet och Adelen samt Borgareståndet hade simpliciter remitterat detta till Justitiæcantzleren.

Uplästes Thomas Thomassons från Öfwer och Neder Satagunda härader samt Eskill Eskilssons från Storsawolax memorial angående undersökning, 1:o hwarföre Generalen Baron Buddenbrock eij undsatte Generalmajoren Baron Wrangel. 2:o. Hwarföre Generalen Grefwe Lewenhaupt år 1741 eij fallit in med arméen i Ryssland och 3:o eij skickat manskap mot ryssen i Carelen samt 4:o låtit det i landet upbådade wargiärningsmanskapet gå hem igen. 5:o. Hwarföre sedan Printzessan Elisabeth kom på thronen, eij continuerades med motstånd så till lands som siöss utan magaziner samt Fredricshamn så godt som med upsåt upbrände och 6:o hwarföre ryska fångarne i Fredricshamn blifwit i frihet försatte och med nya kläder tillbaka skickade med mera. Öfwer detta memorial war resolverat på lika sätt som det nästföregående. Lewenhaupt. Buddenbrok. Finska campagnen.

Skinskattebergs och Norbergs bergslagers memorial angående en friare oxehandel för Ulricæhamns Borgerskap. War remitterat med påskrift till Cammaroeconomie- samt Allmänne Beswärsdeputationerne. Oxhandel för Ulricæhamn.

Feltmarskalckens Hr Baron Hamiltons memorial till Hans Maij:t angående Krigsbefälets wid sidstl. riksdag oresolverade beswär som ock de, som wid denne riksdag blifwit insinuerade, war remitterat till Riksens Ständer och remitterades nu med påskrift till Landt- och siömilitiæoeconomiædeputation. Krigzbefälets beswär.

Inkom en deputation af 12 man ifrån Ridd. och Adel. och lät weta, det, i anledning af Större Secrete Deputations hemställande igenom utdrag af protocollet under d. 21 hujus angående hwad sig tilldragit under Ständernes bortowaro uti successionssaken och hwad för deputationen nu mera wore till giörandes uti densamma, hwaröfwer R:s St:s widare utlåtande afwacktas, Ridd. och Adel:n hade resolverat, att de förblifwa wid sitt förra bifall till Större Secreta Deputations extractum protocolli af d. 11 Decemb. och autorizera bemelte deputation att med det deputationen anförtrodde giöromål fortfara, på sätt som uti berörde extracto protocolli föreskrifwit är och tidernas skick samt rikets wälgång och säkerhet erfordrar. Succession.

Detta Ridd. och Adel:s utlåtande biföls också af Bondeståndet, som påskrefs Större Secreta Deputations förberörde protocollsutdrag, hwarefter de deputerade togo sitt afträde.

Åhördes Secreta Utskåttets föreställning igenom utdrag af protocollet under d. 26 i denne månaden, att i anseende till högsta angelägenheten en skiälig prässning i alla städer och wid Salt- Örlogzflottan.

siön belägne landsorter ofördröijeligen anställes, hwarigenom alle, som siöfart på utrikes orter idka och till cronans [tienst][1] dugelige äro, ehwad de bebo crono- eller frälseskattlagde lägenheter eller prästebord eller ock wunnit burskap i städerne, måge prässas att giöra tiänst på örlogsflottan under instundande siöexpedition, hwilcken prässning så wida bör sträcka sig, att ingen, som låter bruka sig till utrikes siöfart som högbåtsmän eller båtsmän, ehwad laggilt förswar han ock äger på landet eller i städerne, må i denne högst trängande nöd få undandraga sig tiänstgiörning på örlogsflottan under detta års siöexpedition; och biföls med påskrift.

Cederfelt. Uppå anhållan hade Häradshöfdingen Sten Cederfelt företräde och tackade ståndet för des honom erwiste godhet att undfå någon ersättning för des utståndne lidande; men som alle stånden äro skilljacktige om sättet, hwarigenom honom den påsyftade gracen intet kan wederfaras, så anhölt han hos ståndet om någon ändring och bad, att det wille förena sig med Presteståndet, emedan all hans timmeliga wälfärd häruppå ankommer, hwarefter han afträdde.

Sedermera företog ståndet sig denne saken till behörigt öfwerwägande och efter något discourerande härom fandt Bondeståndet för des del bäst wara, att Häradshöfdingen Cederfelt på det sättet för des myckna lidande må ställas till freds, att han såsom en gammal och meriterad dommare hos Hans Kongl. Maij:t i underdånighet recommenderas till den i Östergiötland ledige lagmansbeställningen och tillika får afstå sin nu innehafwande häradshöfdingebeställning till någon meriterad och skickelig man; men i fall pluraliteten eij skulle falla uppå den meningen, conformerade sig ståndet med det Högwyrdige Presteståndets under d. 27 November förledit år yttrade mening, att berörde Häradshöfding må af statsmedlen undfå 2000 plåtar, och äfwen så mycket af angifwaren till honom komma att betalas; hwilcket påskrefs des till Riksens Ständer ingifne böneskrift om ersättning för des lidande.

Capitaine Ådermans memorial om invention af des upfundne geschwinde skåtts remitterades med påskrift till Denfensionsdeputationen(!).

Wästerbottns Regemente. Jan Jönsson Ekmans memorial beträffande undersökning af några mål, som angå Westerbottns Regementes öfwerförande till Stockholm ifrån Finland och af ståndet d. 7 Decemb näst-

[1] Sekreta utskottets extraktprotokoll.

ledit år blifwit remitterat till Justitiæcantzlerens åtal, återkom nu med de andre ståndens påskrifter samt fants wara remitterat till Justitiæcantzleren.

Secreteraren Arnell inkom och anmälte Hans Kongl. Maij:ts nådige hälsning med förmälan derhos, att Generalmajor Bousquets Regemente kommer härstädes att munstras samt sedermera afsändas till Skåne uti garnizon, emedan manskapet börjar sjukna samt dessutan förtärer cronans proviant utan att giöra något gagn derföre, frågandes om ståndet hade något att påminna derwid. Ståndet förklarade sig intet hafwa något i underdånighet att erindra, hwarefter Arnell afträdde och ståndet åtskildes. Bousqvetes Regemente.

Måndagen d. 31 Januarii 1743.

Ståndet kom öfwerens, at 2:e af des ledamöter gå såsom deputerade till Commerciecoll:m at begära slut i saken ang:de oxehandelen för Ulricæhamns och Borås städer. Oxhandel[l]n för Ulricehamn.

Sedan åhördes V. Häradzhöfd:n Schös memorial, hwarutinnan han anhåller om ståndets föreskrifft till Hans Maj:t att utom förslaget blifwa hugnad med den lediga auditeurssysslan wid Ammiralitetzrätten i Carlscrona. I anseende thertill att åtskillige af ståndets ledamöter hade sig bem:te Schös skickelighet och swaga wilkor bekante, bewiljades detta. Schös.

Dereffter resolverades, att Anders Larsson i Nora blir ledamot i Bergzdeputationen i stället för afl:e Anders Larsson.

Likaledes förordnades Hans Anderson i Kopparbergz län i stället för ofwan:de Anders Larsson i Secrete Utskottet. Denne Hans Anderson tillika med Nils Kiällson, som i sista pleno blef utsedd i afl:e Nils Nilsons ställe, giorde nu secrete utskottseden.

I anledning af Johan Perssons från Tuna föreställning kom ståndet öfwerens, att de memorialer, som härstädes ingifwas af ståndets ledamöter, hwilka sielfwa dem ej skrifwit, undertecknas jemwäl med concepistens namn. Memorialer i ståndet.

Hans Person från Upland, Per Larsson och Anders Larsson samt flere gåfwo wid handen, huruledes för de många collationer skull, som nu här biwistas, Bondest. i orterne ganska illa blifwit anskrifwit. Ståndet kom derföre till Collationer.

mistankars undwikande öfwerens at ej gå i collationer wid en plåts plicht för den, som dermed beträdes.

Compliment hoos Hans M:t.

Sluteligen gaf Taleman wid handen, det en gemensam deputation utaf alle ståndens ledamöter lära nu snart komma att gå till Hans Maj:t at inför Rådet aflägga Ständernes underdånige tacksäjelse för den wördnad och ömhet Hans Kongl. Maj:t äfwen sedan sista riksdag wist om rikets bästa, hwaraf de utur rådsprotocollen inhämtat öfwertygande prof.[1]

Lögerdagen d. 5 Febr. 1743.

Recruteringen wid arméen.

Företogs ånyo och igenomgingos de öfrige ståndens utlåtelser ang:de recruteringen och vacancernes completerande wid armeen. Och som deraf fants, at Borgarest. bifallit några påminnelser, som Bondest. förut genom des extract:m prot. funnit nödigt at giöra, så resolverades, at Prästest. genom utdrag ur protocollet anmodas at äfwen bifalla desamma, på det expedition i denne sak måtte kunna skie.

Finska campag.

Sedan kom at discoureras om det oändelige dröjsmålet med Commissionens sättiande och undersökningens begynnande om krigets olyckel:e förlopp. Pluraliteten af ståndet förklarade sig att ej wilja befatta sig med några giöremål i deputationerne, innan samma Commission blifwit satt.

Taleman och Otto Olofson förestälte, at man ej på sådant sätt bör afsäga sig at gå i deputationerne. Giöremålen woro der angelägne, och dröjsmålet skulle sedan tillräknas ståndet, då ingenting blefwe giordt. Secrete Utskottet wore i synnerhet angelägit att biwista; man kunde likafult igenom extract:m prot:i påstå, at Commissionen i instundande wekas början måtte sättias och så skyndesamt med giöromålen fortfara, at han äfwen inom denne månad slutes.[2]

Detta senare biföll ståndet men wille ej ändra sin mening

---

[1] Memorialprotokollet: *I anl[edn]ing af relationen tackas Hans M:t genom en gemensam deputation för krigzaffairerne.* — I enlighet med ståndets beslut den 22 jan. utfärdades den 31 jan. ett extraktprotokoll om ståndets säte i Sekreta Utskottet, ehuru uppgift därom saknas i protokollet. Tryckt som Bil. 32.

[2] Memorialprotokollet: *Otto Olofsson: Wi som äro uti St. Sec. Deput. weta, hwad för mycket är att giöra och helt angelägit wåra utskickade komma hem, Böra intet afhålla oss ifrån Secrete Utsk. och deput:ne... Jan Persson: Begiära at plena continuera alla dagar, till des commissionsledamöterne blifwa utnemde och hwad mera dertill hörer.*

ang:de uppehåld med deputationernes biwistande, intill des Commissionen satte sig; i anledning hwaraf extract:m prot:i projecterades.

Anders Larsson och Tolle Olufson från Bohuslän framgåfwo et promemoria[1], hwarutinnan till befordran af Hr Riksrådets Gr. Thure Bielkes hos ståndet bewiljade ansöknings expedierande hemställes, om icke ståndet skulle wilja förena sig med R. och A:s samt Prästest:s mening i så måtto, at wälbem:te Hr Gr. och R[iks]r[åd] sättes i det stånd han med de öfrige licentierade Hrr Riksens Råd sig befant innan 1741 års riksdagz början, undantagandes pensionen, om hwilken ståndet framdeles kunde sig yttra. Thure Bielke.

Effter något discourerande samtyktes detta, och påskrefs således documentet: Biföls R. och A:s samt Prästest:s mening, undantagandes pensionen, hwaröfwer ståndet sig widare wil yttra.

Åhördes utdraget af rådsprotocollet af d. 29 sistl. Nov. jemte Cammarcoll:ii och Statscont:s underdånige skrifwelse till K. Maj:t ang:de Bryggareembetets ansökning här i staden om bränwinsbrännande. R. och A. hade med påskrifft bifallit detta Cammarcollegii och Statzcont:s betänkande. Borgarest. hade det ock giordt med den tillägning, at Bryggareembetet måtte niuta til godo de begärte wilkor till nästförflutne Januarii månads slut, hwilket Prästest. ock bifallit, men Bondest. fan godt att simpliciter bifalla betänkandet. Bränwins-brännande.

Ståndets extract:m prot. ang:de Commission war nu färdigt. 24 af ståndet deputerades att gå dermed till de öfrige stånden. De fingo ock in commissis at påminna 1:o om swar och bifall till ståndets begäran at få wid innewarande riksdag et ständigt säte i Secrete Utskottet; 2:o om bifall til en tulldeputations sättiande och 3:o ang:de riksdagsp:grne för Almogens riksdagsmän från Finland. Finska campag.

Wid återkomsten lemnade de det swar, at R. och A. skola redan afgiordt målet om Commission, hwarom nu genast extractum prot:i skulle följa, samt at de andre stånden äfwen i dag wille afgiöra detsamma. Och hwad de öfrige målen angår, så skulle dermed ei hel:r dröja.

Straxt derpå upkom R. och A:s extract:m prot:i af d. 29 sistl.

---

[1] Bilagd konceptprotokollet. — Ett memorial i samma ämne av Henrik Johansson från Åbo och Björneborgs län i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 577.

Jan. ang:de en Commissions förordnande, bestående af 7 ledamöter utaf hwarje stånd, som med Krigzrätten i wissa mål hade at sammanträda med mera.

Sedan detta blifwit upläst, påminte Swen Börjeson, at som, då Krigzrätten med Commissionen war tilsamman, R. och A:s ledamöter blefwo 14, så borde ock hwart och et af de andra stånden hafwa der 14 af sine ledamöter. Åtskillige flere yttrade sig wara af samma mening, då Taleman förestälte, at om denne quæstion skulle resas, yppade sig nya disputer, hwilka hindrade Commissionens sättiande. Ho wille sedan swara för dröjsmålet? Utom det at Riksdagzordningen innehölle, det R. och A. får hafwa dubbelt antal af ledamöter emot et annat stånd, så måste hwar och en af dem giöra domareeden och således ej præsumeras giöra emot sit samwete.

Ståndet wille höra, af hwad tanka de andre 2:e stånden i denne puncten woro, och skickades således först till Prästest. at förnimma, om man i dag hade at förwänta deras utlåtelse. Sedan til Borgarest. i samma sak. Från de förre gafs det swar, at de nu hade målet under ventilation; och från de senare, att de skickat sine deputerade til Prästest., at påstås måtte, det äfwen de andre stånden måtte hafwa i Commissionen lika antal af ledamöter med R. och A.

Otto Ohlssons instruction från sine principaler.

Emedlertid åhördes den instruction, som Otto Olofson under des hemresa juletiden undfått af sine principaler.[1] Den angick, 1:o att arbetas måtte på en önskelig och nyttig freds skyndesamma erhållande med Ryssland. 2:o. Att undersökas måtte om orsakerne så till de sedan 1739 års riksdag skedde krigzrörelser som till det påfölgde kriget och des olyckelige förlopp samt att de, som i detta mål emot instructioner, förordningar och befallningar sig förhullit, måtte utan skonsmål behörigen anses. 3:o. Att effterses måtte, huru rikets inkomster från 1738 till närwarande tid blifwit disponerade, och att, der någon egennytta dermed funnes wara förelupen, wederbörande då derföre ställas til answar. 4:o. Hwarföre de år 1738 afsatte Riksråden niuta pensioner; om de förtient att mista sine embeten, att ock pensionerne måtte indragas till rikets tarfwor; men at de i annor händelse restitueras till sin förra heder och anseende. 5:o. Att alt detta innan denne riksdagz slut måtte blif:a afgiordt.

Ståndet biföll för sin del desse puncter, hwilka effter tiden

[1] Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 558 f. Skriven med Otto Olofssons handstil.

och omständigheterne på sina wissa ställen, men i synnerhet uti Secrete Utskottet, komma at anmälas.

Sedan remitterades:

Borgarest:s extractum prot. af d. 15 Decembr. ang:de båtsmansförrådscassæafgifften till Landt- och siömilitiæoeconomiedeputation. Båtsmansförrådscassan.

Råd[et]s extract:m prot. af d. 21 Dec:r ang:de 15 procentsafgifften för de ostindiske sidentyger till Manufactur- och handelsdeputation. Östindiske sidentyger.

Borgarest:s extractum prot:i af d. 15 Dec:r ang:de siöfarit manskaps enroullerande i städerne till Secrete Utskottet. Siöfarit manskapz enroullerande.

Desse 3:e extracta prot:i woro på samma sätt från de andre stånden remitterade.

R. och A:s extract:m prot. af d. 22 sistl. Jan., at Större Secrete Deputat:s ledamöter måtte afhålla sig ifrån alt umgänge med fremmande ministrer, biföls wäl, men wäntas med påskrifft, tils de andre stånden sig utlåtit. Större Secrete Dep.

Åhördes en år 1720 förafskedad Lieutenants, N. Wessborgs wid namn, memorial[1] om ståndets underdånige föreskrifft för honom till Hans M:t at wid Öfwersten Zanders Regemente blifwa emplojerad. Som denne Wessborg war Riksdagzfullmächtigens från Götheborgs och Bohus län Anders Larssons broder, så blef detta bewiljat. Wessborg.

I anledning af Örmans från sine principaler undfångne instructions 3:die moment, hwilket oplästes, projecteres en almän beswärs § ang:de præjudicers förekommande wid beställningars besätning. Præjudicers hämmande.

Med Carl Bergstocks memorial[2], hwarutinnan beswär anföres öfwer skedd præjudice och tillika anhålles om befordran, hafwes anstånd, till des de andre stånden deröf:r sig utlåtit. Bergstock.

Upkommo 2:e deputerade ifrån Borgarest. med berättelse, at samma stånd förehafft R. och A:s extractum prot:i ang:de Commission, i synnerhet har wäl quæstionen om ledamöternes antal warit ventilerad, men så hade dock Borgarest., till förekommande af tidens widare utdrägt, ej welat påyrka et lika antal. Huru eljest samma ståndz tanka wore ang:de Commission, det utwiste et i concept nu til hands warande extract:m prot:i, hwilket tiden ej tillåtit at renskrifwa. Detta begärade de deputerade måtte bifallas. Öfwergofwo tillika det exemplar af R. och A:s Finska campag.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 203 ff.
2 Ibid., fol. 209 ff.

extractum prot:i, på hwilket Prästest. skrifwit des utlåtelse. Förmälandes i öfrigit, at Borgarest. kommit öfwerens om plenum till nästkommande tisdag, på det commissionsledamöterne då måtte kunna wäljas och om onsdag sättia sig. Afträdde.

Sedan uplästes ofwan:de Borgarest:s project och åhördes jemwäl, hwad Prästest. i detta mål sig utlåtit. Detta sednare lydde sålunda: Prästest. bifaller R. och A:s extractum prot. med åstundan, at Commissionen forderligast måtte sätta sig. För öfrigit ehuru så Riksdagzordningen som förra praxis, sistl. riksdag undantagande, förmår, at wid riksdagsärenderne voteringen bör skie ståndswis, likwäl at för sin del nu förekomma tidsens utdrägt, begifwer sig ståndet, at deras deputerade thenne gången votera per capita.

Som merber:de Borgarest:s project war något skiljachtigt ifrån R. och A:s extract:m prot., hwilket Prästest. på nästföregående sätt bifallit, och således der ståndet skulle giöra ett med Borgarest., åter 2:e stånd blefwo emot 2 och följachtel:n ingen expedition; så på thet thenne redan alt för länge på tiden ankomne ganska angelägne sak ännu ej längre måtte uppehållas, fandt ståndet godt at bifalla R. och A:s extractum prot:i med den af Prästest. giorde tillägning, hwilket påskrefs.

Sedan det nu så nära war kommit med commissionssaken, så påminte ståndet, at effter deras öfwerenskommande för jul målet härifrån nu måtte expedieras ang:de wisse Secrete Utskottets giöromåls upgifwande för 1738 och 1740 årens riksdagar. Framtogs således R. och A. extractum prot. af d. [27 Sept., 2 och 9 Okt. 1742], hwarutinnan i anledning af det medfölgde Siernstolpes och de fleras memorialer 1:o om Generalkrigzrättens giöremål och 2:o om nästber:de Secrete Utskottets ärender war förmält, och påskrefs således: Ånyo förehafft d. 5 Febr. D:o biföls det 2:dre momentet af R. och A. extract:m prot. ang:de den begärte underrättelsens upgifwande till Riksens Ständers plena.

1738 och 1740 åhrens giöromål.

Ståndet skildes sedan åt.

Måndagen d. 7 Febr. 1743.

Redogiörande för publique medel.

Riksdagsfullmäktige från Upland ingofwo et memorial[1], dat. d. 5 hujus, af innehåld, 1:o att det nu befintelige öfwerskott af

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 135 ff.

de til manufacturerne anslagne medel måtte af wederbörande straxt till pricka upgifwas och sedan till krigsförnödenheterne anwändas; jemwäl at de manufacturister och fabriqueurer, som af sådane medel härtils erhållit förskotter, tillhållas at dem genast återbetala med mera. 2:o. Att redo nu måtte giöras af Utredningscommission och Krigscommissariatet i Finland. 3:o. Att undersökas måtte, hwart the stora summor tagit wägen, som, innan kriget begyntes, årligen blifwit samlade af besparingz-, upbrotts- och förrådscassamedlen. 4:o. Att om Secrete Utskottet wid de 2:e förre riksdagar bewiljat föräringar åt en eller annan utan instruction eller plenorum wettskap och samtycke, de då måtte till rikets cassa återbetalas. 5:o. Att deras pensioner måtte indragas och til krigstarfwerne anwändas, som utom dem pröfwas kunna lefwa. 6:o. Att deras egendom, som inom eller utom Secrete Utskottet igenom falske och otrogne eller osäkre och twifwelachtige rådslag och anlägningar till mer eller mindre del warit orsaken till rikets utiråkade obestånd, måtte tils widare beläggas med laga qwarstad. Jemwäl 7:o att Ständernes Commission må lemnas fria händer at både om deras personer och egendom, som på något sätt äro inweklade uti orsakerne till krigets olyckelige utgång, giöra sig noga försäkrade. 8:o. Att undersökas måtte, huruwida ränterimedlen i Finland och Österbottn blifwit undan fienden räddade. 9:o. Att till utgiffternes besparing utredningzwärket och flere dylike nye wärk måtte lemnas till wederbörande collegiers och andre wanlige embetsmäns bestyrande eller, der det ej kunde låta sig giöra, till de från Finland hitflychtade och lön niutande betienter. 10:o. Att än ytterligare påminnes om qwarstad af de arresterade Generalernes egendom. Finska campag. med mera.

Det första momentet fants wara af den beskaffenhet, at det i Manufactur- och handelsdeputationen kunde anmälas. Det andra wore redan under undersökning i et af utskotten, hwarest å ståndets wägnar Otto Olofson och Örman woro tillstädes. Det 3:die kommer före i Secrete Utskottet, hwarest ståndet förhoppas at wid alla förekommande så utrikes som inrikes mål få haf:a sine deputerade. Det 4:de kommer likaledes i Secrete Utskottet at andragas, hwarest och underrättelserne kunna erhållas. Om det 5:te, 7:de och 8:de gå extracta protocolli till de andra stånden. Ang:de det 6:te så får man see beskaffenheten, så snart effter ståndets påskrefne resolution af d. 5 hujus några

Secrete Utskottets wisse giöremål wid de 2:e nästförflutne riksdagar warda upgifne. Det 9:de kan omröras i Secrete Utskottet, och om det 10:de påminnes muntel:n i de andra stånden wid det tillfälle, att extractum prot:i om det 7:de momentet framgifwes.

Discourerades sedan at påminnas borde, det med alt efftertryck på freden arbetas måtte samt at flottan är tillreds at wid första öpet watn gå ut till förekommande af fienteligit infall på denne sidan. Hwarwid erindrades, at som man nu ej wiste, till hwem man skepp och manskap anförtro kunde, innan kunnigt wore, igenom hwilkas förwållande kriget så olyckel:n aflupit, så fants godt, at nästa plenum ytterligare i de andre stånden påminnas skulle om Commissionens skyndesamma sättiande. Ståndet kom ock öfwerens, att skiönt de andre stånden ej skulle slå an plena till nästkommande onsdag, ståndet icke desto mindre kommer tilsammans att närmare deliberera om utwägar till befordran af skyndsamheten.

Bewillningen.

Företogs bewilningen, då Uplands[1] och Stockholms[1] läns fullmäktige förklarade sig ej kunna för theras hemmawarande samtycka thertill, emedan de ej hade fullmakt deruppå. De arresterade Generalernes egendom kunde sequestreras och anwändas till de nödige utgiffterne. Fullmäktige från Helsingeland[2] och Westerbottn[2] sade sig ei hel:r kunna bewilja; den förra i anseende till ortens magerhet och folkets fattigdom; och den senare för de 4 samfälte misswäxtsårens skull och krigzfolkets, som nu ligger der.

Johan Person från Tuna erindrade, att det ej kan gå an, at Bondest. undandrager sig alt. Man måste sielf ingå något, på det man så mycket mera måtte förmå de andre stånden at bidraga. Och hwad Generalernes egendom anginge, så kunde den ej långt förslå.

Taleman: Det är wist, at Almogen är i ganska slätt tillstånd; men mycket är, som utgiöras bör, der det almänna någorlunda skall blifwa underhulpit. De andre stånden kunna icke slippa så lätt. Man bör tilsee, hwad för dem i utgifft är projecterat, och sedan kunna wi giöra anmärkningar wid det, som Almogen angår.

Fants således för godt, at den projecterade bewillningen up-

---

1 Enligt memorialprotokollet Hans Persson och Mats Ersson i Uppsala län och Lars Ersson i Stockholms län.

2 Enligt memorialprotokollet Erik Jöransson och Mats Önnesson.

läses och interimsanmärkningar giöras, tils man får see, huruwida de andre stånden för deras del gå in i bewillningen.

Wid 1 § tykte man, at för säterier och ladugårdar borde betalas ½ mot frälse, hwilket ock förmentes i 1710 års contributionsplacat wara observerat; men Matts Erson och Anders Anderson wille ej, at man skulle röra på den strängen, på det Adelen ej måtte theraf taga sig anledning at öka på i proportion för Almogen.

Wid 2 § anmärktes, at postbönder måtte taxeras af landshöfdingen. Item att uti stapel- och de större upstäderne betales för caffehus och krögeri ifrån 10 till 20 d. s:mt men i de mindre effter projectet.

De i 4 § utsatte 24 öre s:mt och 1 d. s:mt om wekan för masugnar tyktes ej böra bewiljas, emedan det faller för swårt. Lika beskaffenhet syntes det wara med den i 7 § utsatte förhöjningen till 16 öre s:mt i siötullen för stångjern.

14 § ang:de afgifft för fönsterluffter gaf anledning til disputer. Uplands[1], Stockholms läns[1], Jemtlands[2], Österbottns och Westerbotns fullmächtige wille ej begifwa sig thertill. Sedan härom en stund blifwit twistat, och man änteligen tykte, at för de fönsterlufft, som äro öfwer 4 rutor, kunde contribueras, förestälte Anders Månson på Dal, at om ståndet undandrager sig, så undandraga sig ock de andra stånden, då minskningen och saknaden blir alt för anseenlig. Per Anderson i Dalarne gaf jemwäl wid handen, at op i orten wäl mycket buller förspordes öfwer detta project, men då han wid sin hemmawaru under juletiden förestälte folket, att de eljest i det stället måste åtaga sig någon personel contribution, så hade de förklarat sig nögde med ofwannämde project.

Sedan biföls det jemwäl af Cronebergz läns, Finlands och Skånes samt Nerikes och Wermelands fullmächtige.

Wid 15 §:s företagande åhördes Per Persons från Cronebergz län memorial[3] ang:de fruentimbers peruquers och styfkiortlars beläggande med 5 dahl:r s:mts contribution, hwilket biföls.

Uti 17 § wid pastores, capellaner och klåckare i Bergzlagen tilsättes: och annorstädes. Dito klåckare, som hafwa consistorii eller andra wederbörandes fullmakter.

---

1 Memorialprotokollet: *Hans Persson och Anders Andersson.*

2 Enligt memorialprotokollet dessutom *Anders Nilsson, Per Jonsson* och *Lars Persson*, vilka voro från Västernorrlands län.

3 Tryckt som Bil. 33.

Uti 18 § och 6:te momentet wid de orden: 8 öre s:mt tillägges, at de, som äro så bräckeliga och orkelösa, att de ej kunna förtiena sig födan, blifwa härifrån undantagne.

Detta alt, som nu punctewis blifwit antecknat, kommer än widare at igenomgås, då de andra ståndens anmärkningar wid bewilningsprojectet inkomma till ståndets öfwerwägande.

Gafs wid handen, at Gulich Nilson och Jöns Halfwarson ifrån Westernorland woro siuke.

Finske herredagzmäns underhåll.

Ståndets extractum prot:i af d. 9 sistl. Octobr. ang:de finske herredagsmännens underhåldsp:gr war nu hitkommit med de andre ståndens påskrifft, det de funno skäligt, det de härwarande Almogens riksdagsfullmäktige från Finland niuta det begärte underhåld à 1 d. s:mt om dagen, hwarföre detta remitteras til Secrete Utskottet. Och påskrefs nu äfwen ståndets remiss.

Borgarest:s extractum prot:i af d. 15 Decembr. sistl:e ang:de båtsmansförrådscassæafgifften för år 1732 etc. remitterades med påskrifft till Lands- och siömilitiæoeconomiedeputationen.

Ståndet skildes åt.

Onsdagen d. 9 Febr. 1743.

Commission.

Kom ståndet en liten stund tillsammans, då Talemannen fick in commissis at påminna i Större Secrete Deputation, det alla stånden måtte på 1 timas tid i dag träda tillsammans at öfwersee och justera den projecterade instruction för Commission, på det hwart stånd sedan måtte kunna utwälja sine ledamöter och i morgon begynnelse skie med commissionsarbetet. Ståndet skildes derpå åt, sedan de förut öfwerenskommit at see effter anslag och dereffter rätta sig.

Torsdagen d. 10 Februarii 1743.

Ståndet kom öfwerens, at i Allmänne Beswärsdeputationen påminnes, det förtekning från Cammarcoll:o infordras på oafgiorde skatteköpsmål med berättelse, hwad orsaken warit till så långt dröjsmål.

Arkenholtz. Mathesius.

Uplästes Hans Pachainens från Torneå inlaga[1] om Archenholtzes och Matthesii lösgifwande. Fantz godt, at emedan det, som detta mål angår, från Urskilningen till plena blifwit remitterat, hos de andre stånden förthenskull påminnes, att det snart företages och afgiöres.

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 305.

Justerades bohuslänske § ang:de them, som haf:a årsskifften på theres inägor.

Hö- och halmgiärden.

Företogs ånyo Secrete Utskottets med de deputerades af Bondest. extract:m prot. af d. 26 Nov:r ang:de den friwillige hö- och halmgärden.

Anders Anderson sade, att 5 L⅌ hö af hemmanet wore nog och at magaziner i häraden måtte inrättas.

Anders Matson i Sörmanland androg exempel, huru dem, som legat wägen närmast, blif:it fråntagit hwart strå. Wore således fördelningen nödig till magaziner.

Sven Börjeson framgaf et des memorial[1], som uplästes. Des innehåld war, at när durchmarcher skie, kunde landzh:n genom cronobetienterne i orten gifwa ordres, huru mycket hö behöfdes för hwarje hemman. I öfrigit borde en jemnlikhet bli uti sådane gärder frälse- och ofrälsemän emellan.

Här blef en widlyfftig discours, som ändades wid följande proposition af Taleman: Den, som bifaller extractum prot:i med det wilkor, at gierder ej framföras för än marchen skier, säjer Ja. Den, som ej will bifalla extractum prot:i, hwarigenom händer, att ock de andra stånden undandraga sig och således als ingen gärd hwarken af det ena eller andra ståndet blir, säjer Neij. Fullmäktige för Skaraborgz, Åbo, Cronebergs, Jönköpingz läner, Wessmanland, Nyslotts län, Östergötl., Södermanl., Nyland, Elfsborgz och Calmare läner, Nerike och Wermeland, Westernorland, Wästerbottn, Österbottn, Gottland, Malmöhus och Christianstadz läner, Blekingen, Halland, Götheborgz och Bohus läner voterade alla utan wilkor för Ja, men Uplands och Stockholms läns fullmäktige sålunda, at den förre wille så mycket skulle afräknas, som redan blif:it utgifwit, och den senare, at giärden skulle betalas.[2]

Bewillningen.

Taleman notificerade Hans Jacobsons från Bohuslän effter 8 dagars siukdom timade dödsfall och påminte effter wanligheten at sammanskiuta till begrafningen.

Företogz ånyo bewilningen, hwaröfwer de andre nu insändt sine påminnelser. Hwad Borgareståndets erindran wid ingressen angick, så biföls den ej. Men wid 1 § biföls Borgarest:s påminnelse i förtröstan, at R. och A. wid en så trängande nöd ej undfaller. 2 § biföls. 3 § biföls med Borgarest:s tilägning om sågar och qwarnar på säteris ägor. 4 § biföls med de andre ståndens

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 201.
2 Protokollsextrakt i detta mål tryckt som Bil. 34.

påminnelser, dock ej tillägningen af Ridd. och Adelen. Näst ordet beskaffenhet tillägges: Dock undantagas härifrån de knip-hamrar, som till brukets enskijlte behof äro inrättade. 5 § biföllls med R. och A:s samt Prästest:s anmärkning. 6 § biföls. 7 § biföls med den af de andre stånden giorde anmärkning. 8 § biföls med Präste- och Borgarest:ns anmärkning. 9 och 10 §§ biföllos. 11 och 12 §§ biföllos med R. och A:s anmärkning. 13 § biföls med Borgarest:s tillägning. 14 § biföls, så framt för boställen, gymnasier etc. betales; eljest intet. Borgarest:s clausul om lindring i afgifften för fönsterluffter i de mindre städer biföls ej. 15 § biföls med R. och A:s samt Pst:s tillägning. 16 § biföls med de andre ståndens tillägning. 17 §. Biföls Borgarest:s utlåtande ang:de 30 d. s:mt för hwarje 64 mantal. D:o ang:de capellanerne biföls Präste- och Borgarest:ns tillägning; och observeres, at capellaner, som hafwa öfwer 64 mantal, betala proportionaliter äfwen som pastores. Ang:de klåckare biföls Prästest:ts anmärkning. Hwad presterne i Bergzlagen angick, så biföls det med Präste- och Borgarest:s tillägning. 18 § biföls med R. och A:s tillägning. Tillägningen wid 4 momentet biföls. 6 momentet biföls med Präste- och Borgarest:ns tillägning. Wid 7 momentet biföls Präste- och Borgarest:ns anmärkning. Wid slutet biföls tillägningen om Bergscollegium.

Sist proponerades af Taleman och Johan Person från Tuna, om icke förslag kunde gifwas på ¼-partsförhöjning i posttaxan, hwilket så godt som intet skulle gravera Almogen i proportion emot de andra stånden och likwäl ganska mycket bidraga. Per Anderson från Dalarne protesterade deremot för den gravation skull, som de fattige krigzmänshustrorne deraf känna måste, då de hade at skrifwa sine frånwarande män till. Men alla de öfrige ståndets ledamöter funno skiäligt at bifalla detta förslag och kommo derjemte öfwerens, at afgifft bör erläggas för fruentimbers peruquer och styfkiortlar. Extractum prot:i[1] upsätties härom, och att ståndet utom sistber:de afgiffts bewiljande ej åtager sig någon contribution. I samma extracto gifwes äfwen ofwan:de förslag om ¼-partsförhöjning i posttaxan wid handen, och tillika införes ståndets förmodan, at R. och A. för deras säterier och ladugårdar i denne almänna nöden contribuera.

Commission öf. finska campag.

Rådman Kierman från Borgarest:t fick företräde och hade med sig exemplaret af den projecterade instruction för Com-

[1] Tryckt som Bil. 35.

mission, hwarpå de andre stånden lemnat deras påskrifft. Han berättade, at derwid hade wäl af Borgarest:t något warit at påminna; men till förekommande af widare uppehåld hade de wid projectet welat låta bero. Samma project war bifallit af R. och A. äfwen ock af Prästest:det, hwilket derhos yttrat sig wara af den tankan, at till tidsens winnande processus summarius härwid brukas måtte. Borgarest:det hade bifallit detta. Likaledes biföll ståndet projectet och nästber:de tillägning med sin påskrifft.

Till ledamöter i thenna Commission[1], hwarutinnan ståndet fandt nödigt at 2:e ifrån Finland måtte sittia, utseddes följande af ståndets medel:

1. Hindrich Johanson från Åbo och Biörneborgz län,
2. Eskil Assilain från Sawolax,
3. Ekman ifrån Westerbottn,
4. Anders Larsson från Nora,
5. Anders Månsson från Elfsborgz län,
6. Anders Håkanson från Östergötland,
7. Per Anderson från Dalarne.

Successionssaken.

Uppå Olof Gustafsons föreställning, at nödigt wore, det man i Större Secrete Deputationen måtte få wetta de fremmande ministrernes propositioner och huru wilkoren äro ang:de successionen, fantz godt, at Taleman proponerar i Secrete Utskottet eller Större Secrete Deputation, att wilkoren snart måtte upgifwas ifrån wåre här förordnade commissarier.

Sex deputerade af Borgarest. recommenderade ett medhafwande extractum prot:i ang:de tull för tillwärkningar at remitteras til Manufacturdeputationen.

Justerades ståndets memorial til Secrete Utskottet ang:de postwärket eller postillonerne[2]; och påskrefs nu Rådets extract:m prot:i af d. 5 Octobr. sistl. ang:de postwärket, at det remitt:s till Secrete Utskottet, dit ock de andre stånden det hänskutit.

I anledning af Jonas Persons memorial[3] ang:de de anordnade hästar för expresser upsättes supplique til Hans Maj:t i ståndets namn.[4]

---

1 Konceptprotokollet: *Taleman fick i commission att föreslå ledamöter til Commission.*

2 Tryckt som Bil. 36.

3 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

4 Tryckt som Bil. 37.

Lögerdagen d. 19 Februarii 1743.

Tillståndet på Åland.

Johan Olson berättade sig förl:n weka wara kommen ifrån Åland med Hr Landzh:n Gr. Bonde. Der hade då wid deras afresa inga ryssar warit, men för detta år skola 6 à 7 t:r miöl blifwit hwart mantal pålagde, 60 L℔ hö och 1 slachtnöt el:r 1 t:a kiött. Det öfrige wore honom ej så noga bekant. Eljest wore watnet rent, och det ryckte, som warit, at ryssen skulle låta bygga galerer i Åbo, hade ingen grund. Ålänningarne wäntade i öfrigit succurs från Swerige.

Cojet om commando öfwer armeen.

Öfwerstlieut:t Coijet fick företräde och recommenderade sit hos R. och A. ingifne samt derstädes upläste memorial[1], hwarutinnan han, i anledning af Hans Maj:ts gifne nådige swar uppå Riksens Ständers igenom en deras deputation aflagde underdånige tacksäjelse för Hans Maj:ts om riket betygade ömoch huldhet, den de af rådsprotocollen inhämtat, endast påminner och tillägger, at den successor, som Riksens Ständer framdeles utwäljandes warda, kunde blifwa den, som näst under Hans Kongl. Maj:t kommer at commendera armeen.

Sedan Öfwerstleut:n tagit afträde, gafs wid handen, at ofwan:de deputations tacksäjelse[2] och Hans Maj:ts nådige swar[3] derå wore skrifftel:n hit till ståndet inkomne; men ofwan:de sak fants wara af den beskaffenhet at härmed hwilar, tills de andre stånden sig utlåtit.

Vackthållningen öfwer Generalerne.

Kom at discoureras[4] om den trägna wacht, som manskapet måste hålla öfwer de arresterade Generalerne, och huru samma manskap far illa derigenom, siuknar och dör bort; samt at oachtat en sådan sträng wachthåldning man ej kan wara nog säker om ofwan:de Generalers bewakande. Ståndet förestälte sig nogsamt, hwad willerwalla och förbittring i landet sig yppa skulle, om desse undankommo, hwarföre fants godt at till nästa plenum et extractum prot:i projecteres, hwarutinnan begäres, att desse Generaler måtte hållas i förwar uti sådane publique rum, som til sådan wård äro anslagne.

Perment.

Krigscommissarien Perment fick företräde, då han aflade sin tacksäjelse för den ynnest, som ståndet så wid förl:e som innewarande riksdag honom wisat. Framgaf derhos ett memo-

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 199.
2 Tryckt RAP 1742—1743, d. 1, s. 464 f.
3 Tryckt ibid., s. 465 f.
4 Enligt memorialprotokollet väcktes diskussionen av Per Andersson och Olof Gustafsson.

rial[1], som uplästes, hwarutinnan han anhåller om föreskrifft till Hans Maj:t om sin saks skyndesamma afslutande, eller att den af någon dertill förordnad Riksens Ständers commission nu måtte uptagas och afgiöras, på det Riksens Ständer sedan måtte kunna nyttia des lösgifwande till en och annan uplysningz erhållande om hushåldningen med wissa riksens medel.

Sedan han tagit afträde, fants godt, at detta bifalles och att et memorial härom i ståndets namn upsättes och i Secrete Utskottet ingif:es.

Sören Åkeson ifrån Skåne, som är ledamot i Secrete Deputationen, gaf wid handen, det af rådsprotocollen befunnits, at en wiss Generalsperson fått en recompense af 1 500 dahl:r s:mt. Och som i bem:te deputation et ryckte wore, som skulle bem:te General under finske campagnen en gång spändt en bonde för wagnen i stället för hästen, så frågade han, om någon af finske riksdagsfullmächtige wiste besked derom.

Ingen af de närwarande sade sig wetta deraf.

Justerades suppliquen till Hans M:t om tilräckelig tilgång til salt.[2]

It. extractum prot:i till de andre stånden om fouragegärden.

Påminnelse om åtskillige mål.

It. almänne beswärs § om præjudicers förekommande wid tiensters besättiande.

Åhördes en af finska riksdagsfullmäktige underskrefwen skrifft[3] ang:de det härwarande finska krigsfolket. Fants godt, at detta memorial, hwaraf 3:e exemplarer woro till hands, recommenderas med någon deputation hos de andre stånden at remitteras til Secrete Utskottet.

I anledning af Per Swensons och Per Andersons påminnelse[4] om målet ang:de jurisdictionens i Wermeland fördelande effter Löwenhielm fingo ståndets deputerade, som sittia i Justitiædeputationen, in commissis att påminna om sakens skyndesamma företagande och afgiörande derstädes.

Sedan ståndets extract:m prot:i af siste pleni dato blifwit justerat och renskrifwit, fants godt, at en deputation dermed till de andre stånden nu afgår. Johan Person från Tuna hade at föra ordet och at tillika med sig taga ofwan:de finska riksdagsmännens memorial. It. at desutan påminna:

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 179 f.
2 Tryckt som Bil. 38.
3 Tryckt som Bil. 39.
4 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 553 f.

1:o. Att deras supplicationsmål, som wid sista riksdag blefwo olyckelige, såsom Archenholtzes, Matthesii och de fleras, hwilka nu wid riksdagen andragit deras åliggande, måtte skyndesamt företagas och afgiöras.

2:o. Om tulldeputation.

3:o. Om ständigt säte för ståndets ledamöter i Secrete Utskottet wid alle förekommande mål under denne riksdag.

4:o. Om bifall till ståndets extract:m prot:i ang:de bränwinsbrännande.

5:o. Att Finska Commissionen måtte sätta sig; och

6:o hos Borgarest. om instruction för Manufactur- och handelsdeputation.

Wid återkomsten berättade de deputerade, att de 3:e stånden förklarat både benägenhet och skyndsamhet i de recommenderade målens afgiörande.

I anledning af Riksdagsmannens från Wermeland Jonas Carlson Örmans memorial, dat. d. 19 hujus, som nu uplästes, fants godt, at en almän beswärs § projecteres öfwer det förfång, som Almogen derutinnan skier, at ägare af jernwärk få preference til skatteköp framför åboen, som förut til skattelösen sig anmält.

Åhördes Provincialscheferens U. Troilii memorial at få det så kallade torpstället Lindön, lydande under kongzgården Eskiltuna, till boställe. De andre stånden hade sig wäl deröfwer ej utlåtit, men icke desto mindre fants godt, at detta remitt:s til Manufactur- och handels- samt Cammaroeconomiedeputationernes gemensamma utlåtande och communiceras således med de andre stånden till bifall af samma remiss.

Uppå begiäran bewiljades Anders Matson från Södermanland bewis ur protocollet om des beskedelige förhållande under riksdagen.

Till Justitiædeputation förordnades Nils Olofson ifrån Calmare i stället för Hindrich Johansson.

It. Joseph Hanson till Secrete Deputation i stället för Anders Månson i Elfsborgs län.

It. Swen Jönson til Cammaroecon.deputation i stället för Swen Börjeson.

Uti Nils Ragwalsons ställe, som war siuk, anmälte sig och approberades för fullmäktig i ståndet Per Jonsson.

Gafs wid handen, at Jöns Halfwarson från Westernorland war död och begrafwen sedan sista plenum. Ståndet kom öfwerens, at wid slike tilfällen inventarier uprättas af dem, som bodt

i et qwarter med den döde, och det med den ärlighet, at de deras richtighet med ed inför ståndet kunna besanna. Ett exemplar af inventario bör i ståndet förwaras och ett til häradzhöfdingen eller arfwingarne nedsändas.

R. och A:s extract:m prot. af d. 22 sistl. Jan., att Större Secrete Deput:s ledamöter måge ifrån alt umgänge med fremmande ministrer sig afhålla, biföls med påskrifft.

Rådets extract:m prot. af d. 16 Dec:r sistl. ang:de kyrkioherdewal wid S:t Nicolai eller Storkyrkioförsaml:n i Stockholm war af R. och A. remitt:t til Just:ædeput:n, men Bondest. biföll de andre ståndens utlåtelser, at det acquiescerar wid Hans M:ts nådiga tanka, at med kyrkioherdewal i bem:te församling till widare förblifwer wid Hans Maj:ts nådige interimsreglemente af d. 26 Maji 1740, hwilket påskrefs.

Ståndet gaf Taleman i commission at påminna om Större Secrete Deputation om måndag och plenum straxt derpå.

Capit:n Anders Hindrich Ramsay fick företräde, då han framgaf ett des hos R. och A. anmält memorial, hwilket han begärte äfwen här i ståndet måtte få upläsas. Samma memorial åhördes, hwarutinnan han andrager de från Finland hit öfwerkomne så finska officerares som gemenas nödlidande med anhållan, at samma officerare, som ej stå på wärfwad fot, måtte antingen här blifwa befordrade eller åtniuta samma förmon som de swenske wid de här indelte regementerne samt få ord:e fälttractamente, fritt qwarter och fourage för hästarne; och hwad de gemene angår, at de måtte få deras felande små beklädningar, blif:a sammandragne til en corps och dem sedan finska öfwer- och underofficerare samt en präst tildeles, då de kunde brukas i någon garnizon eller fästningzarbete; it. at de kunde få tillräckelig proviant in natura, de återstående hemkalls:pgr för de 2:e sistl. åren jemte flere restantier. Ramsaij.

Taleman gaf Capitainen wid handen, at de finska riksdagsfullmäktige för Almogen haf:a ang:de de gemene insinuerat et memorial til hwart stånd, som widare skall genom någon deputation recommenderas at remitt:s till Secrete Utskottet; att ståndet hiertl:n beklagade såwäl desse officerares som de gemenas slätta tilstånd och äfwen för sin del wille bidraga alt, hwad giörligit wore, till deras förmon och understöd, derom kunde han wara försäkrad; men någon bättre wäg än at gå til Secrete Utskottet wiste man intet.

Capitainen tackade och sade sig wara nögd dermed, eller ock det igenom deputation hos de andre stånden kunde recommenderas. Afträdde.

I anledning deraf, at Johan Erson från Småland gaf wid handen, at i går affton en man[1] hade blifwit skuten igenom kappan och fingret deraf något rört samt at en präst af skiälmar äfwen blifwit efftersatt, kom ståndet öfwerens, at thetta angifwes i Secrete Utskottet, på thet anstalt igenom tillräckelig wacht må kunna giöras till säkerhet emot sådane skiälmar, hwarwid nödigt torde wara, at brandwachten må äga frihet at ransaka de seent utegående.

Freudenfelt. Slutel:n åhördes utdraget ur rådsprotocollet af d. 26 sistl. Jan. ang:de Hans Kongl. Maj:ts nådige proposition, at Öfwersten Freudenfelt, som förer commendo i Westerbottn, må i anseende till des derwid såwäl som eljest altid erwiste berömlige och försichtige upförande ihugkommas med generalmajors caractere; hwarwid wäl Hrr Riksens Råd påmint, at Öfwersterne Stiernroos och Cronstierna wid cavalleriet samt åtskillige wid infanteriet, hwarwid Öfwerste von der Pahlen, som förr warit wid cavalleriet, woro äldre i touren. Men ståndet fandt likwäl skiäligt att bifalla Hans Maj:ts nådige utlåtande, hwilket ock de andra stånden med påskrifft giordt.

Onsdagen d. 23 Februarii 1743.

Succession. Cronprintzen af Dannemark. Klåckan half 12 kom ståndet tilsammans, då det berättades, at 2:e deputerade af Almogen från Helsingland woro hitkomne och begärte företräde. Detta bewiljades. Så snart de woro inkomne, frågade Taleman om deras namn och ärende. En hette Per Jonson, hemma i Färila och Ygs by, och then andra Anders Jonsson i Liusdal och Stafsätra. En wore desutan, neml:n Anders Person i Jerfsö sochn, som ännu ej framkommit. Hwad deras ärende angingo, så wore det at påstå, det Cronprintzen i Dannemark måtte blifwa successor till swenska thronen, när den blifwer ledig.

Q.: Af hwad anledning detta begäres?

R.: De hade i befalning, at så framt riket ej kunde få Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten Carl Peter Ulrich, skulle of:de Cronprintz kallas.

Q.: Om de detta hade skrifftel:n?

[1] Enligt Beckman, a. a., s. 141, not 3, var den beskjutne mannen fabrikör Abraham Hedman.

R.: Nej, men hade i gemen fullmakt at andraga deras angelägenheter och beswärspuncter inför öfwerheten.

Q.: Af huru många de blif:it befullmäktigade?

R.: Af 14 sochnar. Fullmakten[1] framgafs och uplästes, undertecknad med 14 sochnars sigiller af norre och södre dalarne [ɔ: delarne][2] i Helsingeland. Slutet af fullmakten innehöllt en försäkran om all nödig handräckning för fullmäktige, der så omtränga skulle.

Q.: Hwem sammankomsten utskrifwit?

R.: Bönderne sins emellan.

De afträdde, sedan Taleman begärt, att de wille komma hem til honom och widare tala med honom.

Åhördes Ständernes Commissions och Generalkrigzrättens extract:m prot:i af detta dato angående deras gemensamma sammanträde och begges giöromåls förknippande.

Anders Månson från Dalsland, som war ledamot i Commissionen, förestälte nödwändigheten af giöremålens sammanknippande i anseende thertil, att han funnit många saker i Krigsrätten uppehållas, som förr kunnat blifwa uptagne och afgiorde.

Biföls således detta extract:m prot:i, hwilket ock de andre stånden med påskrifft giordt.

Sören Åkeson från Skåne framgaf et memorial[3], som han underskrifwit, och begärte at det måtte få upläsas. Frågades, hwad det angick? Han swarade: Cronprintzens af Dannemark förklarande til successor af swenska thronen. Ståndet påstod, att det måtte upläsas, hwilket och skiedde. Hwarpå Johan Person från Tuna berättade, at han hördt i dag i Secrete Utskottet åtskillige saker, som befrämja denne quæstionen, men alt hade ej hunnit upläsas. I morgon kommo resten före; straxt derpå kl. 10 Större Secrete Deputation och plenum om fredag. Hwarwid ståndet då lätt bero.

Säte i Secrete Utskåttet.

Upkom en stor deputation från de öfrige 3:ne stånden. Sedan den af R. och A., som ordet förde, förklarat, huru högt det wore de öfrige stånden om hiertat at bibehålla och stadfästa den högst nödige enigheten och förtroendet med Bondest., framgaf han till et ytterligare prof deraf de 3:e ståndens swar ang:de ståndets sökte ständige säte wid innewarande riksdag uti alla före-

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 607.
2 Konceptprotokollet.
3 Tryckt som Bil. 40.

kommande så ut- som inrikes mål i Secrete Utskottet. Detta swaret[1] uplästes. Hwarpå Taleman å ståndets wägnar i et anständigt swar tackade, då deputation afträdde.

Bancowärket.

Taleman hemstälte till ståndet, om icke detta de 3:e ståndens swar wore i det närmaste effter ståndets begiäran? Hwad exceptionen om det secreteste, såsom bancowärket, anginge, så emedan Bondest. eij wore guarant för Banquen, så kunde man ock låta det wara derwid. Hwarmed ståndet jemwäl förklarade sig wara nögdt.

Åhördes Johan Person Flenkis memorial[2] ang:de voteringen wid prästewal uti Finska kyrckian. Fants bäst, at detta lemnas till Hans Kongl. Maj:t.

Remitteras åtskillige mål.

Ståndets extract:m prot. af d. 20 sistl. Nov:r ang:de frihet för fremmande fartyg at hit i riket införa victualiepersedlar och spannemål war med påskrifft af de andre stånden remitt:t til Cammaroecon.deput:n, hwilket ståndet ock påskref.

Dito af d. 17 sistl. Jan. ang:de en tulldeputations förordnande war af stånden bifallit och det tillagt, att denne deputation kommer at bestå af lika många ledamöter som wid sista riksdag. Samma tillägning biföll ock ståndet.

D:o af samme dato ang:de fri bränwinsbränning för hemmansbrukare å landet remitterades till Cammaroecon.deputation, äfwen som ock de andre stånden giordt.

Utdraget ur rådsprotocollet af d. 28 nästl. Jan. ang:de en almänn förordningz utfärdande om hwarest beswär öfwer häradsrätternes utslag i brandstodsmål måge uptagas och lagl. afgiöras med mera remitterades till Justitiædeputation med påskrifft.

Uppå R. och A:s extract:m prot:i af d. 17 sistl. Nov:r ang:de Bewilningzdeputationens förstärkande med bruksägare hade de andre 2:e stånden sålunda utlåtit sig, det de förnummit af sine wid bewilningzwärket deputerade, at hwad härutinnan omförmäles, redan wore wärkstält, hwilket ock Bondest. påskref.

Lutke, von Blomberg.

På rådsextract:m prot:i af d. 20 sistl. Nov:r ang:de Prestmannen Lütkes och Fru von Blombergs reparation för utståndet lidande under deras arresterande i Finland hade de öfrige stånden resolverat, det publicum ej bör graveras med ersätning i sådane mål, som härröra af embetsmäns förseelser, och hålla de

---

1 Tryckt som Bil. 41.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 741 f.

fördenskull nödigt, at Riksens Ständers Justitiædeputation underrättar sig om denne saken och med det första, som skie kan, inkommer med sin berättelse, hwem som warit angifware och är skyldig till reconvention. Detta fandt ock ståndet skiäligt at bifalla.

Anmältes Manufacturcontoirets memorial till Secrete Utskottet af d. 8 Octob. sistl. ang:de Wedewågs och Qwarnbacka manufacturwärk och remitterades, äfwen som de andre stånden giordt, till Riksens Ständers Manufactur- och handelsdeputation. Wedewog.

Lördagen den 26 Februarii 1743.

Samlades ståndet klockan 7 om morgonen, då Talman lät ståndet weta, att plenum hade warit tillernadt tills i dag men hade intet låtit sig giöra för Stora Secreta Deputations skull, som ännu intet hunnit deras arbete färdigt. Emedlertid äro deputerade utnemde att författa deputations betänckande, och om möijeligit är, lärer det i dag föredragas deputation, hwaruppå han likwäl mycket twiflade för widlyftighetens skull, emedan alla skiäl med och mot jemte Rådets voteringar derutinnan skola uptagas och anföras med mera. Sedan betänckandet således af deputationen wore justerat, blifwer det till plena remitterat. Större Secrete Deput:n.

Olof Jönsson ifrån Nerike: Ifall plenum plenorum skulle godt finnas, så wore det onödigt, att Stora Secreta Deputation inlåter sig med något.

Talman swarade, att det wore ändå godt att hafwa ett ricktigt utarbetat betänckande, hwaraf man straxt och med mera korthet finge se sakens sammanhang än af många widlyftiga skrifters åhörande, som droge bort tiden i fåfänga, ty man hade ofta efter ett långt åhörande af åtskillige skrifters upläsande förglömt det första. Förmante i öfrigit de af ståndets ledamöter, som äro utom Stora Secreta Deputation, att de eij äro lättrogne el:r låta irra sig igenom åtskillige utspridde ryckten, som löpa kring om staden; de kunna höra allting men derföre intet tro utan hafwa fult förtroende till sine 50 deputerade, som måste wara dem answarige för sitt giöromål.

Sedan öfwerenskom ståndet, att en karl må antagas, som wacktar Mårten [ɔ: Håkan] Carlsson ifrån Finland under des hufwudswaghet, hwartill de willja sammanskjuta framdeles. Mårten Carlsson.

Sedermera fants godt att skrifwelse afgår till Häradshöfdingen Hr Axel Palmfelt med berättelse om Suen Börjessons i Kiöinge Swen Börjesons död.

dödelige frånfälle den 20 uti denne månaden, hwarjemte begiäres, det han sådant behagade gifwa des committenter, Allmogen uti Faurås, Årstad och Himble härader uti Halland, tillkiänna samt tillika föreställa bemelte Allmoge, att antingen enligit Riksdagsordningen hitsända en annan fullmäcktig eller ock öfwerenskomma med de 2:ne andra ifrån samma län härwarande fullmäcktige, som ståndet skulle tycka mera lända till deras förmon och lisa uti deras nu för tiden ändå nog dryga utgifter, hälst deras allmänne beswär till största delen hos ståndet redan äro angifne och nu bero på resolutionernes bearbetande samt de enskijllte äfwen innan kort hos Kongl. Maij:t komma att ingifwas.

Jöns Halfwarsons död.

Lika lydande bref afgick till Cronobefallningsmannen Petter Sporenborg angående Jöns Halfwarssons i Wallen från Härjedalen aflidande med döden, hwarutinnan en dylik föreställning begiärtes till Allmogen uti Herjedalen af förbemelte Cronobefallningsman att giöras.

Lögerdagen d. 5 Martii 1743. kl. 7.

Successionssaken.

Taleman, som nu war opasslig, hade låtit sammankalla ståndet en liten stund endast till den ändan at låta dem bli underrättade, det orsaken till dröjsmålet, hwarföre plenum något öfwer en wecka ej blifwit hållit, warit den, at ej förr i Större Secrete Deputation hunnit utarbetas, hwad tiden till successionswärkets företagande angår. Nu wore det likwäl så wida färdigt, at det kan justeras, på thet nästkommande måndag detsamma må opkomma til plena. Detta berättade Otto Olofson på Talemannens wägnar.

Wid detta tillfälle åhördes Olof Jönsons från Skåne memorial[1], hwarutinnan föreställes nödwändigheten deraf, at plenum öfweralt till nästkommande måndag ofelbart må anslås, på det ståndet då må få yttra des tanka ang:de successionen.

I anledning deraf kom ståndet öfwerens, at några i dag gå till Landtmarskalken och påyrka om plena till nästber:de dag.

Båtzmän för Nykiöping.

I öfrigit företogs Borgarest:ts extract:m prot:i af d. 17 sistl. Jan. ang:de en båtsman för Nyköping stad, som 1741 från siöexpedition orätt blifwit angifwen för död, hwarigenom staden kommit att utreda 2:e recrüter för en. Detta remitterades med påskrifft till Landt- och siömilitiæoeconomiedeputation.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 548.

Rådsextractum prot:i af d. 16 Nov:r nästl:t år med Cammarcollegii och Statscontoirets utlåtande af d. 10 Julii 1741 ang:de staquetebygnaden i Norkiöping remitterades till Cammaroeconomiedeputation.

Dito af d. 5 sistl. Jan. ang:de en häradshöfdingejurisdistions fördelande i Wermeland remitterades til Justitiædeputation.

Borgarest:s extract:m prot:i af d. 13 Nov. nästl:t år ang:de utrikes cramwarors stämpling remitterades till Manufactur- och handelsdeputation.

Tisdagen d. 8 Martii 1743.

Berättades, att åtskillige deputerade ifrån Dalarne woro i förstugun och begärte företräde, hwilket bewiljades. Wid inträdet war ibland dem från Roslagen en rusthållare, ben:d Olof Åqwist. Han tillspordes af Taleman, hwad orsaken wore till hans hitkomst? R.: Tidsens swåra omständigheter och fruchtan för fienden samt at här få höra, huru thet står till. Almogen hade hållit sochnestugur i 14 dagar och welat upsända fullmäktige, men han afstyrkt ifrån at gå många för rychte skull. Han hade deruppå blifwit nödgad at å deras wägnar gå hit up, hwartil de honom skrifftel:n befulmäktigat. Q.: Om han wore bofast man? R.: Ja. Hwilket ock en och annan af ståndet intygade. Hans fullmakt upwistes och uplästes, underskrefwen på Wäddö s:ns samt Bro och Wette skeppslagers wägnar.[1] Ett memorial[2] framgaf han jemwäl, underskrifwit af dem, som fullmakten underteknat. Detta lästes ock op; bestående af 5 puncter, neml. 1:o angående ett skyndesamt afgiörande af de mål, som höra till Ständernes nu förordnade Commission. 2:o. Att ej misstänkte officerare måtte blifwa brukade wid commendo eller ynglingar præfereras gamla och meriterade män. 3:o. Ang:de redogiörandet för förkomne monderingzpersedlar under finska campagnen och återresan. 4:o. Att efftersom walet med Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten misslyckats, en sådan då må wäljas, som är af lutherske läran och i stånd at med egen makt til siös och lands giöra oss et mächtigt bistånd emot fienden. 5. Om skyndesam anstalt til Ålands återtagande. Muntel:n berättade han, huru rychtet wore der å orten ang:de Biskopen af Lubeck, at om den wäljas skulle, frucktades, att man skulle draga flere

Successionssaken. Finska campag. med mera.

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 598.
[2] Ibid., fol. 599 f.

fiender på sig. Att få Hertigen af Birkenfelt och till gemål för honom en dansk printzessa, hwarigenom riket kunde blifwa hulpit, tycktes dem wara godt; men der det ej kunde skie, så woro folkets wilja, at Cronprintzen af Danmark måtte nämnas med wilkor at bibehålla oss wid wår lag och regeringssätt. Taleman lät honom wetta, hwad de öfrige af hans puncter angår, at ståndet låtit dem redan wara sig angelägne. Och hwad successionswärket widkommer, så lärer ei hel:r ståndet underlåta at derwid haf:a rikets bästa till sitt förnämsta ögnemärke.

Rusthållaren tog derpå afträde.

Taleman tilsporde de deputerade ifrån Dalarne, om de fått ordres att addressera sig till ståndet? R.: Ja. Deras namn woro: Per Erson från Wänjan och Elfwedalen; Jöns Olson, Per Person, begge ifrån Mora s:n; Nils Jönson, Matts Danielson från Leksand; Johan Olofson från Gagnäf s:n; Lars Olson från Nås sochn; Anders Anderson från Orsa. De framgåf:o en afskrifft af ett memorial[1], som de sielfwa underskrifwit, af dato d. 8 hujus, hwarutinnan de på samtel:e inwånarnes i Dalelagen wägnar hos Bondest. andraga: 1:o. At få kundskap om rådslagen, krigswäsendet ang:de; 2:o det en angräntzande prints, som will och kan under detta kriget assistera oss med des egen makt och styrka till siös och lands, måtte till successor på den swenska kongl. thronen utwald och antagen blifwa. 3:o. Att alla regementscheferne så till lands som siös måtte undergå en noga ransakning, huru de sig i sin tienst förhållit. 4:o. Att ingen tysk eller utlänsk man måtte brukas i swensk tienst, mindre anförtros något öfwercommando. 5:o. Att de, som fört öfwercommando i Finland, måtte effter föregången ransakning undergå laga correction. 6:o. Att ingen soldat måtte gå på något krigztog, för än man kan wara försäkrad om en redelig och trogen öfwercommendeur.

Uplästes ock en af Anders Jonson, Jon Jonson, Anders Erson, Anders Nilson, Sigfrid Matson, Erich Nillson, Erich Erson och Per Erson underskrefwen fullmakt[2] för Per Erson ifrån Wänjan at å bem:te Wänjans och Elfwedals sochnars wägnar anhålla hos Ständerne om de giöromåls eniga, ofördröjeliga och alfwarliga slut och afgiörande, hwilka synas wara grundkällan till all den osämja och twedrägt, som et land ödelägger med mera. I samma fullmakt woro 4 puncter: 1:o. Om et skyndesamt slut

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 55 f.
[2] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 13 f.

i ransakande och afdömande öfwer alla deltagande brotslige i det med skymf och skada förde kriget. 2:o. Om undersökning, hwilken som warit anläggare till det förde kriget, och om krigsplanen härrört af en ren nit, eller om icke några biorsaker äfwen derwid influtit. 3:o. Att ej lemna någon soldat i fält, förrän de äga en sådan anförare och general, som af trohet och kärlek wårdar manskapet och af erfarenhet wet at bruka en armée och föra hushåldning til folkets conservation. 4:o. I successionsmålet bifalles af samtl:e Almogen ingen annans wal än Hans Kongl. Höghets Cronprintzens af Dannemark såsom then, ther med oss swenske inwånare är närmast förbunden igenom religionsrenhet, lagars öfwerensstämmelse, seders likhet och sielfwa språkets enformighet.

Upwistes jemwäl en fullmakt[1], underskrifwen af 62 st. Leksands sochns ledamöter på hela sochnens wägnar, för Nils Jonsson ifrån Hedby och Matts Daniels från Wästerwik att deras saker och beswär hos Riksens Ständer på det bästa recommendera.

Taleman frågade, hwem de egentel:n mente med succession? R.: Cronprintzen af Dannemark. Effter det misslyckades med Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten, så hade de fallit på honom i anseende till religion och at han är i stånd at i desse swåra tider kunna undsättia riket; dock att de wilkor äro derhos, at han bor här, bibehåller folket wid lag och frihet och hielper oss med sin makt till fred.

Taleman underrättade dem om Krigsrättens och Commissionens giöromål samt ledamöternes antal med mera, samt at ståndet ej worde underlåtandes at befrämja på alt sätt Almogens angelägenheter; hwareffter och sedan han tackat de deputerade för deras förtroende til ståndet, togo de afträde.

Åhördes Större Secrete Deput:s extract:m prot:i af d. 2 hujus, at tiden till successionsmålet nu wore inne men at 1:o försäkringzwilkoren af den till utnämnande successoren först böra af Ständerne fastställas och afgiöras och 2:o att, innan walet skier, skiälen ang:de de höga candidaterne af wisse deputerade utarbetas, jemwäl at om sättet och methoden till walet öfwerenskommes.

Försäkringzwilkoren, som af then utnämnande successoren böra ingås, woro projecterade och följde med extracto prot:i samt uplästes, hwarwid ej något war at påminna.

[1] Ibid., fol. 603.

Olof Anderson från Calmare län framgaf et memorial[1], hwilket effter ståndets öfwerenskommande uplästes och angick Cronprintzens af Danmark utnämnande til successor på kongl. swenske thronen, hwarwid dock war tillagt, at quæstio an af quæstio quomodo kommer at dependera.

Åhördes jemwäl Tolle Olofsons memorial[2] om bem:te Cronprintzes wäljande.

Sedan detta war upläsit, uptog Talemannen innehållet af ofwan:de extracto prot:i och förklarade, det han hälst såge, at med detta wal ordentel:n måtte tillgå effter Större Secrete Deput:s utlåtelse,

då Johan Person från Tuna förestälte, at som tilboden redan äro hörde och folkets wilja är för Cronprintsen af Danmark, så wore alt widare utarbetande onödigt. Man kunde nu votera ståndswis.

Mäst öfweralt ropades, att detta Olof Andersons memorial måtte nu genast expedieras til de andre stånden såsom en sak, hwartil ståndet redan för detta gifwit sitt bifall.

Matts Olson från Häfwerö, Ekman ifrån Wästerbottn, Anders Larsson från Bohus län, Jacob Pålson från Österbottn, Bengt Olson från Cronebergz län, Olof Benjaminson från Roslagen förklarade, det de ännu ej kunde utlåta sig i successionsmålet, innan saken wore utarbetad, och man finge noga blifwa underrättad om skiälen mot och med, samt at stånden förut gemensamt kommit öfwerens om sättet och methoden til walet, då walet sedan ordentel:n kunde skie i gudsfruchtan effter en förutgången predikan.

Jacob Pålson lät derpå upläsa et memorial[3], som han författat, och hwaruti han anfördt åtskillige skiäl, för hwilka han anseer nödigt wara, at ännu några dagar måtte dröja med walet till successionen, åtminstone tils ryska Kejsarinnans swar ankommer och man får närmare höra fredswilkoren.

Alla desse förblefwo wid sin mening.

Oluf Gustafson yttrade sig sålunda: Wi hafwe ju redan för detta med bifall afgiordt denne successionssaken för Cronprintzen af Dannemark, wid hwilket tilfälle jemwäl förestältes, att den, som då hade at påminna deremot, wille det då andraga; men ingen giorde då någon gensäjelse. Man måtte icke låta

---

1 Tryckt som Bil. 42.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.
3 Tryckt som Bil. 43.

draga sig hit eller dit. Jag har beklagel:n sedt, huru för kort sedan på källaren Winfatet en hop unga adelsmän woro tilsammans, som hade wåre finnar mellan sig och sökte draga dem.

Anders Månson från Dalsland: Wi hafwa nu sökt at giöra effter yttersta förstånd till Guds namns ära och rikets bästa, hwarföre bestrider man det nu effteråt? Tiden till walet är ock inne effter pluralitetens af Rådet och Större Secrete Deputationens yttrande. Är någon, som wet eller kan öfwertyga oss om något bättre, som wi kunnat falla uppå och hwarwid i desse beklagelige omständigheter riket kan bättre wara betient och hulpit?

Johan Person från Östergötl:d: Jag skulle wäl för min del wilja dröja med min utlåtelse och, innan saken blifwit utarbetad, ej yttra mig hwarken om en eller annan till successionen; men emedan med detta utarbetandet anledning allenast gifwes till längre dröjsmål, ingen flotta härifrån än ej går ut, skiärgården är utan hielp och fienden öfwer oss, så emedan hela landet är för Cronprintzen, är ingen annan utwäg för oss än at förblifwa wid honom; ty eljest, så snart siön blir öpen, kan ryssen komma och effter sit godtyckio sättia oss kung på halsen.

Erich Jöranson: Man har nog hördt i Secrete Utskottet, huru en plan blifwit hemligen lagd till en successor, den riket ej will ha, hwarföre högsta angelägenheten fordrar at skynda.

Jonas Person från Södermanl. samt Örman från Wessmanland: Memorialet är bifallit och hela menigheten i landet är för Cronprintzen. Man bör genast afgå med en deputation till alla stånden utan något widare upskof, som torde sätta riket i äfwentyr, hwarföre wi icke wele wara answarige.

En ganska stor pluralitet förklarade sig för samma mening, och proponerade Johan Erson från Småland, om icke en särskilt deputation til hwart stånd kunde afgå.

Jacob Pålson och de öfrige ofwan:de dissentientes woro emot deputationers afsändande och åberopade sig sine förre skiäl, at alt måtte gå ordentel:n till.[1]

---

[1] Memorialprotokollet: *Jacob Pålsson och hela Finland protesterar emot deput., utan att alt må skje med skick och ordning och går med en serskilt deput. om min mening, likaledes Bengt Olsson. Michel Jacobsson: Äro intet emot ståndet men willja wänta allenast några dagar och då under Guds namns åkallande gemensamt med de andre stånden afgiörat. S. mening Matts Olsson och hela Stockholms län samt och alla finska fullmächtige äro emot at deputation nu går...*

Fullmäktige från Finland och Åland samt Johan Anderson från Upland, jemwäl Anders Håkanson, Per Anderson, Jonas Jonson och Nils Månson jemte Jan Erson från Wessmanland sade sig i öfrigit ej wara emot sielfwa saken; men att man likwäl måtte litet wänta, till des man får höra fredswilkoren ifrån Ryssland, på det man sedan så mycket tryggare kunde utlåta sig härom.

Detta wille den öfrige pluraliteten ingalunda approbera, som sade sig ej kunna wara answarige, der det på tidens utdrägt längre ankommo, och gåfwo således Talemannen i befallning at föra ordet hos R. och A., Johan Person från Tuna hos Prästest. och Joseph Hanson hos Borgarest.[1], och hade hwarthera at anföra sin deputation af 30 ståndets ledamöter. Talemannen hade, äfwen såwäl som de andre ordförande, at berätta, at ståndet bifallit Olof Andersons memorial och positive nämt Cronprintzen af Dannemark med de försäkringzwilkor, som woro bifogade Större Secrete Deputationens i dag ankomne och d. 2 hujus daterade extract:m prot:i, hwarförutan han hade at anföra de skiäl, som för saken woro.

Talemannen yttrade sig, at ehuruwäl han såsom ståndets Taleman ej hade något votum, så kunde han dock ej undgå at gifwa wid handen, det han hälst önskade, at med detta wal ordentel:n måtte tilgå i anledning af Större Secrete Deputat:s yttrande. Men som han finner ståndets oryggeliga slut, så will han ej, som tilförne skedt i dylikt fall, exponera sig till deras missnöje, utan efftersom de nu befalla honom, så wore han tillreds at effterkomma deras wilja.

Discourerades, om icke et ståndets extract:m prot:i borde följa med, då Secreteraren erindrade, huruledes han förra gången, då ståndet giorde början med walet af Hans K:e Höghet Hertigen i Hollsten, icke kunde mot sin ed och instruction expediera målet. Han åberopade sig de då anförde skiälen. Och at han nu så mycket mindre wore i stånd at kunna giöra expedition, sådant kunde lätt slutas af detta Större Secrete Deput:s extract:m prot:i och Rådets yttrande, at ehuru ock tiden till successionsmålets företagande nu woro inne, fordrade likwäl högsta angelägenheten, at en så granlaga sak måtte med en redig och fastställd ordning warda beledsagad; hwarföre ock der, innan skiälen för de höga candidaterne utarbetade blifwit

[1] Härefter ursprungligen i konceptprotokollet: ... *efftersom Otto Olson det sig ej åtaga wille* ...

samt stånden om walesättet gemensamt öfwerenskommit, han expeditionen giöra skulle, blefwe då hans answar så mycket swårare, som man icke kunde wara säker, huruwida de öfrige stånden blefwo af samma tanka med Bondest., och om icke af en sådan skiljachtighet en för riket högst skadelig påfölgd[1] sig yppa torde.

Ståndet wille då, at des bifall med Secreterarens underskrifft skulle skrifwas på memorialet, som med deputationen afsändas skulle; men när Secreteraren förklarade sig ej heller kunna giöra thet och icke en gång skrifwa det ordet bifallit, förestälte jemwäl Taleman ståndet, at han ej dertil twingas kunde och att de många, som nu i detta ärende gingo deputationswis, woro nog tillräckelige witnen om ståndets bifall.

Lästes Fader wår. Hwareffter deputerade afgingo.

Joseph Hanson med sina meddeputerade återkom från Borgarest. Hans tal hade warit, at ståndet hafft före Större Secrete Deput:s extract:m prot:i om den innewarande tiden till walet och at ståndet i anledning af sine från landet hitkomne deputerades påstående funnit sig föranlåtit att med sit wal falla på Cronprintzen af Dannemark etc. etc., förmodandes, at som Borgarest. tilförne giordt ett med dem uti successionswalet, så lärer det ock nu med dem härutinnan wara ense.

De deputerade återkommo från R. och A. Taleman hälsade från Landtmarskalcken å R. och A:s wägnar. Han hade tackat för förtroende och swarat, at R. och A. just nu förehade Större Secrete Deputationens extract:m prot:i ang:de tiden til walet; och skulle icke eller underlåta at lemna ståndet swar på des proposition. De deputerade, som warit med Taleman på Riddarhuset, förmälte, det Taleman der hade uptagit alla skiälen mot och med i denne saken, som påstådt öfwer ¼ tima, så at de med hans tal warit ganska wäl nögde, hwarföre ock ståndet nu mycket tackade Talemannen.

Johan Person, som fördt an deputationen till Prästest., berättade, det sedan han derstädes aflagt sitt ärende med förmälan, huru folket ang:de successionsmålet i orterne woro sinnade, och att ståndet dependerade af sine principaler, hade Johan Fländki, som war med i deputation, yttrat sig, det han och de öfrige finnarne wäl woro om saken men ej om tiden ense, och at således en annan deputation skulle komma dit med deras reservatum.

---

1 Ursprungligen i konceptprotokollet: *oenighet och willerwalla.*

Flenki tillstod detta.

Taleman förestälte Flenki, hwad Riksdagsordningen ang:de et stånds pluralitet stadgar, neml:n at hwad pluraliteteten kommer öfwerens om, bör gälla för hela ståndets slut. Således wore wäl det af Flenki tagne steg af en ganska efftertänkelig påfölgd, men man borde likwäl ursächta honom för hans okunnighet, emedan han endast wid denne riksdagen warit uppe.

Uppå denne föreställning återtog Flenki sine ord, då tolken Hindrich Johanson och Jöran Matson, begge från Finland, samt Olof Göstafson deputerades at gå til Prästest. och förklara, det Flenki sit derstädes förde tal återkallar.

I anledning af Jonas Nilsons memorial[1] bewiljades underdånig recommendation hos Hans Kongl. Maj:t för Auditeuren Broström at bli häradshöfding effter Hederhielm, hwartil han blifwit föreslagen.

En stor deputation upkom från R. och A. med et samma stånds extract:m prot:i af detta dato, hwilket upläste; och war nästkommande lögerdag eller aldrasist måndag derutinnan utsatt till walet, hwarförinnan den nämde utarbetningen borde wara wärkställd af Större Secrete Deputation. Item at predikan den dagen må skie och Ständerne sedan antingen samfält eller hwar i sitt stånd sammanträda till walet.

Taleman tackade och sade, at ståndet skulle taga detta i öfwerwägande.

Sedan deputationen gådt bort, frågade Taleman ståndet, om des deputerade skulle gå i Större Secrete Deputationen emedlertid och in till des de andre stånden walt?

Johan Person yttrade sig, att det ej wore af nöden; men Otto Olofson förestälte, at man borde gå tit, ej för walet skull, ty det wore redan hos ståndet skiedt, utan på det at ang:de wilkoren ej något måtte ändras. Detta biföll ståndet och i anledning deraf fick Taleman i befalning at i morgon i Större Secrete Deputationen förklara, det ståndet oryggel:n förblifwer wid des giorde wal och at han ej måtte gå in i successionsmålet för någon annan. Allenast kunde han giöra sina anmärkningar och påminnelser, såwida wilkoren ang:de Cronprintzen kunde förbättras till rikets större fri- och säkerhet.

Om håfrättens utslag med flere remitterades.

Åhördes et utdrag ur rådsprotocollet af d. 8 sistl. Jan. jemte en medföljande projecterad förordning, på hwad sätt den, som ej nöjes med hofrättens utslag i depositions- eller qwarstadsmål,

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 182.

kan medelst beswär detsamma hos Kongl. M:t fullfölja. Detta remitterades med påskrifft till Justitiædeputationen.

Dito af d. 25 Jan. ang:de kongsgårdarnes på Öland, Halltorps och Horns, indelande til bondehemman remitterades til Cammaroecon.deput:n.

D:o af d. 11 Dec:er 1742 ang:de upsyningsmäns förordnande öfwer bergslagsskogarne remitterades till Bergz- och Cammaroecon.deputationerne.

Dito af d. 26 sistl. Jan. beträffande Justitiæcantsleren Silfverschiölds igenom memorial giorde underdånige hemställande, om icke kongl. bref:et af d:n 1 Febr. 1700 effterlefwas bör, at cronones ombudsmän, enär the effter bästa förstånd och samwete finna saken effter lag och förordningar ej annorlunda böra a[f]löpa, än at den anklagade kommer något särdeles at häffta, måge haf:a frihet att söka sequester de non abalienando på then skyldigas egendom. Prästest. hade bifallit sielfwa extract:m prot.; men R. och A. samt Borgarest. remitterat det til Justitiædeput:n, hwilket Bondest. också giorde.

Gen.maj:s Gr. Axel Oxenstiernas memorial beträffande Urskilningsdeput:s wid denne riksdag gifne resolution at emot 1 § i 1727 års reglemente till riksdagarnes förkortande ej kunna befatta sig med et derstädes ingifwit memorial om en bem:te Generalmajors hos de förre Wedewågs och Qwarnbacka manufacturwärksinteressenterne ägande fordran remitterades til Urskilningsdeputation at häröfwer inkomma med sin utlåtelse.

Jöns Halfwardsons begrafning.

Erich Jöranson i Höga och Per Jönson ingåfwo räkning å 114 d. kopp:t öfwer begrafningsomkostnaden effter afl:e Jöns Halfwarson ifrån Herredalen, till hwilkens betalande bewiljades 11 öre s:mt till mans. Jämwäl ock ingafs inventarium uppå det han lemnat effter sig härstädes.

Bewillningen.

T a l e m a n, på det han måtte wara utan answar, förestälte ståndet nödwändigheten af bewilningens företagande och afgiörande, emedan Almogen i annor händelse torde draga uppå sig hela årets skatt och igenom des hastiga utbetalande på en gång aldeles ruineras, der de nu likwäl med mera beqwämlighet kunde afbörda sig litet i sänder.

O t t o O l o f s o n anförde, at detta är så mycket angelägnare, som han har sig bekant, at ingen tillgång finnes hwarken til regementernes beklädande eller flottans utredande.

Man åhörde fördenskull de andre ståndens utlåtelser på ståndets extract:m prot:i härom af d. 10 Febr., hwilket effter stån-

dets godtfinnande sålunda nu påskrefs: Hos Bondest. förehafft d. 8 Martii 1743 jemte de andre resp. ståndens utlåtelser; och förblef ståndet wid des i detta extracto prot:i giorde yttrande. Jemwäl påskrefs sielfwa projectet till bewilningen således: Förehafft hos Bondest. d. 10 Febr. D:o resol:t ut in margine jemte det, som ståndets extractum prot:i af detta dato innehåller.

Anmältes Ständernes Commissions extracta prot:i af d. 4 och 7 hujus ang:de Gen.majorernes Didrons och Wrangels wid Gardet samt Öfwersternes De la Walls och Johan Silfversparres arresterande.

Didron, Wrangel, De la Wall, Silfversparre.

Joseph Hanson ifrån Elfsborgs län, som blif:it i stället för afl:e Swen Börjeson ifrån Halland förordnad uti Stora Secreta Deputation, aflade inför ståndet den föreskrefne eden.

Åhördes Directeuren Mommas memorial at få trycka skrifftwäxlingen och acten emellan Justitiæcantzleren och Generalspersonerne; men ståndet fandt detta kunna hwila til nästa plenum.

Successionssaken.

Slutel:n kom ståndet öfwerens, att så länge de andre stånden ej giordt slut i successionssaken, Taleman låter slå an et kort plenum hwar morgon, så offta giörligit är.

Onsdags morgon d. 9 Martii 1743.

Successionen.

Ståndet kom tillsammans allenast en liten stund, då det gaf Talemannen in commissis att enligit det i går fattade slut nu i dag i Större Secrete Deputationen förklara, att ståndet oryggel:n förblifwer wid det slut, som det då, neml:n i går, stadnat uti ang:de Cronprintzen från Danmark, med de conditioner, som Större Secrete Deputationens project innehåller med mera, som pröfwas nödigt till rikets fri- och säkerhet, samt at han således icke inlåter sig för någon annan, om hwilken quæstion till succession kunde sig yppa. Taleman hade at anföra menighetens påstående i landet samt huru dalekarlarne och andre upskickat sine deputerade. Härå lemnades effter befallning Taleman et promemoria, och skildes sedan ståndet åt.

Fredagen den 11 Martii 1743.

Allmänna beswär.

Talmannen berättade, att han i dag låtit giöra anslag allenast till att för ståndet låta upläsa några af resolutionerne på ståndets allmänne beswär, som af Beswärsdeputation blifwit projecterade, på det att om ståndet hade något att erindra, det kunde skje, samt beswären sedan i tid renskrifwas och med de öfrige stånden communiceras.[1]

Successionssaken.

Per Carlsson ifrån Öland erindrade, det åtskillige af dem, som wid successionssakens afgiörande uti ståndet warit af annan mening än pluraliteten, berätta sådant för de andre ståndens ledamöter, hwarigenom de öfrige lida ganska mycken förtret, enär de råka att tala med någon af de andre stånden.

Eric Jöransson: Hela pluraliteten af ståndet har stadnat för Cronprintsen af Dannemarck och att utwällja honom till successor, men de, som anses wara af annan mening, hafwa allenast hållit före att ännu intet rätta tiden wore inne att utwälja någon, och enär det skulle skje, borde man tillika weta wilckoren, men derföre kunna de, som hyst en sådan mening, eij sägas wara emot pluraliteten eller ifrån densamma skilljacktige.

Talmannen trodde, att, enär något af ståndet blifwit öfwerenskommit och af pluraliteten beslutit, eij någon skulle finnas så obetänckt och sedermera uppenbara antingen sine egne eller andras tanckar, om de warit med eller mot, utan håller detsamma i en helig tysthet och på intet sätt klandrar. Hade sjelf warit af annan mening sidsta gången, men sedan ståndet beslutit, hade han på alt sätt sökt detsamma förswara.

Jan Persson i Tuna: De, som äro skilljacktige ifrån ståndet, äro mäst wid siökanten boende och utsatte för största faran men willja ändock intet hjelpa sig eller söka till att förswara.

Måns Bengtsson: Desse här unga officerarne hota ganska mycket, att de willja försöka något.

Jöns Suensson: Sidst uti Store Secrete Deputation, då något talltes der till protocolls, anförde Johan Jönsson Ekman ifrån Westerbottn inför hela deputationen, att han intet får tala eller anföra sin mening uti sitt stånd utan att sådant förwägras honom af ståndets öfrige ledamöter, hwilcket Ekmans förhållande han intet kunnat aflåta till ståndets öfwerwägande hem-

[1] Allmogens allmänna besvär tryckta som Bil. 44.

ställa såsom en sak, hwilcken länder Bondest:det till största wanheder samt desutan skulle förorsaka mycken oreda, om ett sådant sjelfswåld skulle lemnas obeifrat.

Frågades: Om han uti deputationen talt emot det, som å ståndets wägnar fördes till protocolls?

Swarades: Ja. Men som Ekman intet war tillstädes, kunde saken intet widare omröras utan upskjöts, till des han upkommer.

Olof Jönsson ifrån Skåne: Ståndet kom ju öfwerens uti sidsta pleno, att om någon skulle widare sätta sig emot ståndets beslut, så skulle han wara säte och stämma förlustig.

Johan Persson i Tuna: Jag ser inga skiäl dertill att sätta sig emot det, som blifwit beslutit; man wet ju, i hwad fara riket är stadt, har Dannemarck å ena sidan att rädas före och ryssen i hjertat af riket å den andra, hwarföre en skyndesam hjelp behöfwes.

Af Talman anfördes, att han wäl warit af den tanckan att låta successionssaken hwila, men enär han betracktadt, i hwad farlighet riket swäfwar och att det nödwändigt behöfwer utrikes hjelp, så hade han intet längre kunnat uppehålla densamma. I öfrigit wore hans stadiga tancka, att hwad hälst ståndets pluralitet samtycker, bör alltid giälla för des beslut utan att sedermera kunna af någon klandras.

Anders Månsson ifrån Skåne: I anledning af ståndets öfwerenskommande wid sidsta plenum att hålla tyst, hwad som blifwit talt, och att ingen skulle sätta sig emot det, som af de fläste blifwit beslutit, utan att förwercka säte och stämma i ståndet, hemstälte han, om icke Ekman borde undergå detsamma för det, som Jöns Suensson redan anfördt.

Ståndet kunde ingenting resolvera, för än han blefwe hörd.

Anders Larsson ifrån Wermeland: Åtskillige af cammeraterne hafwa nämt för andra utom ståndet, hwad hwar och en för sin del låtit föra till protocolls, hwilcket är ganska swårt och eftertänckeligit, och om sådant derföre intet borde efterfrågas.

[Jan Ersson if:n Jönkiöping erindrade, det Matts Mattsson Smeds ifrån Österbottn intet lärer hafwa riktig fullmackt, hwilcken förnimmes skola hafwa talt något om ståndets sidst fattade slut uti successionen, och huruwida han således kan wara i ståndet?

Ståndet tyckte detta wara ganska illa och obetäncksamt gjort

af honom, hwarföre det påstod, att han skulle taga afträde, så länge de finge öfwerlägga härom.

Talman påminte, det fullmackten först bör efterses och undersökas, hwilcket skjedde, och befans wara af Nerpis och Lapfiärds socknars Allmoge utgifwen och stijliserad enligit Riksdagsordningen, men erindrade derhos, att der wore något klander emot honom af de 2:e andra fullmäcktige ifrån häradet, der desse socknar äro belägne, hwarom till Landzhöfdingen wid rikzdagens början blifwit skrifwit, hwarå intet swar fölgt, emedan landet är i ryssens wåld, kommandes han emedlertid att i ståndet bibehållas, till des det ankommer, enligit ståndets slut under d. 31 Aug. För öfrigit hade Talmannen intet annat kunnat förstå, än icke ståndet wore alldeles ense i det, som blifwit beslutit. Sw.: Ja.

Jan Persson i Tuna upläste 16 § i Riksdagsordningen, der det nämnes angående den, som sätter sig emot ståndets beslut.

Matts Mattsson sade, det han af ett ärligt och upricktigt hjerta enligit des samwete och som en rättskaffens fullmäcktig för sine hemmawarande tillförende yttrat sine tanckar uti ståndet, så att det kunde lända till rikets nytta framdeles.

Åtskil:e af ståndet förmente, det han eij hyste sådane tanckar af sig sjelf utan torde af något, som af en el:r annan blifwit talt om successionen, fattat dem.

Matts Mattsson sade sig eij warit å något ställer el:r dertill blifwit öfertalt. Men uppå ståndets ytterligare alfwarlige föreställning, att han wore okunnig om rikzdagar samt intet wiste, hwad påföljd det hade med sig att sättja sig emot ståndets beslut, det han upriktigt wille bekänna, om någon medelst discourser gifwit honom annat råd och mening, de i den händelsen wille öfwerse med honom denna gången, så tillstod han sitt fel och swarade, det han i enslighet uti en cammare öfwerlagt med Köpmannen Anders Plomgren härom, som under samtalet tyckt antingen Hertigen af Hollsten Eutin eller ock Hertigen af Birckenfelt wara bäst och nyttigast för riket.

Fr.: Om han fådt pennigar.

Sw.: Har inga pg:r fådt, eij heller hafwa några blifwit honom lofwade.

Jan Ericksson frågade, om Ekman el:r Jacob Pålsson sökt öfwertala honom något i detta mål.

Härtill nekades alldeles.

Ståndet fandt derföre godt, att eftersom Matts Mattsson ångrar och tillstår sitt fel, så blifwer han i ståndet bibehållen, men derest han widare skulle beträdas att tala el:r företaga sig något emot ståndets beslut, skall icke allenast detta wara för honom öppet utan ock blifwa säte och stämma förlustig.

Sedermera förmante Talmannen ståndet, att hwad som i dag blifwit talt, bör hållas ganska tyst, så att eij något må utkomma, emedan hederligit folck blifwit omtalte, och att bewisa något torde wara swårt, hwilcket enhälligt lofwades.][1]

Riksrådet Gref Bark.

Sedermera berättade Talmannen, att Hans Excellence Riksrådet Hr Grefwe Samuel Barck woro med döden afgången, hwilcket samtelige ståndens Talemän blifwit notificerat, warandes desamma i dag ombudne att i sorg ställe föllja honom till sin graf uti S:t Jacobs kyrcka; frågandes om ståndet derwid hade något att påminna, hwartill swarades Neij.

Allmänne beswär.

Åhördes de öfwer ståndets allmänne beswärs 4, 5, 10, 13, 14, 15, 19, 22, 23, 24, 26, 34, 36, 37 och 39 §§ projecterade resolutioner, hwarwid ingenting war att påminna.

Anmältes Ammiralitetscommissariens Hr Barthold von Saxens memorial om en underdånig föreskrift till Hans Maij:t ifrån Riksens Ständer att erhålla slut uti des oafgjorde sak.

Lögerdags morgon d. 12 Martii 1743.

Successionssaken.

Hans Clemetson berättade, at en borgare ifrån Åbo berättat, at för det steg ståndet tagit med successionswalet, wore ryssen sinnad at bränna op deras barn och hus.

Per Anderson från Dalarne, Anders Månson från Dalsland, Biörn Person från Elfsborgz län och flere förklarade, at om de öfrige stånden ej giöra ett med Bondest:t i successionssaken, så taga de sitt afsked härifrån, emedan de ej kunna gå ifrån deras committenters mening och påstående.

Olof Anderson undrade, huru länge det wille wahra, at ståndet ej fritt skulle få hafwa sin mening utan wara underkastat hotelser och äfwentyr.

Taleman swarade, at wäl något sådant, som Hans Clemetson omförmält, i Secrete Utskottet blifwit andragit; men huruwida Landtmarskalken föranstaltat, at det hos Hans Maj:t ännu är wordet anmält, wiste han ej. Han wille fråga derefter.

---

[1] Konceptprotokollet.

Emedan Taleman gaf wid handen, huru swårt det wore för Secreteraren von Döbeln at för des protocollssecreteraresyssla numera hinna med de enskijlte beswärens föredragande hos Hans Kongl. Maj:t; ty kom ståndet öfwerens, att detta giöremål updrages till des Secreterare, Westerhof. Enskijlte beswären.

A. Reuterschiölds memorial ang:de arrendet af Eskilstuna kongzladugård hade R. och A. samt Borgarest. remitterat til Manufactur- och handelsdeputationen, som häröfwer med des berättelse till plena fordersammast hade at inkomma, hwilket Prästest. också bifallit med den tillägning, att Reuterschiöld effter sin ingifne supplique blifwer sittiandes orubbad wid arrendet af kongzladugården, till des des ansökning hos Riksens Ständer hunnit blifwa afsluten. Denne Prästest:s utlåtelse fandt Bondest. skiäligt att bifalla, som påskrefs. Reuter sköldz arrende.

Likaledes remitterades Cammarherrens Olof Ehrencreutzes medföljande memorial ang:de denne ladugård till Manufactur- och handelsdeputation. Hwareffter ståndet skildes åt. Erencreutz.

Måndagen den 14 Martii 1743.

Ståndet samlades klockan inemot 8, då Eric Jöransson framgaf ett memorial, hwarutinnan han beswärar sig öfwer Lieutenanten Boije, som i wittnens närwaru hotat honom och dem af ståndet, som woro för successionen af danska Huset. Boije. Eric Jöranson.

Anders Månsson ifrån Dalsland jemte månge flere förklarade, att såwida de anstallter eij förfogas, att en riksdagsman kan wara fri och säker utan att för någon sin mening, den han för det allmänna finner wara bäst, blifwa wåldsamhet och äfwentyr underkastad, så wille de resa hem, kunnandes de eij gå ifrån den mening, för hwilcken deras hemmawarande committenter sig förklarat.

Per Persson ifrån Halland berättade, att han af sin cammerat Anders Larsson blifwit oroad. En afton klockan 11 hade en wid Gardet, benemd Bergström, tillika med en annan warit hemma i hans qwarter, som, sedan de af honom blifwit wäl undfägnade, med åtskillige skiälsord och wärjans utdragande honom öfwerfallit, så att han måst taga sin retirade ur rummet, då wärden tagit sig saken an och häft desse giäster utom porten, hwilcket förfarande emot dem Anders Larsson, som då war närwarande, skall tyckt illa om.

Talemannen föreställte, att man eij måtte blanda saker-

ne. Hwad ståndets ledamöter emellan passerade, sådant hörde till ståndets afgiörande. Och hwad Eric Jöranssons memorial beträffar, så kommer det på sin ort att anmälas.

Discourerades sedan, hwarest säkrast wore att wända sig med denne saken, och fants ingen bättre utwäg än att gå till Hans Maij:t med ett memorial i ståndets namn med underdånig anhållan, att med detta mål sålunda måtte förfaras, som Hans Maij:t funno des wigt och angelägenhet samt säkerheten så för en riksdagsman som det allmänna fordra; att till Hans Maij:ts ompröfwande lemnas, huruwida bemelte Lieutenant må för detta des förhållande i förwar inmanas; och om icke i anseende thertill, att åtskillige andre af ståndets ledamöter med slike hotelser blifwit undsagde, ett wist forum måtte utsättas till sådane måls uptagande.[1]

Ståndet lemnade till Secreteraren att genast detta upsättja, på det nu i dag klockan 9 ståndet igenom en deputation af 24 man måtte hos Hans Maij:t detta mål jemte Eric Jöranssons memorial i underdånighet kunna insinuera.

Secreteraren upläste derpå 23 § af Riksdagsordningen, på det ståndet deraf måtte kunna sluta, huruwida ofwannemde Boije, som war riksdagsman, måtte kunna i arrest inmanas.

Uppå Talemannens och Otto Olofssons föreställning fandt ståndet godt, att angående hans arresterande i memorialet eij nämnes. I öfrigit gaf ståndet Talemannen in commissis att föra ordet hos Hans Maij:t för deputationen och att tillika munteligen andraga (dock likwäl i de lindrigaste termer), huruledes rycktet är, som skulle ett wist antal likasom sammansatt sig att med hot och wåld twinga Allmogens riksdagsfullmäcktige, hwilcka, såsom de der äro obewäpnade, icke såge sig wara säkre utan nödgades resa hem, der de icke woro försäkrade, att Hans Maij:t i anledning af detta angifne mål wordo författandes sådane anstallter, som kunde lända till deras fullkomlige trygg- och säkerhet och att som riksdagsmän fritt och utan twång få yttra sine wälmenande tanckar.

Hedman. Succession.

Emedlertid under det suppliquen el:r memorialet upsattes, fick Directeuren Hedman företräde och ingaf ett memorial[2], som han begiärte föras till protocolls, af innehåld: Det han så i anseende till det mäst öfweralt högst beklagelige ryckte som

---

1 Ståndets supplik i Riksdagsacta.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 194.

ock det, hwilcket ståndet sjelf torde hafwa sig bekant, föranlåtes att härmedelst begiära eij allenast den protection, som en ärlig swensk undersåte bör wara försäkrad om, utan ock i fall någon af ståndet wore, som hade sig bekant, det han söker eller någonsin sökt att förleda el:r imprimera någon utaf ståndet, som wore nu el:r i framtiden ländande till wårt beträngde fäderneslands mötande olycka, att han nu genast inför protocollet detsamma wille angifwa el:r ock honom ifrån så ohemula beskyllningar befria.

Häruppå utlät sig ståndet och förklarade sig i allmänhet eij hördt något af Directeuren Hedman, som efter deras mening kunde lända det allmänna till förderf, eller sökt imprimera dem något, utan hwad de gjordt, är skjedt efter deras bästa samwete, såsom de funnit bäst lända till rikets och alla undersåtares wälfärd och trefnad nu och i framtiden.

Talmannen itererade och frågade, om någon nu kunde säga, det Directeuren Hedman på något sätt sökt öfwertala någon, skulle han stiga up och det inför ståndet anmäla? Han kunde för sin egen del betyga, det han alldrig hördt något af honom, eftersom han nästan alldrig warit i Hedmans hus. Men härtill swarades, att ståndet intet blifwit af Hedman öfwertalt, utan hwad det gjordt uti successionssaken, är skjedt efter deras egit bästa samwete och hemmawarandes åstundan.

Joseph Hansson anförde, det han alldrig hört något hos Hedman men wäl mera af de andra partien, hwilcka warit mera utlåtne och budit till högre.

Olof Gustavsson: Jag känner samma ord och blifwit mig lofwat 3 000 d:r, om jag wille nämna tre ord och falla på Printsen af Birckenfelt.

Otto Olofsson: Eftersom rycktet löper om sådane höga hotelser, samt att Hedman skulle hafwa öfwertalt ståndet till att utnämna Cronprintsen af Danmarck, så har Hedman blifwit föranlåten att begiära ståndets wittnesbörd derom; derföre är nu frågan här, om någon hördt något af honom uti successionssaken, och eij om de utlåtelser, som af andre partier blifwit fällte.

Ståndet förklarade än ytterligare sig eij hafwa att påminna emot Hedman, hwarföre han tackade ståndet för des benägne och enhällige intygande; begiärandes i anseende till de skjedde hotelserne ståndets protection och en underdånig föreställning derom till Hans Maij:t, hwarefter han afträdde.

Sedan anförde Per Andersson ifrån Dalarne, det honom blifwit budit 1 000 rd:r, om han wille berätta, det Dalarne eij wille hafwa Cronprintsen af Danmarck.

Jan Persson ifrån Östergiötland intygade sig alldrig hafwa hördt något hos Hedman men wäl på ett annat ställe, som han nu intet wille nämna, derest han för någon tid sedan ätit middag, då en skrift blifwit upläst om en hjort, en häst och en skytt.

Olof Gustavsson och Per Larsson sade, att igenom detta pasquill förstås Danmarck, Ryssland och Swerige, warandes detsamma ganska förklenligit emot Danmarck, som intet borde tillåtas.

Eric Jöransson: Ibland andra hotelser Lieutenant Boije sig utlåtit, woro också några emot Hedman, att han först och främst skulle hänga och sedermera alla de, som hyste samma mening.

Anders Månsson ifrån Dalsland berättade, att då han för några dagar sedan om en qwäll kommit ned utur Stora Secreta Deputation, hade en kommit emot honom och sagt, att han innan kort skulle hänga; häruppå har han frågat för hwad orsak, emedan han wiste intet ondt med sig. Då det blifwit swarat: Derföre att du är dansk och utwaldt Cronprintzen af Danmarck. Härtill har han, Anders Månsson, swarat: Är det orsaken, så hänger jag med gladt hjerta och godt samwete, emedan jag är förwissad om flere cammerater med mig.

Sedan en stund talt blifwit af ståndet om åtskillige fälde utlåtelser och hwad hwar och en af mindre angelägenhet hördt, frågade Talman, om icke ståndets mening wore, det hos Hans Maij:t han tillika med deputationen i underdånighet skulle andraga, 1:o det ståndets ledamöter såsom härwarande riksdagsmän måge njuta en fullkomlig protection och eij på något sätt [för]olämpas; 2:o att en owäldug domstol må uptaga och ransaka det nu angifne målet samt behörig säkerhet å personen; 3:o Hedman tagas uti Hans Maij:ts nådige beskydd; 4:o att om några flere dylike mål skulle yppas och af ståndet angifwas, det de med det forderligaste kunde afgiöras; och 5:o om ståndet eij njuter wederbörligit beskydd, lärer det nödgas anhålla om afskjed ifrån riksdagen och begifwa sig hem.

Otto Olofsson förestälte häremot, att hwad afskjedet afgår [ɔ: angår][1] det eij må skje positive, utan i fall der å

[1] Konceptprotokollet.

ståndet skulle skje öfwerwåld och de eij finge njuta hägn och förswar, de då torde nödgas att begifwa sig hem samt, hwad Hedmans begiäran angår om föreställning till Hans Maij:t angående de hotelser, som skjedt emot honom, att det eij lärer skicka sig för ståndet utan i det stället lemnas honom skrifteligit bewis, det han eij sökt imprimera eller öfwertala någon af ståndets ledamöter, utan hwad som blifwit gjordt är skjedt efter allas åstundan.

Desse Otto Olofssons påminnelser bifölls.[1]

Sedan justerades supliquen till Hans Maij:t angående Eric Jöransson, och under renskrifningen afgingo efter Talemannens föreställning 2:ne deputerade af ståndet upp till Hans Maij:t och Rådet att i underdånighet förnimma, om lägligit wore, att en deputation ifrån ståndet kunde få ett nådigt företräde i en angelägen sak. De återkommo med berättelse, att Hans Maij:t wäntade deputationen, hwilcken derpå afgick, och lofwade Talemannen ståndet swar wid återkomsten från Större Secrete Deputation klockan 11.

Ståndet skildes åt klockan ½ 10.

Måndagen d. 14 Martii 1743.

Riksdagzmänners säkerhet.

Ståndet kom åter tilsammans kl:n 11, då Taleman berättade, huru effter det i dag förut skedde öfwerenskommande han med de deputerade warit hos Hans Maj:t i Rådet, som försäkrat ståndet om all nådig omwårdnad samt at taga sådane författningar, som han för ståndet och det almänna finner säkrast; warandes eljest de härwarande regementerne befalte at noga hafwa wård, det någon riksdagsman hwarken med ord eller gärningar må förolämpas.

Sedermera och då Taleman nu kom utur Större Secrete Deputation, hade han träffat Justitiæcantzl:n, som berättat, at Hans M:t sedermera godt funnit at remittera Erich Jöransons memorial till Slottsrättens skyndesamma uptagande och afgiörande och tillika förordna samma rätt till forum för alla slike hädanåt förefallande mål.

De deputerade, som följt Taleman, berömde des inför Hans M:t håldne tal, hwarföre ståndet mycket tackade Taleman.

Succession. Cronprintsen af Dannemark.

Johan Erson proponerade, om icke en deputation kunde afgå til Prästest. at til bifall recommendera ståndets giorde

[1] Koncept till extraktprotokollet i Bondeståndets arkiv 1740—1741, vol. 11, fol. 321.

successionswal af danska Cronprintsen, efftersom åtskilliga präster skola begärt en sådan deputation.

Anders Månson från Dalsland war af den tankan, at deputation borde gå til alla 3 stånden för sakens angelägenhet skull, och giorde flere et med honom[1], då Taleman förestälte, om icke, der man äntel:n skulle gå med deputation, ståndet först kunde adressera sig till Prästerne och jemte de för sielfwa saken stridande skiäls andragande taga til motive den förtrolighet, som begge stånden bör wara emellan i anseende thertill, at the stöda hwarannan, prästen bonden med andelig och bonden prästen med lekamlig spis etc. etc. De torde således först foga sig, då förhoppningen wore så mycket större, at de andre 2:e stånden också kunde låta beqwäma sig.

Detta biföls af ståndet, och resolverades derhos, at så snart Större Secrete Deputationens betänkande inkommer ang:de walet och detsamma blifwit hördt, en deputation då äfwen går till de andre stånden at förklara, det ståndet förblifwer wid sit en gång fattade slut, ehuru det ändå med de öfrige stånden gierna går i Herrans hus, då waldagen af dem utsättes, at be om wälsignelse till det de redan hos sig beslutit och hos de andra stånden förklarat.

Deputerade från Dalarne om successionssaken med mera.

Från Dalarne fingo 9 deputerade företräde. De woro ifrån åtskillige sochnar och sade sig hafwa in commissis detsamma som de, hwilka förut ankommit, hos ståndet andragit. Uplästes derpå en af Almogen i Tuna och ofwan bro Jan Anderson i Årby gifwen fullmakt[2] af d. 3 hujus, som i Falu Landzcancellie blif:it upwist d. 7 d:o, hwilket Landzsecreteraren Neuman attesterat. D:o en af Husby sochn på Carl Olson från Smeby, dat. d. 7 hujus.[3] D:o af Schedewi sochn, dat. d. 6.[4]. D:o af Rättwik sochn på Nämdemannen Daniel Olson, dat. d. 7.[5] D:o af Hedemora sochn på Olof Gustafson, dat. d. 6.[6] D:o af Grytenäs åboer på samma man, dat. d. 8, allt i denne månad.[7] Af Tuna utan bron på Erich Erson, utan dato.[8]

---

1 Memorialprotokollet: *Anders Månsson från Dalsland til alla stånden. Skyndesamt bifall. Dalarnes, Vesternorrlandz, Helsingelands fullmäcktige. Faran.*

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 584 v.

3 Ibid., fol. 588.

4 Ibid., fol. 589.

5 Ibid., fol. 591.

6 Ibid., fol. 593.

7 Ibid., fol. 594.

8 Ibid., fol. 596.

Per Anderson från Dalarne proponerade, at desse fullmäktige måtte tilfrågas om successionsmålet. Taleman frågade dem derföre, om Almogen deroppe i orten om denne saken sig yttrat? R.: Ja.

Q.: Hwem mena de? R.: Cronprintzen af Danmark, efter de ej fått Hans Kongl. Höghet Hertigen af Hollsten och ingen nu är af det kongl. swenska blodet at tillgå. Q.: Om de kunde försäkra, at det wore samtelige de hemmawarandes mening och wilja? R.: Ja, allenast han will regera effter Sweriges lag och Regeringsform. Q.: Hwarföre de så just fallit på honom? R.: De hafwa rustat ut så mycket manskap, at landet både på folk och pengar är utblottat. Landet wore ej i stånd at hielpa sig sielfft, hwarföre dem syntes nödigt at hafwa en wän at wända ryggen till, som will och kan hielpa. Q.: Om de ärna dröja här, tills de få slut på sine puncter? R.: Ja, om möjeligit wore. Taleman gaf dem wid handen, hwad ståndet ang:de successionen giordt och skiälen dertill. Fullmäktige swarade, at detta just wore de hemmawarandes mening.

Taleman: Hwad de arresterade Generalerne och orsakerne till krigets olyckelige förlopp i Finland angår, så har ståndet icke underlåtit at påyrka om den sakens skyndesamma afslutande; men målen äro widlöfftige, orsakerne böra undersökas, witnen höras och alt effter lag, hwilket alt på tiden något ankommer.

De deputerade sade sig frukta, at det går för långt ut; men at om åtminstone hufwudmännen eller Generalerne först blefwo straffade, så skulle Almogen någorlunda kunna ställa sig tilfreds, och detta wore så mycket angelägnare, som de, hwilka hädanåt komma at commendera, kunde af sådane exempel taga sig til wara. De andre kunde sedan få sin dom. Och då Almogen får förmärka, at straff följer på brott, blifwa de så mycket mera upmuntrade at bidraga til det almänna.

Sedan Taleman på behörigt sätt tackat dem för deras betygade förtroende och försäkrat dem om ståndets sorgfällighet at bewaka deras och Almogens angelägenheter, togo de afträde.

Kom åter at discoureras om den misshällighet och willerwalla, som deraf förorsakas, at en och annan yttrar sig utom ståndet at wara af annan mening, än den pluraliteten fallit uppå.

Eric Jöranson förklarade en sådan för owärdig at hafwa säte och stämma i ståndet.

Per Anderson från Dalarne yttrade sig, at ehuru han ock ej annat giör, än hwad hans committenter honom anförtrodt, så hotas han ändå af en del ståndets ledamöter.

Taleman förestälte i anledning af Riksdagsordningen, det hwar och en wäl äger frihet at giöra sitt reservatum till protocolls; men at, sedan det skedt, han icke bör opponera sig emot pluraliteten, af hwilken beslutet dependerar, och bör ej något sedermera talas derom eller påyrkas; hwarföre, der en eller annan på något sätt skulle förolämpas af andra, som äro af skiljachtig mening, bör derom undersökas och personen, som derom öfwertygas, behörigen sitt brott umgälla.

Per Person från Halland framgaf et memorial, stält til Prästest., at conformera sig med ståndet i det yttrade successionsmålet. Detta war ej underskrifwit men underskrefs sedan af Johan Erson från Småland.

I anledning häraf såwäl som af hwad tilförne blif:it discourerat, kommo de fläste öfwerens, at med en deputation härom gås til Prästest. men at de, som woro af andra tankar, nu straxt måtte stiga op och säja sin mening.

De finska fullmäktige sade, at som tolkens Hindrich Johanssons mening warit, så wore ock deras.

Fullmäktigen från Åland yttrade sig, at man med ömsint behiertande måtte tilsee, huru man kunde hielpa finnarne utur elden.

Jacob Pålson: Hwad jag tilförne sagt, är i protocollet reserverat, och af samma mening är jag nu och önskar, at Finlands ömkelige tilstånd måtte tagas i behiertande;[1] i öfrigit är jag ej mot ståndets pluralitet.

Matts Olson önskade, at sålunda handlas måtte, det Finland och gräntzorten ej sätties i brand.

I detsamma upkom Större Secrete Deputationens extractum prot:i af detta dato, hwarutinnan deputation begär, at några dagar ännu måtte förunnas till den anbefalte utarbetningens fullbordande. Item förfrågas, huruwida waldagen må upskiutas, och om walet in pleno plenorum eller i hwart stånds pleno särskilt skall afgiöras.

Men ståndet wille icke inlåta sig i desse quæstioner utan befalte, at Taleman med en deputation af 24 man går til de andra

---

[1] Härefter i memorialprotokollet: ... *Är allenast at få se sitt förbehåld i protocollet* ...

stånden och för de skiäl skull, som tilförne andragne blifwit, förklara, at ståndet oryggel:n förblifwer wid des sista plenidag fattade och igenom deras deputerade, jemte Olof Andersons memorials öfwerlef:ererande, förklarade mening om Cronprintzen af Danmark, och at således hwad Större Secrete Deputationen ang:de tiden och sättet anfördt, ståndet så mycket mindre befattar sig dermed, som hufwudmålet redan hos dem är afgiordt, och ståndet följachtel:n ej kan inlåta sig i quæstion om någon annan successor; wiljandes ståndet ej wara answarigt för det äfwentyr, som riket af dröjsmålet kan underkastas.

Deputation gick af och emedlertid företogs den projecterade instruction för Manufactur- och handelsdeputation, hwarwid Borgarest:s extract:m prot:i derom af d.[1] [Febr.] åhördes, men målet opskiöts till nästa plenum.

Projectet til förklaringen öfwer förordningen af d. 9 Martii 1733 ang:de forum, hwarest excesser och förgripelser, som här i Stockholm kunna föröfwas emot publique wakter etc., skola ransakas och dömas med mera, war bifallit af de andre stånden, och skrefs jemwäl ståndets bifall på rådsextract:m prot:i härom af d. 26 sistl. Jan.

Excesser och förgripelser.

Taleman med de deputerade kom tilbaka. Å R. och A:s wägnar hade Landtmarskalken swarat, att det ståndet worde på sådant sätt sig förfogandes, at slutas kunde, det de ej mindre wore sorgfällige om det almänne än Bondest. Hos Prästest. hade Taleman andragit målet sålunda, som i ståndet warit öfwerenskommit. Borgarest. hade han flaterat med den g[aml]a och begge stånden emellan högstnödige förtroligheten med mera; och förklarade de deputerade sålunda sit nöje öfwer Talemannens å alla 3 ställen håldne tal, at ståndet högel:n tackade honom.

Krigscommissarien Johan Wiljamson, som wid 2:ne riksdagar tilförne fått Ständernes recommendation till Hans M:t, bewiljades än i anledning af des i ståndet ingifne memorial[2] en underdånig föreskrifft till erhållande af den effter Stilman ledige kongl. räntmästarebeställningen, hwartil han nu wore föreslagen.

Wiljamson.

Sedan ock några almänne beswärs §§ blifwit justerade, hwaribland de fläste woro Almogens af Finland, och med hwilka ståndet fandt godt, at ännu något dröjas skulle, skildes ståndet åt.

---

1 Datum saknas i protokollsextraktet.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 190 ff.

Onsdagen d. 16 Martii 1743.

Successionssaken.

Ståndet kom tillsammans kl. 11, sedan Större Secrete Deputationen skildts åt.

Åtskillige af ståndets ledamöter beklagade, at hwad ståndet inom sig beslutar, ej hålles tyst, och att det äfwen så wida går, at en och annan personligen nämnes til sina sentimens.

Olof Jönson från Skåne berättade, at några dagar effter sedan första gången i ståndet om Cronprintzen blef beslutit, hade Johan Jönsson Ekman på ett ställe i fleras närwaru talt derom.

Ekman wille, at Olof Jönson skulle ock nämna anledningen thertill samt at the måtte kallas till witnen, med hwilka de wid det tillfället spisade. Bad i öfrigit at få niuta lag och Riksdagzordningen till godo.

Gafs jemwäl an,[1] at Ekman i Större Secrete Deputation skall hafwa yttrat sig, at han ej fritt får tala i ståndet.

Häraf yppade sig et stort buller, då Anders Månson från Dalsland styrkte thertill, at man måtte bedia Gud om enighet, lemna desse twistigheter å sido för denna gången och gemensamt arbeta på det almänna bästa samt ej widare gå i partier, hwaraf rikets undergång följa kan.

Taleman sade, at som des skyldighet fordrar at råda till enighet, så wille han ock, att de nu i Herrans namn wille efftertänka, huru högst nödig enigheten är til wår almänna conservation, samt hwad efftertänkelig påfölgd det med sig förer, at sedan man om hufwudquæstionen warit ense och begärt blifwit, at den, som hade något deremot, då wille säja sin mening, men sådant icke skedt, man nu effteråt låter förspörja, som skulle ståndet i den delen ej warit enigt.

Under det att om denne saken widare taltes, upkom en deputation från Prästest. af 8 man, för hwilken Biskopen Alstrin förde ordet. Å Prästst:s wägnar betackade han ståndet för det förtroende, som de til Prästest. betygat sistl:e plenidag ang:de successionswalet. Öfwer samma förklarade förtroende fägnade sig Prästest. så mycket mera, som det deraf giordt sig försäkrat, at Bondest. ock hyser en uprichtig god tanka om de steg Prästest. i denne sak tager, hwaribland detta är nu ett, att Prästest. för sin del finner omständigheterne fordra, at Större Secrete Deputationens i dag inkomne extract:m prot:i om ett par dagars

[1] Som sagesman anger memorialprotokollet Johan Persson.

upskof till den anbefalte utarbetningens fullbordande måtte bifallas. Prästest. förhoppades ock, at detta så mycket mer skier hos Bondest., som man nogsamt finna kan, at et för hastigt steg kunde hindra fredswärket, hwilket effter all liknelse nu wore på god wäg. I öfrigit och som det beklagel:n förspordes, att mit uti desse farlige tider, äfwen under sielfwa fastlagen, comoedier spelas och baler anställas, i det stället man borde falla Gud til fota och afbedia det hotande straffet, så ärnade Prästest. inkomma med et extractum prot:i om en förordnings utfärdande till ett slikt syndigt missbruks förekommande, hwilken förordning Prästest. förmodade, at Bondest. worde bifallandes.

Taleman å ståndets wägnar tackade för undfången del af Prästest:s tankar i denne saken. Hwad ståndet widkommer, så hade det icke trodt sig taga för hastigt steg, sedan pluraliteten af Riksens Hrr Råd och Större Secrete Deputation sagt tiden wara inne. Ståndet hade således fallit på thet wal, som de effter omständigheterne funnit för riket wara det bästa och säkraste. Huruwida en eller annan omständighet sedermera kunde hafwa ändrat sig, sådant wore ståndet obekant. Man önskade gemensamt en hugnelig fred och det så mycket mera, som man redan kändt en obotelig olägenhet af en kort ofred, hwilken fullit menigheten aldraswårast; men beklageligit wore det, at man ej från ryska sidan fått någon tillförlåtelighet. Skulle det nu skie, så trodde han, at ståndet ej skulle hålla betänkeligit at låta det på et par dagar komma an; men at de likwäl ej gå ifrån sitt förra utlåtande. I öfrigit betygade han ståndets förtroende til Prästest. såsom ägande bättre insicht i affairerne och giorde sig försäkrat, at Prästest. giorde dem biträde i det, som för riket pröfwades bäst och säkrast.

Biskop Alstrin: Ware den utur riket utrotad, som annat råder än det, som är bäst. Huru godt wore det icke at få fred ändå och sedan i frihet wälja.

De deputerade togo afträde.

Hela ståndet war nögt med Talemans swar.

Discourerades sedan om den högst nödiga enigheten i ståndet samt tysthetens hållande[1], då ståndet ånyo förente sig at hålla hwad som ståndet kommer öfwerens om hemligit.

---

1 Memorialprotokollet: *Anders Månsson: Ånyo om enighet. Taga ej råd utaf andra[s] löpande. Sören Swenson [ɔ: Åkesson]: Allenast att här efteråt hålles tyst.*

Berättades, at Lieutenanten Boije war i förstugun och begärte företräde.

Man föreställte sig, hwad hans ärende war, och effter något discourerande bewiljades det.

Han kom derpå in, då han berättade, huru han olyckel:n kommit i disput med Erich Jöranson, som hastigt tagit op hwad han i hastighet sagt, under thet han warit något plägad. Han hade sökt förlikning med Erich Jöranson; men som honom blif:it swarat, at detta wore ståndets gemensamma sak, så hade han att andraga det inför ståndet. Till den ändan har han ock nu sökt företräde. Och som hans afsicht aldrig warit at ofreda någon, så förmodade han, att ståndet ej worde illa uptagandes detta af hastighet giorda felsteg, begärandes at, der ståndet wille gie det effter, han derå kunde erhålla ståndets extract:m prot:i.

Taleman swarade, att den yppade stridigheten giorde honom ondt. Saken wore nu angifwen, och wiste han ej mer eller minder, än hwad Erich Jöransons skrifft innehåller, i anledning af hwilken ståndet funnit sig föranlåtit at hos Hans Maj:t anhålla om säkerhet effter Riksdagsordningen.

Lieut:n Boije: Undersökningen är i dag begynd men ej wida gången. Hwad han sagt, det återkallar han såsom skiedt i brådoms skilnad.

Tog derpå afträde och wäntade swar i förstugun.

Discourerades om hwad swar man skulle gifwa honom. Slutet blef det, at ståndet wäl hade medlidande öfwer honom såsom en ung man, hwars lyckas hinder skulle giöra ståndet ondt; men som målet wore publiqt och ifrån Hans Maj:t till sit behöriga forum remitterat samt undersökningen redan begynd, så wore man numera ej i stånd att kunna befatta sig dermed.

Taleman wille, at han måtte inkallas och få swar, men ståndet wille det ej tillåta, utan lemnades honom ofwan:de swar i förstugun af 2:e ståndets ledamöter.

Major Creutz fick företräde, då han anhölt om ståndets bifall til Cammaroecon.deputationens betänkande ang:de en sin cronofordran. Han hade genom fienden förlorat all sin egendom i Finland och wore med et stort hushåld beswärad. Sedan han tagit afträde, uplästes nästber:de deputations betänkande af d:n 14 sistl. Decembr. och biföls med påskrifft, det ock de andre stånden giordt.

Uplästes de af Borgarest. författade anmärkningar wid projectet till instruction för Manufactur- och handelsdeputationen.

Men ståndet fandt godt att bifalla Prästest:s utlåtelse, som simpliciter bifallit instructionen, hwilket ock R. och A. giordt, med den tillägning at terminus a quo för Manufactur- och handelsdeputationen blir ifrån sista riksdag; dock at deputation lemnas till de förre acterne fri tillgång.

Uplästes försäkringzwilkoren för den succederande till thronen, hwaröfwer de andre stånden sig utlåtit. Biföls tillika med R. och A:s samt Prästest:s yttrande; allenast hwad Prästest:s tillägning wid 6:te § angick, at printzessan skulle wara af den *lutherska* religion, lät ståndet bero derwid, at hon skulle wara af den evangeliske.

Ståndet kom öfwerens, at om någon deputation från R. och A. skulle ankomma och föreställa nödwändigheten af ett par dagars upskof med utarbetandet af successionsplanen, så swares thertill hwarken Nej eller Ja; wiljandes ståndet ingen delaktighet hafwa i dröjsmålet. Det förblifwer i öfrigit wid sit en gång fattade slut.

Per Anderson från Dalarne androg, at Preses i Commissionen och de flere gå till de insatte Generalerne, och at Gen.majoren Didron tracteras.

Anders Anderson påstod, at de ej längre böra niuta civilt fängelse, och at dem ei hel:r må tillåtas at hålla tracteringar; Jacob [ɔ: Olof] Göstafson war af den tankan, at ingen borde få gå till dem. De arresterade Generalerne.

Taleman sade detta wara af sådan beskaffenhet, at det i Commissionen med all beskedelighet anmälas bör.

En deputation opkom från Borgarest:det, som recommenderade et medhafwande extract:m prot:i rörande wärfningzplacatet; samt påminte om expedition af Manufactur- och handelsdeputationens instruction.

Sedan samma deputation tagit afträde, åhördes rådsprotcollet af d. 7 sistl. Jan. med hemställan, huruwida Sergeanten Johan Adolph von Pechlin må förordnas til fendrich wid Östgöta Regem:te och Fendrichen Carl von Pechlins till lieutenant wid Willebrandske Reg:tet i anseende dertil, at de äro hollstenske Ministerns söner och således emot 14 § af Försäkringen samt Regeringsformens 20 § ej synas kunna antagas uti swensk tienst. Som de sig i swensk tienst uptient och äro uti touren at befordras, så hade de 3:e stånden pröfwat billigt, at de måge niuta befordran, hwilket jemwäl ståndet i anseende till de i rådsprotocollet anförde skiäl biföll. Wärfningzplacatet. Johan Adolph Pecklin.

Ekman[1] begaf sig ifrån at wara ledamot i Större Secrete Deputation äfwen ock i Commission. Till denne sednare utseddes Otto Olofson i stället.

Hiernes oration.

Talman anmälte Hiernes begäran, at ståndet wille i morgon på Riddarhuset åhöra en des oration.

Ang:de det långa upskofwet med skattebrefwens expedierande, hwarom Almänne Beswärsdeputation låtit afgå extractum protocolli, påminnes i Cammarcollegio.

Wiljamson. Borgström(!).

Recommendationerne för Krigzcommissarien Wiljamson och Auditeuren Borgström [ɔ: Broström] understödias med en liten deputation hos Statssecreteraren.

Ankom Större Secrete Deputationens extractum prot:i af detta dato ang:de upskof tills i öfwermorgon med sitt yttrande, det de andre stånden hade med påskrifft bifallit. Emedan ståndet redan yttrat sig i målet och wille icke gå therifrån, så fants godt, at ej något annat påskrifwes, än at det i ståndet blifwit upläst. Ståndet sade sig icke wilja wara wållande till tidsens utdrägt, derest något olyckeligit skulle hända.

Quikfelt.

Secrete Deputationens betänkande af d. 8 Febr. ang:de Corporalens wid Kongl. Lifdrabanterne Eric Gustaf Queckfeltz ansökning om öfwerstelieutenantz fullmakt biföls med påskrifft af Bondest., och war det äfwen af de andre stånden bifallit.

Ståndet skildes sedan åt.

Fredagen d. 18 Martii 1743.

Ståndet samlades klockan 10, då Sören Åkesson berättade sig d. 25 el:r 26 i nästledne månad hafwa förlorat sin pitscherring, som war af silfwer med initialbokstäfwerne af des namn S. Å. S. och bomärcke ⊥ hwilcket han för den orsaken skull gifwit wid handen, på det att om någon skulle funnit el:r tagit den och wille betiäna sig deraf till hans skada, han då utur protocollet måtte hafwa bewis, att han gifwit det tillkiänna.

---

[1] Konceptprotokollet: *Ståndet påstod, att Ekman skulle tagas if:n Stora Sec. Deput. och jemwäl Commission, hwartill han sig begaf... Taleman förmante till enighet, hwilcket förutan wi skadas alt för mycket.*

Per Carlsson ifrån Öland påminte om en deputations afsändande till de andre stånden att erindra om successionssakens företagande och afgiörande med det snaraste, i annat fall will han resa bort. Succession.

Talmannen anförde deremot, att man måste wänta, till des Stora Secrete Deputation hunnit utarbeta thes betänckande, hwilcket med det snaraste lärer skje.

Johan Persson ifrån Östergiötland påminte att billigt wore, det Generalerne måge strängare bewakas, det torde annars gifwas tillfälle till eschapade för dem, hwarigenom mycken förbittring skulle förorsakas i landet, och att den öfwer dem förordnade Commissionen må sitta både för- och eftermiddagarne till ernående af ett snarare slut. Generalernes bewakande.

I anledning häraf förestälte Talman, att hufvudsakeligast woro att snart få slut uti Generalernes sak och att dom ju förr ju hellre må skje, och om icke utdrag af protocollet må upsättjas härom till de andre stånden, hwilcket samtycktes.

Anders Månsson ifrån Elfsborgs län: Commission har all möda ospard till att snart kunna utarbeta sakerne, men som densamma sitter under edeligit förbindande och har sådane ärender under händer, som angå folcks timmeliga wälfärd och angelägenhet, och att dömma någon ifrån lif och egendom wore en högre sak än att på några timmar afgiöra; man kunde igenom förhastande och orätt dömmande sätta sin egen lif och siäl i sticket. Talman swarade, att man will allenast påminna, det Commissionen med det snaraste afdömmer sakerne och eij spar alt till en gång.

Åhördes Presteståndets extractum protocolli af d. 14 hujus angående alla skådespels, dants, mötens och andra dyliga yppiga sammankomsters förbjudande, och att ett till desse tryckande tider lämpat böneformulair må författas.

Uplästes finska fullmäcktiges memorial[1] angående voteringen wid prästewahl uti deras församling här i staden.

Resolverades, att hos Presteståndet skjer föreställning härom, huru det förstås.

Inkommo Dalallmogens hitskickade och afgofwo memorial[2] att willja resa hem, derest de eij snart få slut uti successionssaken. Successionssaken.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 436 ff.
2 Tryckt som Bil. 45.

Talmannen tackade för det förtroende de wisat emot ståndet och att de wändt sig till Ständerne med sine angelägenheter, berättade sedermera, huru sammanhanget nu wore med sakerne och att åtskillige secreta mål förorsakat upskofwet, hwilcka i dag lära inkomma till stånden.

Jan Person i Tuna föreställte, om icke några af de hitkomne deputerade kunde resa hem och några blifwa qwar.

Talman war af samma mening, emedan den hemmawarande Allmogen derigenom blifwer underrättad och de andre emedlertid bewaka angelägenheterne härstädes.

Herrdagsmannen Per Andersson i Mora sade sig willja tillika resa hem och föreställa sakerne.

Talmannen yttrade sig, att Per Andersson intet kan få resa hem för denne orsakens skull, ty han wore en lagligen wald och till riksdagens biwistande förordnad herrdagsman, men de utskickade woro hitsände allenast uti ett wist ärende, och enär de derom finge beskjed, så woro deras commission all, hwarom de wid hemkomsten finge underrätta sine hemmawarande.

Eskilstuna kongzladug. Wiljamson. En deputation ankom ifrån Borgareståndet, då Dalallmogens fullmäcktige afträdde så länge, som medhade samma stånds ext:a prot:i 1:o angående båtsmansprässning, 2:o att Eskilstuna kungsladugård må få arrenderas af staden, 3:o recommendation till Hans M:t för Krigscommissarien Williamson och 4:o om tullen af handtwerckarnes waror, hwilcket alt deputationen recommenderade till benägit bifall och sedan afträdde.

Dalallmogens hitskickade. Dalallmogens hitsände inkommo åter, då en ibland dem, Matts Danielsson wid namn, sade sig willja gå in för Commissionen och berätta, att intet manskap utgifwes af Dalorten, förrän de få dom öfwer de arresterade Generalerne.

Talmannen underrättade dem korteligen 1:o om walet, 2:o om Commissionen och 3:o om orsaken till krigets utdrägt. Kunnandes för öfrigit eij råda dem hwarcken att resa hem eller bli här men tyckte, att några kunde resa och några bli qwar, då ståndet på alt sätt skulle bearbeta deras angelägenheter. De utskickade sade sig wara nögde att resa hem, allenast att tiden sedermera eij drages för långt ut med de andragne målen. Härtill swarades: Alla stånden måste utlåta sig, hwaruppå skall skyndas. Om wi kunna få fred, så är det wi alla önska. Wi weta eij, huru tiderne sig wända. Afträdde.

Jan Persson ifrån Tuna med en deputation af 12 man gick bort med det nu projecterade extractum protocolli i concept af detta dato angående för- och eftermiddags sittjande i Commission öfwer Generalerne.[1] Deputationen tog ock med sig 2:e extracta protocolli angående undersökning om ränteriemedlen i Finland och om öfwerflödige pensioners indragande.

Derjemte fans godt, att anstånd hafwes med utdragen af protocollet angående Generalernes säkrare förwar och beträffande säkerheten om deras personer och egendom, som interressera i utgången af den olyckelige finska campagnen.

Uplästes projectet till Commissionens extractum protocolli, som kommer att lemnas de hitskickade dalkarlar och hellsingar till swar uppå deras begiäran om afstraffandet af dem, som warit wållande till krigets olyckelige utgång i Finland.

Riddarhuscancellisten Ekstubbe inkom och aflefwererade ett förseglat bref med en hop extracter ifrån Större Secreta Deputation.

Successionen.

Taleman gick ut med några deputerade att tala med 2:e deputerade af Presteståndet, som woro i förmaket, och wid des tillbakakomst berättade han ärendet bestå deruti, att 5 el:r 6 man måtte gå till Presterne att i förtrolighet öfwerlägga i desse farlige tider om det nu förewarande successionsmålet. Efter någon förd discours och Talemans föreställning fans godt, att deputerade af ståndet gå till Presteståndet och med deras deputerade sammanträda samt öfwerlägga, om utwäg kan finnas att erhålla freden utan att få någon ny fiende derigenom, och att i det målet söka i det närmaste foga sig till them för thet allmännas bästa, men i fall eij någon utwäg finnes, då hålla sig wid det ståndet tillförende beslutit.

Talman kom efter en stunds förlopp tillika med the deputerade tillbaka och berättade, att efter något öfwerläggande hade the med Presteståndets deputerade öfwerenskommit att i morgon bittida ¾ till 7 komma tillsammans och då om detta widare öfwerlägga.

Fouragegiärd.

Åhördes ståndets extractum prot. af d. 10 Februarii angående en friwillig fouragegärds utgiörande, som nu war tillbaka kommit med de andre ståndens utlåtelser, och hade Ridd. och Adel. resol., att det bifalles, dock att de, som i skogen eller elljest långt ifrån stora wägarne äro boende, nu straxt framskaffa den

[1] Tryckt som Bil. 46.

utsatte giärden, emedan det för dem å annor händelse skulle wara swårt att framföra densamma wårtiden, enär det behöfwes; men Prestestånde hade resol., att som å ena sidan är angelägit, att wid förefallande marcher ingen brist måtte wara på nödigt fourage, på andre sidan åter är billigt, att the långwägade eij i oträngt mål måtte beswäras med onödig förssell, så bifaller Prestest:det så mycket snarare Bondest:dets extractum prot., enär berörde brist förekommes. Detta hade Borgarest:det också bifallit.

Aminoff. En deputation af Borgarest:det inkom och medhade s. stånds extractum protocolli af i dag om öfwerstelieutenant Aminofs befordran till öfwerste. Ståndet swarade det wara allas deras önskan att få en så kiäk herre att anförtro sine barn åt.

Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 9 Februa. biföls med påskrift af ståndet, att enär något tal kommer att föras hos Hans Maij:t å samtel. Riksens Ständers wägnar, det då förut in plenis må justeras.

Med påskrift remitterades Rådets utdrag af protocollet under d. 15 Februa. sidstl. om städernes räkenskapers reviderande till Cammaroeconomiedeputation.

Finske inwånarnes beswär. Biföls med påskrift Ridd. och Adel. ext. prot. af d. 23 Februa. sidstl., att de hitflycktade finska inwånares beswär och memorialer måge ingifwas och uptagas af den förordnade deputation, jemte Borgarest:dets tillägning, att derest deputation skulle afslå ett eller flere beswärs antagande, wederbörande må wända sig dermed till Riksens Ständer.

Bewillningen af städerna. Borgareståndets ext. prot. af d. 23 Februa. angående det, som de städer, hwilcka ingen åkerjord hafwa, komma att sammanskjuta i stället för durchtågsgiärden, biföls med påskrift, hwilcket de andre stånden också gjordt.

Manufacturisterne. Uppå manufacturisternes memorial att i contribution betala 1 proc:t af alla deras tillwerckade waror hade Ridd. och Adelen resolverat, att de upptaga detta manufacturisternes gjorde anbud med benägenhet och wälwillja och försäkra dem derjemte, att Ridd. och Adel. alltid lära söka att handhafwa manufacturisterne wid de redan gjorde författningar, som lända till rikets sanskylldige nytta och manufacturiernes förkofran och bestånd i framtiden, blifwandes detta remitterat till Deputerade öfwer Bewillnings[werket] samt Manufactur- och handelsdeputationerne. Prestest:det hade remitterat detta på lika sätt, jemwäl ock Borgarest:det med den tillägning, dock att tobaksspinnerierne här-

under eij begripas, emedan tobaksblader såsom en rudemateria äro med ganska dryga afgifter belagde och tobaksspinnerierne eij el:r såsom en manufactur kunna anses, samt att Carlshamns stads klädefabriqves memorial af d. 18 sidstl. Februarii af deputationerne under beprö fwande tages, så att deras betänckande deröfwer sedan tillika hos Riksens Ständer afgifwes. Bondeståndet biföll Ridd. och Adel. utlåtande samt remitterade detta till de Deputerade öfwer bewillningswercket samt Manufactur- och handelsdeputationen.

Större Secreta Deputations ext. prot. af d. 14 hujus angående några dagars upskof med deras betänckandes afgifwande hade Ridd. och Adel. samt Borgarest:det stadnat i det slut, att Större Secreta Deputation alldrasidst till i öfwermorgon inkommer med sin utlåtelse, huruwida i anledning af den ankomne expressen några omständigheter kunna föranlåta dem till att styrcka R:s St:r att med walet upskjuta, då i fall R:s St:r eij finna sådane omständigheter, Ridd. och Adel. samt Borgarest:det äro af den tanckan, att med walet eij må utdragas längre än till denne weckans slut, och att emedlertid Större Secreta Deputation fortfar med utarbetningen. För öfrigit hafwa desse begge stånden fastställt, att walet må skje i pleno plenorum, och önska, att de andre stånden härutinnan wille foga sig till dem, hälst Riksdagsordningen såwäl som gammalt öfligt bruk gifwer thertill anledning. Prestest:det hade bifallit Ridd. och Adel. utlåtande uti det öfriga, men hwad plenum plenorum widkommer, så ehuru Prestestånd et förmenar, att det torde hafwa sin goda nytta med sig, likwäl som förutan andra betänckligheter den swårigheten möter, att Riddarhussalen icke tillåter en så stor samling af alla nu församlade ståndens ledamöter, så ser icke Prestest:det, huru ett sådant förslag om pleno plenorum nu för tiden låter sig werckställas, utan förbehåller sig Prestest:det, att så snart gudstiänsten är sluten, i sitt wanliga rum sammanträda och walet förrätta. Bondeståndet påskref allenast, att det war upläst i dag. Successionssaken.

Ridd. och Adel. extract. protocolli af d. 30 Octob. 1745 [ɔ: 1742] angående en reductions- och liqvidationsdeputations förordnande wid denna riksdag att undersöka såwäl Grefwinnans Ebba Lewenhaupts arfwingars fordran för bortmiste räntor som ock ett hos Urskillningsdeputationen anmält mål hade Prestestånd et bifallit med förmodan, att denne deputation derpå arbetar, att Reductions- och liquidationscommissionen må här- Reductions- och liqvid:s-dep. förordnande.

med änteligen uphöra och således eij lända statsmedlen till ytterligare gravation. Men Borgarest:det, hwilcket Bondest:det biföll, hade resol., att emedan så långt lidit på riksdagen och man eij wet flera mål, som af reductionsdeputation nu skulle komma att uptagas och skiärskådas, än de 2:ne, som i Ridd. och Adel:s extracto protocolli äro omförmälte, hwilcka kunde remitteras till R:s St:rs Secrete Utskåtts att derstädes afgiöras, ty finner man icke, det någon reductionsdeputation nu må förordnas. Ståndet åtskildes.

Lögerdagen d. 19 Martii 1743.

Successionssaken.

Taleman proponerade, om icke de extracta af wåre Ministrers från Åbo ankomne bref, hwilka Riddarhuscantzlisten Ekestubbe i går uti ståndet förseglade inlefwererat, måtte upläsas.

R.: Ja.

Sedan Taleman förmant ståndet at hålla alt detta tyst, blefwo samma extracter upläste, som innehöllo, hwad wåre Ministrer discourswis och utom conferencen talt med de ryske Ministrerne ang:de fredswärket och succession. It. Ministren Buchwalds bref. Desse extracta och bref blefwo sedan genast hoplagde och förseglade.

Sedan gaf Taleman wid handen, huruledes han i går effter ståndets öfwerenskommande warit jemte ståndets deputerade tillsammans med Prästest:dets utnämde ledamöter. Quæstionen hade warit om rikets räddande samt om bästa moijen och utwägar thertil. Han hade der påyrkat ståndets mening. Men Prästerne hade proponerat, om icke bäst wore at tilsee, det wi kunde få wårt land igen utan blodsutgiutelse? Discoursen hade derpå wändts hit och dit, och äntel:n blifwit öfwerenskommit, att de deputerade widare måtte träda tillsammans.

Taleman frågade således ståndet, om man widare med dem conferera skulle? R.: Ja.

Örman yttrade sig, at man då kunde föreställa Prästerne, det de wille giöra reflexion på ofwan upläste bref, hwilka ej annat innehöllo än olika och skiljachtige berättelser ifrån de ryske, och det alt ändå utom conferencen. Man hade således ej något säkert att lita på derifrån.

Taleman: Prästernes mening lärer wara at allenast wänta ett par dagar på expressen från Petersburg.

Olof Jönson: Det har förr hetat, at så snart Graman kommit, skulle man ej längre wänta. Han har nu ankommit, och ännu will man likafult widare dröja. Om ryssen hafft lust till fred, så hade han sagt det positift på gräntzen. Nu wil ståndet ingen widare del hafwa i dröjsmålet och han för sin del aldeles wara utan answar.

Taleman: När Gradman reste, war expressen ej kommen från Petersburg. Quæstionen är hufwudsakl:n om freden och honom söke wi. Om man densamma utan widare blodsutgiutelse erhålla kan, så är ju ändamålet wunnit. Hwad answar blefwe wi icke underkastade hos wåre hemmawarande, om den förebråelse kunde giöras oss, at wi med et förhastande, hwarmed på ett par eller några dagar kunnat hafwas anstånd, skulle säjas hafwa förderfwat fredswärket?

Erich Jöranson: Widare utdrägt än på et par dagar må man ej medgie. Fienden kan under wäntandet komma och giöra fred på torget.

Örman: Fred kan fås likafult, fastän successionssaken desinnan afgiöres.

Det stadnade derwid, at ej wäntas på wilkor ifrån Ryssland. Hwarwid likwäl Otto Olson giorde den föreställning, at man med all wänlighet måtte tala med Prästerne och söka förmå dem till enahanda mening med ståndet; ty at draga dem eller de öfrige stånden wore icke möjeligit.

Taleman fick således in commissis at swara Prästerne, at ehuruwäl alla åstunda freden och söka densamma, dock som ståndet af de ankomne brefwen finner, at man ej kan giöra någon säker räkning på de ryska Ministrernes utlåtelser, och fruktan således är, at en längre tidsens utdrägt förorsakar riket en ofelbar olycka, warandes nogsamt kunnigt, af hwad mening landsorterene äro, och huru det är at befahra, at en otrolig willerwalla i landet sig yppar, om under upskofwet någon fientelig ravage skulle skie, så anmodas Prästest. wänligen at sielfwe ju förr des häldre bidraga till et önskeligit slut och conformera sig med Bondeståndet.

Dermed gingo de deputerade bort.

Emedlertid anmältes Borgarest:s extractum prot:i af d. 16 hujus ang:de underdånig föreskrift till Hans M:t för Krigscommissarien Wiljamson at bli kongl. räntmästare effter Stillman; och påskrefs ståndets bifall med tillägning, att ståndet desutan särskilt i underdånighet honom recommenderat. **Wiljamson.**

Upsala domkyrkia.

Cammar-, oecon.- och commerciedeput:s betänkande af d. 29 sistl. Nov. ang:de collect och stamböcker för Upsala domkyrckia war wäl bifallit af R. och A. samt Prästest. men ej af Borgarest. och hwilar jemwäl med resol:n hos Bondest.

Aminoff, Falkengren, Ruuth.

Åhördes Rådets extract:m prot:i af d. 22 Nov. sistl:e ang:de förbättring på caracteren för Öfwerstlieut:t Aminoff, Equipagemästaren Falkengren och Wärfsmajoren Ruth. R. och A. hade bifallit Hans Maj:ts nådige yttrande för Amminoff och Ruth, tilläggandes at som Amminoff med besynnerlig mandom och tapperhet upfördt sig wid sista campagnen i Finland, så äro de derjemte af den mening, at han genom underdånig föreskrifft från Riksens Ständer må hos Hans Maj:t anmälas till det först ledigtblif:ande regemente. P:ståndet hade bifallit R. och A:s utlåtande. Borgarest. också, och det med den tillägning hwad Amminoff widkommer, som des extractum prot:i af d. 18 hujus innehåller. Härwid åhördes ånyo detta extract:m prot:i och war wäl Bondest. benägit at bifalla detsamma, men på det man ej måtte falla in i en rättighet, som Hans Maj:t sielf tilkommer, så biföls med påskrifft R. och A:s yttrande.

Taleman med de deputerade kom under detta resolverande tilbaka. Då just i detsamma öfwerstlieut:n Amminoff begärte och erhölt företräde, tackandes för den resolution, som ståndet ang:de honom fattat, och önskade Taleman honom mycken lycka.

Successionssaken.

Sedan han afträdt, berättade Taleman, at Prästernes råd warit at ännu wänta några dagar. De hade önskat, at ståndet med dem altid måtte wara förenat. I öfrigit woro öfwerlägningarne och discourserne af sådan beskaffenhet, att man ej kunde nu yppa dem.

Åhördes Johan [ɔ: Jöran][1] Mattsons från Finland memorial[2], hwarutinnan han för åtskillige anförde orsaker skull uttryckel:n förklarar sitt bifall för Cronprintzen af Danmark. Bem:de Johan [ɔ: Jöran][1] Matson förklarade desutan, at som ryckte warit, det finnarne ej skulle warit ense med de öfrige ståndets ledamöter om walet, så hade ock sådant bragt honom till at skrifftel:n författa sin mening.

De öfrige af finska nationen förklarade sig för detsamma.

För Matts Härkäinen tolkade Hindrich Johanson innehållet af memorialet, hwarå den förra swarade, at om wi ej få

[1] Memorialet.
[2] Tryckt som Bil. 47.

fred, så är han nögd med Cronprintzen. Honom förestältes ytterligare, at han måtte swara positift. Derpå utlät han sig i anledning af de öfrigas utlåtelse, at efftersom förhoppning ej wore om fred, så wore han med ståndet ense.

Jacob Pålson från Österbottn sade sig förblifwa wid det, som pluraliteten finner godt.[1]

Man kom sedan öfwerens, at Taleman med några deputerade går til Prästest. med finske riksdagsfullmächtigarnes memorial ang:de prästewal i Finska kyrckian. Wid samma tilfälle fick Taleman in commissis at berätta, at som hos Prästest. en af den finska Almogens riksdagsfullmäktige[2], då deputation d:n 8 hujus dit till Prästerne afgick, förklarat sig ej wara ense med de öfrige ang:de succession, så wore det til upwisande Johan [ɔ: Jöran] Mattsons påskrefne memorial et bewis, at sådant wore återkallat. Likaledes kunde ock hellsingarnes och dalekarlarnes i ståndet i går ingifne memorial effter deras egen begiäran med Prästest. communiceras. Desutan påminnes om bifall till ståndets gårdagzextract:m prot:i om et skyndesamt afgiörande af de Generalspersonerne egentel:n rörande mål. I öfrigit och der Prästerne skulle tala något om waldagen, så swaras, att som ståndet redan giordt wal, så hafwa de ej widare funnit nödigt at tala om någon waldag. Item anmäles Per Carlsons memorial[3], som ock nu uplästes, ang:de succession för danska Cronprintzen.

Ståndets deputerade gingo bort.

Sedan uplästes Camerer Törnemans memorial ang:de räntepersedlarnes sammanslående. Detta opskiöts till et nogare öfwerläggande. Räntepertzedlarne.

Rådets extract:m prot:i af d. 1 Febr. 1743 ang:de Kopparslagareembetets sökte befrielse från lilla tullens erläggande för gammal koppar, som omarbetas, remitterades med påskrifft til Cammaroecon.deputation.

Taleman jemte de deputerade kom tilbaka med den utlåtelsen från Prästest., att de i alt, hwad de finna riket nyttigt, wilja giöra et med Bondest. Ang:de finska prästewalet hade de tyckt bäst wara, at det remitteres till Justitiædeputation. Finska prästewahl.

Rådsextractet af d. 1 sistl. Febr. ang:de en förfrågning, huruwida alla gamle manufacturwärk måge af cronans parker niuta wärke utan betalning, remitterades til Manufactur- och handelsdeputation.

1 Memorialprotokollet: *De andre finnarne sade sedan positift Ja.*
2 Se s. 203.
3 Tryckt som Bil. 48.

Handsecreterare hoos Riksrådet Anton Wrangel.

Dito af d:n 12 Octobr. 1742 om en handsecreterare hos Hans Excell:ce Riksrådet Hr Anton Johan Wrangel samt en echaloupe biföls med påskrifft, som ock de andre stånden giordt.

Dito af d. 26 sistl. Febr. med project til en förordning ang:de the mål, som röra allenast rättegången samt witnesmålstwister och wid en lagmanssynerätt kunna parter emellan afgiorde blifwa etc., remitterades til Justitiædeputation.

Landt- och siömilitiæoeconomiedeputationens memorial af d. 3 sistl. Novembr. ang:de krigzmanshuswärket samt observationsmedlen etc. biföls med påskrifft.

Åhördes Justitiædeputations betänkande af d. 17 sistl. Febr. ang:de Götha Hofrätts riksdagsberättelse.

Borgarest:s extract:m prot:i af d. 16 Martii ang:de Öregrund, Norteljes och Östhammars städers båtsmän etc. biföls wäl hwad Westernorland och Westerbottn angår, men detta kommer widare at företagas.

Rådsextractet af d. 7 hujus ang:de brefs afgående til samtl. chefs af regementerne, at Hans Maj:t sielf i nåder är sinnad at antaga sig commendo öfwer armeen, biföls med påskrifft, som ock de andre stånden giordt.

Dito af d. 12 sistl. Febr. ang:de capellanswal wid Finska församlingen i Stockholm remitterades med påskrifft til Just:ædeputation.

Taleman giorde föreställning til ståndet om sammanskott til Wachtmästaren. Ståndet kom öfwerens at til helgen gifwa honom en dahl. kopp:t til mans.

Taleman gaf ock wid handen, at i Statscontoiret hade skedt wåre riksdagsfullmäktige från Finland för när, i det af deras från Finland medhafde riksdags:pgr ej blifwit afdragit, hwad i rese- och underhålds:pgr under resan upgådt, hwarigenom de kommit til korta uti det af cronan härstädes dem tillagde dagtractamente. Härom upsattes genast et memorial til Secrete Utskottet.[1]

Måndagen d. 21 Martii 1743 kl. 7.

Successionswalet.

Åhördes R. och A:s extract:m prot:i af d. 19 hujus ang:de upskof med successionswalet och om instruction för wåre Ministrer i Åbo angående Hertigen af Eutin.

[1] Memorialprotokollet: *Ståndet skildes åt kl:n ¾ på 1.*

Olof Benjaminson och Matts Olson från Roslagen yttrade sig, att under det af R. och A. föreslagne dröjsmålet torde en hessisk eller engelsk prints ligga förborgad.

Derpå framgafs och uplästes Olof Gustafsons memorial[1] af detta dato at oryggel:n förblifwa wid det giorde walet af Cronprintzen i Dannemark, och att, der de öfrige stånden ej skulle wilja det bifalla, man då ej har här at giöra, utan må hemresan anställas til onsdag.

Ståndet biföll begge delarne af memorialet och gaf Taleman i commission at med en deputation gå till Präste- och Borgarest:den, som begge i dag hade plenum, med ofwan:de memorial.

Taleman förestälte, om icke rådeligast wore att icke nämna om någon resa. Det wore en stötesten och som gofwo de andre stånden anledning at förebrå ståndet at ej hafwa följt Riksdagzordningen med mera.

Ståndet påstod, att han äntel:n skulle säjat. Och för öfrigit kom ståndet öfwerens, at han, till orsak hwarföre ståndet ej wille gå ifrån sin en gång yttrade mening, hade hos Prästest. at anföra: 1:o. Det man ej hade att trygga sig wid den variable ryske Regeringen, i synnerhet som ock des utlåtelser ej gifwa den minste anledning til tilförlåtelighet. 2:o. Är at befara, det ryssarne nyttia tidsens utdrägt till wår oboteliga skada, under det wi hwarken sielfwa äro i stånd at kunna giöra resistence eller hafwa någon hielp, hwilken 3:o endast består uti det af Bondest. giorde wal, och som wi ej allenast genom upskof förlore utan ock 4:o dymedelst giöra Konungen af Dannemark, som nu är wår wän, til fiende och således få 2:e at syssla med i stället för en. Derhos kunde lemnas til öfwerwägande, huruwida nu tid wore at gifwa en ny instruction, samt hwad säkerhet wore at lemna en sådan sak i 2:e deputerades händer. I öfrigit hade Taleman at yrka på det wanlige skiälet om hela menighetens tanka och påstående i landet med mera samt anmoda P:ståndet at med ståndet giöra ett. Hos Borgarest. brukas det skiäl, at som ståndet tilförne i en lika sak giordt et med dem, så wille ock de tilbakas af wanligit förtroende nu giöra ett med Bondest.

Ståndet wille, at Secreteraren skulle på ofwan:de memorial skrifwa ståndets bifall till alla delar.

Han wägrade det för de skiäls skull, som han redan under

[1] Tryckt som Bil. 49.

d:n 8 hujus anfördt, och at det steg, som ståndet nu worde tagandes, kunde blifwa honom, som det påskrifwer, räknat till last såsom et emot Regeringsformen och Riksdagzordningen stridande owanligit och äfwentyrligit procedere.

Ståndet sade det wara sin ensak, och enär han giör sitt reservatum, så stode det honom icke an at neka påskrifften. Han hade nog wist sin motwilja, då han de förra gångerne nekat; och finge han nu så mycket mindre wägrat, som det steg ståndet nu giör icke skier för första gången utan är tilförne en offentelig declaration hos de andre stånden skiedt.

Under et sådant påstående, som icke utan hårda expressioner aflopp, såg sig Secreteraren ej kunna undgå at effter befallning påskrifwa documentet.

Taleman gick således åstad med en deputation, hwilken ståndet ordinerade till 48 man.

Wid återkomsten berättade Taleman, at Prästerne ännu ej wore samlade och at han derföre hos Borgarest. först måst aflägga sin commission. Detsamma hade tackat ståndet för des betygade förtroende.

Derpå åhördes R. och A:s extractum prot:i af d. 19 hujus, at de Riksråder, som warit förordnade till conferencecommissarier, måtte authoriseras till de swenske Plenipotentiairernes instruerande i Åbo. It. att ankommande tidningar ang:de successionswalet måtte, så snart de anlända, upgifwas til plena.

Häröfwer fandt ståndet onödigt at utlåta sig.

Sedan man förnummit, at Prästest. war kommit tilsammans, afgick Taleman till dem med deputationen, som bestod af 32 man. Flere kunde ej rymmas i Prästest:s rum.

Wid återkomsten berättade han, at sedan han derstädes andragit ståndets ärende, hade Prästest. nogsamt låtit förmärka, at förmälandet om hemresan stödt dem. Erkebiskopen hade swarat, at Prästest. ej annorlunda wille i denne saken handla, än det inför Gud och hwar redlig man kunde förswara, och at det effter sit samvete har måst bifalla R. och A. Saken kommo ej på 5 à 6 dagar an. Ståndets afresa kunde wäl Prästest. icke hindra, men så kunde ock deras bref komma så fort fram som de sielfwa. Erkebiskopen hade i öfrigit bedt dem, att de wille komma ihog det allmänna. Taleman sade sig wäl på alt sätt med ganska lindrige termer hafwa sökt förklara orden och meningen i memorialet om hemresan, men det hade ej welat wärcka någon blidare tanka.

De deputerade berömde Talemans håldne tal, hwarföre ock ståndet honom mycket tackade.

Ståndet sammansatte sig, såwida de andra stånden ej wilja giöra et med dem i successionsmålet, at ej gå i någon deputation, Secrete Utskottet och Commission öfwer Generalerne undantagne.

Men Taleman förestälte dem bewekel:n, hwar efftertänkelig påfölgd sådant med sig föra skulle, förmanandes dem til undwikande af answar för sina hemmawarande att biwista deputationerne. Hwarpå stån[det skildes åt][1].

Torsdagen d. 24 Martii 1743.

Boije. Erick Jöranson.

Taleman gaf wid handen, det han förl:e måndags blifwit upkallad til Slottsrätten i saken ang:de Lieut:n Boije. Han hade då gifwit Slottsrätten tilkänna, at han ej af ståndet härutinnan undfått någon instruction. Och som målet wore publiqt och forum förordnat, så hade nu actor at fullgiöra sin skyldighet. Widare hade sedan i hans närwaru ej något passerat, än at något af protocollet för honom blifwit upläst. Han frågade derföre ståndet, om han widare måtte gå op, der han effterskickas skulle? R.: Ja.

Cerwin.

Landssecreteraren Cervin från Malmö fick företräde, begärandes at ståndet wille låta sig hans ifrån Secrete Deputationen upkommande angelägenhet wara om hiertat. Målet bestod i någon honom skedd præjudice, och wore han[s] ansökning at såsom en af 19 års publique tienst meriterad person blifwa på alla Götha Hofrätts til häradshöfdingejurisdictioners besättiande afgående förslager upförd, intill des Hans Maj:t i nåder täckes hugna honom med befordran. Afträdde.

Deputerade från Dalarne.

Wid det tilfälle at Johan Person från Tuna berättade sig hafwa hälsning och tacksäjelse til ståndet ifrån de i dag hemresande deputerade från Dalarne[2], gaf Taleman wid handen, at desse deputerade af honom begärt afskrifft af Riksens Ständers Commissions igenom extractum prot:i dem ärnade swar; men at han icke kunde lemna dem det, emedan det ännu ej gådt stånden igenom. Han hade likwäl lofwat, at så snart det skiedt, skulle det komma dem i orten tilhanda.

---

1 Konceptprotokollet.

2 I HSkH, d. 1, s. 287 ff., är tryckt "Deputerades memorial till bondeståndet". Det omtalas icke i protokollet och har icke heller återfunnits i ståndets handlingar.

Deputerade från Helsingeland.

De 2:e deputerade från Helsingeland upkommo och togo afsked och erhöllo jemwäl, effter ståndets bewiljande på deras begäran, extractum prot:i, at ståndet will låta sig deras angelägenheter i möjeligaste måttan wara recommenderade.

Successionssaken och freden.

Sedan yttrade sig Jonas Nilson från Westergötl:d, at som här allenast woro falska rychten om fred, så torde nödigt wara at resa hem öfwer påskhelgen och underrätta Almogen om beskaffenheten.

Johan Person från Tuna: Långt ifrån at giöra de andre stånden härmed förtret wore detta et steg at öka deras styrka.

Taleman förestälte, hwad påfölgd det med sig hafwa skulle, om man nu släpte sakerne handlöst; man kunde icke undgå at ådraga sig answar för sine principaler. Här wäntades ju en courier.

Olof Göstafson: Här konstlas allenast. Man skulle blott wänta 2:ne dagar.

Joseph Hanson: Om wi nu rese hem, blir då saken dermed bätter?

Olof Jönson från Skåne: Det går wäl ej an at stricte hålla sig wid det, som ståndet utlåtit sig ang:de des skilsmässa eller hemresa, ei heller går det an at så platt och slätt afstå med den utlåtelsen. Man kunde taga en medelwäg och säga, at så framt de öfrige stånden ej wilja giöra ett med oss i successionssaken, så gå wi ej i deputationerne med dem.

Taleman förmante ståndet til fogelighet och sade, när plenum blir härnäst öfweralt, kan man närmare öfwerwäga om och taga det bästa medlet.

Per Anderson begärte tilstånd at få resa hem öfwer helgen til Dalarne och söka ställa sine hemmawarande tilfreds. Detta bewiljades jemte resepass. Och utseddes til ledamot i Ständernes Commission under hans frånwaro Jöns Swenson från Elfsborgz län.

Räntepertzedlarne.

I anledning af Talemans proposition kom ståndet öfwerens, at en dag i helgen eller straxt efter träder en man af hwart län med Taleman tilsammans at widare åhöra och öfwerwäga det förr i ståndet upläste Cam:r Törnemans memorial och project ang:de räntepersedlarnes sammanslående.

Perment.

Swen Jönson från Halland berättade, huruledes åtskillige af ståndets ledamöter på Anders Larsons från Bohuslän intalan gådt i personel caution för Krigscommissarien Perment. Perment wore nu rymbd. Och som Anders Larsson (hwilken

nu ej war närwarande) i så måtto till bem:te caution skall öfwertalt dem, at han wille wara deras contracautionist, så begärte Swen Jönson, at de af ståndet, som det hördt, wille det nu intyga.

Biörn Person från Elfsborgz län och Carl Person [ɔ: Per Carlsson][1] från Öland woro de, som sade sig hafwa hördt honom säja det.

Extractet ur rådsprotocollet af d. 3 hujus ang:de ridscholan i Lund remitterades med påskrifft til Secrete Utskottet. Ridscholan i Skåne.

Lögerdagen d. 26 Martii 1743 kl. 10.

Taleman gaf wed handen, det han på ståndets wägnar påmint i Kongl. Cammarcoll:o om de återstående skattebrefwens expedierande. De hade swarat, at wäl ganska många warit och äro til expedition färdige, men förmedelst det at wid sistl. riksdag 2:ne ifrån Cammaroecon.deputationen deputerade muntel:n begärt at med skattebrefwens expedierande måtte innehållas, så har i följe deraf collegium ej kunnat utfärda de då redan färdige skattebrefwen. Ståndet kom således i anledning af Talemans föreställning öfwerens, at uti de wid sistl:e riksdag håldne protocoller i Cammaroecon.deput:n effterses, af hwad grund sådane deputerade i detta ärende kunnat utskickas. I öfrigit och på thet Taleman å ståndets wägnar måtte med så mycket större anseende och säkerhet i slike fall uti collegio och annorstädes tala, så resolverades, at Taleman tager med sig några af ståndets ledamöter såsom deputerade, äfwensom ock Taleman, så offta han af någon ståendets ledamot blifwer anmodad, må, utan at förut ståndets bifall thertil begäres, recommendera deras enskylte och almänne angelägenheter i kongl. collegierne och eljest. Skattebref.

Anmältes Mats Gisslesons i dag ingifne memorial[2] ang:de des hemresa och riksdags:pgr.

Ärindrades af en ståndets ledamot, at de ang:de Mats Gisslesson från orten inkomne skriffter, som ännu ej blifwit upläste, måtte föredragas; men ståndet fandt det nu ej nödigt, sedan flere gånger tilförne ang:de Mats Gisslesons person blifwit resolverat, hwarifrån man ej kunde gå. Nu wore allenast at lemna honom resepass och attestatum genom extractum prot:i, hwarutinnan likwäl införes, at ståndet med quæstion ang:de riksdags:pgrne ej kan sig befatta. Matz Gislesson.

[1] Memorialprotokollet.
[2] Bondeståndets arkiv 1742—1943, vol. 6, fol. 760.

Ärkiebiskoppens utlåtelse i successionssaken med mera.

Åhördes Olof Göstafsons memorial[1] af detta dato, hwarutinnan i anledning af Erkebiskopens lemnade muntelige swar til ståndets deputerade af d. 21 hujus, at Prästernes bref så snart skulle komma fram som riksdagsmännen sielfwe kunde hemkomma, han påstår, det genom en deputation til Prästest. måtte begäras at få extractum prot:i af det innehåld, 1:o om hela ståndet enhälligt warit med des Taleman Erkebiskopen uti föresagde des utlåtelse enigt; och 2:o om annorlunda warit, det då deras namn måtte uti samma extracto prot:i upgifwas, som warit af Erkiebiskopens mening, på det ståndet framdeles må wetta, til hwilken det kan äga et önskeligit förtroende. 3:o. At Erkebiskopen måtte förklara, om han förmente Bondest. hafwa nu uti successionsmålet på et el:r annat sätt handlat emot riksens sanskyllige wälfärd, interesse och deras hemmawarande medbröders förklarade wilja och befallning samt om Prästest. funnit sig föranlåtit at ansee Bondest:s giorde steg wid successionswalet för olagligit eller förrädeligit, och at således Prästest. bör corrigera Bondest:s giöremål häruti samt derföre bruka hotelser och [ɔ: af][2] brefs affärdande för fullmäktige til orterne. 4:o. Huru Erkebiskopen kunde bruka så hårda och efftertänkelige utlåtelser, der likwäl Prästest. någon tid förut försäkrat Bondest. om des fogelighet uti successionsmålet, derest allenast 2:ne dagars dröjsmål af Bondest. bewiljades, hwartill det sig ock i säker förmodan om utgångens swarande emot löfftet begaf.

Succession.

Åtskillige af ståndets ledamöter woro af den tankan, at detta memorial genom deputerade med Prästest. communiceras skulle, då T a l e m a n förestälte, huru detta wore ett moijen at sättia stånden i största brouillerie med hwarandra. Hans plickt wore, effter den ed han som Taleman swurit, at på allt sätt söka befrämja enigheten och förtroendet stånden emellan. Och som han ansåg de i detta memorial anförde utlåtelser så hårda, at de ofelbart wordo wärkandes misstanka och wederwilja, så tyckte han för sin del bäst wara, det man muntel:n och på tienligit sätt kunde igenom en deputation andraga, at ehuruwäl ståndet altid warit ganska ömt derom at bibehålla Prästest:s förtroende och till betygande af des förtrolighet jemwäl nu i denne successionssaken enkannerl:n hållit sig til Prästest., i förmodan at detsamma för de anförde wigtige skiäl skulle foga sig med ståndet; så hade dock ståndet af H. Erkebiskopens

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.
2 Konceptprotokollet.

swar funnit den utlåtelsen om brefs affärdande åt orterne innehålla något, hwaraf ståndet tyckt sig wara stött. Och som det så fierran är, at ståndet skulle wilja förtroendet blifwa förminskat, at det twertom will hafwa detsamma förökt, åstundandes således, at den mistankan, som af ofwan:de swar sig yppat, måtte ur wägen blifwa rögd, ty wore ståndets begiäran at få Prästest:s utlåtelse, hwad des mening egentel:n warit med merber:de swar.

En del af ståndet mente, at som Erkebiskopens swar war en hotelse mot ståndet, så wore det ej mer än billigt, at sielfwa memorialet communicerades med dem.

Men uppå Otto Olofsons förestälning, at memorialet innehölt insimulationer, som rörde hela Prästest., och at det ej kunde rima sig at genom extractum prot:i få deras namn, som warit af Erkebiskopens mening med mera, så begaf sig ståndet til bifall af Talemans nästber:de proposition.

Taleman updrogs således at med en deputation af 12 man gå til Prästest. och andraga ärendet.

Krigzcommissariatet i Finland.

Ståndet kom ock öfwerens, at et extractum prot:i upsättes om redogiörandet af det i Finland förordnade Krigscommissariatet för des under händer hafde medel med mera. Detta extractum sattes genast op, och committerades Taleman at jemwäl taga det med sig til de andra stånden och derhos påminna om bifall till ståndets extracta prot:i ang:de Generalernes skyndesamma dömande, och det så mycket mer som dröjsmålet wore orsaken, hwarföre landet ej will släppa ut sin milice. It. om redogiörandet för ränterimedlen i Finland, huru de blifwit undan fienden conserverade, och om påskrifft på Ständernes Commissions extractum prot:i för dalekarlarne. I synnerhet fick Taleman i befallning at röra på den strängen hos R. och A. samt Borgarest. wid det tilfälle om Generalerne kommo at talas, det man seer, huru fort det går med dom och straff, när en gemen förseer sig, men at deremot med de förnäme så ganska långt på tiden utdrages.

Generalernes dömande.

Ränterimedlen i Finland.

Dermed gick Taleman med de deputerade åstad, hwilka senare wid återkomsten förklarade deras nöje öfwer Talemans håldne tal i alla stånden, som alla lofwat at låta de recommenderade målen wara sig angelägne. Prästerne hade ock lofwat at gifwa swar.[1]

[1] Härefter i memorialprotokollet: *Talm. går op i Cammarcoll:o att recommendera Liungbysaken och ang:de Hwen om fäladen.*

Rådsextractet af d. 8 hujus ang:de winhandlarnes sökte frikallelse från accisen på det franska bränwinet remitterades til Cammaroecon.deputation.

Boije. En R. och A:s deputation af 6 man fick företräde. De hade med sig i concept et extract:m prot. af detta dato ang:de Lieut:t Boyes ställande på fri foot emot caution. Sedan detta war upläsit, berättade Gr. Gyllenborg, som förde ordet, at Borgarest. det redan bifallit, och förhoppades detsamma af Bondeståndet.

De deputerade afträdde, och ståndet fandt godt, at härmed hwilar, tils de andre stånden sig utlåtit.

Talemannen lemnades frihet at i följe med några deputerade få hos Hans Maj:t i underdånighet recommendera Auditeuren Broström. Broström, som fått ståndets föreskrifft til en häradshöfdingzbeställning.

Christoffer Anderson från Upland bewiljades på des begäran bewis ur protocollet, at han innan sin hemresa, som skedde något effter 20:dedagztiden, committerat Anders Anderson, Mats Erson och Hans Person (hwilka ock det nu coram protocollo tilstodo) at under hans frånwaro bewaka des principalers angelägenheter och at de det effterkommit.

Ståndet skildes derpå åt.

Måndagen den 28 Martii 1743.

Räntepertzedlarne. Ståndet sammanträdde allenast på en liten stund klockan 7 om morgonen, då projectet om räntepersedlarnes sammanslående förehades, finnandes ståndet i anledning deraf godt att anmoda Cammereraren Törneman att uti ståndet upkomma, till uplysnings erhållande af honom uti ett och annat mål.[1]

Ekman. I anledning af Jan Jönsson Ekmans sjelf begiärte tillstånd och begifwande att slippa wara ledamot uti Stora Secreta Deputation och Ständernes Commission fandt ståndet för godt att förordna Otto Olofsson till Commission, men att Ekman blifwer qwar wid Stora Secreta Deputation.

Otto Ohlsson. Otto Olofsson sökte på alt giörligit sätt att undanbedja sig Commissionens biwistande, föreställande det han hafwer

[1] Härefter i memorialprotokollet: *Ruthenschiölds skrift emot Hinrich Jansson. Jan Persson: Uppå Riddarhuset discourerats att skrifwa till landsorterne och berätta, huru wi lefwat. Taleman: Har hört, att H:s M:t anmodas att skrifwa till landsorterne och föreställa folcket.*

nog att bestyra med Secreta Utskåttet samt Bewillnings- och Bergsdeputationerne, hwarest han förut är förordnad, samt dessutan kan anses för jäfacktig, emedan Ekman eij blifwit afsatt utan sjelf sig begifwit ifrån Commissionen, hwilcket af en illasinnad skulle kunna anses och blifwa uttydt, likasom han förmådt och öfwertalt Ekman till ett sådant begifwande.

Häremot anfördes, att des närwarelse woro oumgiängelig uti Commissionen i anseende till des insickt och begrep uti lag och förordningar, emedan de öfrige ståndets ledamöter derstädes eij woro emot honom att likna, kunnandes hwad de öfriga deputationerne angår, hwarutinnan han förordnad är, af de öfrige ledamöterne bättre skiötas såsom derutinnan mera kunnige om giöromålen. Beträffande Ekmans begifwande, så kunde det af ståndet eij annorlunda anses än som efter ståndets befallning skjedt wara till att undwika afsättande i betracktande af de emot honom anförde skiäl, hwarom protocollen tillförende förmäla, och således eij af någon uttydas för öfwertalande, hwarförutan ståndet redan funnit godt, att Ekman widare skall förblifwa uti Stora Secreta Deputation, hwarifrån han likwäl bordt också afsättjas, derest med honom efter stränghet skulle förfaras.

I anseende till hwad anfördt blifwit förklarade Otto Olofsson sig willja emottaga Commissionens biwistande.

Tisdagen den 29 Martii 1743.

I stället för Eric Persson i Kistad ifrån Stockholms län, som med döden aflidit, presenterade Anders Person i [Wällinge by] wederbörlig fullmackt samt aflade den wanlige tysthetseden.

Deputerade från Wessmanland om Generalerne och successionen med mera.

Eric Larsson ifrån Wessmanland gaf wid handen, att några ifrån Allmogen i samma län utskickade woro ankomne, hwilcka borde hafwa företräde i ståndet.

Talman frågade derföre ståndet, om de skulle inkomma, hwilcket bejakades.

Hwarefter desse utskickade inkallades, som woro 3 stycken, och uppå skjed tillfrågan om deras namn samt om de hade skriftelige fullmackter, framwiste 1:o Per Bengtson uti Myrsiö, Torstuna sockn, sin fullmackt[1] för Allmogen i Torstuna, Österunda, Hwittinge och Hernewi socknar; 2:o Jöns Olsson i Brattberg, Harbo sockn, å Allmogens wägnar i Wåla, Harbo, Nora

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 40 f.

och Huddunge s:r[1], samt 3:o Jan Ersson i Carlby, Simtuna sockn, underskrifwen af Allmogen i Simtuna, Altuna och Norrby socknar[2], berättandes derjemte orsaken till deras hitskickande af förenemde socknar wara att af ståndet blifwa underrättade, hwarföre deras regemente fådt ordres att marchera, utan att Allmogen det ringaste blifwit underrättade om sakernes sammanhang, fast riksdagen redan stådt öfwer 7 à 8 månader, för hwilcken orsak de anhöllo, att ett medhafwande memorial[3] till ståndet måtte upläsas, af innehåld:

1:o. Om något behörigt och laga slut är wordet träffat angående Hrr Generalerne, hwilcka anfördt arméen i Finland.

2:o. Derest sådant redan icke wore skjedt, sådant med första skje kunde samt den el:r de, som brotzlige funnes, straffas utan anseende till personen.

3:o. Att alla regementschefer, hwilcka warit med Hrr Generalerne i råd och dåd, med flere, som wållande warit till arméens förderf, måtte jemwäl ställas under answar, ransakning och dom, men

4:o thesförinnan ingalunda tillstädjas dem, som med skiäl mistänckte äro, något commando el:r giöromål med det uttågande manskapet utan

5:o dertill antagas och brukas redeliga och wäl försökte trogna swenska män, dem Allmogen sina barn anförtro kan.

6:o. Anhåller Allmogen, att regementerne intet utcommenderas så söndrade, som förr är skjedt, utan att åtminstone hwart compagnie måtte fölljas tillsamman för manskapets bättre conservation.

7:o. Att Allmogen måtte få någon underrättelse om de krigsconseiller, som blifwit hålne och exequerade i den olyckelige campagnen i Finland, och

8:o att Cronprintzen af Dannemarck må antagas till successor i riket.

För öfrigit lefwer Allmogen i den säkra förtröstan, det förenemde deras anhållan eij onådigt uptages, och att deras nu utskickade fullmäcktige eij må förnekas att i ståndet intagne blifwa samt äga tillbörlig frihet att de förr insinuerade mål tillika med denna tillökning påyrka.

Talmannen underrättade dem om alla puncterna i me-

---

1 Ibid., fol. 39, 42.
2 Ibid., fol. 38, 43.
3 Ibid., fol. 37, 44.

morialet, hwad som derwid blifwit tillgjordt, hwarmed de förklarade sig nögde, och hwad sätet i ståndet för dem angår, så begiärte de att allenast erhålla utdrag af ståndets protocoll, det de i ståndet föredragit, hwad dem af deras hemmawarande blifwit anbefalt.

Frågades: Om de hade något mera in commissis att andraga, men dertill nekades, hwarföre Talmannen bad dem hälsa sina committenter och tillika försäkra, att ståndet intet skall aflåta att hafwa all möda och nödig omsorg för det allmänna. Afträdde.

Utlåtelser om krigets utgång.

Måns Bengtsson och Nils Kielsson ingofwo 2:e serskilte af dem underskrifne memorialer[1], hwarutinnan de med åtskillige skiäl bestrida, att intet förhör må anställas öfwer dem, som spådt förut krigets olyckeliga utgång.

Desse memorialer biföllos, och att en deputation af 24 man går till de andre stånden härom och föreställer, hwad eftertänckelig följd det skulle hafwa med sig, att en sådan undersökning skulle skje. Ståndet förmente desutan, att hwar redlig man må få säga sin mening utan att derföre ställas till answar, när intet kan wisas, att han eftersatt sin skylldighet uti des tiänst sedermera.

Talman gick åstad med deputationen, som tillika påminner om snart slut med Generalernes sak i Commission, hwilcken deputation efter en liten stunds förlopp återkom och berättade, att de andre stånden låtit hälsa och lofwat sin utlåtelse med det första.

Talmannen uprepade i korthet des hos de andre stånden hålne tal, frågandes om ståndet dermed woro nögt, hwartill swarades enhälleligen Ja.

Eskil Assilain androg, att sakerne intet annat kunna än dragas ut på tiden, twärt emot ståndens åstundan, emedan en del af de deputerade eij äro flitigt tillstädes, utan komma allenast 1, 2 à 3 stycken, och enär de andra komma efter, måste paperen ånyo upläsas, hwilcket förorsakar mycken tidsens utdrägt och ingenting blifwer tilgjordt.

Successionssaken.

Anders Larsson i Pershyttan upwiste ett bref ifrån sine committenter i Nora härad, som uplästes af innehåld: Att som häradet förmärckt någon skilljacktighet wara stånden emellan wid successionssakens afgiörande, i det de intet willja giöra ett med dalkarlen och den öfrige Allmogen om Cronprintzens

[1] Tryckta som Bil. 50—51.

af Dannemarck utnämnande derwid såsom det bästa expedient till Sweriges hjelp; så är häradets begiäran, i then händelsen att för stor motwillighet skulle förelöpa, thet Herredagsmannen straxt sig hem begifwer, åtagandes sig häradet att stadna uti alt answar som Herredagsmannen therföre kunde åkomma.

Cervin. Uplästes och biföls Secreta Deputations betänckande af d. 28 Februarii sidstledne angående Landssecreterarens Casper Cervins anförde beswär öfwer prejudice. War också bifallit af Präste- och Borgarest:den.

Hastfer. Biföls med påskrift samma deputations betänckande under d. 4 Novemb. 1742 angående Capitainens af Lifdragoneregementet Hr Johan Hastfers ansökning att erhålla öfwerstelieutenants caractere.

Åhördes Hr Major Hastfers memorial till landzhöfdingen jemte des bref om det han sökt uträtta för rotarne wid Wästgiöta Dals Regemente med karlars anskaffande, i anledning hwaraf af Talemannen föreställtes, om icke hos Hans Maij:t i underdånighet må andragas en sådan Hr Majors ömhet för Allmogens conservation, hwilcket samtycktes.

Ramsay. Uplästes Hr Capitaine Ramsaijs memorial och biföls med påskrift Höglofl. Ridderskapets och Adelens utlåtande, hwilcket de öfrige stånden också gjordt, att det remitteras till Landt- och siömilitiædeputation, som med forderligaste lemnar Secrete Utskottet del af hwad som i det ingifne memorialet kan wara af den beskaffenhet, att det af Secrete Utskåttet bör uptagas och afgiöras, då Secrete Utskåttet lärer tillse, huru all skiälig klagan i detta fall må kunna afhjelpas.

Uplästes finska herrdagsmännernes memorial[1] och remitterades till Secrete Utskåttet.

Adlerheim. En adjutant af Artilleriet anmälte, att Lieutenant Adlerheim wore med döden afliden, och om icke nödigt manskap får sammankallas till skjutningen wid des begrafning i dag. Ståndet hade härwid intet att påminna.

Eric Boijes memorial. Öfwerjägmästarens Hr Eric Boijes hos Ridderskapet och Adelen upläste memorial[2] angående Borgareståndets hemställande om undersökningen af de personer, som yttrat sig, att kriget skulle olyckeligen aflöpa. Resol:s, att extractum protocolli[3] upsättes angående huruwida de kunna wara habile do-

---

1 Se s. 189.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 163 ff.
3 Tryckt som Bil. 52.

mare, som så yppat den i Commissionen existerade quæstionen i ståndet.

Widare resolverades ånyo, att det förblifwer derwid, att Otto Olofsson blir i Ständernas Commission i stället för Ekman.

Nils Olssons från Callmare län memorial[1], att Riksrådet Hr Grefwe Taube måtte updragas commando öfwer flottan, biföls, och att extract. protocolli härom afgår till de öfrige stånden. Riksrådet Taube.

Åhördes Secreta Utskåttets föreställning igenom extractum protocolli under d. 4 hujus, att som hwarcken igenom anbefald wärfning och förhyrande på utrikes orter, eij heller genom inrikes wärfning och förhyrande under flagg samt prässande af swenska siömän tillräckeligit siöfarit manskap till örlogsflottans besättjande står att erhållas, [hemställes][2] om icke i högsta nödfall, och så framt flottan genom alle andre utwägar med tillräckeligit siöfolck eij kunde blifwa försedd, hälften af alt siöfolck, som emot hyra med skiärbåtar, jagter, skutor eller andre fartyg uti de större insiöarne och Saltsiön segla emellan inrikes orter och uti skiärgårdarne, undantagande de, som af dem äro borgare och hemmansbrukare, [äfwen kunde emot de utfäste månadshyror prässas at giöra tjenst på örlogsflottan wid innewarande års siöexpedition].[2] Biföls enligit ståndets tillförene gjorde utlåtande, att westerbottniske och westernorlänske städerne befrias med ¼-parten. Örlogsflottan.

Upkomo 8 deputerade ifrån Borgareståndet, som aflefwererade samma stånds extractum protocolli af d. 26 i denne månaden angående undersökning om 3:ne officerare, som wid embarqueringen år 1741 härifrån Swerige och wid debarqueringen i Åbo yttrat sitt missnöije öfwer thet af Riksens Ständer näst förut beslutne och förklarade kriget emot Ryssland, hwilcket uplästes, och sedan förmälte Hr Rådman K i e r m a n, som förde ordet, att ingenting wore mera Borgareståndets önskan än att, så mycket möijeligit är, undersökas må om alt, som kan wara orsaken till krigets olyckeliga utgång, hwarutinnan samma stånd hoppas erhålla de andre ståndens biträde, på det man må bekomma reda på altsammans samt wisa och finna orsaken dertill. Utlåtelser emot kriget.

Ståndet låfwade taga detta i öfwerwägande. Deputationen afträdde.

Inkommo 8 deputerade ifrån Prästeståndet, för hwilcka Biskop K a l s e n i u s förde ordet, och uplästes conceptet af bemelte Erkiebiskopen och succession.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 169 f.

2 Utskottets extraktprotokoll.

stånds swar angående Ärckebiskopens muntelige yttrande d. 21 hujus, hwaraf Bondeståndet tyckt sig wara stödt. Talmannen tackade. Ståndet har eij åstundat denne utlåtelse för någon annan orsak, än att alt det skulle rödjas ur wägen, som kunde gifwa anledning till misstancka och missförstånd samt missförtroende stånden emellan, hwilcket Prästeståndet täcktes uptaga såsom ett kiännetekn af ståndets ömhet att bibehålla en oförändelig enig- och förtrolighet med Prestestånde t.

Sedermera afträdde deputationen och ståndet åtskilldes.

Onsdagen den 30 Martii 1743.

Entreprisen på Åland.

Talmannen berättade, att såwäl Hr Öfwersten Marcks von Würtenberg som ock Hr Vice Ammiralen Falckengren i underdånighet igenom skrifwelser berättat till Hans Maij:t, som med Secrete Utskottet blifwit communicerat, om den gjorde entreprisen på Åland, hwarwid erhållits åtskillige ryske fångar, som skola blifwa hitsände.

Priesefordringar.

Sedermera uplästes Capitainelieutenantens Rothmans memorial[1] om underofficerarnes och de gemenas andel uti priesefordringar under sidsta kriget, som ännu eij blifwit betalte eller liqviderade, der likwäl alle officerare bekommit eij allenast liqvidationer utan och desamme werckeligen blifwit betalte. Häröfwer resolverade ståndet, att föreställning skjer till de andre stånden, att sådant hädanefter eij må skje eller tillåtas, utan de gemene och underofficerarne såwäl som officerarne måge undfå sine andelar betalte, enär någon priese upbringas.

Åhördes Olof Gustafssons ifrån Nerike memorial[2] om de af Borgareståndets fullmäcktige uti Commission, som yppat Commissions slut om de officerare, som spådt krigets olyckelige utgång i Finland, och biföls.

Riksrådet Taube.

Uplästes Secrete Utskottets extractum protocolli af d. 28 hujus, att öfwercommando af flottan må updragas Riksrådet Hr Grefwe Taube wid den förestående siöexpedition i år. Biföls och att en deputation af 6 man notificerar de öfrige stånden detta beslut.

Uppå begiäran lemnade ståndet Hans Andersson ifrån Kopparbergs län skriftelig betygelse om des beskjedelige upförande såwäl wid denne som de förre riksdagar.

Rydelius.

Inkom en deputation af 12 man ifrån Borgareståndet och

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 115 f.
[2] Tryckt som Bil. 53.

recommenderade ett medhafwande extractum protocolli af i går angående en uti Cancellistens Rydelii papper funnen skrift, att all widare undersökning om uphofsmannen till densamma må inställas.

Sedan deputation afträdt, discourerade ståndet härom och tyckte nödwändigt wara, att undersökning härom skjer.

Måns Bengtsson berättade, att Rydelius, då han arresterades, uti de deputerades närwaro, som genomsedt hans papper, bekiändt af hwem han papperet undfådt, hwilcken också sedermera detsamma tillstådt.

Talman frågade ståndet, om icke deras mening wore, att man intet befattar sig härmed utan låter lag och process hafwa sin framgång och att Secrete Utskåttet efter begiäran lemnas häraf del, emedan detsamma blifwit rört, hwilcket igenom en deputation notificeras de andre stånden.

Detta samtycktes och afsändes en deputation af 6 man till de andre stånden, som berättar det beslut.[1]

Jan Persson, Jonas Persson och Jan Ersson erhöllo uppå begiäran tillstånd att resa hem öf:er påskhelgen.

Arkenholtz. Mathesius.

En deputation af 6 man ifrån Prestståndet anmälte näst flitig hälsning, att de hade in commissis att berätta det Prestståndet både i anseende till conjuncturernes ombytning sedan sidsta riksdag som ock Bondeståndets påminnelse derom samtyckt till Registratorens Arckenholtzes och Translatorens Mathesii lösgifwande och befriande ifrån widare qwarhållande uti arrest, hwilcket redan notificerat är de andre stånden, och Prestest:det jemwäl i synnerhet bordt låta Bondest:det weta.

Talman tackade å ståndets wäg:r för det Högwyrdige Prestest:dets upricktiga och kiära förtroende, önskandes ingenting högre, än att detsamma måtte blifwa waracktigt. Deput:n afträdde.[2]

Officerarnes commenderande.

Uplästes Secrete Utskåttets extract. protocolli af d. 28 hujus beträffande Secrete Utskåttets skrifwelse angående hrr officerarnes commenderande till deras påster och biföls med påskrift, hwilcket de andre stånden också gjordt.

Biföls med påskrift Borgareståndets föreställning igenom utdrag af protocollet under d. 18 hujus, att till skyndesamt sluts

---

1 Härefter i konceptprotokollet: *Sören Åkesson fr., om Matts Olsson fådt låf att resa hem.*

2 Härefter i konceptprotokollet: *Otto Olofsson: Ett domskiäl när conjuncturen ändras, är nu skjedt wisserligen.*

erhållande uti de till Riksens Ständers Commission hänskutne mål berörande sidsta krigets utförande i Finland och rikets theraf timade skada Kongl. Krigscollegium må anbefallas, att så snart någon commendering påbjudes, lemna R:s St:s Commission förteckning på the commenderade chefer och officerare, på thet att om Commissionen skulle finna nödigt en eller annan af them höra eller någon uplysning önska, sådant antingen innan afmarchen må skje, eller i annor händelse en annan i thens ställe, som wid Commissionen kommer att höras, må warda commenderad.

Olof Dahlin.

Åhördes Ridd. och Adel:s extractum protocolli af d. 27 Novemb. förledit år, att om icke, i anseende såwäl till Bibliothecariens Olof Dalins nu författade och till Ridd. och Adel. dedicerade skaldedickt under titul af Swenska friheten, som ock åtskillige för detta af trycket utgifne werck, hwarigenom han wist ogemene prof af des snille, wettenskap och flit, det kunde lemnas till Secrete Utskåttet att tillse, på hwad sätt Bibliothecarien Dalin än widare måtte encourageras. Detta fants af Prestest:det wara remitterat till Secrete Utskåttet med förbehåld, att ingen gratification må skje af publique medel, efter man frucktar, att riksens cassa eij är i tillstånd thertill, hwilcket Borgarest:det bifallit, hwarföre Bondeståndet gjorde detsamma.

Publiqve medlen i Finland.

Anmältes ståndets extractum protocolli af d. 7 Februarii sidstl., som med de öfrige ståndens påskrift war bifallit, angående undersökning, huruwida de publique medlen uti landtränterierne och andre allmänne cassor i Finland och Österbottn blifwit undan fienden räddade och hit till Swerige öfwerförde, på det att, der igenom wårdslöshet och försummelse sådane medel fallit i fiendens händer, wederbörande, som dertill funnits wara wållande, derföre måge ställas under tilltal och answar och ersättja den för cronan i dy mål timade förlusten.

Bewillningen.

Uplästes och biföls ett promemoria wid projectet till den allmänne bewillningen om de mål, hwarutinnan ståndens pluralitet inte funnits, och wid samma tillfälle åhördes Borgareståndets ytterligare påminnelse igenom utdrag af protocollet wid denna saken beträffande contribution på fruentimmers styfkjortlar, men ståndet förblef wid sin förr fattade resolution.

Slutligen frågade T a l m a n n e n, om han icke får giöra anslag till någon serskilt, derest ståndets enskyllta saker och oeconomiemål sådant fordrade? Härtill swarades af ståndet Ja.

Jan Persson i Tuna föreställte, att nödwändigt wore, det ingen under den tillstundande helgen går till någon, på det inga falska inbillningar måge emottagas, hwarigenom ståndets enighet kunde rubbas.[1] Enighet i ståndet.

Torsdagen den 31 Martii 1743.

Åhördes Ridderskapets och Adelens extractum protocolli af d. 26 hujus angående Lieutenant Boijes lösgifwande ur arresten emot caution, som war bifallit af Borgareståndet med påskrift men af Prestståndet sålunda påskrifwit: Att det finner för flera considerationers skull högst betänckeligit att giöra i thenne saken något steg eller befatta sig med relaxerande af den arrest, som utan all twifwel blifwit af Kongl. Slåttsrätten laglikmätigt Lieutenant Boije ålagd. Boije.

Ståndet förklarade sig eij willja Lieutenant Boijes olycka men tyckte eij heller gjerna kunna gå ifrån Prestståndets mening, emedan samma stånd endast i anseende till Bondeståndets honneur eij welat gå ifrån dommarens utslag, hwarföre Talmannen committerades att stiga till Prestest:det och söka förmå dem att bifalla Ridd. och Adel. extract. protocolli, på det de eij skulle misstycka ståndet, om det bifaller Ridd. och Adel. Talman kom tillbaka och berättade, att Prestståndet lofwat att om en liten stund låta weta des ytterligare mening.

Uplästes Commissionens extractum protocolli af d. 16 i denne månad angående det swar, som Commissionen will lemna de hitkomne Allmogens fullmäcktige ifrån Dalarne och Hellsingeland uppå deras såwäl skrift- som munteligen gjorde andragande uti Commission, och biföls med påskrift, äfwen som de öfrige stånden det gjordt. Fullmäcktige från Dalarne och Helsingland.

Uplästes Secrete Utskåttets extractum protocolli af d. 22 hujus, att staten eij må belastas med några nya betiäningar, augmenter, tillökningar på lönen, extra ordinarie betiäningar eller andra utgifter, och biföls, hwarwid Talmannen påminte, att nödigt woro genom extract. prot. begiära underrättelse om alla betiäningar wid collegierne och huru mycket är enligit med 1696 Extre betieningar vid collegierne.

[1] Härefter i konceptprotokollet: *Erick Jöransson sade, att Renhorn, Kierman, Plomgren, Stenman och Selgström äro de wärsta, hwarföre man skall achta sig. Jan Persson: Om icke den bör wara sitt säte förlustig, som beträdes gå någorstädes. Swa[r]: Ja enhäll.*

års stat samt hwad derwid kan besparas, hwilcket af ståndet samtycktes.

Expres från Åbo.

Secrete Utskåttets extractum protocolli af i dag angående en nu nyligen ankommen exprés ifrån wåra Hrr Plenipotentiares i Åbo, hwilckens depecher böra med största tysthet afgiöras, om icke Secrete Utskåttets deputerade samt Deras Excellencier måge authoriseras till deras widare instruerande, war bifallit med påskrift af alla tre stånden; men Bondeståndet påskref allenast, att det war upläst.

Boije.

Ifrån Presteståndet ankommo 2:ne deputerade och anförde samma stånds tanckar om Lieutenant Boijes lösgifwande ur arresten, att de för sin del alldeles intet kunna ändra sin afgifne utlåtelse men derföre alldeles intet förtycka, ehwad Bondest:det uti samma sak behagar resolvera, utan fastmera önska, att de wille bifalla de andre ståndens mening, på det expedition i målet må kunna skje; derjemte aflefwererades Prestest:dets utlåtelse och samtycke af i går till Arckenholtzes och Mathesii lösgifwande ur arresten. Afträdde.

Arkenholtz. Mathesius.

Sedermera inkom en deputation af 12 man ifrån Ridd. och Adel. och förmälte, att såwäl i anseende till Prestest:dets begiäran i går genom en deputation som Bondest:dets tillförene yttrade åstundan hade Ridd. och Adel. samtyckt, det Arckenholtz och Mathesius måge ställas uti frihet, begiärandes tillika, att saken angående 2:ne af Ridd. och Adel:s ledamöter, Hrr Baronerne Cronhiort och Ulfsparre, som i brådom skillnad råkat ihop i går på Riddarhustorget, eij må beifras utan dem lemnas frihet emot caution utföra sin sak emot hwarandra å fria fötter samt att Lieutenanten Boije må befrias ifrån arresten.

Cronhiort. Ulfsparre.

T a l m a n n e n swarade, att det redan wore hos ståndet bifallit både om Arckenholtzes och Mathesii lösgifwande och Lieutenant Boijes entledigande ifrån arrest, hwarefter deputationen afträdde.

Sedermera biföls Ridd. och Adel. ext. prot. om Boijens lösgifwande med påskrift, dock att det skjer emot säker caution; hwarefter Talmannen geck med en deputation af 12 man att aflefwerera detta ståndets bifall samt tillika berätta, att ståndet samtyckt till Arckenholtzes och Mathesii lösgifwande samt att Hrr Baronerne Cronhiort och Ulfsparre måge å fri fot emot caution få utföra det emellan dem i brådom skillnad å Riddarhustorget förelupne slagsmål.

Wid återkomsten berättade T a l m a n n e n, att Ridd. och

Adel. tackat mycket för ståndets förtroende och försäkrat om all reciproque wänskap. Ståndet åtskilldes.

Lördagen den 9 April 1743.

Ståndet samlades klockan 12, då Talman förmälte, att han på några camraters begiäran gjordt plenum till att få talas wid om hwad som kan förelöpa och på något sätt torde enskijlt röra ståndet.

Commission över Hedman.

Olof Jönsson ifrån [Skåne][1] understälte ståndet wid detta tillfälle, om ifall någon af ståndets ledamöter blifwer kallad till Commission öfwer Hedman, om han skall berätta något, innan han först anmält quæstionen hos ståndet?

I anledning häraf kom ståndet efter någon förd discours enhälligt öfwerens, att ingenting berättas af någon, om han blir upkallad till wittne uti Commission, innan han först anmält det i ståndet och erhållit tillstånd dertill, hälst och emedan ingen kan wittna i sin egen sak, eij heller en eller annan ledamot, som warit af en annan mening, numera kan wittna emot det pluraliteten af ståndet tillförene skrifteligen lemnat Hedman, då det intygat sig eij weta något med honom.[2]

Räntepertzedlarne.

Talmannen anförde sig i dag egenteligen hafwa sammankallat ståndet att det låta weta, det ståndet nu kunde, enär det behagade, giöra sina påminnelser wid räntepersedlarnes sammanslående, emedan projectet dertill nu är utarbetat, hwarföre ståndet kom öfwerens om wisse deputerades utnämnande af hwart län, för hwilcka anslaget till sammanträde skjer här uppå dörren till ståndets rum.

Anders Larsson från Bohuus.

Berättades af åtskillige, det Anders Larsson ifrån Götheborgs och Bohus län, som är förordnad uti Secrete Utskåttet, sällan upwacktar derstädes eller upkommer i ståndet, då det är tillsammans, hwarföre en del påstodo, det han bör tagas ifrån Secrete Utskåttet och en annan förordnas i des ställe; men deremot anfördes åter af andra, det han nu någon tid bortåt warit

---

1 Jfr s. 273.

2 Enligt konceptprotokollet framfördes dessa synpunkter av Jonas Öhrman från Västmanland. Härefter följer överstruket i konceptprotokollet: *Erich Jöransson: Det torde många gifwas, som talt mycket för Birchenfelt och äfwen wist pasquiller, hwarutinnan warit orsaker både emot Biskopen och Danmk., men sådant alt skjedt emell. 4 ögon, äfwen wist portraits. Olof Gustafsson: Uti stora lag hafwa åtskillige wist och up skrifter, som stöt 3 à 4 cronor.*

sjukelig och således eij kunnat wara tillstädes, föreställandes Talmannen, att som i dag intet är ordenteligit plenum, så dröijes härmed till nästa sammankomst, hwartill han upkallas, hwilcket samtycktes och lemnades Lars [ɔ: Måns] Ersson ifrån Dalsland in commissis, som bor i samma gård med honom, att tillsäga Anders Larsson, thet han wid nästa plenum är tillstädes i ståndet.

Sedan skilldes ståndet åt.

Tisdagen den 12 April 1743.

Intogs i ståndet Olof Persson i Elfros till riksdagsfullmäcktig för Härjeådalen i den afl. Jöns Halfwarssons ställe efter laga fullmackt af d. 17 i nästl. månad, hwilcken upl:s.[1]

Rankstedt. Åhördes Justitiariens Anders Ranckstedts memorial[2], hwarutinnan han anhåller, att thes broder Cancellierådet Olof Ranckstedt må åter få inkomma i riket, och beslöts, att thet hwilar, till thes the andre stånden sig utlåtit.

Riksrådet von Rosen. Talmannen föreställte, om icke påminnelse må skje hos Borgareståndet att undfå deras utlåtelse beträffande commando af arméen, emedan det förmenas, att de dertill lära utnemna Riksrådet Hr Baron von Rosen.

Otto Olofsson yttrade sig, att Hans Excellence Riksr. von Rosen är omistelig uti Rådet såwäl i anseende till des insickt och kunskap om affairerne, som ock att han præsiderar uti Utredningscommission, hwarest högbemelte Herres närwarelse är oumgängelig, desutan tyckes det eij tillkomma Ständerne att utnämna någon commendeur utan att giöra ingrep uti Regeringsformen, emedan Hans Maij:t äger högsta befälet öfwer arméen, och således tillkommer det Konungen att med Råds råde utnämna, hwem uti Des höga frånwaro eller under honom må föra befälet.

Succession. Anders Månsson: Man kan eij föreskrifwa något, enär Konungen sjelf commenderar, tyckandes desutan, att denne saken kunde hwila, till des successionsquæstionen blifwit afgjord, men om nödwändigheten fordrar, att det skall afgiöras, så må

---

1 Härefter i konceptprotokollet: *Per Persons memorial från Halland ang:de Hedman. Detta biföls och memorial därom til Secrete Utskottet ställes. Gradman inbegripes också deruti.* Perssons memorial i Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 611 ff.

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 390 f.

till Hans Maij:ts frihet lemnas att taga hwem han will, som är inrikes född.

Häremot föreställte T a l m a n nödwändigheten af denne saks afgiörande, emedan dennsamma så ganska nära rörer Bondeståndets wältrefnad och de andre stånden äfwen i dag lära sig företaga detsamma till afgiörande.

Under detsamma inkom en deputation ifrån Borgareståndet med samma stånds extract. prot. af d. [30 Mart.] beträffande öfwercommando till siöss öfwer flottan för Hans Excell. Riksrådet Hr Grefwe Taube och till lands för Hans Excell. R.r. Hr Baron von Rosen. Sedan deputation afträdt, kom ståndet öfwerens, att Talman går med en deputation till de andre stånden och föreställer, med hwad hjertelig glädje och fägnad landet förnummit, det Hans Maij:t uti egen hög person will gå i feldt, hwarföre wore billigt att lemna till Hans Maij:ts egit nådige behag att efter Regeringsformen utnemna, hwem som näst under honom skall föra commando; dock hoppas ståndet, att successionssaken först afgiöres, innan detta widare widröres. Härom följde också extractum protocolli. Riksrådet Taube. Successionssaken.

Derjemte befalte[s] Talman att nämna en swensk man, som skall hafwa commando.

Efter en liten stund återkom T a l m a n med deputationen och hade Prestestånd et i synnerhet tyckts wara nögt med ståndets proposition.

En deputation ifrån Ridd. och Adel. företrädde och näst wänlig hälsning förmälte, att ehuruwäl Riksens Ständer samtyckt, det Hrr Baronerne Cronhiort och Ulfsparre måge slippa arrest emot caution, så skall dock likwäl saken dem emellan utföras, och derest enthera eller begge sakfällas, då undergå det straff, som Kongl. Maij:ts nådige duelsplacat utsätter, der likwäl de sådant kunnat undwika, om de i stället för cautions ställande hade begiärdt leigd; altföre hemställer Ridd. och Adel. till de andre stånden, om icke förbem:te Hrr Baroner må wederfaras en hel och tydelig nåd samt eftergift af tilltalan, emedan ingen skada skjedt och denne rencontre desutan händt af brådom skillnad och eij af berådt mod, hwarförutan också Högstsal. Hans Maij:t Konung Carl den XII:te också wid sådane tillfällen gjordt nåd. Cronhiort. Ulfsparre.

Lofwades att taga saken i öfwerwägande, hwarefter deputationen afträdde.

Uplästes Justitiædeputationens betänckande af d. [28 Mart.]

om en jurisdictions klyfning i Wermeland efter Hr Revisionssecreteraren Löwenhielm och biföls.

Westernorrlands angelägenheter.

Uplästes Hans Maij:ts bref i concept till Landshöfdingen Hr Odelström angående åtskillige Allmogens i des län angelägenheter. Ridderskapets och Adelens utlåtelse biföls, att Allmogens i Ångermanland underdånige skrifwelse såwäl som Hans Maij:ts nådige swar må tryckas, sedan detta senare i Secrete Utskottet först blifwit öfwersedt och något jemkat.

Protocollssecreterare.

Rådsextractet af d. 16 Martii angående revisions- och protocollssecreterarnes föreslående af Rådet remitterades till Secrete- och Justitiædeputationerne.

Länebanqven.

Secrete Utskottets extractum protocolli af d. 21 Februarii angående dem, som uti länebanquen willja insätta capitaler till pios usus. Biföls med påskrift.

Styfkiortlar.

Borgareståndets extractum protocolli af d. 29 Martii angående styfkjortlar. Ridderskapet och Adel. samt de andre stånden hade bifallit, att den för styfkjortlar utsatte afgiften må minskas till 2 dhl:r sm:t; men i det stället kommer förenemde afgift att upbäras såwäl för innewarande som nästkommande år. För barn och dem, som äro under 12 år, betalas allenast 1 d:r sm:t.

Commercecollegii skrifwelse till Hans Maij:t af d. 31 Januarii med spinhusföreståndarnes relation om samma wercks nuwarande tillstånd remitterades till Manufactur- och handelsdeputation.

I anledning af Suen Jönssons memorial[1] upsättes extractum protocolli om befordran för de få officerare, som wid den namnkunnige expeditionen stådt under Hr Öfwerste Aminofs commando och sig derwid berömligen upfördt, äfwen till en nådig åtancka hos Hans Kongl. Maij:t i underd. kunde anmälas.

Ståhlhammar.

Med Hr Capitainens Otto Fred. Stålhammars supplique[2] om befordran till civile beställning hafwes anstånd.

Förteckningen[3] på qwarlåtenskapen efter Thomas Thomasson i Finland ingafs och påminte T a l m a n om begrafningshjelpens betalande för honom.

Udde mantalen i Helsingeland.

Nils Perssons i Träneby [ɔ: Tröneby][4] memorial angående udde mantalen i Helsingeland åhördes, och kommer att öfwerläggas, om det skall bli en allmän §. Ståndet åtskildes.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 399.
2 Ibid., fol. 392 ff.
3 Ibid., fol. 119 f.
4 Konceptprotokollet.

Torsdagen den 14 April 1743.

Föredrogs Riksens Ständers Secrete Utskotts extractum protocolli af d. 8 i innewarande månad beträffande Carlscrona stads Swenska kyrckjas hos cronan återstående fordran af 7 256 d. 27 öre silfm:t, och biföls att nu straxt utbetalas, hwarom extractum protocolli afgår till de andra stånden. Carlscronas kyrkia.

Uplästes och biföls tills widare Justitiædeputations betänckande af d. 21 Martii, huruwida kronones ombudsmän må erhålla seqvester på den anklagades egendom, hwarom äfwenledes extractum protocolli afgår.

Öfwerenskom ståndet, att Olof Gustavsson går med en deputation till Commissionen angående Gradman, att som han efter berättelse skall för Bondeståndets skull wara tagen i arrest, han då antingen må komma på fri fot eller ock få ett drägeligare arrestrum, kunnandes elljest ståndet eij underlåta att efterfråga, derest honom under den swåra arresten något till lif eller hälsa wederfares. Gradman.

I lika måtto går Jonas Örman med en deputerad till Hans Maij:t angående Hedman att såsom des [ɔ: deras][1] granne i underdånighet påminna, att Commissionen ytterligare måtte anbefallas att utlåta sig angående dem med det snaraste, elljest blifwer deras fabrique ruinerad. Desamma committerades att å ståndets wägnar påminna hos Commissionen om skyndesamt utlåtande. Hedman.

Påmintes af åtskillige, att Ridd. och Adel:s extractum protocolli beträffande nåd för Hrr Baronerne Cronhiort och Ulfsparre i anseende till duelsmålet må företagas och afgiöras, men fans af mästadelen för godt att hwila, tills de andre stånden sig utlåtit. Cronhiort. Ulfsparre.

En deputation ifrån Borgareståndet inkom och berättade, det samma stånd hade bifallit Ridd. och Adel. angående Baronerne Cronhiort och Ulfsparre; derjemte aflefwererades ett utdrag af förberörde stånds protocoll under d. 12 hujus beträffande Cancellistens Rydelii och Copistens Sahlstedts lösgifwande emot personel borgen, derest eij deras brott är så beskaffat, att det med dödsstraff kommer att beläggas efter lag, hwilcket efter upläsandet till bifall högeligen anmältes. Jemwäl medhades ett extractum protocolli af d. [12 April] angående pension för Borgmästaren Sacks Encka, och therefter anmältes, att Borgare- Rydelius. Sahlstedt.

[1] Konceptprotokollet.

ståndet bifallit, det Carlscrona stads kyrcka nu straxt må få sin fordran betalt, hwarefter deputationen afträdde.

Sedermera fan ståndet godt att angående Rhydelius och Sahlstedt saken hwilar, tills man får se, hwad Hedman, des Hustru och Gradman wederfares för justice i anseende till ståndets recommendation och påminnelse.

Rohr. Öfwerstelieutenanten Rohr hade företräde och recommenderade ett utdrag af protocollet, hållit i Rådcammaren d. 21 Januarii sidstl., angående huruwida han, som af Hans Maij:t är utnämnd till commendant på Dahlarö skants, må få behålla sin öfwerstelieutenantscaractere, hwilcket uplästes och biföls med Ja, som påskrefs, hwarföre han aflade sin tacksägelse hos ståndet och sedermera afträdde.

Joseph Hansson skickades å ståndets wägnar att utkalla någon hos Prestestånde och fråga, om de afgjordt angående Cronhiort och Ulfsparre, och tillika berätta, det ståndet torde bifalla det med wilckor, att Cronhiort, som är commenderad, begifwer sig till sitt commando. Wid återkomsten lemnad[e] han det swar, att Prestest:det lofwat snart utlåta sig.

Fans godt, att extractum protocolli[1] upsättes med föreställning angående lika cronoskjuts förrättande af säterier och frällsehemman som af cronohemman.

Rikets och nations heder. Inkom en deputation ifrån Ridd. och Adel. af 12 man, som aflefwererade deras utdrag af protocollet, hållit i dag, huruledes hos Ridd. och Adel. efter allmänt ryckte bekant wore, som skulle i desse dagar något sig hafwa tilldragit, hwilcket mycket nära rörde rikets och hela nationens heder, och att kort deruppå en af alla wördad och älskad ledamot[2] uti Rådet funnit sig nödsakad att hos Hans Maij:t i underdånighet anhålla om afsked ifrån des embete. Och som en så öm sak måtte uppå det ömaste och för riket alldra wärdigaste sättet handteras, så hade Ridd. och Adel. fadtadt det slut att icke allenast wid detta tillfälleet ånyo updraga Secrete Utskåttet en sådan deras åstundan på det nogaste att iackttaga utan ock af detsamma begiära, det Riksens Ständer måtte uti deras första plenis, så mycket som den nödiga hemligheten det kan tillåta, om hela sakens sammanhang samt om de steg, som till rikets heders förswar tagas, underrättade blifwa, hwaröfwer deputationen med det första begiärte ståndets swar.

---

1 I extraksprotokollet hänvisas till ståndets extraktprotokoll av den 11 aug. 1741. Se BdP 4, s. 428 f.

2 Konceptprotokollet: *Gr. Tessin.*

Talman swarade, att sådant eij annat kan än bedröfwa Bondeståndet såwäl som de öfrige stånden, lofwandes med det första swar, hwarefter deputationen afträdde.

Sedermera beslöt ståndet, att denne saken hwilar, tills de andre åt ståndet sine utlåtelser afgifwit.

Fans att nästa plenum vehiculum afsändes med afskrift utaf ståndets extractum protocolli under d. 11 Augusti 1741 angående förmedlade hemman.

Secrete Utskåttets extractum protocolli af d. 22 Martii sidstl., att Ständernes Contoir eij hädanefter må graveras med dit icke egenteligen hörande betalningar, biföls med påskrift. Ständernes Contoir.

En deputation afgick med ståndets extract. protocolli angående Carlscrona stads kyrckas fordran, som blifwit bifallen.

Sedan uppå Riksens Ständers tillstyrckande Lieutenanten Hans Hinric Boije emot personel borgen blifwit ur arresten entledigad för den emot honom af Eric Jöransson andragne saken, borde icke des mindre med detta måls afgiörande wid wederbörlig domstol fortfaras, så har ståndet dock likwäl kommit i erfarenhet, det Slottsrätten, hwarest saken förut war anhänging, funnit sig föranlåten att hos Kongl. Maij:t i underdånighet anhålla om Des nådige utlåtande, antingen wälbem:e Slottsrätt än widare med ransakningen och afdömandet måtte fortfara, eller om undersökningen af någon annan domstol bör fortsättjas, som saken jemwäl med laga utslag afhjelper; hwarföre fans godt, att supplique[1] härom till Hans Maij:t upsättes med hemställande, om icke Kongl. Maij:t i nåder skulle finna bäst wara, att Slottsrätten, som efter Kongl. Maij:ts nådigste godtfinnande saken uptagit och med ransakningen så wida kommit, att eij mycket deraf synes återstå, kunde till undgående af den widlöftighet och tidspillan, som af sakens remitterande till ett annat forum följa skulle, den påbegynte och nu snart till slut bragte undersökningen fullborda samt målet med laga utslag skyndesamligen afgiöra; kommandes Talman att widare tala och recommendera denne saken nästkommande lördag uti Justitiærevision. Hindric. Boije, Hans

Inkommo 2:ne deputerade ifrån Prestest:det, som med ståndet communicerade och i concept upläste deras stånds tanckar angående Cronhiort och Ulfsparre. Talman tackade för förtroendet; hwarefter de deputerade afträdde. Cronhiort. Ulfsparre.

Biföls Riddderskapets och Adelens extract. prot. af i dag,

[1] Riksdagsacta.

hwarom här frammanföre förmäles och igenom en deputation blifwit anmält, hwilcket påskrefs.

Förbud af skådespel och annat dylikt.

Widare biföllos med påskrift Presteståndets extractum protocolli af d. 14 Martii, att hos Hans Maij:t i underdånighet anhållas må om en allmän publication med förbud af alla skådespels, dantsmöten och andre dylike yppige sammankomsters anställande och biwistande samt undersåtarnes förmanande till allmänna gudstiänstens flitigare biwistande och den stora Gudens åkallande om nåd och förskoning för wårt beträngde fädernesland, hwartill ett serskilt böneformulair kunde författas, och

Secrete Utskottets protocollsutdrag under d. 21 Martii om en ammirals förordnande öfwer galererne.

Sprengportz memorial.

Åhördes Hr Öfwerstelieutenantens Carl Hinric Sprengports memorial af d. 30 Martii sidstl., hwarutinnan han å finske dragoneofficerarnes wägnar anhåller 1:o att njuta lön efter werfwad stat; 2:o om ersättning för hwad de kommit att lida genom indelningens bortmistande; 3:o att dem måtte bestås fourage för så många hästar, som de werckeligen hafwa och efter staten bestås, samt 4:o att blifwa förordnade och brukade till tiänstgiörande wid swenska cavalleriregementerne. Detta war af Ridderskapet och Adelen bifallit; men Preste- och Borgareståndén, hwilckas mening ståndet med påskrift biföll, hade resol., att de för sin del gärna se, att thesse officerare blifwa i möijeligaste måtto hulpne; och will förthenskull hafwa till Secreta Utskåttet remitterat att besörja werckställigheten i alt thet, som efter omständigheterne kan låta sig giöra.

På lika sätt resolverades också öfwer Hr Capitaines A. H. Ramsaijs memorial[1] under d. 29 Martii nästl. å finske infanterifficerarnes wägnar ang:de 1:o skyndesam anwisning att få sin landtlön för förledit år, 2:o att qvartalswis undfå sin lön och felttractamente lika med the swenske landtregementerne, 3:o att undfå fritt qvarter och fourage för sine hästar samt 4:o att intet blifwa brukade till det enroullerade manskapets exercerande.

Successionssaken.

En öfwersättning af Envoyéen Buchwalds bref till Hans Excellence Riksrådet och Presidenten Hr Grefwe Carl Gyllenborg angående de försäkringar han med den ifrån Pettersburg sidst ankomne courieren erhållit om böijelse till fred, och att det allenast ankommer, på hwad sätt Riksens Ständer willja förklara sin benägenhet för Hans Durchleuchtighet Hertigen och

---

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1943, vol. 6, fol. 382 ff.

Administratoren af Hollsten Eutin, samt att man deraf har att förwänta alla de förmoner samt den foglighet, som skiäligen kan åstundas.

Jemwäl ock Hans Excellences Riksrådets Hr Baron Cedercreutzes och Hr Statssecreterarens von Nolckens bref och berättelse af d. 18 Martii både till Hans Maij:t och till Hans Excellence Riksrådet Hr Grefwe Gyllenborg om det, som sidst förelupit wid Congressen uti Åbo.

Påskrefwos allenast, att de blifwit hos ståndet upläste, hwarefter thetsamma åtskildes.

Lördagen d. 16 April 1743.

Olof Persson, som för 2:ne plenidagar sedan i ståndet blef intagen i den afl. [Jöns Halfwarsons] ställe, gjorde sin tysthetsed.

Taleman fick in commissis att med en deputation nu gå till Prestestånde att bifalla ståndets förr afgifne extractum protocolli angående att lemna till Hans Maij:t efter Regeringsformen att utnämna den, som under honom commendera skall.

Ingafs af en officerare Generalen Stenflychts memorial eller tanckar till protocollet, hwilcka i sidsta pleno på Riddarhuset blifwit upläste, angående commandos updragande till Hans Excellence Hr Riksrådet Baron von Rosen under Hans Maij:t. Denne officerare berättade, att Hr Generalen Stenflycht gierna står under Hans Excellences von Rosens commando. Afträdde. Riksrådet von Rosen.

Ståndet förblef wid des förra resol. och derföre gick Talman bort med deputationen till Prestestånde.

Emedlertid uplästes på ståndets begiäran ånyo Hans Maij:ts swar af d. 9 sidstl. Februarii att sjelf willja antaga commando öfwer arméen.

Talman kom tillbakars och berättade sig hos Presterne hafwa förestält, huru angelägit det wore att bekomma en sådan chef, hwarmed hela landet wore nögt, emedan Allmogen utgiör största hopen, hafwandes Presterne annars lofwat att i dag afgifwa sin utlåtelse.

Ifrån Ridd. och Adel. inkom en deputation af 24 man, som berättade, att de gjordt ett med Borgarest:det angående commandos updragande näst under Hans Maj:t till Hans Excellence Hr Riksrådet Baron von Rosen i anseende till samma Herres nitfulla och om rikets bästa priswärda sinnelag, des mänge

angelägne expeditioner hos sal. Konung Carl XII, hwarwid han wist all försicktighet, samt des mogna ållder, vigeur, insickt och kundskap i de saker, som erfordras hos en commenderande chef. Fördenskull kunde de intet finna någon, till hwilcken de med mera förtroende kunde anförtro ett så högt och wigtigt embete; giörandes sig det otwifwelacktige hopp, att ståndet härutinnan giör ett med Ridd. och Adel. samt Borgarest:det och i underdånighet styrcker Kongl. Maij:t dertill, så mycket mera som det eij är stridande emot lagen, är eij heller något ledigt embete, och desutan lika och enahanda sak med Riksrådets Hr Grefwe Taubes commando öfwer flottan. Ridd. och Adel. är så mycket mera öm uti denne saken, som de för fäderneslandet få wåga lif och blod såwäl som Allmogens barn. Sedan påmintes om Baronernes Cronhiorts och Ulfsparres sak, att den kunde afgiöras och Kongl. Maij:t styrckas att i nåder öfwerse med dem, emedan det skjedt i brådom skillnad och de begge äro käcka officerare.

Taube.

Cronhiort. Ulfsparre.

Talman tackade för Ridd. och Adel. förtroende, hafwandes ståndet wäl redan yttrat sig men will widare taga i öfwerwägande angående befälet wid arméen. Beträffande Cronhiort och Ulfsparre, så wäntas allenast på de öfrige ståndens skriftel. utlåtelser. Deput:n afträdde.

Öfwer Ridd. och Adel:s ext. prot. af d. 12 hujus angående om icke Baronerne Cronhiort och Ulfsparre i anseende till deras i brådom skillnad iråkade händel hos Kongl. Maij:t i underdånighet kunde anhållas, att de måtte alldeles befrias if:n widare åtal, hade Borgareståndet resol. med bifall. Men Prestest:det hade i betracktande till sednare inkomne mildrande omständigheter blifwit föranlåtit att så wida afgå ifrån sin utlåtelse af d. 31 Martii sidstl., thet måge Hrr Baroner Cronhiort och Ulfsparre utan borgen å fri fot lemnas under then tid, then them emel. nyligen förefallne händell lageligen ransakas och till slut bringas, och när samma sak igenom domslut sedan blifwer afgjord, the tå få nyttja till sin säkerhet så mycken tid, som them kunnat blifwa gifwen, ifall förbem. Hrr hos Kongl. Maij:t i underd:et om leigd anhållit hade. Men sedan saken igenom dom wore kommen till sitt slut, underställer Presteståndet i under:et Kongl. Maij:t, hwad nåd Kongl. Maij:t tå täckes bewisa. Thetta Prestest:dets utlåtande biföls, som påskrefs löphästen.

Contributioner.

En deputation från Borgareståndet af 12 man aflefwererade samma stånds extractum protocolli af d. 14 hujus angående rätta

förståndet af ordet utskyllder och contributioner uti förordningen om öfwerlopsmanskap i anseende till städerne; begiärandes att samma mål kunde remitteras till Secreta Utskåttet.

Ståndet lofwade att tiäna härutinnan på bästa sätt, hwarefter deputationen afträdde och ståndet åtskildes.

Måndagen d. 18 Aprilis 1743.

Ståndet kom förnämligast tillsammans till att utsee deputerade, som jemte Talemannen hade i dag at i underdånighet gratulera Hans Maj:t på Des födelsedag.

Sedan 11 ledamöter dertill blifwit utsedde, gaf Taleman wid handen, det säker tidning wore ankommen, at Öfwersten Marks von Würtenberg giort en wacker entreprise på finska sidan, tagit 10 à 12 ryska fångar, allehanda victualier och något penningar; några hundrade af ryssen utskrefne båtsmän af wåre hade gifwit sig till oss. I öfrigit woro af denne commenderingen inga siuke. **Entreprise på finska sidan.**

Olof Anderson sade sig effter ståndets öfwerenskommande hafwa jemte flere deputerade talt med Boktryckaren Salvius förl. lögerdags om et exemplar för hwar ståndets ledamot af undersökningen och domarne ang:de finska campagnen; men at Salvius swarat, at sådant wore honom omöjeligit, emedan exemplaret torde stiga til 5 plåtar; dock wille han, hwad domarne angår, tillsee, hwad han kunde giöra. **Finska campagn.**

Ståndet erinrdae sig wäl, att Momma, då han tilförne tryckt ett och annat, lemnat ståndet exemplarer utan betalning; men som hans friwillighet icke wore något skiäl til en skyldighet för Salvius, så fants godt, att man på tienligit sätt söker att förmå Salvius, el. åtminstone at, der ståndet accorderar med honom, det då måtte lemnas till ganska lindrigt pris.[1]

Man kom i öfrigit öfwerens, at de af ståndet, som blifwade(!) kallade til witnen i Hedmans sak, gifwa det, innan de gå op för rätten, ståndet tilkänna. Ståndet skildes derpå åt.

Lögerdagen d. 23 April 1743.

Johan Erson från Småland fick in commissis at gå up till Rådet och anhålla hos någon af Deras Excell:r Hrr Riksråden, **Perment.**

---

1 Härefter i konceptprotokollet: *Joseph Hanson går til P:st:det at förnimma af någon, om de än haf:a om Rosen under händer, och om nödigt är, att någon deputation ifrån ståndet derom påminner. Resp.: P:st:det redan skiltz åt, effter en courier war kommen.*

at den skrifft, som Permentz cautionister ingifwit, måtte snart företagas och afgiöras.

Upsattes extractum prot:i till de andre stånden ang:de apostledagarne och justerades.[1]

[Påminnes genom Johan Erson i Borgarest:det, att deras bifall til ståndets extract:m prot:i ang:de förmedlade hemman måtte igenom extractum prot:i expedieras.][2]

Likaledes justerades extract:m prot:i af d. 12 hujus ang:de de officerares befordran, som warit wid Wilmanstrand.

Item af d. 14 hujus till R. och A. ang:de en likhet för R. och A. i cronoskiutser med Cronoalmogen.[3]

Fandts godt, att til Secrete Utskottet projecteres et memorial, at anstalter måtte förfogas, det Almogen ej twingas at framföra sine persedlar til krigzfolkets förnödenhet med mera.

Deputerade från Södermanland.

Gafs tilkänna, at 3:e deputerade ifrån Södermanland begärte företräde. Det bewiljades. De upwiste sine fullmakter[4], och woro Pål Nilson i Råstenberga [ɔ: Båssenberga][5] samt Anders Anderson i Romperåd deputerade från Oppunda och Willåttinge härader och Per Erson i Kantorp uti Skillinge s:n från Floda, Lerbo och Skillinge församl:r. Deras medhafwande beswärskrifft uplästes, som angick 1:o regementets utmarcherande[6]; 2:o wargärningzkarlar; 3:o öfwerloppsmanskap och 4:o torpare, hwilke denne Almoge tykte först böra tagas till krigztiänsten och gå ut, ware sig af hwad natur de ock wara kunde.

Sedan Taleman swarat dem, hwad härwid kunde wara til giörandes, och at, hwad den 1 puncten angick, densamma enligit Johan Persons berättelse wore redan från Hans M:t til Landzhöfdingen i orten remitterad och den 2:dra puncten afgiord, frågade han, huru det står til i orten?

Generalerne.

R.: Att folket är ganska missnögt, det Generalerne, som warit orsaken til krigets olycklige förlopp, ännu ej blifwa straffade, och at till befruchtandes är, det Almogen ej släpper sit folk ut förr.

Ta l e m a n underrättades dem, at Commissionen wäl arbetar flitigt men at den blifwit hindrat med undersökningen om de andre cheferne. Man kunde i öfrigit wara försäkrad, at både et skyndesamt och rättmätigt straff följa skulle.

---

1 Tryckt som Bil. 54.
2 Konceptprotokollet.
3 Tryckt som Bil. 55.
4 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 49 ff.
5 Fullmakten.
6 Konceptprotokollet: ... *i anseende till Stäke och Willmanstrand.*

Frågades, om något talas om succession. Succession.

R.: Här lupo många rychten lösa och falska; men Almogen åstundade enhälligt Cronprintzen af Dannemark såsom närmaste blodsförwant med kongl. swenska Huset. Han kunde bäst hielpa landet i des beträngde tilstånd, och honom wille de häldre ha än någon tysk. Cronprintzen af Dannemark.

Taleman sade ståndets åhuga wara at få någon, som till siös och lands kan wara mächtig nog at hielpa oss.

De deputerade frågade, om ståndet wore emot at de begära företräde i Commission om deras ärende ang:de Generalerne?

Taleman swarade, at ståndet ej wille eller kunde neka dem det. I öfrigit försäkrades, at ståndet ej skulle något å sido sättia, som fants lända till rikets bästa. Hwarpå de deputerade afträdde.

Uplästes Landt- och siömilitiædeputationens memorial af d. 15 Octobr. 1742 ang:de Krigscollegii riksdagsrelation.

Borgarest:s extractum prot:i af d. 14 sistl. Martii ang:de Odelii memorial, at Eskilstuna stad måtte få arrendera kongzladugården, remitterades till Handels- och manufacturdeputation.

Taleman yttrade sig sedan sålunda: Det är af Riksens Ständer fastställt, at alt, hwad successionen angår, skall gifwas dem wid handen, och nu lärer wara bekant, at den andre Plenipotentiairen wid fredscongressen i Åbo Statssecreteraren von Nolken hit til staden för 2 à 3 dagar sedan ankommit. Secrete Utskottet har således befalt mig i ståndet at föredraga, det han för några fredswärket rörande ministerialiske omständigheter sig på några dagar hit begifwit, och har han, hwad successionen angår, ej något widare att berätta, än det war, då Riksens Ständer sitt ultimate slut fastställte. Och hwad fredswerket beträffar, så ehuruwäl man af alla liknelser och ryske Plenipotentiairernes giorde utlåtelser förmodat at nu kunna gifwa Riksens Ständer fullkomlig underrättelse derom, så kan han dock ej något fast och säkert ännu berätta, emedan, som innan des afresa från Åbo, de ryska Plenipotentiairerne ej ännu hafft eller kunnat bekomma sitt Hofs ultimatum, hwarom de d. 13 Aprilis sistl. till Petersburg afskickat sin express, som et ultimat. swar med sig bringa lärer. Hans medbringande synes nödigt at afwänta, i synnerhet som Statssecreteraren von Nolken berättar, at the ryska Plenipotentiairerne numera wist sig med mera alfware inclinerade till fredswärkets fullkomnande, än de tillförne synts och wisat. Succession.

Ståndet önskade, at det ej måtte dragas för långt ut på tiden, så at ryssen surprennerar riket med någon hastig invasion, hwaruti ståndet ej will hafwa någon skulld.

Taleman sade, at expressen hade gådt från Åbo d. 13 sistl., och trodde ej annat, än at han snart kommo tilbaka. Det wore för framtiden nyttigt at afbida des återkomst med ultimatet från Petersburg.

Hedman. Örman gaf wid handen, at han blifwit upkallad i Commissorialrätten at witna i Hedmans sak men at han ej kunnat det giöra, effter han wiste, at det war något, som rörde ståndet för nära. Han förmente ock, at flere af ståndet läre wara upkallade.

Ståndet kom enhälligt öfwerens, at om någon blir kallad til witne, densamme först frågar i hwad mål, och må han ej witna, innan han först gifwit det ståndet tilkänna.

Anders Månson och Hindrich Johanson sade sig hafwa warit hos Salvius, som swarat, at han ej kunde gie ståndets ledamöter hwar sit exemplar af ransakningen etc., emedan de andre stånden torde då pretendera detsamma. Han wille likwäl giöra, hwad han kunde.

Fältmarskalck. Ståndet fandt nödigt, at Talemannen går til Prästest. och föreställer, at hwad Fältmarskalkens utnämnande angår, dermed må förhållas effter Regeringzformen, så at Hans Maj:t densamma sielf utseer.

Wid detta tilfälle gaf Johan Erson från Småland tilkänna, at 2:e af cameraterne warit i Prästeståndet sista plenum och sagt, at det ej warit ståndets mening om Fältmarskalcken.

Man fandt derföre angelägit, att denne saken noga effterfrågas.

Taleman, som nu hade gådt til Prästest., återkom med det swar, at bem:te stånd sig mycket benägit utlåtit.

Ståndet beslöt, at extractum prot:i[1] med det första upsättes och afgår til Secrete Utskottet om lön- och betalningzafgifftens uphörande för Almogen, till thes landet kommer i bättre tilstånd. Hwareffter ståndet skildes åt.

Måndagen d. 25 April 1743 klockan halff 11.

Taleman gaf wid handen, det han i Secrete Utskottet anmält, at fullmäktige från Södermanland hafft här i ståndet företräde.

Enskijlte beswären. Man kom sedan öfwerens, at underdånig supplique upsätties

[1] Tryckt som Bil. 56.

til Hans Kongl. Maj:t ang:de enskijlte beswärens företagande. Likaledes upsättes memorial till Kongl. Cammarcoll:m om skattebrefwens utbekommande.

Åtskillige s:s påståenden om successionen.

Framgafs och uplästes Lerbecks sochns bref till Jonas Jacobson af d. 17 hujus, underskrifwit af Lars Janson i Ingelsby, Jonas Bengtson i Kasmyra, Per Bengtson i Estaboda, Jöns Jonson i Luckebo och Bengt Anderson i Å.

Cronprintzen af Dannemark.

Till d:o af d:n 5 April af Hammars församling, underskrifwit af Per Jaenson i Skaltorp, Jacob Person i Tomtewik, Tyris Isachson i Upsala, Lars Larson i Harg, Jaen Joenson i Knela. Begge brefwen med deras bomärken. De innehöllo et påstående at få Cronprintzen af Dannnemarck till successor i then kongl. swenska thronen.

[Kom ånyo att dicoureras, att effterfrågas måtte, hwilka de af ståndets 2:e ledamöter warit, som för 2 a 3 plenidagar warit hos P:st:det och yttrat sig, att ståndet wille lemna det tillagde wilkoret om successionen, allenast P:st:det bifölle det öfrige i Bondest:dets extracto prot:i ang:de dens utseende af H:s M:t effter Regeringzformen, som näst under honom commendera skulle. Men härmed wäntas, til P:st:det sig utlåtit.][1]

Ärindrades, at hos de andre stånden måtte påminnas angående Tulldeputation, hwarom ståndet låtit des extractum prot:i afgå.

Kappemålet.

Rådsextractet af d. 1 sistl. Martii ang:de accisens beräknande på kappemålet af den spannemål, som till qwarn föres, remitterades med påskrifft till Cammaroecon.deputation.

Borgarest:s extractum prot:i af d. 8 Martii ang:de förklaring öfwer det ordet contribution i förordningen af d. 11 sistl. Febr., item ett annat bem:te stånds extract:m prot:i af nästan lika innehåld remitterades begge med påskrifft till Secrete Utskottet.

Sorgkläder effter Drottningen.

Man kom öfwerens, at Taleman med et par deputerade går til Manufacturcontoiret och tackar dem för deras benägenhet och hafde omsorg om Bondest:s sorgekläder effter Hennes Maj:t Drottningen. Man fandt ock nödigt, att räkningen på klädet med det mera, som opgifwes til Secrete Utskottet, tages och wises up i ståndet, at man må see, huruwida den har sin richtighet.

Ifrån Prästeståndet upkommo 2:e deputerade, som berättade, det bem:te stånd til alla delar bifallit ståndets extractum prot:i, innehållande at, sedan successionsmålet blifwit afgiordt, til Hans Maj:t må lemnas effter Regeringsformen at utnämna den, som under honom commendera skall.

---

1 Konceptprotokollet.

Sedan Taleman derföre tackat och de deputerade tagit afträde, åhördes Prästest:s extract:m prot:i af d. 23 hujus, hwarutinnan påminnes om tryckandet af Hans Maj:ts nådige swar ang:de westernorlänske Almogens beredwillighet etc. It. att Hans Maj:t måtte låta utgå et monitorial til undersåtarne at understödia det almänna, at ej tro widrige omdömen och intryck, som illa underrättade eller illa sinnade till rikets ögonskienlige förderf kunna utsprida. Detta biföls. I anledning deraf fick Otto Olofson i commission at med en annan ståndets ledamot berätta detta bifall hos Prästest. och tillika tacka dem ej allenast för deras bifall til ståndets extractum prot:i ang:de dens utnämnande af Hans Maj:t, som näst under honom commendera skall, utan ock derföre, att de altid warit öme om lagens och Regeringsformens wid makt hållande.

Widrige omdömen.

Uplästes Borgarest:s extract:m prot:i af d. 12 hujus ang:de Rydelius och Sahlstedt. Hwilar.[1]

Successionssaken.

Jöns Swenson påminte, att ytterligare påyrkas måtte om successionssaken, på det man ej måtte stadna i answar hos principalerne.

Eric Jöranson: Man har hördt det ryckte, at här skall spelas under at få en successor ifrån Hessen. Sådant är aldeles mot Almogens wilja, som aldrig entrerar deri.

Hessisk successor.

Hela ståndet, som war af Erich Jöransons mening, fant nödigt at till förekommande af ett sådant steg en ytterligare deputation med det första afgår till de andra stånden at påyrka om bifall till ståndets giorde proposition ang:de succession.

Härwid gafs wäl wid handen, at d. 11 i denne månad hade expressen gådt ifrån Åbo med ultimatet til Petersburg, på hwars swar endast och med det aldraförsta wäntas; men man frucktade, at det för långt på tiden ankomma torde och man således blifwa dragen wid näsan. Hwarföre och der sådant förspörjas skulle, hwilket i Secrete Utskottet torde låta sig märcka, så borde utan uppehåld successionsmålet för Cronprintzen i Danmark pousseras.

Slutel:n åhördes Secrete Utskottets extractum prot:i af detta dato ang:de de förfogade anstalter till armeens och flottans utrustande till landets defension.

---

[1] Marginalanteckning: *Vid. prot. af d. 14 och 30 d:o.*

Lördagen den 30 April 1743.

Succes-sionssaken.

Uplästes Per Andersons ifrån Mora memorial[1] om slut i Generalernes sak och successionssakens afgiörande, föreställandes Talman förut, om det icke wore onödigt att upläsa detsamma, emedan originalet deraf war redan ankommit till Kongl. Maij:t och sedermera communicerat med Secrete Utskottet, men som ståndet begiärte, så bewilljades det.

Sedermera åhördes Borgareståndets ext. prot. af d. 23 hujus om en wiss dags utsättande till successionssakens afgiörande, neml. d. 9 Maji nästkommande.

I anledning häraf frågade Talman ståndet, om icke de andre stånden kunde föreställas ståndets oryggel. fattade slut uti successionssaken, men att derutinnan bifalles Borgarest:dets utlåtelse till d. 9 nästkommande Maji i anseende till öfrige ståndens utlåtande till den tiden.

Jan Persson i Tuna: Om fördelacktige fredswilckor gifwas å ryska sidan, så är freden ganska kiär, men att successionsmålet dermed förknippas och blir tillika en nödwändighet, det är en ganska swår sak, emedan man med wisshet wet, at hela landet är för danska Cronprintzen och hyser en otrolig kiärlek för honom, tror ock derjemte, att derest någon stridighet yppades med Danmarck, nästan ingen af Allmogen å landet drager wärjan till förswar, hwaremot också Ryssland har ganska stort anhang af de andre stånden, som äfwen wisa, hwad nytta Swerige kan hafwa af ett så mäcktigt rike, derföre är det ganska swårt för ståndet att yttra sig, ty det är stadt lika som emellan 2:ne elldar, å den ena sidan hemmawarandes willja och befallning för det danska och å andra en önskelig fred med goda wilckor, derest ståndet går ifrån sin förra mening, hwarförutan ock är till märckandes, att derest kriget widare skulle continuera, så skjuta de andre stånden hela skulden på wårt stånd och torde äfwen alldeles undandraga sig att något widare contribuera dertill.

Men som ståndet intet kom öfwerens om denna saken, så åhördes Ridderskapets och Adelens ext. prot. af d. 23 hujus beträffande huruwida af sådane skrifter, som finnas uti en för serskilt brott häftad persons giömmor, skiäl och anledning må tagas till andra ärliga mäns oroande, förolämpande och angripande, hwaröfwer ståndet stadnade i det slut, att som lagen

[1] Tryckt som Bil. 57.

och kongl. förordningar i dy mål äro klare och tydelige, så kan ståndet intet gå derifrån utan alltid hålla lag och förordningar helige och obrotslige.

Olof Jönsson påminte, om icke detta ståndets utlåtande borde communiceras med Prestestånde.

Detta samtycktes af ståndet och att 2:ne skickas till Prestest:det att gifwa tillkiänna denne ståndets mening, hwarjemte ståndet hyser det wördsamma förtroende till Prestestånde, att det härutinnan giör ett med ståndet och låter wår fundamentale lag blifwa uti sin tillräckelige och fullkomlige werckan, hwartill förutan annat äfwen riksdagsfullmackterne förbinda. De deputerade återkommo och hade Prestestånde tackat för förtroende.

Wid detta tillfälle gaf Tallmannen wid handen, att samtel. Talmännen wid deras sidsta sammanträde öfwerenskommit, som hwar ock en uti sitt pleno i dag anmäler, det inga stora och widlyftiga deputationer måge skickas emellan stånden, på det intet plena måge hindras igenom deras emottagande och utförande, hwarföre han ock nu föreställte allenast 2:nes afskickande till Prestestånde.

Öfwerlopzmanskap.

Borgareståndets ext. prot. af d. 23 Februarii beträffande några påminnelser wid förordningen om öfwerlopsmanskapp remitterades med påskrift till R:s Ständers Secrete Utskått.

Åhördes Ridd. och Adel. extractum protocolli af d. [25] April angående att Secrete Utskåttet måtte till plena upgifwa alt, hwad i rådsprotocollerne finnes wid ombytet af commando i Finland.

Nils Nilson i Onslunda. Mårten Andersson.

Uplästes Häradshöfdingens Lindecronas bref[1] till ståndet af d. 20 hujus angående Mårten Anderssons förordnande i stället för Nils Nilsson i Onslunda, som med döden aflidit, hwarjemte också fullmackt medfölgde, som lades ad acta.

Rydelius. Sahlstedt. Tullarne.

Biföls med påskrift Borgareståndets extractum protocolli af d. 12 hujus angående Cancellistens Rydelii och Copistens Sahlstedts lösgifwande utur arresten emot personel borgen.

Öfwer Lars Persons i Westernorland memorial angående tullarne, dat. i dag, resolverades, det 2:ne skickas till Ridd. och Adel. och begiära, det de wille med det snaraste utnämna sina ledamöter uti Tulldeputation; emedlertid utnemde ståndet följande dertill.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 133 f.

Anders Andersson ifrån Upland,
Per Nilsson ifrån Östergiötland,
Jonas Jacobsson if:n Nerike och Wermel.,
Per Carlsson if:n Öland och Callmare län,
Jöns Siunesson if:n Skåne och
Daniel Nilsson if:n Bohus.

Åhördes Lars Forslinds memorial om lösgifwande ur arresten emot borgen, och resolverades, att om Comissorialrätten finner det efter lag kunna skje, må han lösgifwas. Forslind.

Att skicka 6 deputerade till Borgareståndet att låta upläsa såwäl dalkarlarnes[1] som Per Anderssons i Mora memorialer samt tillkiännagifwa de orogligheter, som i landet på åtskillige ställen och serdeles i Dalarne förspörjes om successionssaken, kom ståndet öfwerens om. Dalkarlarnes memorial om successionen.

Lät ståndet för sig upläsa Carl Wallendals och Jonas Pontelii memorial[2] eller förslag till en corps uprättande af civilstatens barn, hwilcket fans godt att hwila, till des man får förnimma de andre ståndens utlåtelser. Civilstaten.

Inkom en Presteståndets deputerad med samma stånds extracto protocolli i concept angående quæstionen om utdrag ur rådsprotcollerne beträffande den saken, när commandot wid arméen i Finland skulle ombytas, lofwandes att påskriften snart skulle skickas till ståndet. T a l e m a n bad om ståndets wördsamma hälsnings anmälande och tackade för det erwiste förtroende. Commando öfwer arméen.

Wid Prestest:dets ext. prot. af d. 23 hujus angående monitorials utfärdande af trycket till undersåtarne i riket om åtlydno för theras Konung samt förswarswerckets befordran med mera biföls Ridd. och Adel:s tillägning,, hwilcken Borgarest:det också bifallit, neml. att den föreställning, som af Kongl. Maij:t kommer att utfärdas, först upläses hos Riksens Ständer. Förswarswärket.

Åhördes Ridd. och Adel. extractum protocolli af d. 23 hujus, att inga andra mål måge remitteras ifrån Kongl. Maij:t till Riksens Ständer än sådane, hwaröfwer Kongl. Maij:t finner nödwändigt att inhämta Riksens Ständers underdåniga trogna råd el:r elljest efter Riksdagsordningen höra till Riksens Ständers egit afgiörande, och befans wara bifallit med påskrift af de Rikzdagzmål.

---

1 Tryckt i Anteckningar om dalkarlarnes frihetssträfvanden ... samlade af Sigås Eric Andersson, s. 21 f.

2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 121 ff.

andra stånden, men icke desto mindre tyckte ståndet, att detta kunde hwila tills widare.

Lön- och betalningzafgifften.

Med påskrift remitterades äfwen af ståndet till Landt- och siömilitiæoeconomiædeputation Secrete Utskottets extractum protocolli af d. 22 Martii nästl. angående lön- och betalningsafgiften af de officerare, som blifwit placerade ifrån högre till nedrigare beställningar.

Successionssaken.

Ståndets 2:ne extracta protocolli af i dag om successionsakens afgiörande, hwarwid följde Per Anderssons i Mora samt dalkarlarnes memorialer om samma sak, och om Commissionens skyndesamma slut öfwer Generalerne[1] afskickades med en deputation af 12 man till de öfrige stånden, hwilcken återkom efter en liten stund och anmälte de öfrige ståndens hälsning.

Edler.

Biföls, till des löphästen ankommer, Secrete Deputations betänkande af d. 11 hujus angående fendrichs caractere och rang för Feltwäbelen Carl Gustaf Edler wid Hr Öfwerstens Baron Schwerins regemente.

Falkman.

Regementsquartermästaren Falckmans memorial[2] uplästes om recommendation till den ledige regementsquartermästarebeställningen wid Callmare Regemente, biföls att den skjer till Kongl. Maij:t, det han wid tid och tillfälle må blifwa ihugkommen.

T a l m a n anmälte Borgareståndets extractum protocolli af d. 16 Octob. förledit år, att det må företagas och afgiöras beträffande landskiöp, hwilcket af de öfrige stånden blifwit remitterat till Cammar-, oeconomie- och commerce- samt Justitiædeputationerne och redan i Novemb. månad sidstl. till ståndet är ankommit, men ståndet kom öfwerens, att det blir liggandes tills widare, emedan det torde stöta ståndet för mycket, om något wist skulle fastställas.

Boije.

Sedan förmälte T a l m a n, att Hr Feltmarskalcken Baron Hamilton berättat, det Lieutenanten Boije wore commenderad till Gefle med sitt compagnie, hwilcket intet kan marchera, emedan ingen mera officerare finnes wid detsamma nu för tiden än han, och om ståndet icke derföre wille eftergifwa sin talan emot honom, hälst des förseelse härrört af fylleri.

Ståndet samtyckte härtill, dock med thet kraftige förbehåld, att han straxt förfogar sig till regementet.

Riksrådet Taube.

Ståndet biföll med påskrift Secrete Utskåttets extractum protocolli af d. 28 Martii sidstl., att Hans Maij:t i underdånighet må

[1] Tryckt som Bil. 58.
[2] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 129 f.

gifwas anledning till att anförtro öfwercommando på flottan och galererne wid denne förestående siöexpeditionen åt Hans Excellence Riksrådet Hr Grefwe Taube, alldenstund Ridderskapet och Adelen samt Borgareståndet gjordt detsamma. Men Prestståndet fants hafwa resolverat, att det kan för sin del härutinnan sig eij annorlunda yttra, än thet tillförene sig utlåtit, angående commando till lands, neml. att thet är en sak, som likmätigt Regeringsformen tillkommer Kongl. Maij:t med Råds råde att afgiöra.

Sedermera åtskilldes ståndet.

Onsdagen d. 4 Maji 1743.

Talemannen gaf ståndet wid handen, att 2:e af ståndets ledamöter nu nyl. dödt, neml. Hans Anderson från Hedemora s:n och Olof Person från Heriedalarne, den förre d. 1 hujus och den senare i går, och at begge i dag komma at begrafwas.

Olof Jönson, som warit borta sedan påsk, war nu återkommen. Han framgaf et memorial[1], som han i anledning af sine hemmawarande påstående skall författat. Det angick successionssakens skyndesamma afgiörande och Generalspersonernes likaledes.

Anders Månson och Måns Erson från Dalsland berättade, at de derifrån hitkomne både officerare och gemene talt med honom å hans hemmawarandes wägnar, at successionssaken ofördröjel:n måtte afgiöras och Cronprintzen från Dannemark nämnas; i annor händelse och som krigzfolket drages hit och dit, blifwa gräntzerne ej förswarade, då man sedan ej wet, hwart Almogen hwälfwer.

Ståndet kom öfwerens, at en deputation afgår till Prästest. at söka förmå dem bifalla waldagen till d. 9 hujus.[2]

Wid samma tilfälle discourerades om och beslöts, att wid skilsmässan ifrån riksdagen ståndets ledamöter måtte få extracta protocolli med sig, at de så ganska offta påyrkat om successionssaken.

Allmänna beswär.

Uplästes wissa projecterade paragrapher, som passerat Almänne Beswärsdeputationen. De woro öfwer Almogens almänna beswär den 60, 61, 63, 76, 50, 75, 74, 48 och 73. Denne 73 § fant

[1] Tryckt som Bil. 59.

[2] Härefter i konceptprotokollet: *Talm:n med 3 deputerade fingo in commissis at giöra det.*

ståndet ånyo böra anmälas i Almänne Beswärsdeputationen, att deri måtte inbegripas Halland, Götheborgs och Bohus län och Blekingen.

Lewenhaupt.

Ingafs et memorial[1] från Generalen Lewenhaupt, dat d. 23 April, hwaruti han beswärar sig öfwer Commissionen. Det uplästes, men ståndet utlät sig ej något deröfwer.

Kyrkioinspectorer i Skåne.

Probstarnes i Skåne Fundahns och Zibeths memorial af d. 21 sistl. Martii ang:de antalets minskande på de nu i Skåne warande kyrkioinspectorer remitterades med påskrifft till Cammaroeconomiedeputationen.

Dahlkarlarnes skrifft.

Taleman gaf wid handen, at då han i går med de öfrige ståndens Talemän war i samtal, hade Landtmarskalken utlåtit sig, att den dalekarlarnes skrifft, som ståndets deputerade i sista pleno hos de andra stånden insinuerat, gifwit R. och Adelen anledning till mycken efftertänksamhet, och at man förthenskull borde wara betänkt, huru Hans Maj:t, som i samma skrifft syntes wara något rörd, måtte kunna ställas till freds, hwilket på annat sätt ej förmentes kunna skie, än at Riksens Ständer igenom et underdånigt memorial förklarade, att ehuru ock dalekarlarne i detta mål sig utlåtit, Riksens Ständer likwäl oryggel:n förblifwe wid sin underdånige plicht och skyldighet emot Hans Kongl. Maj:t med mera. Nu ehuruwäl Taleman omständeligen swarat, at dalekarlarnes ord ej kunde förtydas derhän; dock som han förmente det kunna hända, at de öfrige Talemännen giöra hwar i sitt stånd en sådan föreställning, som förbemält är, efftersom de ock anmodat honom at andraga detsamma här i ståndet, så emedan ståndet ej annars kunde än låta en sådan tanka wara sig sensibel, som ej allenast giorde dalekarlarne utan ock ståndet, som låtit memorialet framgifwa, misstänkte; ty förfrågade sig Talemannen, om och hwad swar de öfrige Talemännen på denne saken skulle gifwas. Effter något öfwerläggande stadnade man i det slut, at Talemannen å ståndets wägnar för dem förklarar, huru ingalunda en sådan mening, som föregifwes, kan tagas ur samma skrifft, ehuru confust den ock är upstäld, och der de ändå ej skulle finna sig deruti, att ståndet då måtte lemnas skrifftelig part af de andra ståndens tankar, då ståndet nogsamt tilltrodde sig kunna wisa, at det ej hyser den minsta tanka, som kränker des underdånige skyldighet emot öfwerheten.

---

[1] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 257 ff.

Taleman gick nu bort med 3:e deputerade till Prästest. at påminna ang:de waldagen. Fick ock tillika in commissis at påminna om et redan wid 1739 års riksdag anhängigt men ännu oafgiordt memorial ang:de obetalte priser.

Wid återkomsten berättade han, huruledes han hos Prästest. andragit alt, hwad som kunde tiena till befordran af successionsmålets skyndesamma afgiörande, och deribland förmält om fiendens slughet at nyttia tidsens utdrägt till wårt öfwerrumplande och at påtwinga oss en neslig fred; huru ståndet igenom dröjsmålet åsamkar sig sine hemmawarandes misstanka, hwilka påstå skyndsamheten af successionssaken, och det igenom de många från landsorterne ankomne bref med mera. Hwarpå Prästeståndet skolat yttrat sig, det de förmente sig i dag kunna för sin del besluta om terminen til waldagen. Succession.

Continuerades sedan med §§:s upläsande, den 80, 79, 85, 86, 45, 46, 62.

Finska Deputationens betänkande af d. 24 Martii ang:de de hitflychtade och nu tienstlöse finske personers befordran utom förslag wid ledige tiensters besättiande biföls; men likwäl tills de andre ståndens utlåtelser inkomme. Hitflyttade personer från Finland.

En deputation af 12 personer ankom från Borgarest. med 3 extracta protocolli, et af d. 30 April med bifall till Wallendahls och Pontelii memorial ang:de den friwillige corpsen; det andra af d. 25 April ang:de målens skyndesamma afgiörande i deputationerne, samt at Ständernes Commission måtte skynda sig; det 3:die af d. 30 d:o om postporto för magistraterne till publique acters öfwerskickande till collegierne. It. uplästes et exemplar af samma stånds extracto prot:i af detta dato med ytterligare utlåtelse ang:de terminen till successionssaken.

De afträdde.

Effter öfwerwägande om denne sistnämde saken stadnade ståndet i det slut, att 8 deputerade gå till Borgareståndet at förklara, det ståndet med sådant wilkor bifaller Borgareståndet, att successionsmålet åtminstone inom nästkommande wekas slut afgiöres. Successionssaken.

Wid återkomsten berättade desse deputerade, at Borgarest. ej synts wara obenägit at samtycka till det af ståndet tillagde wilkor, hafwandes derhos yttrat sig, at P:st. förklarat sig wara af samma mening. Innan denne ståndets deputation war bortgången, upkom en deputation från Prästeståndet. Biskopen Doct:r K a l l s e n i u s, som förde ordet, berättade, att ifall intet

swar kommer ifrån Åbo till d. 9 hujus eller ock ej med tillförlåteligit swar, har Prästeståndet kommit öfwerens, det Större Secrete Deputationen d. 10 sammanträder at öfwerwäga om en och annan omständighet, som til wärket kan höra, men at likwäl inom den wekans slut successionsmålet skall wara afgiordt. Afträdde.

Från Riddarhuset upkom Riddarhusfiscalen med berättelse, at quæstionen om terminen till successionswalets förrättande är der upskuten till nästa plenum, emedan Hans Maj:t lärer wilja inkomma med något memorial, hwars egentel:e innehåld man likwäl ännu ej wiste.

Commando öf:r armeen. von Rosen.

R. och Adelens extract:m prot:i af d. 14 April ang:de commendos updragande till Hans Excell:ce Hr R.r. Rosen näst under Hans Maj:t war bifallit af Borgareståndet enligit des utfärdade extractum protocolli; men Prästest. hade sålunda yttrat sig, at thet bifaller Bondest:s extractum protocolli under d. 12 hujus, att sedan successionssaken blifwer afgiord, Hans Maj:t med Råds råde utseer then, som näst under sig commenderar armeen. Bondest. påskref, at thet förblifwer wid des extract:m prot:i af d. 12 sistl:e April.

R. och Adelens extract:m prot:i af d. 25 April, at Secrete Utskottet må extrahera och till nästa plena upgifwa alt, hwad som uti rådsprotocollerne finnes ang:de den saken, när commandot wid arméen i Finland skulle ombytas, war bifallit af Borgarest.; men Prästest. hade remitterat det till Secrete Deputation, hwilken effter des instruction åligger at skiärskåda rådsprotocollen i inrikes ärender; kommandes bem:te deputation, att om och hwad som nödigt pröfwas öfwer thenne rådplägning formera thes anmärkningar samt effter inhämtad förklaring inkomma till plena med berättelse therom. Detta Prästest:s utlåtande biföls af ståndet med thes påskrifft.

Ståndet skildes derpå åt, sedan Taleman förut fått in commissis at med några deputerade ytterligare i Cammarcollegio påminna om skattebrefwen.

Torsdagen den 5 Maji 1743.

Ståndet samlades klockan 7 om morgonen, då Talman gaf tillkiänna, det han uppå några af ståndets ledamöters begiäran gjordt anslag till plenum på en liten stund, på det de kunde öfwerlägga sinsemellan om hwad de kunde finna nödigt.

Deruppå ingaf Jonas Jacobsson ett memorial[1], som uplästes, beträffande åtskillige till honom skjedde frågor uti Commissorialrätten öfwer Directeuren och des Hustru, befinnandes ståndet af de skjedde frågorne, att åtskilligt rörer ståndets heder och frihet ganska nära och skulle hafwa ganska mycken efterfölgd med sig. I anseende hwartill ståndet öfwerlade sinsemellan om hwad utwägar måge bäst kunna tagas, så att både ståndets heder och frihet eij må lida och processen jemwäl intet stötas, stadnandes änteligen [i][2] det slut, att ingen af ståndets ledamöter aflägger något wittnesbörd el:r berättelse uti Commissorialrätten, innan han förut fådt del af de mål, hwaröfwer han bör wittna, samt dem uti ståndets pleno anmält, eftersom ståndet utaf de angifne målen finnes blifwa rördt. Hedman.

Sedan åtskilldes ståndet.

Lördagen den 7 Maji 1743.

Ståndet samlades straxt efter 7 om morgonen[3], då Jonas Carlsson Öhrman ingaf ett memorial[4] angående Hedmans sak, hwarutinnan hemställtes till ståndets godtfinnande, om icke öfwerenskommas måtte, det ingen af ståndets ledamöter må wittna i denne saken, emedan ståndet blifwit rördt och derföre bör begiära del af Commissorialrättens protocoll, och att deputerade derom afskickas till Hans Maij:t. Hedman.

Anders Månsson ifrån Dalsland förklarade sig wara af samma mening.

Matts Olsson berättade, att han warit uppe i Commissorialrätten förleden torsdags men intet aflagt något wittnesmål, hwarföre han tills i dag åter blifwit upstämd till wittnes, då Commissorialrätten begiärdt af honom något skriftleligit ifrån ståndet, att han intet skulle wittna.

Hela ståndet förklarade, att de intet blifwit af Hedman intalte på något sätt uti successionsmålet, tyckandes derföre, att Schalins angifwande emot Hedman ganska nära rörer deras heder och frihet. Talman föreställte ståndet och med många skiäl bewiste, det ståndet borde wackta sig att intet gripa saken an, så att det blefwe ansedt för part, hwilcket skulle hafwa en

---

1 Tryckt som Bil. 60.
2 Konceptprotokollet.
3 Konceptprotokollet: ... *att öfwerlägga om ett och annat innom sig* ...
4 Tryckt som Bil. 61.

farlig och nog eftertänckelig påfölgd med sig i framtiden, och i anseende dertill woro mycket farligt att afge någon skriftelig utlåtelse utan hellre genom deputerade giöra tiänlig föreställning i Commissorialrätten.

Schalin. Olof Jönsson ifrån Skåne hölt före att ståndet borde antaga partes emot Schalin, emedan han så groft rört ståndet, ty annars blefwe det alldrig slut i saken, för än riksdagen är ändad.[1]

Gradman. Uplästes afl. Secreteraren Kielmans efterlåtne Enckas, Anna Caijsa Wargs, memorial[2] att bekomma ståndets betygande, huruwida hennes tillkommande måg Samuel Gradman, som blifwit arresterad, låtit bruka sig att skrifwa några memorialer eller fördt någon correspondence för ståndets ledamöter under denne riksdag.

Olof Jönsson ifrån Skåne förklarade des mening wara, att om Gradman intet skrifwit annat än det, som blifwit uti ståndet ingifwit och derstädes erkiändt och samtyckt, så borde ståndet taga del för honom och erkiänna detsamma för sitt egit, men finnes något annat, så får han sjelf derföre wara answarig.

Anders Månsson ifrån Dalsland sade sig wara af samma mening.

Talman yttrade sig och till ståndet hemställte: Att om Gradman skall hafwa bewis, om det icke må tagas generelt, att han skrifwit allenast för dem af ståndets ledamöter, som sjelfwa intet kunnat, enär de skrifteligen welat andraga något antingen uti ståndet eller uti kongl. collegierne?

Detta samtycktes af ståndet.

Lewenhaupt. Generalens Hr Grefwe Lewenhaupts memorial om åtskillige mål och ärender des sak angående, hwilcket med de andre ståndens påskrift war ankommit och af Ridderskapet och Adelen remitteradt till den förordnade Riksens Ständers Commission, hwilcket Preste- och Borgareständen också gjordt samt derjemte förblifwa wid deras utlåtelse under d. 30 April sidstl., att med denne sak alldramöijeligast till domslut skyndas måtte. Bondeståndet biföll de 2:ne ståndens yttrande.

Sedermera uplästes Kongl. Maij:ts nådige resolution af d. 12 April nästl. uppåt ståndets supplique, att 1:o de wägar måtte utnämnas, uppå hwilcka de anbefallte twenne skjutshästar för expresser skola tillreds hållas; 2:o att denne expresseskjuts på de

[1] En promemoria om Hedman tryckt som Bil. 62.
[2] Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 147 f.

större wägarne såwäl af de längre aflägsne härader och hemman som af de närmare må underhållas och 3:o att för expresseskjuts få dubbel betalning, nemnl. i stället för 8 öre 16 öre silfm. milen, och lades ad acta, hwarefter ståndet för denna gången åtskilldes.

Onsdagen d. 11 Maji 1743.

Per Larsson från Kunga, Upwidinge och Östre härader i Småland framgaf et memorial[1] af detta dato, hwilket effter begäran uplästes och bestod af 3:ne puncter ang:de 1:o att oryggel:n förblifwa wid danska Cronprintzen, 2:o att det från Ryssland ankomne ultimatet ej måtte gillas och 3:o att gå härifrån, der de andra stånden skulle uthala tiden i wäntan att af Ryssland få bättre wilkor. Successionssaken.

Likaledes åhördes Johan Erichsons från Jönköpingz län promemoria[2] af detta [dato][3], bestående af 4 puncter, som gingo ut på detsamma.

I anledning häraf war wäl pluraliteten af den tankan, att detta genom en anseenlig deputation skulle de andre stånden förständigas såsom ståndets fattade beslut; men som Taleman gaf wid handen, at man från Större Secrete Deputationen nu upwäntade det ankomne ultimatet från Ryssland med flere skrifter jemte Rådets yttrande, så fants godt att härmed litet hwilar, till des altsammans upkommer och man får höra omständigheterne.

Straxt derpå blefwo samma papper upsände till ståndet och uplästes:

1:o. Större Secrete Deput:s extractum prot:i af d. 10 hujus.
2:o. R[iks]r[ådet] Cedercreutz bref til Hans Maj:t af d. 6 Maji, som innehölt Czarinnans ultimat.
3:o. D:o till Gr. Gyllenborg af samma dato.
4:o. D:o til von Nolken af d:o d:o.
5:o. Rådsextractet af d. 9 Maji.
6:o. D:o af d. 10 Maji med Rådets tankar öfwer ultimatet.

Slutl:n åhördes ock et rådsextract af d. 7 hujus.

---

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

2 Ibid. — Den fjärde punkten löd: *Kommandes sedan dee andre respictive stånden at swara för den olycka, som efter kommer, emedan iag finner, att mina hemmanwarande medbröder icke brukar noget wappen emot cronan Dannemarck, therast Hans Kongl. Maij:tt af Dannemarck skulle Swerige öfwerfalla...*

3 Konceptprotokollet.

Olof Gustafson från Örebro län framgaf deruppå et des memorial[1] af detta dato ang:de det ryska Hofwets föreslagne neslige fredspropositioners afslående, ett oryggeligit förblifwande wid det giorde successionswalet af Cronprintzen i Dannemark samt successionsmålets skyndesamma företagande och afgiörande hos de andre stånden.

Deruppå uptog Taleman innehållet af de upläste brefwen och extracta prot:i. Han förestälte sakens granlagenhet såsom den der anginge ej allenast wåre nu lefwande utan ock efterkommande; quæstionen wore ganska wigtig och anginge antingen fredens erhållande eller krigets continuerande. Ståndet hade, hwad det till ändamålet funnit tienligast och nyttigast, efter bästa begrep redan beslutit, och det medelst Cronprintzens af Dannemark utnämnande til successor, hwarwid och ståndet förblefwe. Man borde å ena sidan föreställa sig osäkerheten och de swåra påfölgder, som af kriget härröra. Om nu kriget skulle continuera och utslaget blefwe olyckeligit eller omkostnaderne utmärglade Almogen, månne då icke giörligit wore, at wåre hemmawarande kunde lättel:n kasta sig samt skiuta skulden och answaret på oss, som försummat en fördelaktigare til betingande fred utan krigets continuation? Gofwe man å andre sidan sit samtycke thertill, att en courier ännu skulle afgå med et ytterligare ultimat, och fienden fick nyttia det dröjsmålet at så mycket mera sättia sig i stånd till at öfwerrumpla och wärkeligen skada oss, så kunde wi ock hafwa skuld therföre. Om derföre de öfrige stånden icke stå at låta beqwäma sig till at nu giöra et med oss ang:de successionswalet, så blir frågan, hwad för ståndet till giörandes är?

Johan Person från Tuna: Frågan blir, huru vi kunna slippa at stå i answar hos wåre hemmawarande, der couriren skulle gå med ytterligare ultimat, och huru så mäklas kan, att Dannemark kan ställas til freds. Detta senare borde då icke försummas utan med all flit arbetas uppår.

Per Anderson från Kopparbergs län: Freden är och bör wara oss kiär, men at med freden antaga en påtwungen successor, och som ingen kärlek har hos menigheten i landet, eller antaga någon annan än den Almogen redan kallat, sådant wore at ställa sig i answar hos sine hemmawarande. I öfrigit wore han nögd, at Dannemark ställes til freds.

---

[1] Tryckt som Bil. 63.

För denne Per Andersons yttrade mening förklarade sig alla fullmäktige från Skåne, Halland och Bohus län, Anders Anderson från detta sednare länet undantagen.

Eric Jöranson: Saken är granlaga på alt sätt. Wid den af ståndet förklarade successoren, Cronprintzen af Dannemark, förblifwa wi wäl; men om likwäl galit går i framtiden el:r under krigets continuerande Almogen skulle blifwa ännu mer utblottat, innan man ytterligare försökt att få en drägelig fred med Dannemarks tilfredsställande, så seer jag ock för min del icke, huru jag kan wara answarig för mine hemmawarande, emedan de redan ej mächta recrutera.

Fullmäktige från Wästernorland, Wästerbottn, jemwäl Per Johanson från Östergötland[1], Matts Olson, Anders Anderson och Olof Benjaminson från Stockholms län woro af samma mening.

Otto Olofson: Ehuru ock ståndet förklarat sig för Cronprintzen af Danmark, så är jag likwäl i anseende til sakens granlagenhet och wickt, samt at hela rikets wälfärd hwälfwer uppå den nu förewarande quæstionen, af den tankan, att säkrast är förblifwa wid rådsextractet.

Jacob Pålson med de öfrige från Österbottn och hela Finland förklarade sig förblifwa wid rådsextractet.

Sedan härom å ymse sidor blifwit discourerat, proponerade Taleman, om icke wid sådane omständigheter, som nu äro, ett medium måtte sökas, dock så att ståndet oryggel:n förblifwer wid Cronprintzen. Ty om de öfrige stånden ej wilja låta öfwertala sig at nu genast wälja Cronprintzen, så kan man ej draga dem wid håret dertill. Han föreslog förthenskull, om icke ståndet kunde med en deputation gå till Präste- och Borgareständen och berätta, huruledes ståndet af wår Plenipotentiairs ankomne brefwer med mera intagit, det Ryssland ej will begifwa sig till någon hederlig eller säker fred för oss. Ståndet förblefwe förthenskull oryggel:n wid des fattade beslut ang:de Cronprintzen af Dannemark och begärade jemwäl, att de öfrige stånden wille derutinnan med dem giöra ett såsom det bästa hielpemedel till en god freds erhållande; men skulle de öfrige stånden först wilja försöka at få en hederlig fred med Dannemarks tilfredsställande, at då et kort ultimat till swarets afwäntande utsättes, på det fienden emedlertid ej måtte få råde-

[1] I memorialprotokollet nämnes *Per Jonsson* bland riksdagsmän från Västernorrland. Troligen avses därför Per Jonsson i Delsbo.

rum at skada oss. Skulle då swaret ej genast ankomma eller ock ei med wilkor af en säker och drägelig fred, att då de andre stånden ofelbart måtte giöra med oss ett och förklara Cronprintzen af Dannemark för successor.

Denne proposition gillades aldeles och gick Taleman om detta mål sielf 12:te deputerad till de begge stånden.

Wid återkomsten berättade Taleman, at Prästest:det lofwat taga detta i öfwerwägande samt wilja så afgiöra saken, at ståndet skulle kunna finna sig nögt dermed.

Hos Borgarest. berättade Taleman sig ock haf:a begärt, att de nu wille giöra et med ståndet, så att om antingen intet eller ej något godt swar från Ryssland ankomme, de då redan måtte hafwa förklarat sig ense om successionsmålet för Cronprintzen i Dannemark. Härmed hade en del af Borgarest. tyckts wara nögde. I öfrigit gaf Taleman wid handen, at Prästest. begärt ståndets extractum protocolli härpå. Häröfwer discourerades och fants godt, at ståndets extract:m protocolli ej afföljer, innan Prästest. inkommit med sit swar.

Taleman påminte, at de, som återstå med sitt sammanskott til Wachtmästaren, hwilket ståndet bewiljade honom til påsk, wille det sig nu afbörda.

Omkostnaden, som blifwit anwänd på Hans Andersons begrafning, war effter Johan Persons från Tuna ingifne räkning 104 d:r 10 öre k:mt. Olof Persons begrafning, som skedde samma dag, hade upgådt til samma summa. Ståndet kom öfwerens at betala alt detta.

Jean Stenströms memorial af d. 30 sistl. Apr. ang:de nya privilegier för staden Ulricæhamn, hwarhos följde rådsextractet af d. 26 April om samma mål och i synnerhet ang:de oxe- och victualiehandelen, war af de andre stånden remitterat till Cammaroecon.deputationen och remitterades jemwäl dit af ståndet.

Probsten Serenius jemte en annan deputerad opkom från Prästest., berättandes at samma stånd för det å ymse sidor warande förtroende skull sålunda jämkat sig effter Bondest:dets åstundan, som det nu medhafwande extractum prot:i utwiste. Detsamma uplästes, af innehåld, at Prästest. bifallit rådsextractet med det förbehåld, at cronan Dannemark blir af ryska Hofwet tilfredsställd öfwer Hollsten Slesswig; men ifall inom en wiss utsatt tid friden med samme föreslagne wilkor icke skulle erhållas, wore ståndets tanka at wända sig med sit wal till

Cronprintzen af Dannemark med de af Större Secrete Deputation projecterade wilkor etc. etc.

Sedan Taleman å ståndets wägnar förklarat all beredwillighet emot Prästest. för des betygade wänskap och förtroende och de deputerade tagit afträde, yttrade sig

Johan Erson från Småland, at han icke wille taga någon del i Prästest:s utlåtande; ty at Ryssland skulle ställa Dannemark tillfreds trodde han ej, utan blefwe de begge cronorne sins emellan twistige och råkade i broullerie.

Sedan Taleman förestält, att Dannemarks tillfredsställande wore en conditio sine qua non eller wilkor, hwarförutan wi ej condescenderade i något fredsslut med Ryssland, utlät sig

Olof Göstafson från Örebro län, det quæstionen wore allenast den, at wi ej måtte få Biskopen af Eutin till successor.

Under det at härom discourerades och Taleman förestälte fredens nödwändighet, berättades igenom en utskickad från Borgarest., som utkallade Taleman, att Borgarest. giordt et med R. och Adelen derutinnan, at det bifallit rådsextractet, utsatt för öfrigit terminen till d. 6 i nästkommande månad och at quæstionen om Cronprintzen hwilar til nästa plenum. Ifrån Riddarhuset notificerades äfwen, at rådsextractet derstädes blif:it bifallit.

Sedan uptogs ånyo discoursen ang:de Hans Durchleuchtighet Hertig Adolph Friedrich, Biskopen af Eutin, då Taleman, innan slut derpå blef, frågade, om wåre deputerade skulle i dag sammanträda med de öfrige ståndens deputerade till Ministrernes instruerande, hwilket änteligen effter någon disput beswarades med Ja; men pluraliteten kom i anledning af Johan Ersons påstående öfwerens, det bem:te Johan Erson wid de deputerades sammanträde i dag förklarar, det ståndet wäl älskar freden men will ingalunda haf:a Biskopen af Eutin til successor utan förblifwer enhäll:n wid Cronprintzen af Dannemark.

Taleman sade sig fruchta, at det påsyfftade goda ändamålet förloras igenom en så positif offentelig declaration af Biskopens af Eutin exclusive nämnande. Man borde ännu ej så uttryckel:n tala derom; ty sådant giorde Borgarest. upmärksamt och borde föranlåta dem at gå in i alt med Ridderskapet och Adelen, om hwilkes bifall til Bondest:dets giorde successionswal man hade orsak at twifla. Sträkte nu ståndet ej widare proposition, än den i dag munteligen skedt til Borgarest., så

kunde de både deraf sluta wår benägenhet till en drägelig och säker fred och äfwen lätteligen förmås derhän att eventualiter eller händelsewis förklara Cronprintzen af Dannemark till successor; och då wore saken wunnen, emedan 3:e stånd giöra pluraliteten.

Men pluraliteten af ståndet förblef wid sin mening.

Åhördes Nils Persons och Per Jonsons memorial[1] ang:de extractum protocolli till de andre stånden om en underdånig föreskrifft till Hans Maj:t för Majorens Hans von Delwiks befordran i anseende til des för kort sedan wiste tappre förhållande; hwilket bewiljades.

Ståndet skildes derpå åt.

Fredagen d. 13 Maji 1743 klåckan 7 om morgonen.

Perment. Uppå de ledamöters af ståndet begäran, som gådt i caution för Krigscommissarien Perment, bewiljades, at Johan Person från Tuna med 3:e deputerade gå up til Senaten och i underdånighet anhålla, at samma cautionssak må forderligast blifwa afgiord.

Succession. Johan Erson från Småland berättade, det han i går begärt af de til wåre Ministrers instruerande deputerade, att ståndets i förgår fattade och muntel:n med dem communicerade beslut måtte der til protocolls föras, men at the swarat, det intet protocoll ther föres. Han hade däruppå påstådt, att von Nolken wid sin afresa måtte få ståndets mening med sig.

Otto Olofson erindrade härwid, det de i Ryssland wäl wetta ståndets wilja, och wore sådant at sluta af de derifrån ankomne brefwen.

Johan Erson påstod, att detta äntel:n måtte skie, och framgaf till den ändan et des memorial[2] af detta dato, af innehåld att des i ståndet ingifne promemoria af d. 11 hujus måtte till alla delar uptagas och till Herr Riksrådet Cedercreutz öfwersändas, med tillägning uti et i dag afgående extractum protocolli till ofwan:de deputerade, at ståndet wäl älskar freden af alt hierta men will, at hela Finland lemnas tilbakes utan at antaga Biskopen af Eutin till successor, hwartill ståndet redan förklarat Cronprintzen af Dannemark. Detta extractum prot:i

1 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 6, fol. 151.
2 Bondeståndets arkiv 1742—1743, vol. 7.

wore nödigt att lemnas till R[iks]r[ådet] Cedercreutz såwäl som Statssecreteraren von Nolken till rättelse wid congressen, på det icke något steg måtte tagas, som ginge emot ståndets wilja.

Secreteraren berättade, det effter ståndets förre gången skedde öfwerenskommelse och ståndets i anledning deraf genom sine deputerade uti Präste- och Borgareständen giorde muntelige föreställning, han nu projecterat et extractum protocolli, hwilket på sådant sätt wore inrättat, att de öfrige stånden, hwilka man [ej][1] med twång kunde förmå till enahanda sentiment med ståndet utan med anständige föreställningar snarare kunde winnas, ej skulle finna sig wara stötte. Han upläste deruppå samma project, innehållande, at som fredswärket med successionsstadgandet så näre är sammanbundit och ståndet för des del det sednare redan afgiordt medelst Hans Kongl. Höghets Cronprintzens af Dannemark utnämnande med sådana wilkor, som Större Secrete Deputation för detta föreslagit, så kunde ståndet så mycket mindre gå ifrån detta des fattade beslut, som ståndet anseer detsamma näst den Högstes nådige bistånd för det säkraste medel till återwinnande af det förlorade och en hederlig freds erhållande, hwarutinnan ståndet förthenskull högeligen önskar, att de öfrige respective stånden täcktes giöra ett. Men derest sistnämde stånden skulle falla på den tankan, at wåre Ministres plenipotentiares wid Åboske congressen ännu borde få et ytterligare *ultimat på det föreslagne sättet, så kan och bör wäl Bondest. icke hindra de öfrige respective stånden uti den rättighet, som deras gemensamma pluralitet medföljer; dock har ståndet derhos erindra bordt, det terminen till ultimatets afwäntande ifrån ryska sidan i dett kortaste måtte utsättias, emedan Bondest. aldeles will wara utan skuld, derest igenom tidsens minsta utdrägt fienden skulle lemnas lägenhet at skada riket. För öfrigit och der sådane fredswilkor ej skulle stå at utwärkas, som Riksens Hrr Råd utnämt, jemte Dannemarks tilfredsställande, giör sig Bondest. den säkra förtröstan, att de öfrige respective stånden conformera sig med Bondest. uti des giorde successionswal.*

Taleman frågade, om ståndet wore nögt med det upläste projectet, emedan någon ändring wore skedd sedan i förgårs i ståndets då fattade slut; hwarjemte han hölt före att ståndet

[1] Konceptprotokollet.

på intet sätt går ifrån sin mening uti successionssaken, dock at freden intet derigenom må hindras, hwareffter landet så högeligen trängtar.

Erich Jöranson från Jemtland förestälte, at emedan här äro ganska angelägne saker å färde, neml:n krig eller fred, hwilket rörde ej allenast oss utan ock wåre effterkommande, om icke nödigt wore, att innan wi utläte oss, wi med wåre hemmawarande corresponderade och förfrågade oss.

Häröfwer begynte widlöfftigt at discoureras, så at Talemannen nödgades föreställa, hwad utdrägt af tiden skier igenom de widlöfftige discourserne, och huru endast tidspillan och angelägne sakers uppehåld derigenom förorsakas. Bad derföre, at ståndet med sachtmodighet wille åhöra och i stillhet och enighet afgiöra, hwad som förekommer.

Häruppå stadnade ståndet, hwad ofwan:de projecterade extractum protocolli widkommer, effter något jämkande i det slut, at i stället för de understrukne orden sättes: ultimat, så är ståndet af den mening, at en för riket säker och drägelig fred påstås måtte, dock utan at ståndet kan ingå i något annat successionswal, än det redan giordt. Detta blef Secreteraren befalt att insättia, och påstod ståndet, att Taleman äntel:n går up med uti Deputation till Plenipotentiairernes instruerande, hwarest detta extractum protocolli ingifwes.

Taleman förestälte, om icke nödigt wore, att innan någon widare courier afgår till Åbo, påstås måtte, det en termin af alla stånden utsätties, inom hwilken successionssaken må afgiöras, och det antingen något swar ankommer eller et sådant, som ej är tillförlåteligit eller ej tillräckeligit. Detta samtycktes, fastän Johan Erichson från Småland tyktes wara deremot, emedan successionssaken redan af ståndet wore afgiord; men ståndet påstod, at derom påminnas skulle, och om giörligit wore plenum till den ändan i morgon hos samtel. stånden utsätties.

Ståndet skildes åt.

Lögerdagen d. 14 Maji 1743.

Perment. På Olof Jönsons begäran från Skåne bewiljades en underdånig föreskrifft till Hans Maj:t om et nådigt och skyndsamt afgiörande om cautionsmålet för Perment.

Successionssaken. Ang:de det i går expedierade ståndets extractum prot:i till de Deputerade för wåre Ministrers instruction war Taleman